

2018

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
RAPORTI VJETOR
ANNUAL REPORT

ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
ENTI SHTETËROR I REVIZIONIT
STATE AUDIT OFFICE

2018

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
RAPORTI VJETOR
ANNUAL REPORT

“Нема сила што може да биде посилна од силата на законите”

Marcus Tullius Cicero

СОДРЖИНА / PËRMBAJTJA / CONTENTS

ВОВЕДНО ОБРАЌАЊЕ НА ЗАМЕНИКОТ НА ГЛАВНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР	7	НЕДВИЖНОСТИ	58
МИСИЈА НЕЗАВИСНОСТ ВРАБОТЕНИ	8	АГЕНЦИЈА ЗА ФИЛМ.....	60
СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ	10	РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА	62
РЕВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ И МЕТОДОЛОГИЈА	12	ЈРП МАКЕДОНСКА РАДИОТЕЛЕВИЗИЈА	64
СОРАБОТКА СО НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ	13	ЈАВНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ	67
ТВНИНГ ПРОЕКТ	14	УНИВЕРЗИТЕТ ВО ТЕТОВО	69
БУЏЕТ НА ДЗР	17	ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 2017	71
ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА И ИТ РЕВИЗИЈА	19	ЛОКАЛНА САМОУПРАВА.....	73
РЕВИЗОРСКИ АКТИВНОСТИ НИЗ БРОЈКИ	21	РЕВИЗИИ НА УСПЕШНОСТ	77
ИЗВРШЕНИ РЕВИЗИИ И ИЗДАДЕНИ ИЗВЕШТАИ	23	МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА.....	88
РЕВИДИРАНИ ЈАВНИ ПРИХОДИ	26	ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР	93
РЕВИДИРАНИ ЈАВНИ РАСХОДИ	27		
РЕВИЗОРСКИ НАОДИ	29	* * *	
ЈАВНИ НАБАВКИ	31	ТË NDERUAR.....	105
РЕВИЗОРСКИ МИСЛЕЊА	33	МИСИОН ПАВАРËСИА ТË PUNËSUARIT	106
ПРЕЗЕМЕНИ МЕРКИ ПО ДАДЕНИ ПРЕПОРАКИ	35	ДОКУМЕНТЕТ СТРАТЕГЈИКЕ.....	108
ОСНОВЕН БУЏЕТ НА РСМ ЗА 2017 ГОДИНА.....	38	СТАНДАРДЕТ ДНЕ МЕТОДОЛОГИЈА Е РЕВИЗОРИТ.....	110
ФОНД ЗА ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ	43	БАШКËPUNIMI МЕ ОРГАНЕТ КОМПЕТЕНТЕ	111
ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО СИГУРУВАЊЕ.....	46	ТВНИНГ ПРОЕКТИ.....	112
СУДСКА ВЛАСТ	49	БУХНЕТИ I ESHR-së.....	115
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОДБРАНА.....	51	ТЕКНОЛОГИЈА ИНФОРМАТИКЕ ДНЕ РЕВИЗИОНИ I TI-së.....	117
МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ	52	АКТИВИТЕТЕТ Е РЕВИЗИОНИТ ПËРМЕС NUMRAVE	119
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО	53	РЕВИЗИОНЕТ Е КРЫЕРА ДНЕ РАПОРТЕТ Е ПУБЛИКУАРА.....	120
АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ	55	ТË ARDHURAT Е РЕВИДУАРА ПУБЛИКЕ	124
АГЕНЦИЈА ЗА КАТАСТАР НА		SHPENZIMET Е РЕВИДУАРА ПУБЛИКЕ	125
		GJETJET Е РЕВИЗИОНИТ	127

PROKURIMET PUBLIKE	129	TWINNING PROJECT	199
MENDIMET E REVIZORIT	131	STATE AUDIT OFFICE BUDGET	199
MASAT E NDËRMARRA SIPAS REKOMANDIMEVE TË DHËNA	133	INFORMATION TECHNOLOGY AND IT AUDIT	204
BUXHETI THEMELOR I RMV-së PËR VITIN 2017	136	AUDIT ACTIVITIES THROUGH FIGURES	206
FONDIT TË SIGURIMIT PENSIONAL DHE INVALIDOR	141	CONDUCTED AUDITS AND ISSUED REPORTS	207
FONDI I SIGURIMIT SHËNDETËSOR.....	144	AUDITED PUBLIC REVENUE	211
PUSHTETI GJYQËSOR.....	147	AUDITED PUBLIC EXPENDITURE.....	212
MINISTRIA E MBROJTJES.....	149	AUDIT FINDINGS	214
MINISTRIA E PUNËVE TË JASHTME	150	PUBLIC PROCUREMENT	216
MINISTRIA E SHËNDETËSISË.....	151	AUDIT OPINION	218
AGJENCIA E PUNËSIMIT	153	MEASURES TAKEN UPON AUDIT RECOMMENDATIONS	220
AGJENCIA E KADASTRËS SË PATUNDSHMËRIVE	156	MAIN ASPECTS OF ASCERTAINED SITUATION FOLLOWING THE AUDIT ON THE CORE BUDGET IN 2017	223
AGJENCIA E FILMIT	158	PENSION AND DISABILITY INSURANCE FUND ...	228
KOMISIONI RREGULLATOR I ENERJETIKËS	160	HEALTH INSURANCE FUND	231
NRP RADIOTELEVISIONI I MAQEDONISË	162	JUDICIARY	234
INSTITUCIONET SHËNDETËSORE PUBLIKE.....	165	MINISTRY OF DEFENSE.....	236
UNIVERSITETI I TETOVËS	167	MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS	237
ZGJEDHJET LOKALE 2017	169	MINISTRY OF HEALTH.....	238
VETËQEVERISJA LOKALE	171	EMPLOYMENT SERVICE AGENCY	240
REVIZIONI I SUKSESIT	175	AGENCY FOR REAL ESTATE CADASTER	243
BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR.....	186	FILM AGENCY	245
		ENERGY REGULATORY COMMISSION	247
* * *		PBS MACEDONIAN RADIO-TELEVISION	249
FOREWORD.....	193	PUBLIC HEALTHCARE INSTITUTIONS	252
MISSION INDEPENDENCE EMPLOYEES.....	194	UNIVERSITY IN TETOVO	254
STRATEGIC DOCUMENTS.....	196	LOCAL ELECTIONS 2017.....	256
AUDITING STANDARDS AND METHODOLOGY.....	198	LOCAL SELF-GOVERNMENT	258
COOPERATION WITH COMPETENT AUTHORITIES.....	198	PERFORMANCE AUDITS.....	262
		INTERNATIONAL COOPERATION	273

Почитувани,

Оваа година Државниот завод за ревизија го прославува јубилејот 20 години од своето работење како самостојна и независна врховна ревизорска институција во Република Северна Македонија. Раководството и вработените на ДЗР се особено горди на постигнатите резултати во изминатиот период. Со Годишниот извештај за работењето на ДЗР и извршените ревизии во 2018 година, сакаме со пошироката јавност да ги споделиме позначајните резултати и предизвици во работењето на ДЗР. Државниот завод за ревизија во 2018 година, произведе 117 извештаи, опфаќајќи 102 субјекта на ревизија од наша надлежност. Извештаите содржат важни информации и бројни препораки кои се од значење за подобрување на финансиското управување и одговорното трошење на јавните пари од страна на субјектите на ревизија. При изборот и дефинирањето на опфатот на ревизиите, се водевме од начелата на транспарентно и наменско трошење на јавните пари и од квалитетот на услугите кои граѓаните на Република Северна Македонија ги заслужуваат.

Приоритет на нашите активности во наредниот период ќе биде унапредувањето на соработката со Собранието на РСМ и реализирање на активностите дефинирани во Стратегијата за развој на ДЗР 2018-2022 година, Стратегијата за управување со човечки ресурси и Стратегијата за информатичка технологија, насочени кон јакнење на независноста и интегритетот на институцијата, професионалната надградба на вработените и подобрување на ефикасноста и квалитетот на ревизијата со примена на систем за управување со ревизиите. Исто така, ќе се залагаме во наредниот период да се финализира иницијативата за уставното регулирање на Државниот завод за ревизија. Дефинирањето на улогата и функцијата на Државниот завод за ревизија во Уставот на РСМ е неопходна, заради зацврстување на неговата независност и е предуслов за отпочнување на преговорите со ЕУ за поглавјето кое се однесува на финансиската контрола. Составен дел на Годишниот извештај е и мислењето на независниот надворешен ревизор за финансиските извештаи на Државниот завод за ревизија, за 2018 година.

Заменик на главниот државен ревизор

Насер Адеми

МИСИЈА

Државниот завод за ревизија (ДЗР) е Врховна ревизорска институција во Република Северна Македонија која има за цел навремено и објективно да го информира Собранието, Владата, другите носители на јавни функции и јавноста за ревизорските наоди од спроведените ревизии.

Државниот завод за ревизија обезбедува поддршка на Собранието на РСМ во исполнувањето на неговите надлежности преку идентификацијата и презентацијата на неправилностите, случаите на противзаконско работење, и можни случаи на корупција и злоупотреба на функцијата.

Преку јасните и ефективни препораки ДЗР обезбедува поддршка на државните институции и корисници на јавните средства за унапредување на управувањето на истите. На тој начин ДЗР придонесува за подобрување на животот на граѓаните на Република Северна Македонија.

НЕЗАВИСНОСТ

Како независен надворешен ревизор ДЗР врши ревизија на јавните приходи и јавните расходи во согласност со ревизорските стандарди на Меѓународната организација на врховни ревизорски институции (ИНТОСАИ).

Независноста на ДЗР е гарантирана со Законот за државната ревизија, кој за прв пат е донесен во 1997 година и во текот на годините е повеќе пати менуван и дополнуван. Во 2010 година е донесен новиот Закон за државната ревизија кој што претставува понатамошно усогласување со Мексико декларацијата за независност на врховните ревизорски институции и основните принципи на Лима декларацијата за правилата и насоките на ревизијата. Со овој закон се регулира позицијата на ДЗР и законот му дава на ДЗР широк мандат да врши ревизии на регуларност и на успешност, со пристап до сите неопходни информации. ДЗР има финансиска независност и овластување да управува со сопствените ресурси. ДЗР има слобода да одлучува за предметот и содржината на ревизиите и има доволно механизми за следење на препораките, за да се осигури дека субјектите соодветно ги имплементирале препораките дадени во ревизорските извештаи.

ВРАБОТЕНИ

Во организационата структура на ДЗР систематизирани се 143, од кои до крајот на 2018 година пополнети се 89 работни места. Од вкупниот број вработени 84 се овластени државни ревизори и државни ревизори, а 5 вработени се во секторите за административна поддршка на ревизијата. Државните ревизори се организирани во 3/три/сектори кои се директно вклучени во процесот на ревизијата (сектори за ревизија) и покриваат различни области од јавниот сектор, 1/еден/сектор за унапредување на ревизијата и следење на меѓународната пракса за имплементација на меѓународните стандарди и 1 /еден/ сектор за ревизија на информациските системи. Во рам-

ки на организационата структура на ДЗР функционираат и 2/два/ сектори за административна поддршка на ревизијата (правни работи и финансиски прашања) и 2 /две/ одделенија за човечки ресурси и внатрешна ревизија.

Најголемиот дел, односно 68 вработени поседуваат уверение за овластен државен ревизор.

Спрема квалификационата структура 99% се со универзитетско образование од областа на економските, правните науки, информатичката технологија и други области, а во континуитет се зголемува и процентот на вработените кои се стекнале со академски степен на магистер. Од вкупниот број на вработени, 68% се жени.

Просечна старост на вработените е 40 години, а 32% од вработените имаат 50 или повеќе години. Во однос на бројот на овластени државни ревизори и државни ревизори распоредени согласно звањата, ревизијата ја извршуваат: 22 самостојни ревизори, 14 виши ревизори, 21 ревизор и 16 помлади ревизори. Останатите се распоредени на раководни места и тоа: 3 советници на ГДР, 4 помошници на ГДР и 4 раководители на ревизија.

Планирање и реализација на вработување на стручни и искусни кадри, а со тоа и јакнење на капацитетите, се неопходни за остварување на мисијата и визијата на ДЗР. Имајќи го предвид бројот на субјекти кои се предмет на ревизија (околу 1500), старосната структура на вработените, како и природен одлив на високо стручен кадар во наредните години (раководен кадар, самостојни и виши ревизори), ДЗР ќе се соочи со недоволно стручни потенцијали за спроведување на ревизорскиот процес.

Во таа насока се и препораките на Европската комисија за вработување на ревизорски кадар, особено во делот на ревизијата на работењето на политичките партии.

Старосна структура на вработените во ДЗР

Старосна структура на вработените	Број	%
Над 60	15	17
Над 50	13	15
Над 40	30	34
Над 30	25	28
Над 20	6	6
Вкупно	89	100

Едукација на вработените во ДЗР

Согласно стратешките определби на ДЗР и Годишната програма за работа за 2018 година, продолжи континуираното надградување на професионалните и стручни способности на ревизорите и раководниот кадар во институцијата, што придонесува за воспоставување објективен систем за оцена на степенот и квалитетот при исполнувањето на работните задачи.

Обуката на вработените на ДЗР се извршува низ повеќе форми: организирање интерни обуки со предавачи од ДЗР; обуки од страна на експерти ангажирани преку Твининг Проектот; обуки на работно место преку спроведување на пилот ревизии на регуларност и успешност во рамки на Твининг Проектот; спроведување на студиски посети и стажирања на вработени организирани преку Твининг Проектот; учество на курсеви, семинари и работилници организирани од работни групи/комитети на INTOSAI/EUROSAI, Европскиот суд за ревизија, SIGMA и други меѓународни професионални организации и асоцијации.

Во 2018 година интерните обуки во ДЗР се реализираат во следните области:

- Обука на вработените за ИТ политиките и процедурите, како и процедурите за користење на Системот за управување со процесот на ревизија (AMS);
- Обука за вработените за употреба на AMS, согласно утврдени потреби;
- Обука за стратешко планирање на ревизиите;
- Обуки за ревизија на успешност и ревизија на ЕУ фондови и
- Обука за откривање на нерегуларности и корупција во јавниот сектор.

СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ

Во декември 2017 година беше усвоена Стратегијата за развој на ДЗР 2018 – 2022 година, која претставува континуитет на претходната стратегија, со што Државниот завод за ревизија продолжува да чекори по истиот пат и стратешки да се развива потпирајќи се на носечките столбови преточени во стратешки развојни цели, со што се обезбедува континуитет на поголем број активности и се планирани нови, кои ќе овозможат понатамошно унапредување на Државниот завод за ревизија и неговата работа.

Стратешките документи на меѓународните организации на INTOSAI и EUROSAI беа појдовна точка за Стратегијата за развој на Државниот завод за ревизија за наредниот петгодишен период, а во истата се преточени заложбите за промовирање и подобрување на имплементацијата на Меѓународните стандарди на врховните ревизорски институции ((ISSAI), за зајакнување на независноста и интегритетот како предуслови за остварување на професионалноста и кредибилитетот во работењето, како и за континуирано следење на ефектите од извршените ревизии и степенот на исполнување на препораките содржани во ревизорските извештаи од страна на ревидираните субјекти.

Во 2018 година преземени се голем број на активности за реализација на стратешките цели, од аспект на:

- Осигурување на квалитетот на ревизиите, која како постапка на оценка на функционирање на контролите на квалитет, се спроведува на начин утврден во Упатството за осигурување на квалитет на ревизиите. Стручен тим на овластени државни ревизори, спроведе б/шест/ проверки за осигурување на квалитет на ревизиите. За извршените проверки се издадени извештаи во

кои се содржани препораки за подобрување и истите се објавуваат на интранет страната на ДЗР. Во насока на понатамошен развој на контролата и осигурувањето на квалитетот на ревизиите, во рамки на Твининг проектот се разгледуваат постојните методолошки акти на ДЗР за контрола на квалитетот и осигурување на квалитетот на ревизиите, за што од страна на експертите, ќе биде изработен извештај со предлози за подобрување на системот за контрола на квалитет и осигурување на квалитет на ревизиите во ДЗР, кој до крај на април 2019 година треба да биде доставен до раководството на ДЗР;

- Надминување на системските слабости утврдени во ревизорските извештаи, со укажување на идентификуваните системски слабости во секој поединечен ревизорски извештај, како и нивно сумарно прикажување во Годишниот извештај на Државниот завод за ревизија за 2017 година;

- Практична примена на електронскиот систем за управување со процесот на ревизијата (AMS), кој служи како софтверска поддршка во секојдневното извршување на процесите за ревизија;

- Унапредување на постојниот систем за финансиско управување и контрола во Државниот завод за ревизија, преку донесување и имплементација на повеќе процедури за имплементација на систем за управување со квалитет согласно стандардот ISO 9001-2015;

- Извршување на функцијата на внатрешна ревизија во ДЗР и спроведување на Планот за извршување на внатрешната ревизија за 2018 година;

- Со цел добивање на подетални информации како основа за анализа на состојбите со етиката и интегритетот како систем на вредности и принципи, ДЗР за прв пат изработи Прашалник за интегритет за 2017 година кој го достави до 174 институции од јавниот сектор и ги опфати најзначајните корисници на средства од буџетот на РСМ и ЕЛС. За обработка на овој прашалник ДЗР изготви своја Методологија на анализа на прашалникот која се базира на теоретските основи за само - проценка на нивото на интегритет базирана на Into-SAINТ алатката креирана од страна на Холандскиот суд за ревизија, на која се основа и Унгарскиот модел, со должно внимание на специфичностите на јавниот сектор во Република Северна Македонија.

Резултатите од Анализата на Прашалникот за интегритет за 2017 година, кои беа објавени во март 2018 година, може да послужат како основа за зголемување на свесноста на институциите за потребата од донесување на соодветни политики и процедури како и следење на трендот на промени во оваа област.

Искуството на ДЗР во спроведувањето на проектот “Анализата на прашалникот за интегритет за 2017 година”, беше презентирано на петтиот меѓународниот семинар во областа на анти-корупцијата и интегритетот, под наслов “Моделот за интегритет на ВРИ на Унгарија – од Сензибилност до Ревизија на интегритет”, организиран од страна на Врховната ревизорска институција на Република Унгарија, во Сарваш, во периодот од 5-ти до 9-ти март 2018 година.

- Останатите активности за реализација на стратешките цели во однос на едукацијата на вработените, имплементацијата на меѓународни стандарди на врховните ревизорски институции во методолошките акти и праксата за државна ревизија, соработката со надлежни органи и меѓународната соработка, реализацијата на Твининг проектот, се образложени во соодветните поглавја на овој Годишен извештај.

Во рамки на Твининг Проектот „Понатамошно зајакнување на капацитетите и ефикасноста на Државниот завод за ревизија за вршење на надворешна ревизија“ (во натамошниот текст: Твининг проектот), кој се спроведува во периодот декември 2017 година – септември 2019 година во соработка со твининг партнерите ВРИ на Бугарија и Хрватска, ќе се разгледа Стратегијата за развој на ДЗР 2013-2017, во однос на стратешката цел за развој на комуникацискиот систем, размена на информации со домашни и меѓународни правни лица и информирање на јавноста за работата на ДЗР и ќе се обезбеди предлог за подобрување на протокот на информации на хоризонтално и вертикално ниво на комуникација.

Во декември 2017 година, исто така е донесена и ИТ Стратегијата на Државниот завод за ревизија 2018-2022, која има за цел да ја зголеми ефикасноста на информацискиот систем на Државниот завод за ревизија и воедно да придонесе во имплементирањето на Стратегијата за развој на Државниот завод за ревизија 2018 - 2022.

Изработката на ИТ Стратегијата се темели на извршената евалуација на претходната ИТ Стратегија 2013 - 2017 и анализата на остварените цели и спроведените активности, како и резултатите од ИТ самопроценките спроведени во соработка со Холандскиот суд за ревизија, а исто така и технолошкиот развој.

Со цел да се изврши анализа на функционалноста и перформансите на постојниот ИТ систем на ДЗР, како и спроведувањето на ИТ ревизијата, во рамки на Твининг проектот во март 2019 година се спроведе самопроценка на ИТ системите (ITSA), а во 2019 година се планира да се спроведе и самопроценка на ИТ ревизијата (ITASA), врз основа на кои ќе се дадат препораки за подобрување на управувањето и организацијата на ИТ процесите во ДЗР и насоки за развој на ИТ ревизијата.

РЕВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ И МЕТОДОЛОГИЈА

Имплементацијата на Меѓународните стандарди на врховните ревизорски институции (ISSAI) во методолошките акти на ДЗР, овозможува понатамошен развој на квалитетот на ревизиите.

Во 2018 година започна да се применува Прирачникот за ревизија на регуларност на единиците за локална самоуправа, а продолжи и практичната примена на прирачниците за ревизија на регуларност и ревизија на успешност и за следење на препораките, како и прирачникот за ИТ ревизија и прирачниците за ревизија на регуларност на финансиските извештаи на политичките партии и на изборната кампања.

Во рамки на Твининг Проектот „Понатамошно подобрување на административните капацитети и ефикасноста на надворешната ревизија на Државниот завод за ревизија“ се изврши оценка на методолошките акти на ДЗР и се изготви извештај со препораки за нивно подобрување од аспект на нивната усогласеност со ISSAI стандардите и примена на добрите практики на земји членки на ЕУ.

Функцијата на осигурување на квалитет е независна од процесот на ревизија. Осигурување на квалитетот е процес на проценка и мониторинг на квалитетот на ревизиите од страна на овластени државни ревизори, кои не учествувале во процесот на ревизиите што се предмет на раз-

гледување и се спроведува секоја година, согласно Годишниот план за осигурување на квалитет во ревизијата.

Во рамки на Твининг Проектот се изврши анализа и оценка на методолошките акти на ДЗР за контрола и осигурување на квалитет на ревизиите, со цел да се дадат препораки за нивно подобрување.

Во насока на понатамошно усогласување, се изврши преведување на Меѓународни стандарди на ВПИ (ISSAI), методолошки упатства и друга стручна литература од областа на ревизијата, издадени од комитети и работни групи на INTOSAI на македонски јазик, со цел нивно усогласување и имплементација во ревизорската пракса.

СОРАБОТКА СО НАДЛЕЖНИ ОРГАНИ

Согласно Законот за државната ревизија, Државниот завод за ревизија до Собранието на Република Северна Македонија го достави на разгледување Годишниот извештај за извршените ревизии и за работењето на Државниот завод за ревизија за 2017 година.

На продолжението на Педесет и осмата седница, одржана на 3 септември 2018 година, Собранието го разгледа и го усвои Годишниот извештај за извршени ревизии и работењето на ДЗР во 2017 година.

Воедно, Собранието констатира дека ревизорските извештаи содржат информации и препораки кои се од значење за подобрување на финансиското управување и одговорното трошење на јавните средства од страна на субјектите на ревизија.

Во заклучоците Собранието позитивно ги оценува активностите на ДЗР за извршените проверки на дадените препораки во ревизорските извештаи, со цел утврдување на степенот на нивно спроведување од страна на субјектите на ревизија.

Со оглед на големиот број на негативни мислења и мислења со резерва за финансиските извештаи и за усогласеност со закони и прописи, Собранието укажува на потребата, ДЗР да продолжи со давање на јасни препораки, а во однос на констатираниите системски слабости препорачува надлежните органи да преземат соодветни активности за нивно надминување.

Во текот на 2018 година, а согласно обврските утврдени со Законот за државната ревизија, Државниот завод за ревизија до Собранието на РСМ ги достави сите конечни ревизорски извештаи. Соработката на Државниот завод за ревизија со другите надлежни органи продолжи и во текот на 2018 година, а во рамки на реализацијата на Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2018 година, до Јавното обвинителство доставени се 21/дваесет и еден/ конечни ревизорски извештаи за кои овластениот државен ревизор оценил дека е сторен прекршок/ кривично дело.

Државниот завод за ревизија активно соработува со сите државни органи во насока на спречување и намалување на корупцијата, во рамки на Протоколот за соработка за превенција и репресија на корупцијата и судирот на интереси. Државниот завод за ревизија учествува во реализацијата на Националната програма за усвојување на правото на Европската унија

(НПАА) преку активностите предвидени во Поглавје 3.23. Правосудство и фундаментални права, Подрачје – Антикорупциска политика и Поглавје 3.32 Финансиска контрола, Подрачје – Надворешна ревизија, како и во работата на други органи и тела за спречување на корупцијата.

РЕАЛИЗАЦИЈА НА ТВИНИНГ ПРОЕКТОТ „ПОНАТАМОШНО ЗАЈАКНУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ И ЕФИКАСНОСТА НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА ЗА ВРШЕЊЕ НА НАДВОРЕШНА РЕВИЗИЈА“

Државниот завод за ревизија, како врховна ревизорски институција, настојува постојано да ги гради своите капацитети со цел да ги следи современите трендови во професијата, како и да одговори на барањата на граѓаните и заедницата за обезбедување транспарентност и отчетност во користењето на јавните средства. Овие барања во современи услови носат нови предизвици со кои се надминува традиционалната улога на врховната ревизорска институција да го ревидира законското и наменското трошење на јавните средства, туку фокусот се повеќе се става на доброто управување со јавните средства, односно додадената вредност од нивното користење, од аспект на тоа дали граѓаните за потрошените јавни средства добиваат добри и квалитетни услуги.

За да одговориме на современите предизвици потребно е континуирано да обезбедуваме квалитет во работењето со што би го задржале епитетот на независен и професионален партнер со висок интегритет кој истовремено е носител на напредокот во управувањето со јавните средства.

Во таа насока, Државниот завод за ревизија во декември 2017 година започна со реализација на Твининг проектот „Понатамошно зајакнување на капацитетите и ефикасноста на Државниот за-

вод за ревизија за вршење на надворешна ревизија”, финансиран со фондовите на ЕУ, во траење од 21 месец, односно до 14 септември 2019 година. Твининг проектот се реализира во соработка со нашите твининг партнери од Националниот завод за ревизија на Република Бугарија и Државниот завод за ревизија на Република Хрватска, како и експерти од други европски земји и Европскиот суд за ревизија кои се ангажирани на проектот.

Целта е да размениме искуства и да добиеме препораки за подобрување на значајни аспекти за работењето на нашата институција, како што се препораки за подобрување на имплементацијата на меѓународните стандарди за државната ревизија, подобрување на процесите на стратешкото планирање, учење преку практично спроведување на ревизии од значајни области на општественото живеење, подобрување на контролата и осигурувањето на квалитетот на ревизиите, воспоставување на механизам за проактивна улога во разбирањето и дискусијата за ревизорските извештаи од страна на Собранието, подобрување на ИТ и системот за управување со човечките ресурси, зајакнување на улогата во спречување на измамата и корупцијата.

Твининг проектот се реализира во 4 компоненти и тоа:

1. Подобрување на ревизорските процеси во согласност со ISSAI;
2. Зајакнување на капацитетите за ревизија на ДЗР;
3. Зајакнување на соработката помеѓу ДЗР и Собранието за разгледување на ревизорските извештаи; и
4. Подобрување во управувањето со ИТ, комуникациите и човечките ресурси за потребите на ревизорските процеси.

Во реализација на твининг активностите во рамки на компонентите активно се вклучени 36 вработени, што претставува 40% од вкупниот број на вработени во ДЗР, додека со обуките и другите активности на проектот се опфатени сите вработени во институцијата.

Во рамки на Компонента 1 како значајни резултати на активностите ќе ги наведеме:

- ✓ Извештај за проценка вклучително и препораки за подобрување на ревизорските процеси согласно ISSAI, во кој генерално се заклучува дека ревизорските процеси во ДЗР се спроведуваат во согласност со меѓународните стандарди, но се даваат и препораки за нивно понатамошно подобрување;
- ✓ Извештај за стратешко планирање на надворешната ревизија, во кој се содржани препораки за воспоставување на стратешкото планирање на ревизиите во ДЗР;
- ✓ Сертификати за обука за стратешко планирање, доделени на 72 вработени во ДЗР кои ја поминаа обуката (80% од вработените);
- ✓ Извештај со компаративна анализа на најдобрите практики на ЕУ во областа на ревизијата на политичките партии, во кој се дадени препораки за подобрување на законската и институционалната рамка за надзор над финансирањето на политичките партии и изборните кампањи.

Резултатите на активностите на компонента 2 на Твининг проектот се однесуваат на:

- ✓ Подобрување на институционалниот и кадровскиот капацитет на ДЗР, за што е изготвен Извештај со препораки, како и Проценка на потребите за обуки и План за обуки на вработените;
- ✓ Сертификати за обуки за ревизија на успешност и ревизија на ЕУ фондовите, со кои се стекнаа 45 ревизори, односно половина од вкупно вработените во ДЗР;
- ✓ Спроведување на 4 пилот ревизии на успешност на ЕУ фондовите, ИКТ, реализирањето на дипломците на пазарот на трудот во Република Македонија и јавните набавки, кои ќе завршат во 2019 година, со што значително ќе бидат унапредени капацитетите на ДЗР за спроведување на ревизиите на успешност.

Особено значајна е Компонентата 3 на Твининг проектот која се фокусира на зајакнување на соработката на Државниот завод за ревизија со Собранието на Република Северна Македонија, за да се обезбеди редовно разгледување на ревизорските извештаи во законодавниот дом, а со тоа и зајакнување на улогата на државната ревизија, како и преземање на корективни мерки и активности за спроведување на ревизорските препораки.

Во директна соработка со нашите пратеници и собраниски служби, со помош на нашите твининг партнери, спроведовме низа активности чија основна цел е подигање на свеста на пратениците за значењето на работата на Државниот завод за ревизија и за покренување на редовна и квалитетна собраниска дебата заради поголемо влијание на ревизорските извештаи.

Во април и октомври 2018 година, во рамки на Твининг проектот со нашите пратеници имавме можност да ги посетиме парламентите на Хрватска и Бугарија и непосредно да се запознаеме со добрите европски практики во однос на соработката со врховните ревизорски институции.

Во таа насока, во рамки на Твининг Проектот на 29 март 2019 година се организираше Тркалезна маса за соработката на ДЗР со Собранието, со која се одбележа и нашиот јубилеј 20-години успешно работење на нашиот Државен завод за ревизија. На тркалезната маса, покрај домаќинот, свое обраќање имаа и највисоки претставници на Собранието на Република Северна Македонија, Делегацијата на ЕУ во Скопје, EUROSAI, Европскиот суд за ревизија, Националниот завод за ревизија на Република Бугарија и Државниот завод за ревизија на Република Хрватска. Преку двете панел дискусии со колеги од повеќе од десет врховни ревизорски институции од Европа и претставниците на Собранието, во присуство на претставници од релевантни европски и национални државни институции и невладини организации, размениме искуства за значењето на соработката на врховните ревизорски институции со парламентите и за нивната улога во спроведувањето на ревизорските препораки.

Во рамки на компонента 4 на Твининг проектот, нашите твининг партнери ни помагаат да ја подобриме транспарентноста преку користење на современите текови за комуникацијата со за сегнатите страни за пренесување на резултатите од нашето работење и поттикнување на јавната свест за преземање на акција во однос на ревизорските укажувања.

Исто така, во рамки на оваа компонента во периодот од 02 – 05.10.2018 година, беше спроведена самопроценка на ИТ системите (ITSA) и изготвен е извештај со резултати и препораки согласно методологијата на EUROSAI ИТ Работната група.

Во рамки на Твининг проектот во 2018 година беа реализирани и 5 студиски посети на врховните ревизорски институции на Бугарија, Хрватска и Словенија, со кои беа опфатени вкупно 50 учесници од ДЗР, како и 4 претставници од Собранието на Република Северна Македонија кои имаа можност да ги посетат парламентите на Република Бугарија и Република Хрватска.

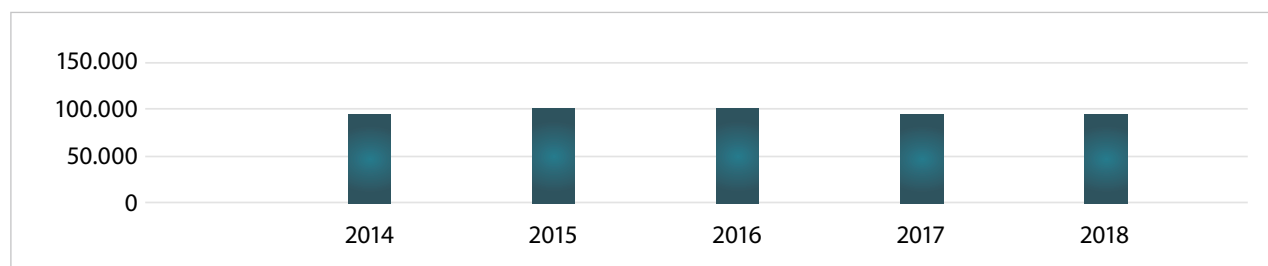
Активностите на Твининг проектот продолжуваат и во 2019 година насочени кон подобрување на ревизорските процеси, спроведување на пилот ревизии на регуларност и успешниот, стажирања на вработени во врховните ревизорски институции на земји членки на ЕУ, подобрување на системот на контрола и осигурување на квалитет на ревизиите, зајакнување на односите и взаемната соработка помеѓу Собранието и ДЗР, зајакнување на ИТ ревизијата, подобрување на веб страницата на ДЗР и комуникацијата со засегнатите страни.

БУЏЕТ НА ДРЖАВНИОТ ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА

Согласно Законот за државна ревизија, финансирањето на Државниот завод за ревизија се обезбедува од Буџетот на Република Северна Македонија. Потребните средства за работа на предлог на Државниот завод за ревизија ги утврдува Собранието. Буџетот на Државниот завод за ревизија се изготвува во рамките на утврдените годишни лимити согласно со утврдената фискална стратегија и претставува интегрален дел на Буџетот на Република Северна Македонија.

Вкупниот одобрен буџет на Државниот завод за ревизија во 2018 година изнесува 94.971.000 денари. Од нив 96 % се средства обезбедени од централниот буџет во износ од 90.816.000 денари, 4 % се сопствени приходи во износ од 4.000.000 денари и 155.000 денари се средства од Проектот за имплементација на систем за управување со ревизиите: МАК-12/0015. Сопствените извори на приходи потекнуваат од периодот кога Државниот завод за ревизија вршеше наплата за извршените ревизии кај одредени субјекти, пред усвојувањето на новиот Закон за државна ревизија донесен во 2010 година. Согласно Законот од 2010 година, средствата за работа на Државниот завод за ревизија се обезбедуваат исклучиво од Буџетот на Република Северна Македонија.

Со оглед на константниот број на вработени во изминатите години и структурата на расходите каде што учеството на платите во вкупните расходи изнесува околу 82%, не постојат поголеми осцилации во средствата кои Државниот завод за ревизија ги обезбедува од Буџетот на РСМ:

РАСХОДИ НА ДЗР ВО 2018 ГОДИНА

Структурата на расходите на Државниот завод за ревизија покажува дека 82% од вкупните расходи на сметката на основниот буџет (637) се наменети за плати на вработените, 5,5% се однесуваат на патни и дневни расходи за вршење на ревизии на територијата на Република Северна Македонија, како и учества на вработените на меѓународни настани за едукација и надградба во повеќе области: ИТ ревизија, внатрешна ревизија, имплементација на ISSAI за ревизија на успешност, јакнење на интегритетот на врховните ревизорски институции, вршење на кооперативни ревизии.

Со вселувањето во новиот објект на ул. Јордан Мијалков, расходите за комунални услуги и греење се зголемија и учествуваат со 5% во вкупните расходи на ДЗР. Нискиот процент на реализацијата на капиталните расходи од 1% се должи на нереализираната јавна набавка за информатичка опрема од страна на економскиот оператор избран како најповолен понудувач, кој не беше во состојба до 31.12.2018 година да ја реализира јавната набавка, а средствата останаа нереализирани и вратени во Буџетот на Република Северна Македонија.

Во 2018 година состојбата на сметката на Проектот за имплементација на систем за управување со ревизиите, изнесува 155.000 денари, а бидејќи проектот се реализира во целост, средствата се вратени на Министерството за надворешни работи на Норвешка.

Расходи на ДЗР во 2017 и 2018 од сметката 637

Расходи	2017	2018	%	Структура
1	2	3	4	5
Плати и надоместоци	70341026	71989385	102,3	81,6
Патни и дневни расходи	4865614	4847836	99,6	5,5
Комунални услуги, греење комуникација и транспорт	4095494	4477000	109,3	5,1
Материјали и ситен инвентар	883680	1069453	121,0	1,2
Поправки и тековно одржување	1045436	1289094	123,3	1,5
Договорни услуги	3952642	2573252	65,1	2,9
Други тековни расходи	801866	878820	109,6	1,0
Разни трансфери	30000	208221	694,1	0,2
Капитални расходи	1794604	850689	47,4	1,0
Вкупни расходи	87810362	88183750	100,4	100,0

ИНФОРМАТИЧКА ТЕХНОЛОГИЈА И ИТ РЕВИЗИЈА

Државниот завод за ревизија го следи развојот на информатичката технологија, и континуирано вложува во употребата на информатичката технологија во ревизијата. Развојот и употребата на информатичката технологија и нејзина рационална и ефикасна употреба во ревизијата е една од стратешките цели на Државниот завод за ревизија

За таа цел обезбедено е непречено функционирање на инфраструктурата на информацискиот систем и на имплементирани системи за централизирано чување и размена на податоци, со особено внимание на клучните сервиси и процеси како електронската пошта, архивското работење, интегрираниот финансиски информациски систем, системот за анализа на податоците од ревизорските извештаи и системот за управување со процесот на ревизија (Audit Management System (AMS)). Системите и апликациите се развивани водејќи грижа за начелата и правилата за: достапност на податоците на авторизиран корисник, доверливост, интегритет, безбедно чување на податоците на централна локација, усогласеност со законите, редовно правење на резервна копија (backup), заштита од физички и логички пристап на податоците.

Согласно ИТ стратегијата, а имајќи ја во предвид постојаната потреба од технолошки развој на системот, секоја година се спроведуваат постапки за набавка на информатичка опрема, со сопствени средства или преку ИПА фондовите.

Во 2018 година е спроведена и реализирана набавка на информатичка опрема преку ИПА фондовите. Со набавката се изврши замена на амортизираните сервери, персонални лаптоп и десктоп компјутери, како и замена и надградба на потребните лиценци за оперативни системи. Дополнително се спроведе набавка преку ЕСЈН, со што се набави заштитен ѕид (firewall) за поголема безбедност од надворешни напади на информацискиот систем. Исто така, се реализираат и набавки на специјализирани софтвери, базирани врз претходно спроведени анализи за потребите од такви софтверски решенија, како и за јасно дефинирање на техничките карактеристики на истите. Битно е да се истакне дека од 2017 година, ДЗР успеа да воспостави една работна платформа за сите свои корисници, што видно го олеснува користењето на ИТ ресурсите, како и реализирањето на ИТ обуките за вработените.

Непреченото извршување на ревизорските задачи е воочено како главен приоритет во користењето на информациските технологии. Од тие причини, покрај користењето интернет со голема брзина и капацитет во просториите на ДЗР, за секој ревизорски тим се обезбедени: мобилен интернет пристап, независен од условите кои ги има субјектот, преносливи уреди за дигитално обезбедување на доказите, како и непречен и сигурен VPN пристап до информацискиот систем на ДЗР. Ревизорите користат компјутерски потпомогнати ревизорски техники (CAAT's) во процесот на ревизија, додека ревизорите во секторот за ревизија на информациските системи го користат и IDEA софтверот за анализа на податоците од кои се генерираат финансиските извештаи.

Користењето на информатичката технологија се базира врз доследно следење на Политиката за безбедност на информацискиот систем на Државниот завод за ревизија, како и на имплементираниите ИТ безбедносни процедури и ИТ процедури за имплементација на Системот за управување со процесот на ревизија (AMS). Истите подлежат на годишна анализа, со цел секогаш да бидат во чекор со новите решенија.

Процесот на ревизија од 2017 година се извршува со употреба Систем за управување со процесот на ревизија (Audit Management System (AMS)). Овој систем беше резултат на успешно завршениот проект „Подобрување на ефикасноста и квалитетот на ревизорската работа со употреба на систем за управување со процесот на ревизија (Audit Management System (AMS))“, финансиран со грант од Кралството Норвешка реализиран со техничка помош од Канцеларијата на главниот ревизор на Норвешка. AMS е составен од повеќе модули: модул за годишно планирање, модул за извршување на процесот на ревизија, модул за управување со базата на субјекти предмет на ревизија, модул за размена на информации, модул за дискусија, модул за учење, модул за извештаи и модул за администрирање. Како клучен систем за извршувањето на ревизорските задачи, во 2018 беше надграден со нова верзија, а употребата и начините за негово подобрување, се следат на годишно ниво. Во 2018 година организирана е континуирана обука за вработените во Државниот завод за ревизија за употреба на AMS (за сите корисници на системот).

Ревизијата на информациските системи е дел од ревизиите на регуларност, каде што ревизорот ја вреднува поставеноста и функционалноста на контролите утврдувајќи ги специфичните ризици кај внатрешните контроли со кои се соочува субјектот на ревизија (неовластен пристап, неовластена промена на податоци, потенцијално губење на податоци итн.) за да се увери во веродостојноста, интегритетот и доверливоста на податоците.

Државниот завод за ревизија, со ревизиите континуирано укажува на потребата од донесување на стратегијата за развој на информациските системи, како и пропишување, одобрување и имплементирање на безбедносни политики и процедури за системите и подобрување на меѓусебната соработка, поврзување на информациските системи и размена на податоци, поврзување на бази на податоци кај определени апликации и контрола на пристап до апликациите.

Со дадените препораки ќе се подобри управувањето со ИТ ресурсите согласно приоритетите за развој на ревидираниот субјект, а воедно ќе се намали ризикот од неефикасна заштита на информацискиот систем, губење или оштетување на податоците, неточност и не веродостојност на записите и неовластен пристап до доверливите податоци.

РЕВИЗОРСКИ АКТИВНОСТИ НИЗ БРОЈКИ

ГП 2018

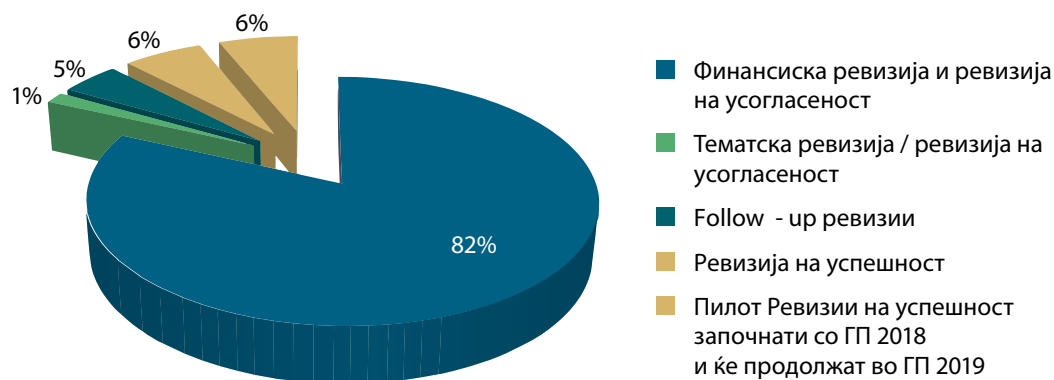
ИЗВРШЕНИ РЕВИЗИИ И ИЗДАДЕНИ ИЗВЕШТАИ

Во 2018 година извршени се 66 ревизии (2017 - 58 ревизии) од кои 54 ревизии на регуларност, 1 (една) ревизија на усогласеност, 4 ревизии на успешност и 3 follow up ревизии. Во текот на 2018 година отпочнати се пилот ревизии на успешност на ЕУ фондовите, ИКТ, реализирањето на дипломците на пазарот на трудот во Република Северна Македонија и јавните набавки, кои ќе завршат во 2019 година, со што значително ќе бидат унапредени капацитетите на ДЗР за спроведување на ревизиите на успешност.

Од извршените ревизии издадени се 117 ревизорски извештаи (2017– 89), од кои 109 извештаи за ревизија на регуларност, еден извештај за извршена ревизија на усогласеност, 4 извештаи од извршена ревизија на успешност и 3 извештаи од follow up ревизии.

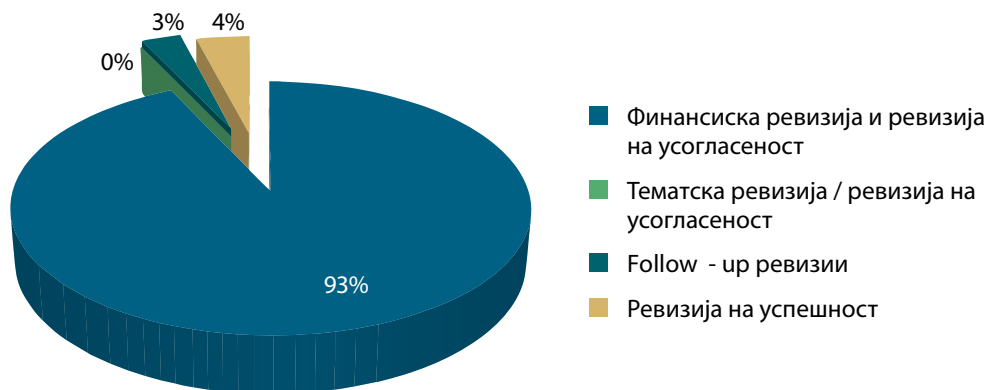
Преглед на извршени ревизии и нивна структура

Вид на ревизија	Број на извршени ревизии и структура			
	Број	Учество во %	Број	Учество во %
1	2	3	4	5
Финансиска ревизија и ревизија на усогласеност	54	82	48	83
Тематска ревизија / ревизија на усогласеност	1	1	6	10
Follow-up ревизии	3	5	0	0
Ревизија на успешност	4	6	4	7
Пилот Ревизии на успешност започнати со ГП 2018 и ќе продолжат во ГП 2019	4	6	0	0
Вкупно извршени ревизии	66	100	58	100

Преглед на издадени извештаи и структура

Вид на ревизија	Број на издадени извештаи и структура			
	2018		2017	
	Број	Учество во %	Број	Учество во %
1	2	3	4	5
Финансиска ревизија и ревизија на усогласеност	109	93	79	89
Тематска ревизија / ревизија на усогласеност	1	0	6	7
Follow-up ревизии	3	3	0	0
Ревизија на успешност	4	4	4	4
Вкупно извештаи	117	100	89	100

СУБЈЕКТИ ОПФАТЕНИ СО РЕВИЗИЈА

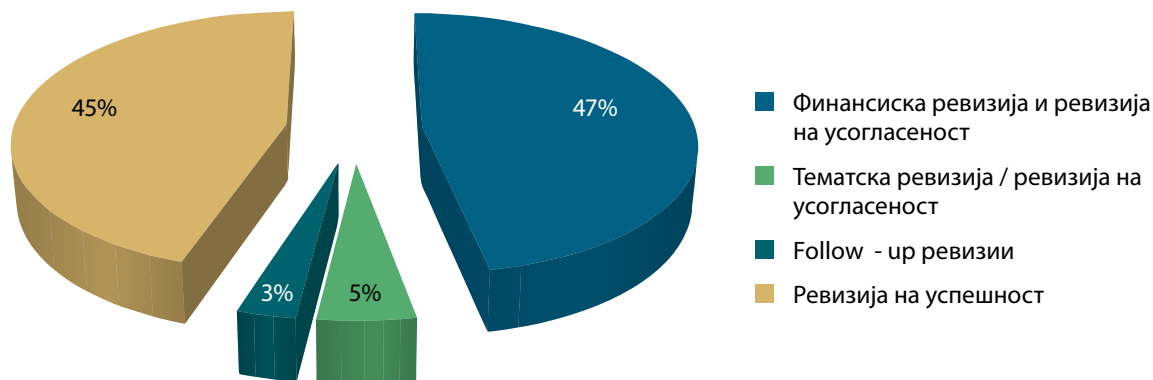
Државниот завод за ревизија со Годишната програма за работа, а согласно утврдените критериуми за избор на субјекти и теми на ревизија, ги дефинира субјектите и областите кои ќе бидат ревидирани на годишно ниво.

Опфатот на државната ревизија од аспект на бројот на ревидираните субјекти, ги опфаќа и субјектите кои задолжително се ревидираат секоја година, согласно Закон.

За постигнување на целите на извршените ревизии, во зависност од тоа дали се спроведува ревизија на регуларност или ревизија на успешност, во текот на 2018 година, со ревизија се опфатени 102 субјекта од сите извршени ревизии. Во следниот преглед е дадена структурата на опфатените субјекти со ревизиите, по видови ревизии:

Преглед на ревидирани субјекти и субјекти опфатени со ревизиите на успешност

Вид на ревизија	Субјекти		Учество во %	
	2018	2017	2018	2017
1	2	3	4	5
Финансиска ревизија и ревизија на усогласеност	54	47	48	26
Тематска ревизија / ревизија на усогласеност	6	5	22	12
Follow-up ревизии	3	3	0	0
Ревизија на успешност	39	45	113	62
Вкупно субјекти опфатени со ГП	102	100	183	100

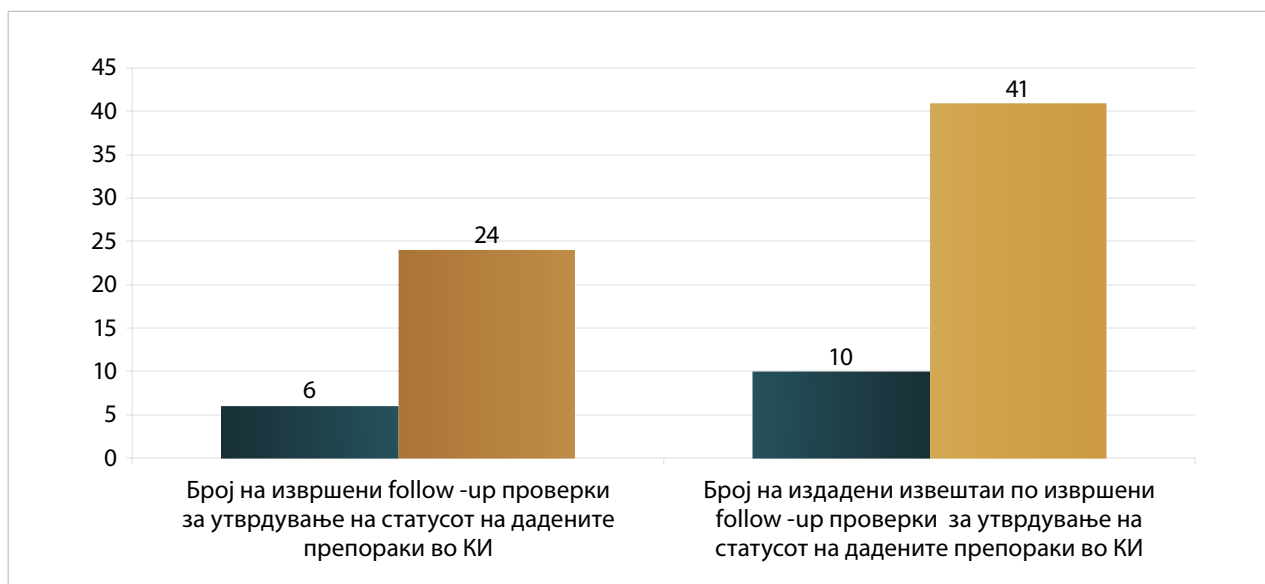

ПРОВЕРКИ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРЕПОРАКИТЕ

Во 2018 година Државниот завод за ревизија изврши проверки за утврдување на статусот на дадените препораки во конечните ревизорски извештаи (follow up) издадени во 2017 и 2018 година, во функција на утврдување на степенот на нивно спроведување. Во табелата подолу даден е бројот на извршени follow up проверки и издадени извештаи за утврдување на статусот на дадените препораки во конечните ревизорски извештаи.

Преглед на извршени follow-up проверки

Ревизии на спроведување на препораките	ГП 2018	ГП 2017	Вкупно
1	2	3	4
Број на извршени follow -up проверки за утврдување на статусот на дадените препораки во КИ	6	24	30
Број на издадени извештаи по извршени follow -up проверки за утврдување на статусот на дадените препораки во КИ	10	41	51

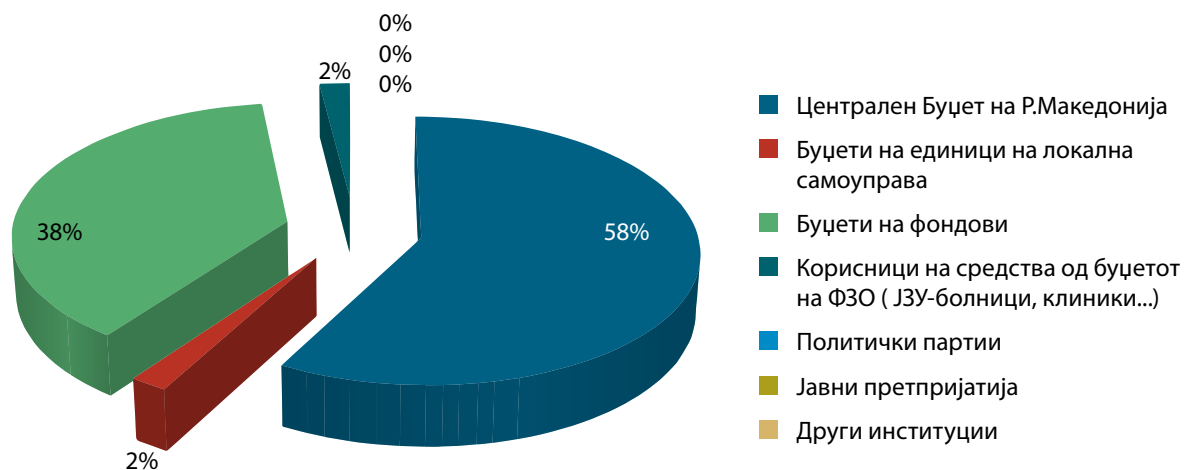

РЕВИДИРАНИ ЈАВНИ ПРИХОДИ

Вкупниот износ на ревидирани јавни приходи опфатени со извршените ревизии на финансиските извештаи во 2018 година, се прикажани во следниот преглед:

Преглед на ревидирани јавни приходи (во милиони денари)

Ревидирани јавни приходи во:	ГП 2018		ГП 2017	
	Приходи	Учество во %	Приходи	Учество во %
1	2	3	4	5
Централен Буџет на РСМ	147.996	58	156.315	61
Буџети на единици на локална самоуправа	4.182	2	5.244	2
Буџети на фондови	97.555	38	89260	34
Корисници на средства од буџетот на ФЗО (ЈЗУ- болници, клиники....)	4268	2	1510	1
Политички партии	196	0	598	0
Јавни претпријатија	1.029	0	640	0
Други институции	109	0	5273	2
Вкупно	255.335	100	258.840	100

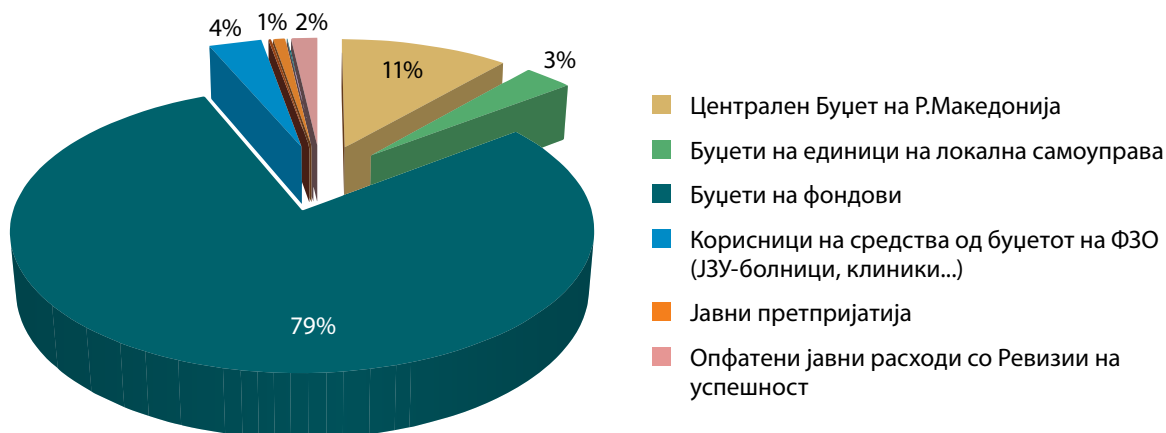
Во структурата на ревидираните јавни приходи во 2018 година, по годишните сметки за 2017 година, приходите на Централниот буџет на Република Македонија учествуваат со 58% во вкупно ревидираните приходи, буџетите на единиците на локална самоуправа со 2%, буџетите на фондовите учествуваат со 38 %, корисниците на средства од буџетот на ФЗО (ЈЗУ-болници, клиники...) со 2%.

РЕВИДИРАНИ ЈАВНИ РАСХОДИ

Во структурата на ревидираните јавни расходи во 2018 година, по годишните сметки за 2017 година, расходите на корисниците на Централниот буџет учествуваат со 11% во вкупно ревидираните расходи, ревидираните расходи на единиците на локална самоуправа учествуваат со 3%, ревидираните расходи на Буџетите на фондови учествуваат со 79%, корисниците на средства на ФЗО (болници, клиники...) учествуваат со 4%, расходите на јавните претпријатија учествуваат со 1% и 2% од ревидираните расходи се однесуваат на ревизиите на успешност.

Преглед на ревидирани јавни расходи (во милиони денари)

Ревидирани јавни расходи во:	ГП 2018		ГП 2017	
	Расходи	Учество во %	Расходи	Учество во %
1	2	3	4	5
Централен Буџет на РСМ	13.526	11	4.668	4
Буџети на единици на локална самоуправа	3.939	3	4.955	5
Буџети на фондови	94.496	79	89.260	84
Корисници на средства од буџетот на ФЗО (ЈЗУ- болници, клиники...)	4.248	4	1.497	1
Политички партии	216	0	598	0
Јавни претпријатија	974	1	629	1
Други институции	60	0	5.064	5
Опфатени јавни расходи со Ревизии на успешност	2.127	2	0	0
Вкупно	119.586	100	106.671	100

Ревидирани расходи по видови буџети во однос на вкупните буџети

	Извршен буџет за 2017	Ревиди- рано	Учество во %	Извршен буџет за 2016	Ревиди- рано	Учество во %
	(во милиони денари)			(во милиони денари)		
1	2	3	4 (3/2)	5	6	7 (6/5)
Корисници и единки корисници на централен буџет (Завршна сметка на Буџетот на РМ за 2017 Сл.Весник на РМ 141/30.07.2018)	159.823	19.024	12	154.777	12.456	8
Буџети на Единици на локална самоуправа	30.419	3.939	13	30.493	4.955	16
Буџети на фондови	94.504	94.496	100	89.260	89.260	100
Расходи опфатени со Ревизии на успешност		2.127				
ВКУПНО	284.746	119.586	42	274.530	106.671	39

РЕВИЗОРСКИ НАОДИ / КОНСТАТИРАНИ СОСТОЈБИ

При спроведувањето на Годишната програма за работа за 2018 година овластените државни ревизори и државните ревизори во ревизорските извештаи констатирале 1171 наод/состојба при вршење на државна ревизија и тоа:

- ✓ 26 наоди со ревизија на Основниот буџет;
- ✓ 733 наоди со ревизија на финансиските извештаи заедно со ревизија на усогласеност;
- ✓ 71 наод со ревизија на успешност и
- ✓ 341 состојба утврдена како системска слабост односно состојби кои не се под директна контрола на субјектот предмет на ревизија.

Во прегледите подолу прикажано е учеството на наодите по области/теми и видови на ревизији.

1. Ревизија на усогласеност на Основниот Буџет на РМ

Вид на наод		Број	Учество во %
1	2	3	4
1	Подготовка на Буџетот на Република Северна Македонија	3	12
2	Извршување на Буџетот на Република Македонија	23	88
ВКУПНО		26	100

2. Ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност

Вид на наод		Број	Учество во %
1	2	3	4
1	Наоди кои се однесуваат на усогласеност со законската регулатива и прописи	323	44
2	Наоди кои се однесуваат на финансиските извештаи	228	31
3	Наоди во системот на интерни контроли	45	8
4	Наоди кои се однесуваат на користење на средствата согласно законските прописи	51	7
5	Наоди кои се однесуваат на јавните набавки	86	12
ВКУПНО		733	100

3. Ревизија на успешност

	Наод	Број	Учество во %
1	2	3	4
1	Наоди кај ревизија на успешност, согласно темата на ревизијата	71	100
ВКУПНО		71	100

РЕКАПИТУЛАР НА НАОДИ ВО КОНЕЧНИ ИЗВЕШТАИ

	Вид на ревизија	Број	Учество во %
1	2	3	4
1	Ревизија на усогласеност на Основниот буџет на Република Северна Македонија	26	3
2	Ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност	733	88
3	Ревизија на успешност	71	9
ВКУПНО I		830	100
4	Нагласување на прашања на неизвесност и континуитет	163	48
5	Останати прашања	178	52
ВКУПНО II		341	100
ВКУПНО I + II		1171	

ЈАВНИ НАБАВКИ

Во текот на 2018 година Државниот завод за ревизија во рамките на вршењето на планираните ревизии, ги ревидираше и јавните набавки кај субјектите предмет на ревизија. При увидот во начинот на планирање, спроведување и реализација на јавните набавки, констатирани се 182 наода кои се однесуваат на следните нерегуларности, односно поднаоди:

Наоди кои се однесуваат на јавните набавки

Р. бр.	Вид на поднаод	Број на поднаоди
1	2	3
1	Невоспоставени/неправилно воспоставени процедури/контролни системи за постапување на КЈН при спроведување на ЗЈН	1
2	Не спроведени постапки за јавни набавки/извршена набавка пред склучување на договорот за ЈН/извршени набавки по стари договори од минати години	10
3	План за ЈН кој не е изготвен и усвоен во законски предвидениот рок	1
4	Слабости во фазата на планирањето на ЈН (вид на набавки, избор на соодветна постапка, планирани количини, динамика, планирани финансиски средства, доставување на планот до БЈН, измена и дополнување на планот и сл.)	23
5	Слабости во фазата на донесување на одлука за ЈН	8
6	Тендерска документација која не е изготвена согласно одредбите на ЗЈН.	13
7	Утврдени критериуми да доделување на договор за ЈН кои не се во согласност со ЗЈН	3
8	Слабости во фазата на објава за јавна набавка и известување на БЈН	1
9	Слабости во фазата на отварање на понудите, евалуација на документацијата и подготвување на извештаи соодветно на одредбите од ЗЈН.	3
10	Слабости при евалуација на понудите и давање предлог за избор на најповолен понудувач.	20
11	Слабости во фазата на донесување на Одлука за избор на најповолен понудувач	6
12	Слабости во фазата на известување по извршениот избор	1
13	Слабости во фазата на склучување на договори со избраните понудувачи (не склучени договори со избраниот понудувач; склучени договори со цени, услови и останати елементи различни од понудените; потпишување на договорите во рок пократок од законски предвидениот и сл)	11
14	Слабости во фазата на реализација на склучените договори по ЈН (гаранции, цени, количини, услови за плаќање и др услови различни од дефинираните со договорот)	31

15	Реализација на договорите над договорениот износ (надминување на договорениот износ /планираните финансиски средства)	1
16	Невоспоставени/делумно воспоставени процедурите за следење на реализацијата на договорите во целост како од квантитативен така и од квалитативен аспект.	12
17	Делење на набавките/заобиколување на постапките за ЈН пропишани со закон	6
18	Несклучени Анекс договори; склучување на анекс договори кои не се согласно законските одредби;	8
19	Слабости при подготвувањето на документацијата/досиеата за спроведената ЈН (неуредни и нецелосни евиденции/досиеа, непотпишани/нецелосно потпишани записници/извештаи/прегледи, математички грешки и сл.)	5
20	Не известување на БЈН за склучените договори по спроведените ЈН согласно формата и роковите предвидени со ЗЈН	2
21	Потреба од екипирање/доекипирање на организационата единица задолжена за ЈН	1
22	Назначено лице/а во единица за ЈН, без да поседува потврда за положен испит за ЈН	3
23	Не е побарана согласност за ЈН од Советот за ЈН согласно одредбите од ЗЈН	2
24	Не е постапено по Решението донесено од Советот за ЈН	1
25	Тендерска документација која во себе содржи ограничувачки елементи во однос на конкуренцијата, и создава можност за фаворизирање на одредени економски оператори.	9
Вкупно:		182

РЕВИЗОРСКИ МИСЛЕЊА

Основна цел во процесот на ревизијата на регуларност е да му овозможи на ревизорот да изрази мислење за тоа дали:

- ✓ финансиските извештаи вистинито и објективно ја искажуваат финансиската состојба и резултатот на финансиските активности и
- ✓ активностите, финансиските трансакции и информации рефлектирани во финансиските извештаи се во согласност со релевантната законска регулатива, упатства и воспоставени политики.

Согласно поставените цели во ревизорските извештаи, изразени се мислења за финансиските извештаи и за усогласеност со закони и прописи.

Во ревизорските извештаи за финансиските извештаи за 2017 година, изразени се:

- ✓ 35% - мислења без резерва (позитивни мислења)
- ✓ 21% - мислења со резерва;
- ✓ 34% - негативни мислења и
- ✓ 10% - воздржување од давање мислење.

За усогласеност со закони и прописи: изразени се:

- ✓ 14% - мислења без резерва (позитивни мислења);
- ✓ 48% - мислења со резерва;
- ✓ 37% - негативни мислења, и
- ✓ 1% - воздржување од давање мислење.

Во споредба со податоците од Годишниот извештај за 2017 година се забележува тренд на зголемување на позитивните мислења за ФИ за 14%, а намалување на негативните мислења за 6% и воздржување од давање мислења за финансиските извештаи за 2%.

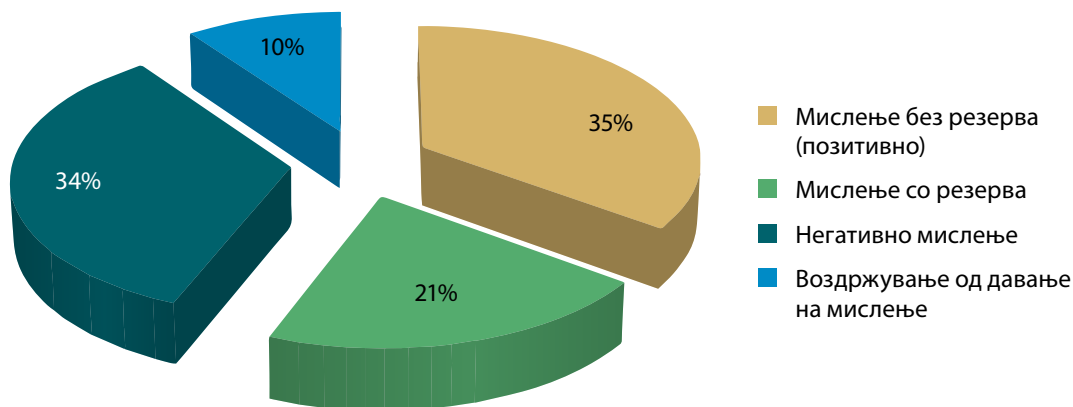
Во однос на мислењата за усогласеност со законите и прописите исто така се забележува зголемување на позитивните мислења од 11% на 14%, а намалување на негативните мислења од 43% на 37%.

Подолу е даден преглед на изразени мислења со структура - за финансиските извештаи и за усогласеност со закони и прописи за 2017 година, содржани во ревизорските извештаи во 2018 година.

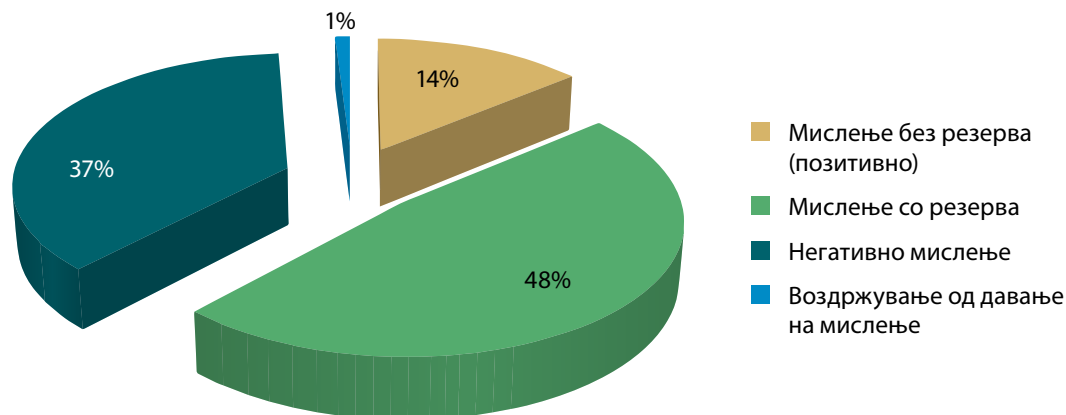
Преглед на изразени мислења за финансиските извештаи и за усогласеност со законските прописи

Годишна програма 2018 година Ревизорско мислење	Финансиски извештаи за 2017 година		Усогласеност со закони и прописи за 2017 година	
	Број	Учество во %	Број	Учество во %
Мислење без резерва (позитивно)	37	35	14	14
Мислење со резерва	22	21	48	49
Негативно мислење	37	34	37	36
Воздржување од давање на мислење	11	10	1	1
Вкупно	107	100	100	100

Преглед на изразени мислења за финансиските извештаи

Преглед на изразени мислења за усогласеност со законските прописи

ПРЕЗЕМЕНИ МЕРКИ ПО ДАДЕНИТЕ ПРЕПОРАКИ ВО РЕВИЗОРСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Покрај основната мисија на Државниот завод за ревизија како Врховна ревизорска институција навремено и објективно да ги информира носителите на јавни функции и јавноста за ревизорските наоди од спроведените ревизии, исто така целта на ревизијата е да упатува јасни и ефективни препораки со што ДЗР обезбедува поддршка на државните институции и корисници на јавни средства за унапредување на управување со истите.

Согласно Законот за државна ревизија, законскиот застапник на субјектот е должен да го извести Државниот завод за ревизија и органот надлежен за надзор и контрола, за преземените мерки во врска со наодите и препораките во ревизорските извештаи, во рок од 90 дена од приемот на конечниот извештај.

Државниот завод за ревизија го следи спроведувањето на дадените препораки во ревизорските извештаи во рамки на вршењето на редовни ревизии, посебни ревизии и проверки на спроведување на препораките, како и преку примени информации од субјектите.

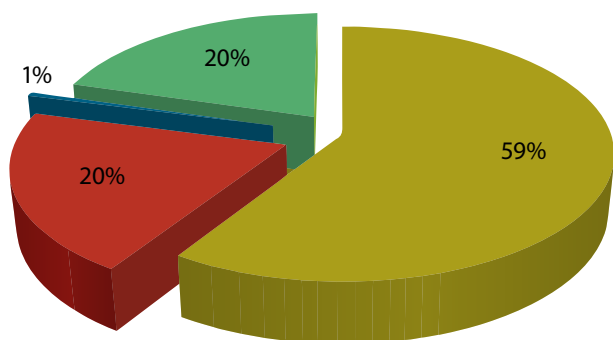
По извршените ревизии од Годишната програма за работа на ДЗР за 2017 година, дадени се вкупно 789 препораки, а преземени се мерки по 465 препорака или постапувањето по препораките е 59%.

По извршените ревизии од Годишната програма за работа на ДЗР за 2018 година, Државниот завод за ревизија даде 799 препораки. До денот на подготовката на Годишниот извештај за 2018 година, за 507 дадени препораки не е изминат законскиот рок за известување за преземените мерки. Од вкупно 292 препораки за кои рокот за добивање повратни информации за спроведување е изминат, 120 се целосно или делумно спроведени, односно спроведувањето е во тек, 11 препораки не се спроведени (поврзани со други надлежни органи/надворешни фактори, или несогласувања), за 160 препораки не е доставен одговор, односно од субјектот не е добиена повратна информација за постапувањето по препораките.

Во следните прегледи дадени се податоци за статусните категории на преземените мерки по дадените препораки за 2017 и 2018 година:

**СТАТУС НА ДАДЕНИТЕ ПРЕПОРАКИ ВО КИ ПО ГП 2017 И ГП 2018
ЗА ГОДИШНА ПРОГРАМА 2017 ГОДИНА**

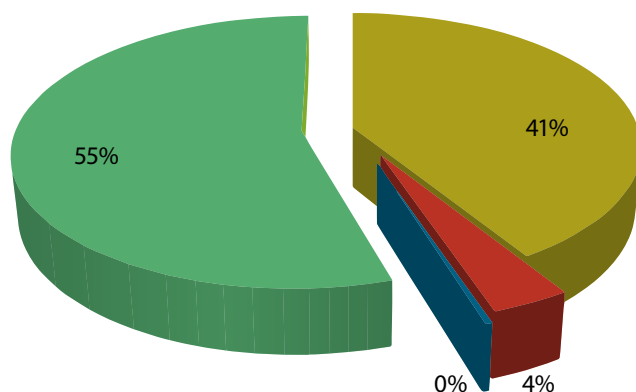
	ОПИС	За ГП 2017	
		Број	Учество во %
1	Препораки по кои е постапено (Препораки кои се целосно или делумно спроведени или се во тек)	465	59
2	Препораки кои не се спроведени (не се преземени мерки поради надворешни фактори, субјектот не се согласува со дадената препорака, поврзано е со други надворешни фактори и сл)	159	20
3	Препораки кои не можат да се спроведат поради изменети околности	4	1
4	Препораки за кои субјектот не дал повратна информација за преземните мерки/не се направени преглед проверки/ ревизорот немал доволно информации за да го потврди статусот на препораката.	161	20
Вкупен број на препораки за кои е изминат рокот од 90 дена за повратна информација		789	100
5	Препораки за кои рокот од 90 дена за доставување на повратни информации не е изминат	0	
ВКУПНО ДАДЕНИ ПРЕПОРАКИ		789	

- Препораки по кои е постапено (Препораки кои се целосно или делумно спроведени или се во тек)
- Препораки кои не се спроведени (не се преземени мерки, не се преземени мерки поради надворешни фактор и сл.)
- Препораки кои не можат да се спроведат поради изменети околности
- Препораки за кои субјектот не дал повратна информација за преземните мерки/не се направени преглед проверки/ ревизорот немал доволно информации за да го потврди статусот на препораката.

ЗА ГОДИШНА ПРОГРАМА 2018 ГОДИНА

	ОПИС	За ГП 2018	
		Број	Учество во %
1	Препораки по кои е постапено (Препораки кои се целосно или делумно спроведени или се во тек)	120	41
2	Препораки кои не се спроведени (не се преземени мерки поради надворешни фактори, субјектот не се согласува со дадената препорака, поврзано е со други надворешни фактори и сл)	11	4
3	Препораки кои не можат да се спроведат поради изменети околности	1	0
4	Препораки за кои субјектот не дал повратна информација за преземните мерки/не се направени преглед проверки/ревизорот немал доволно информации за да го потврди статусот на препораката.	160	55
Вкупен број на препораки за кои е изминат рокот од 90 дена за повратна информација		292	100
5	Препораки за кои рокот од 90 дена за доставување на повратни информации не е изминат	507	
ВКУПНО ДАДЕНИ ПРЕПОРАКИ		799	

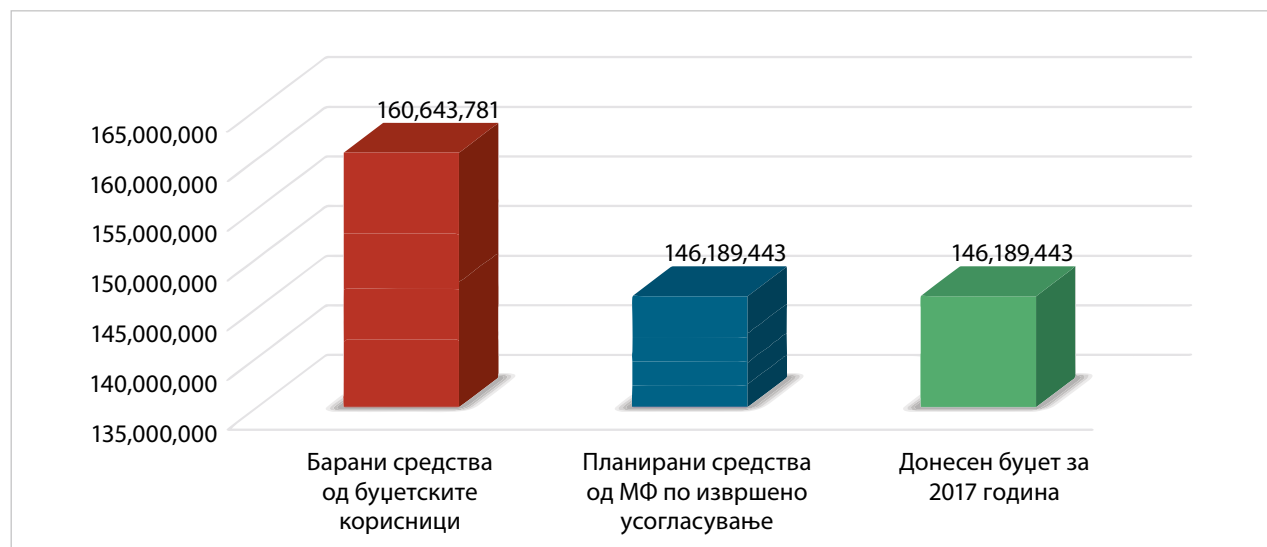

- Препораки по кои е постапено/ Препораки кои се целосно или делумно спроведени или се во тек
- Препораки кои не се спроведени (не се преземени мерки поради надворешни фактори, субјектот не се согласува со дадената препорака, поврзано е со други надворешни фактори и сл.)
- Препораки кои не можат да се спроведат поради изменети околности
- Препораки за кои е поминат рокот, а субјектот не дал повратна информација за преземните мерки/ревизорот немал доволно информации за да го утврди статусот на препораката/ не се извршени преглед проверки

КЛУЧНИ АСПЕКТИ ОД УТВРДЕНИТЕ СОСТОЈБИ НА ОСНОВНИОТ БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2017 ГОДИНА

Доброто управувањето со јавните финансии претставува еден од врвните приоритети на државата со кое се овозможува финансиска стабилност и нивна одржливост. Подготвувањето, донесувањето и реализацијата на Буџетот на Република Северна Македонија претставува процес, за кој согласно законските надлежности овластениот државен ревизор континуирано известува. Отстапувањето од предвидените рокови во донесување на основните плански документи: Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија и Фискалната стратегија за среднорочен период од три години е констатирана при подготовката на Буџетот во минати години. Констатиравме дека и при подготвувањето на Буџетот за 2017 година, горенаведените документи се донесени со отстапување од законски пропишаните рокови, поради закажување на предвремените парламентарни избори во 2016 година. Во отсуство на фискална стратегија, максималните износи на одобрените средства Министерството за финансии ги има утврдено со Буџетскиот циркулар за 2017 година на ниво на Буџетот за 2016 година, намалени за 10%. Констатиравме дека дел од буџетски корисници немаат доставено план на систематизирани и пополнети работни места, план за јавни набавки и тригодишни стратешки планови кои се основа за подготвување на буџетот со што се соочуваат со ризик донесениот буџет од страна на Министерството за финансии да не е во сооднос со нивните реални потреби. Ова ја наметнува потреба од унапредување на процесот на планирање на потребите кај буџетските корисници и на процесот на усогласување на доставените барања, помеѓу раководителите на буџетските корисници и Министерството за финансии.

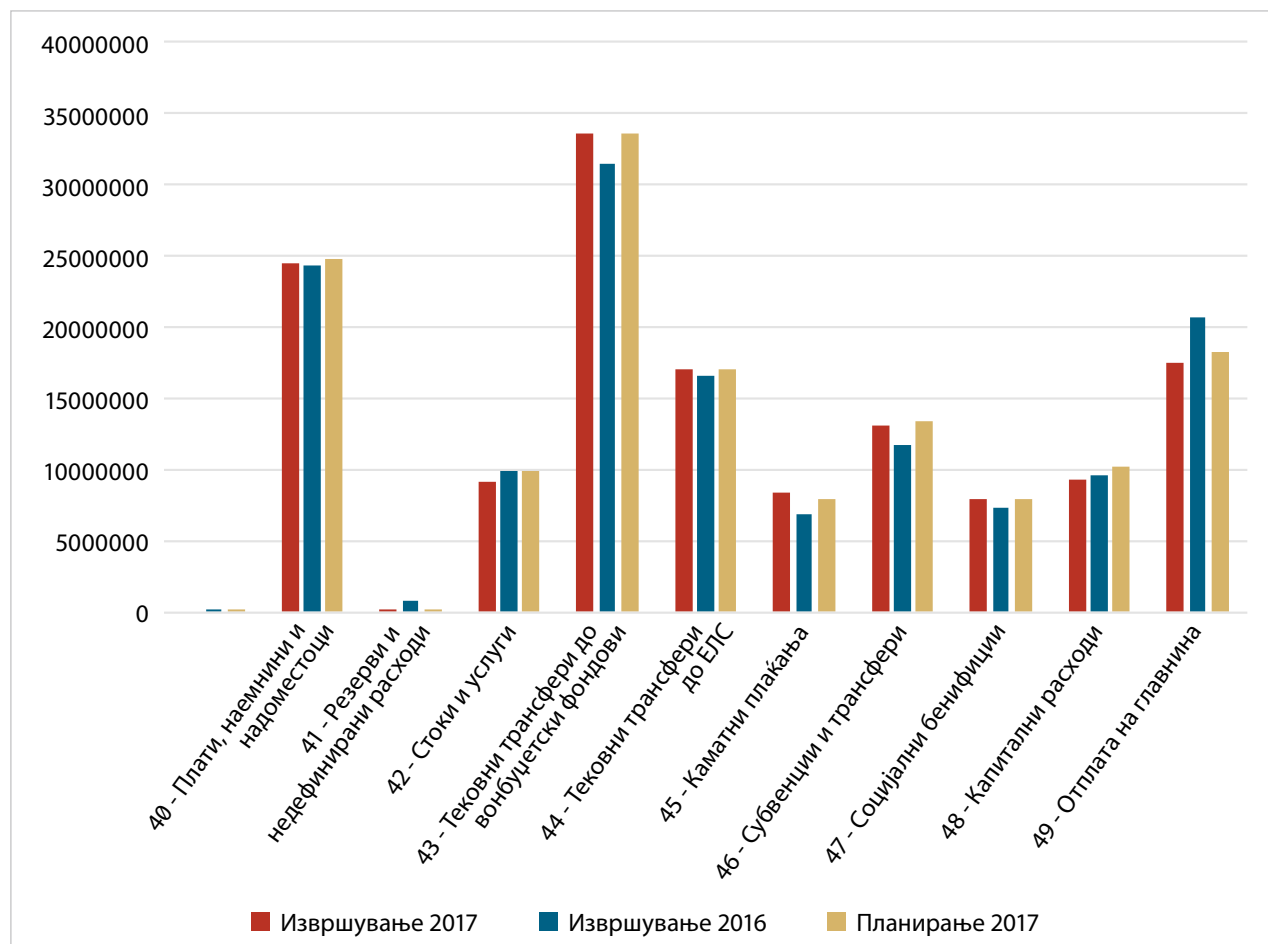
Барани, усогласени и одобрени средства со буџетот за 2017 година

Со извршената анализа на висината на **планираните и извршените расходи** за 2017 година констатиравме дека истите се извршени во износ од 140.615.731 илјади денари и се незначително зголемени за 0,93% во однос на 2016 година. Во рамки на одделните категории на извршени расходи, најзначајно зголемување во однос на 2016 година се забележува кај каматните плаќања, додека пак најзначајно намалување има кај расходите за резерви за недефинирани расходи.

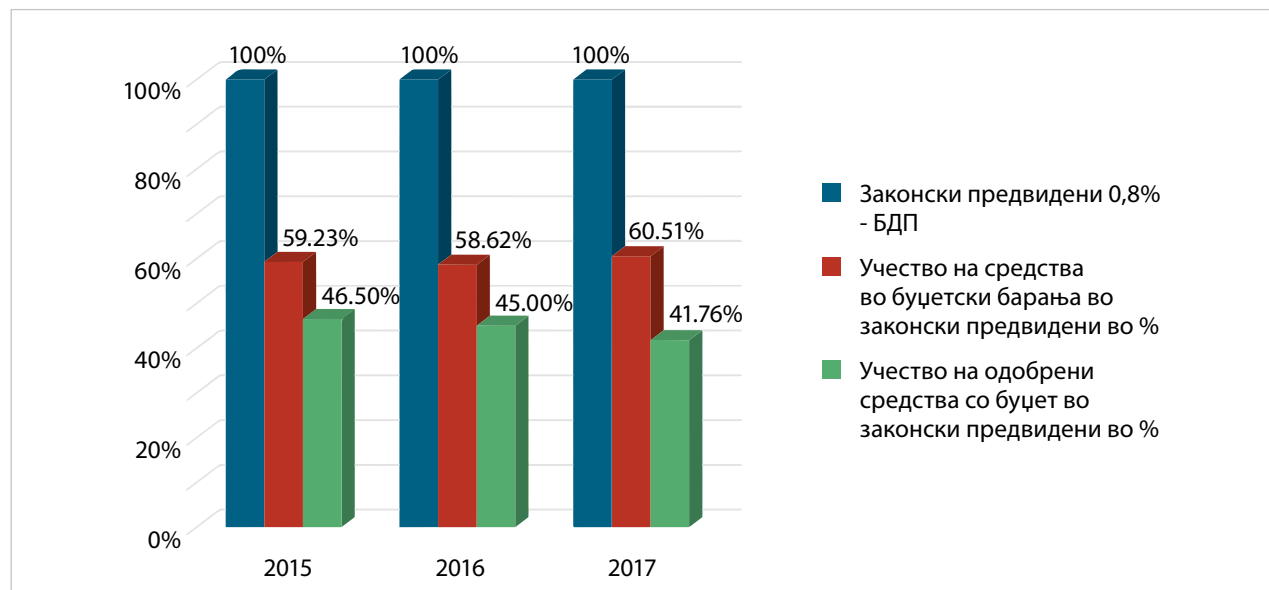
Во текот на 2017 година до **Фондот за пензиско и инвалидско осигурување на Република Македонија** трансферирани се средства во износ од 28.460.553 илјади денари, односно за 6,96% повеќе во однос на 2016 година. Дел од трансферираните средства до Фондот за ПИОМ се наменети за покривање на обврските по основ на пензиско и инвалидско осигурување, утврдени со закон односно за покривање на тековниот дефицит на Фондот за ПИОМ за исплата на пензии. Тековните трансфери до Фондот за здравствено осигурување на Македонија во 2017 година изнесуваат 5.074.727 илјади денари и истите се повисоки за 6,41% во однос на 2016 година.

*Извршени и планирани расходи и одливи во 2017 година
и извршени расходи и одливи во 2016 година*

Во август 2017 година направени се измени и дополнувања на Буџетот на Република Северна Македонија, при што извршено е намалување на приходната и расходната страна на Основниот буџет за 2% во однос на првично донесениот буџет.

Констатиравме дека средствата кои се одобруваат за судската власт се помали и во однос на бараните и во однос на законски утврдените 0,8% од БДП и анализирано по години, за 2015 година изнесуваат 0,37% од БДП, 0,36% од БДП за 2016 година и за 2017 година изнесуваат 0,33% од БДП. Одобрените и бараните средства за реализација на дејностите на судската власт во однос на законски предвидените, се прикажани во графиконот подолу, по години:

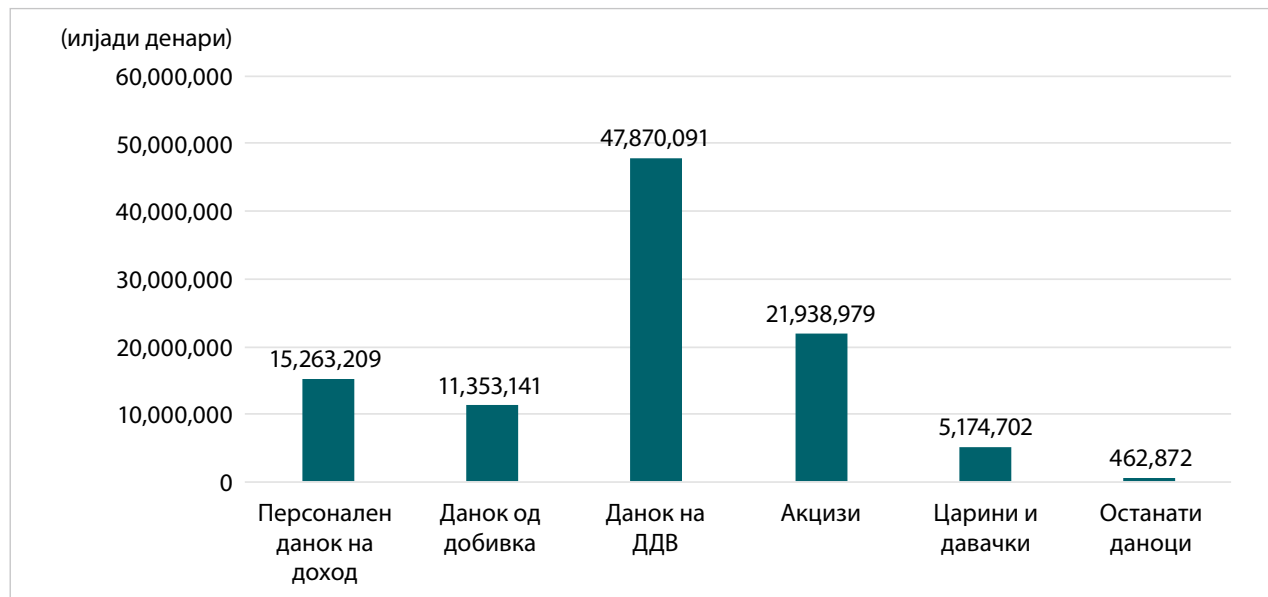

Од особено значење е дека **капиталните расходи** учествуваат со само 1% во вкупните средства одобрени со Буџетот за судската власт, што претставува ризик од нецелосно исполнување на стратешките цели односно намалување на ефикасноста на судовите и јакнење на довербата на јавноста во судството, не обезбедување и гарантирање на независноста на судството и обезбедување на задоволителни средства за непречено извршување на функциите на институциите на судската власт.

Најголемо учество во приходите на Основниот буџет на РСМ имаат **даночните приходи** чија реализација во најголем дел е во надлежност на Управата за јавни приходи и Царинската управа. Во 2017 година даночните приходи се остварени во вкупен износ од 102.062.994 илјади денари и учествуваат со 70,57% во вкупните приходи на Основниот буџет. Во 2016 година остварени се во износ од 97.336.145 илјади денари што претставува 62,6%.

Со ревизијата во 2017 година констатиравме дека Управата за јавни приходи има потреба од зголемување на ефикасноста на даночната контрола и зајакнување и зголемување на кадровските капацитети, имајќи ја во предвид неповолната старосна структура на инспекторите и даночните контролори. Исто така потребно е продолжување на активностите за обезбедување на сред-

Учеството на одделните даноци во даночните приходи во 2017

ства наменети за развој, имплементирање на нов даночен интегриран ИТ систем за евиденција и наплата, во насока на системско подобрување и управување со процесите на работењето и надминување на постојните ризици.

Во 2017 година наплатени се вкупно **увозни давачки** и такси во износ од 5.174.702 илјади денари што е за 8,7% повисок износ во однос на наплатените во 2016 година, кога се наплатени вкупно 4.760.740 илјади денари.

Со ревизијата на надлежноста на **Царинската управа** констатиравме дека е потребно продолжување на активностите за постапување во однос на застарените побарувања од увозни давачки, евидентирани во царинската евиденција, имплементирање и употреба на интегрираниот систем за наплата на царина и царински давачки и обработка и наплата на акцизи, надградба на серверската инфраструктура и кадровско доекипирање на Секторот за ИКТ.

Најголем дел од **капиталните приходи** кои се остваруваат во Основниот Буџет се приходи чија реализација, евиденција и контрола над спроведувањето се врши од страна на органи на државната управа, во рамки на нивните надлежности утврдени со закон. Кај капиталните приходи кои се во надлежност на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство констатиравме дека има потреба да се воспостави целосна и комплетна евиденција на побарувањата врз основ на закупнина на земјоделско земјиште и примена на апликативниот софтвер за следење на побарувањата, наплатените приходи и други податоци во врска со земјоделското земјиште даденото под закуп.

Задолжувањето во земјата се врши преку издавање на краткорочни или долгорочни хартии од вредност, кои ги издава Република Северна Македонија, со цел прибирање на парични средства. Приливите од задолжувањето во земјата во 2017 година се во вкупен износ од 58.879.324

илјади денари, од кои 38.389.401 илјади денари од краткорочни хартии од вредност - државни записи и 20.489.923 илјади денари од долгорочни хартии од вредност - државни обврзници, што споредено со 2016 година е за 152.693 илјади денари или 0,26% помалку.

Во 2017 година на сметката на Основниот буџет не се остварени приливи по основ на **задолжување во странство**. Буџетскиот дефицит на ниво на Централен Буџет на државата, заклучно со април 2017 година изнесува 2,7% од БДП, се финансира од средствата обезбедени со издадената еврообврзница во 2016 година, кои средства се наменети за буџетска поддршка во 2016 и 2017 година и за рефинансирање на обврските кои достасуваат по основ на отплата на државниот долг.

Извршивме споредба на податоците евидентирани во двете бази со кои управува **трезорот** со податоците евидентирани во базата на буџетското сметководство, при што констатиравме дека воспоставените контроли, ги покриваат ризиците во функционирањето и управувањето со трезорската сметка во делот на целосноста и точноста во евидентирањето на приливите и одливите на средства во Основниот буџет.

Мислењето за користењето на буџетските средства од страна на буџетските корисници, класифицирани во Буџетот на Република Северна Македонија по раздели, го изразуваме во пооделните извештаи од извршените ревизии на овластените државни ревизори.

ФОНД НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА

Државниот завод за ревизија изврши ревизија на регуларност на Фондот за пензиско и инвалидско осигурување за 2017 година, при што ги констатира следните состојби:

- ✓ Системот на ватрешни контроли во процесот на остварување на правото од ПИО е уредено со повеќе поединечни интерни акти и процедури со кои не се опфатени дел од потребните документи од електронското и хартиеното пензиско досие. Постои неусогласеност во работењето на ниво на Фондот, односно контролите кај дел од филијалите на Фондот не обезбедуваат во целост потврдена и комплетна документација, со што се зголемува ризикот од неправилности во постапката на обработка на пензиските предмети и признавање на правата од пензиско и инвалидско осигурување. При исплата на пензиите и покрај преземените активности за функционирање на внатрешните контроли, постои ризик од исплата на корисник на пензија и по истекот на законски утврденото право. Преземени активностите за поврат на повеќе исплатените средства не ги даваат очекуваните резултати.

Ревизијата дава препорака за изработка на ново Упатство за организацијата и начинот на вршење на работите во постапката за остварување на правата од ПИО и користење на електронско пензиско досие преку воспоставениот електронски систем на Фондот и обезбедување соодветни капацитети за извршување на работните задачи и спроведување контроли во процесот на остварување на правата од ПИО и исплата на пензиите.

- ✓ Трансферирањето на буџетските средства од Централниот Буџетот на РСМ за потребите на Фондот се одвива преку МТСП, а наплата на придонесот за пензиско и инвалидско осигурување почнувајќи од 2009 година е во надлежност на Управата за јавни приходи. Контролата, утврдувањето, наплатата, присилната наплата, застареноста и отпишувањето на придонесите за задолжително социјално осигурување ги врши Управата за јавни приходи согласно одредбите на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување. Со наведениот закон е уредено дека надлежните институции имаат обврска меѓусебно да разменуваат податоци за обврзниците за плаќање на придонесите, пресметката и уплатата на придонесите. Меѓутоа размена на податоци за обврзниците не обезбедува целосни информации за износот на побарувањата по основ на придонесот, потребно за креирање на активностите во наредниот период и динамиката на наплатата на придонесот. Фондот во соработка со другите инволвирани страни не ги обновил активностите за ревидирање на договорот склучен помеѓу Фондот и УЈП за доставување на податоци за поединечни долгови на секој исплатител на плата кој должи и покрај тоа што со Протоколот склучен меѓу Фондот и УЈП предвидено е доставување на податоци за плаќање на придонеси по обврзници кон Фондот.

- ✓ Потешкотиите присутни при наплата на ненаплатените побарувања по основ на неплатен придонес за ПИО заклучно со 2008 година и на побарувањата по основ на штети се присутни и во 2017 година заради фактот што дел од обврзниците се во ликвидација или стечај, дел претставуваат неактивни обврзници, дел се активни обврзници кои не плаќаат придонес, итн. Фондот и покрај обезбедување на податоци за статусот на обврзниците од Централниот регистар не остварува значаен напредок по однос на наплатата на овие побарувања. Заради апсолутната застареност на евидентираните побарувања во износ 6.317.564 илјада денари односно приближно 102.724.600 Евра на 31.12.2018 година нема да може да ги наплати од обврзниците, а вработените би оствариле права од ПИО во помал износ или воопшто не би ги оствариле поради неплатени придонеси. Ревизијата е на мислење дека Владата на РСМ треба да преземе активности со кои ќе ги задолжи надлежните институции да го разгледаат предлогот доставен од Фондот преку МТСП за измена и дополнување на Законот за ПИО („Сл. весник на РМ“ бр.98/12...) и да обезбеди, средствата од придонесите за пензиско и инвалидско осигурување кои настанале до 31.12.2008 година да имаат карактер на средства за лична потрошувачка и наплатата на истите да не застарува. Ревизијата дава препорака да се обноват активностите за ревидирање на договорот склучен помеѓу Фондот и УЈП за меѓусебна размена на податоци за обврзниците за плаќање на придонесите, пресметката и уплатата на придонесите.
- ✓ Поради отсуство на потребните податоци на соодветната уплатна сметка наменета за прибирање на средствата за придонес за ПИО на крајот на 2017 година има нераспределени средства кои Фондот не може да ги користи во износ од 624.122 илјада денари (од кои дел во износ од 262.800 илјади денари се салдо на наведената сметка од претходните години), а осигурениците не можат да ги остварат правата од ПИО. Со воведување на интегрираната наплата преку УЈП износот на нераспределените средства се зголемува во континуитет поради неалоцирани уплати за кои Фондот нема добиено соодветни пријави, неточни податоци при поднесување на месечна пресметка, променети матични податоци кои УЈП има обврска да ги разреши, погрешно или повеќе уплатени средства од обврзниците и недоволно уплатени средства за вкупниот број на вработени кај обврзникот за кои се чека доплата, а Фондот и УЈП имаат обврска да ги распределат. Потребно е Фондот во соработка со надлежните органи да ги интензивира активностите за разрешување на состојбите со неалоцираните и нераспоредените средства по основ на уплатен придонес за пензиско и инвалидско осигурување.
- ✓ Вкупно остварените приходи во 2017 година изнесуваа 66.502.391 илјади денари кои според изворите на финансирање и нивното учество во вкупните приходи се остваруваат по следните основи:

 - Придонеси за пензиско и инвалидско осигурување – 54%
 - Трансфери од други нивоа на власт - 45%;
 - Домашни даноци на стоки и услуги (акцизи) - 1,74%, и
 - Други приходи - 0,14%.

Фондот и покрај зголемување на приходите по основ на придонеси од ПИО има недостаток на средства за исплата на пензии и негово непречено функционирање, поради што предвидува покривање на дефицитот да го изврши со средства преку трансфери од Централниот Буџетот на РСМ. Министерството за финансии за покривање на дефицитот во 2017 година има дозначено вкупно 28.457.029 илјади денари, што споредбено со 2016 година претставува зголемување за 7% односно во износ од 1.857.529 илјади денари.

Трендот на движењето на учеството на дефицитот во вкупните приходи во период 2011- 2017 година е прикажано во подолу презентираниот графикон.

Учество на дефицитот во вкупните приходи

Зголемувањето на дефицитот и зависноста на Фондот од трансферите на средства од Буџетот на РСМ е предизвикано од перманентно зголемување на бројот на корисници на пензии и висината на пензиските примања, влијанието на одредени законски решенија на остварување на приходи од наплата на придонес и поголема исплата на средства за пензии како и постоечкиот начин на распределба и уплата на придонесите помеѓу Фондот и приватните пензиски фондови.

За надминување на состојбите потребно е Фондот и надлежните министерства да преземат активности за развој на актуарски и пензиски предвидувачки капацитети и изработка на поопсежна анализа за стабилизација на пензискиот систем. Исто така се препорачува, Фондот врз основа на направена анализа, да достави предлог до Владата преиспитувајќи го постоечкиот начин на распределба и уплата на придонесите помеѓу Фондот и приватните пензиски фондови.

По доставување на Конечниот извештај до надлежните органи, Министерството за труд и социјална политика на Република Северна Македонија до Владата достави мислење број 09-10183/2 од месец октомври 2018 година во кое се утврдени активности по кои е потребно да се постапи како од страна на МТСП така и од ФПИОМ, вклучувајќи предлагање измени и дополнување на законските акти кои ја уредуваат оваа област;

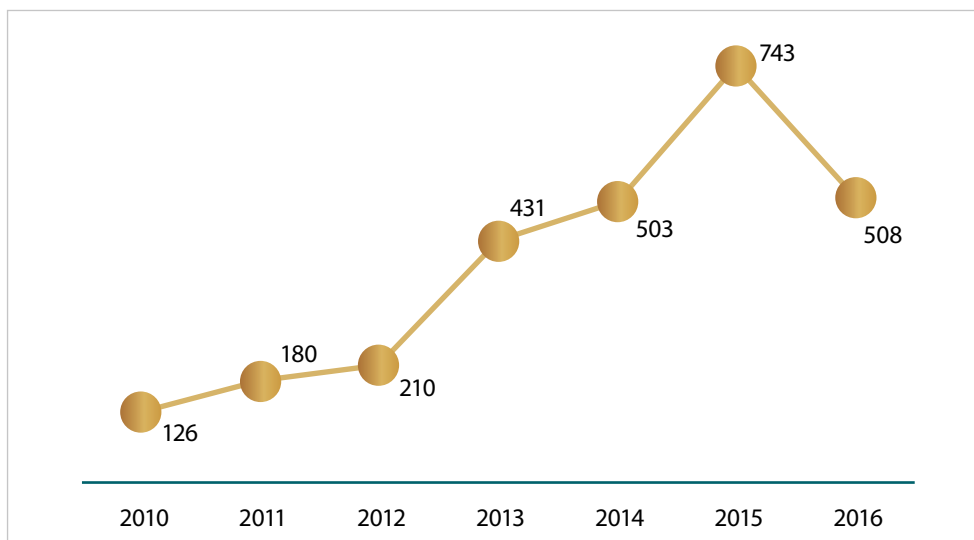
Исто така Владата на РСМ на седницата одржана на ден 06.11.2018 година донесе повеќе заклучоци помеѓу кои ги задолжи надлежните органи (Министерството за труд и социјална политика и Министерството за финансии) и ФПИОМ да преземат активности за начинот на покривање на дефицитот на Буџетот на ФПИОМ кој секоја година се зголемува. Една од мерките кои се преземени претставува и измената и дополнувањата на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување со кој се врши зголемување на стапката на придонесот за задолжително пензиско инвалидско осигурување.

ФОНД ЗА ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ

Државниот завод за ревизија изврши ревизија на финансиските извештаи заедно со ревизија на усогласеност на Фондот за здравствено осигурување на сметката на буџет на фондови за 2017 година. Со извршената ревизија се констатираа следните состојби:

- ✓ за четири од девет сектори не се назначени директори а контролите се пренесени на пониско хиерархиско ниво, што создава ризик од несоодветно разграничување на дел од одговорностите и несоодветно реализирање на активностите на секторите;
- ✓ во текот на 2017 година за лекување во странство исплатени се 394.658 илјади денари (6.417.200 Евра) но во постапката за упатување за лекување во странство констатирани се одредени неправилности и слабости, односно:
 - и покрај спецификите и суптилноста на активностите во оваа постапка, истата не е посебно уредена односно има третман како општа управна постапка, која е сложена и долготрајна;
 - не е обезбедена соодветна правна заштита на барателите;
 - не е предвиден организационен облик (одделение или оддел) во кој ќе бидат делегирани надлежности и активности за спроведување, следење и контрола на активностите поврзани со овој процес;
 - не е воспоставена ex-post контрола;
 - не е воспоставен систем на следење на статусот на лекувањето во странство и обезбедување на уредни и веродостојни документи што предизвикува во деловните книги на ФЗОМ со состојба на 31.12.2017 година да бидат евидентирани побарувања за дадени аванси во износ **од 313.596 илјади денари (5.099.100 Евра)**, и
 - не се прават анализи на успешноста на лекувањето во поединечните болници за лекување.

- ✓ покрената е судска постапка / тужбено барање од страна на ФЗОМ во висина од 68.240 илјади денари за ортопедско помагало кај кое при неговото издавање констатирани се одредени нерегуларности. За водењето на постапката ФЗОМ ангажирал адвокатска канцеларија за чии услуги се исплатени 987 илјади денари. Бројот на извршените заверки на спорното помагало графички по години е прикажано подолу, при тоа што истото во текот на 2017 година не се издава.

- ✓ склучениот Договор за евидентирање и следење на побарувањата, помеѓу УЈП и Фондот не е во согласност со Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување, односно со истиот не е утврдена обврска УЈП да ги достави законски утврдените информации до институциите што има влијание врз комплетноста на искажаните побарувања по основ на неплатен придонес во финансиските извештаи на Фондот;
- ✓ ФЗОМ не располага со актуелен стратешки план односно последно донесениот стратешки план се однесува за периодот 2010-2015 година ниту располага со ИТ стратегија;
- ✓ не е регулиран статусот на дел од градежните објекти и земјиштето согласно Законот за катастар на недвижности што влијае на реалноста и веродостојноста на искажаните податоци во финансиските извештаи;
- ✓ за побарувањата по основ на неплатен придонес за здравствено осигурување за периодот од 2009 до 2016 година кои изнесуваат 1.624.243 илјади денари (26.410.450 Евра) констатирани се повеќе слабости во нивната евиденција кои имаат влијание на финансиските извештаи за 2017 година;

Во делот Останати прашања, ревизијата обелоденува за имплементирање на активностите и состојбата на електронската картичка за здравствено осигурување и проблемите околу не обезбедување континуитет во издавањето на истите.

Во исто време ревизијата укажува на неповолното влијание на поставеноста на системот за задолжително социјално осигурување согласно кој сите граѓани имаат право на здравствено осигурување, структурата на осигурениците, висината на ефективната стапка на придонес за здравствено осигурување и приходот кој се остварува по овој основ и стапката на невработеност врз одржливоста на постоечкиот систем на здравствено осигурување.

Ревизијата обелоденува и за начинот на плаќање на извршените услуги на здравствените установи односно, не е воспоставен сооднос помеѓу нивото на извршени услуги и нивното фактурирање и надоместување од страна на Фондот со што не е обезбедено вистинско купување на услуги предвидено со Законот за здравствено осигурување. Фондот наместо да ги надоместува извршените здравствени услуги е принуден да обезбеди средства за целосно функционирање на оние ЈЗУ кои не се во можност да остварат доволен обем на услуги или да се вклопат во постоечкиот систем на вреднување на здравствените услуги.

Ревизијата не се увери дека референтните цени на здравствените услуги се доволни за покривање на реалните трошоци на здравствените установи. Истите се утврдени во претходен период и не е направено нивно прилагодување кон актуелните состојби поради отсуство на финансиски анализи на трошоци од страна на ЈЗУ кои треба да служат како споредбени показатели.

Владата на Република Северна Македонија го задолжи Министерството за здравство да ја информира Владата до каде е процесот за повторно ставање во функција на Системот за електронска здравствена картичка т.е. каков е статусот на Проектот - Систем за електронска здравствена картичка. Воедно преземени се мерки за измена и дополнување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување со кој се врши зголемување на стапката на придонесот за задолжително здравствено осигурување.

СУДСКА ВЛАСТ

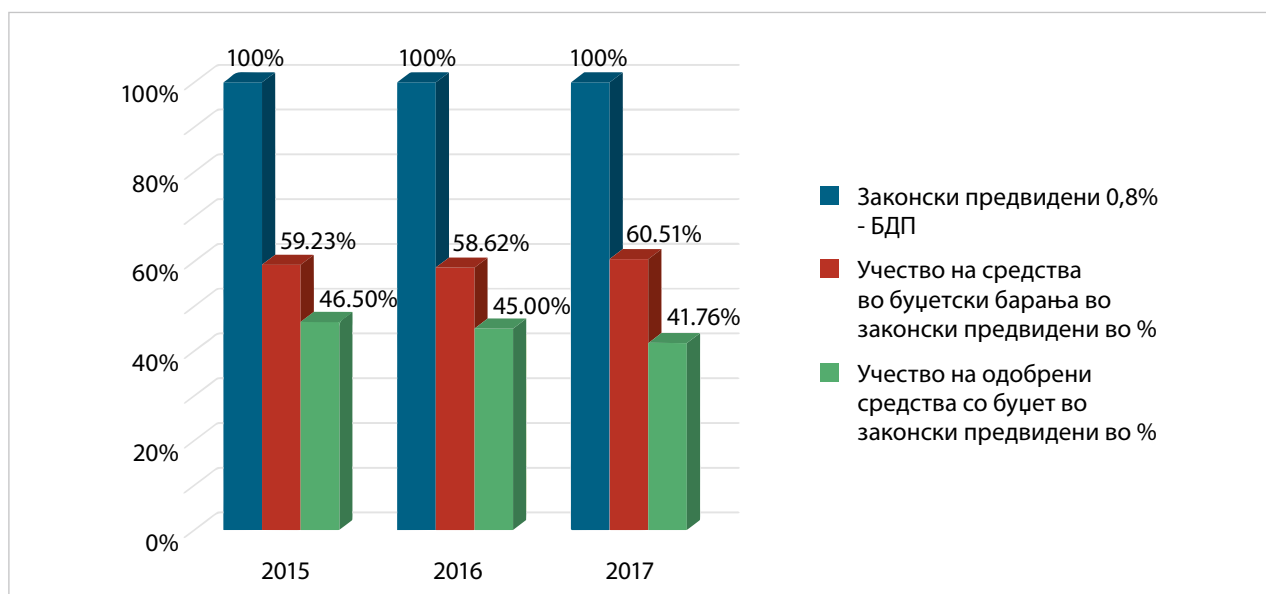
Судскиот буџет е дел од Буџетот на РСМ издвоен како посебен раздел “Судска власт” и претставува годишна процена на приходите и трошоците на единките корисници што ги утврдува Собранието на РСМ и е наменет за нивно финансирање. Во рамки на Судската власт во текот на 2017 година, функционираат Врховен суд, Вишиот Управен суд, Управен суд, 4 апелациони судови, 27 основни судови, Судски Совет, Совет за утврдување на факти и покренување на дисциплинска постапка за судија и Академија за судии и јавни обвинители.

Финансиските средства за судската власт се обезбедуваат од Буџетот на РСМ, донации и сопствени приходи на единките корисници. Согласно Законот за судски буџет, средствата кои се обезбедуваат од Буџетот на РСМ се утврдени во износ од најмалку 0,8% од бруто домашниот производ и во случај на ребаланс на Буџетот, истите не може да се намалуваат.

Од анализата на доставените буџетски циркулари, констатиравме дека и покрај фактот што искажаните потребни финансиски средства за редовно функционирање на единките корисници на судската власт од година во година се зголемуваат од 5% до 9%, средствата кои се одобруваат со Буџетот на РСМ се намалуваат.

Понатаму, согласно податоците за планираните средства со Буџетот на РСМ за 2015, 2016 и 2017 година и извршените ребаланси, податоците од Државниот завод за статистика во однос на вредноста на бруто домашниот производ за истите години, како и податоците за потребните средства наведени во буџетските барања на единките корисници, констатиравме дека средствата предвидени за судската власт со Буџетот на РСМ, не се во рамки на предвидените согласно Законот за судски буџет.

Учеството на потребните средства искажани во буџетските циркулари и одобрените средства во однос на законски предвидените е прикажано во графиконот подолу, каде е евидентно дека средствата кои со Буџетот се одобруваат за судската власт се помали и во однос на бараните и

во однос на законски утврдените 0,8% од БДП и истите за 2015 година изнесуваат 0,37% од БДП, 0,36% од БДП за 2016 година и за 2017 година изнесуваат 0,33% од БДП.

Средствата кои со Буџетот на судска власт за 2015, 2016 и 2017 година се предвидени за редовното функционирање, во најголем дел се наменети за плати и надоместоци, додека значително помало е учеството на средства за капитални расходи односно за инвестиции и развој на судската власт.

За потребите на планирањето и финансиското работење на единките корисници на судската власт, подолго време се користи софтвер за автоматизиран буџетски менаџмент систем ("АБМС"). Со овој систем воспоставено е унифицирано постапување на сите корисници во однос на внесување, обработка, ажурирање и презентирање на податоците кои произлегуваат од секојдневното работење на судовите, вклучувајќи го самиот процес на планирање на буџетот.

Исто така, согласно Законот за судски буџет, со Буџетот за судската власт треба да се предвидат и средства за тековна резерва наменети за непредвидени случаи (покривање на расходи во случаи на виша сила, елементарни непогоди) чиј износ не може да го надмине износот на 2% од тековните расходи на судскиот буџет. При распределбата на овие средства, најмалку 2,5% треба да се издвојат за стручно усовршување на судиите, судските службеници, државните службеници, судската полиција и другите вработени во судовите. Податоците за структурата на трошоците за 2015, 2016 и 2017 година, говорат дека при планирањето на буџетот, не се предвидуваат средства за оваа намена.

Понатаму, според структурата на планираните расходи констатиравме дека капиталните расходи учествуваат со само 1% во вкупните средства одобрени со Буџетот за судска власт. Согласно Годишна програма за капитални расходи истите се наменети за подобрување на условите за работа во судовите односно за инвестиционо одржување на објекти и опрема, прилагодување на судската инфраструктура за следење на реформите во правосудството и за одржување на информатичките системи на судската власт заради зголемување на ефикасноста на судството. Имајќи го во предвид малиот износ на средства кои се одобруваат за капитални расходи за судската власт, констатиравме ризик од целосно исполнување на стратешките цели на судската власт предвидени со стратешките планови, односно зголемување на ефикасноста на судовите и јакнење на довербата на јавноста во судството, обезбедување и гарантирање на независноста на судството во РСМ, обезбедување на задоволителни средства за непречено извршување на функциите на институциите на судската власт, континуирано унапредување на стручноста и вештините на судиите и судската администрација.

Ваквиот начин на планирање на средства за финансирање на тековното работење на судската власт создава ризик за нејзино непречено функционирање и има влијание врз стабилното, долгорочното, рамномерното и соодветното финансирање на судската власт.

Потребно е Министерството за финансии во соработка со надлежните институции и Судскиот буџетски совет, да преземат мерки и активности за преиспитување на начинот на утврдување и обезбедување на средствата за судската власт во Буџетот на Републиката во висина утврдена со одредбите од Законот за судскиот буџет.

ОДБРАНА НА ТЕРИТОРИЈАЛНИОТ ИНТЕГРИТЕТ И МИРОТ И БЕЗБЕДНОСТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Клучната улога во националниот одбранбен систем ја има Министерството за одбрана, кое согласно Законот за одбрана ја креира одбранбената политика, ги определува насоките за развој на долгорочните и среднорочните планови, менаџира со човечките, материјалните и финансиските ресурси и воедно е поддршка на Армијата на Република Северна Македонија. Остварувајќи ја својата мисија Армијатата освен во Републиката, задачите за одбрана и чување на мирот и безбедноста ги остварува и надвор од државата, преку заедничко дејствување или во состав на колективните системи за безбедност и одбрана.

Со извршената ревизија на регуларност на Министерство за одбрана за 2017 година, ревизорите ги констатираа следните состојби :

- ✓ Управувањето со ресурсите на Министерството и АРМ се спроведува преку систем за повеќегодишно планирање, програмирање, буџетирање и извршување, за што е усвоен Правилник за планирање, програмирање, буџетирање и извршување во Министерството за одбрана (ППБИ) со кој се дефинираат долгорочните и среднорочните цели и приоритети, се проектираат одбранбените способности и капацитети во согласност со одбранбените и безбедносни потреби на РСМ. Согласно Правилникот за ППБИ, законодавната и извршната власт долгорочно ги дефинира одбранбените и безбедносни потреби и начинот на обезбедување на истите, преку повеќе стратешки документи, меѓу кои и Стратегијата за одбрана, која е донесена во 2018 година, но сеуште не е усвоена од Претседателот на РСМ. Исто така не е донесен и среднорочен план за развој на одбраната 2016-2019 година, што не е во согласност со Законот за одбрана и влијае на исполнувањето на целите на министерството и неговото функционирање.
- ✓ Министерството нема преземено активности за осигурување на имотот и опремата со која располага за заштита од непредвидени ситуации (пожари, поплави, кражби и слично), поради невоспоставена финансиска евиденција на нивната вредност, состојба која се констатира со години наназад, што создава ризик од дополнителни расходи за буџетот и неможност за надомест на штета, во случај на непредвидени настани.
- ✓ Воспоставениот начин на планирање на јавните набавки не е во согласност со Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и не го покрива ризикот од погрешно утврдување на потребата од набавки, несоодветно проценување на обезбедените средства потребни за набавки, несоодветно дефинирање на техничките карактеристики на добрата што се набавуваат, што придонесува за долго траење на постапките, ненавремено склучување на договори и мала реализација на годишниот план за јавни набавки, договорање на поголеми количини од потребните, состојби кои се случуваат при спро-

ведување на постапките за јавни набавки, што не е во согласност со Законот за јавна набавка.

Ревизијата има обврска да укаже дека проектот „АРМ мој вистински дом“ кој се однесува на решавање на станбеното прашање на вработените во АРМ, е ставен во мирување и покрај тоа што се превземени обврски согласно Договорот и за негова реализација во периодот од 2013 до 2016 година се потрошени значајни средства од Буџетот на Министерството.

МИНИСТЕРСТВОТО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ

Министерството за надворешни работи е орган на државната управа, кој заради остварувањето на своите политики и цели, ги врши работите кои се однесуваат на надворешните работи и надворешната политика на Република Северна Македонија, воспоставувањето, заштитата на интересите, правата и имотот на Републиката и нејзините државјани, на домашните и правните лица во странство, врши работи околу организацијата и раководењето со дипломатските, конзуларните и други претставништва на РСМ, како и работи поврзани со склучувањето, комуникацијата и соработката со дипломатските и конзуларните претставништва на странски држави и мисии на меѓународни организации во РСМ, акредитацијата на амбасадори, како и други работи утврдени со закон.

Со извршената ревизија на регуларност на министерството за 2017 година, се констатирани следните позначајни состојби:

- ✓ Заклучно со 31.12.2017 година, од вкупно 57 дипломатско конзуларни претставништва (ДКП), 21 ДКП функционира без да биде поставен односно именуван амбасадор или генерален конзул, што претставува 37% од вкупниот број на ДКП. Истакнуваме дека до денот на известување од извршената ревизија, март 2019 година, 43 ДКП или 76% функционираат без поставен односно именуван амбасадор или генерален конзул што не се во согласност со одредбите од Законот за надворешни работи и Законот за јавна внатрешна финансиска контрола и може да влијае врз остварувањето на политичките цели и активности во односите со државите, меѓународните органи, организации и заедници, за остварување на интересите на РСМ во меѓународните односи и афирмација на државата како активен чинител на меѓународната сцена.
- ✓ Во насока на утврдување на имотот на ДКП, потребно е воспоставување на соодветна евиденција на вредноста на земјиштето на кое се изградени градежните објекти на ДКП, а кое е сопственост на РСМ, како и на земјиштето под објектот каде што министерството ја врши својата дејност.
- ✓ Со цел потврдување на целосноста и сеопфатноста на искажаните податоци за обврските на министерството во финансиските извештаи, потребно е воспоставување на евиденција

на преземените обврски од страна на ДКП, со цел нивно пријавување во единствената база на податоци во трезорот.

- ✓ Потребно е министерството да ги надмине недостатоците при извршување на активностите на пописот на средствата и изворите на средствата, за нивно реално и објективно прикажување во финансиските извештаи и да донесе акти за прифаќање на пописот.
- ✓ Со цел наменско трошење на средствата, потребно е ДКП да ги извршуваат расходите за намената за која се одобрени, а во услови на потреба од прераспределба на средства во рамките на одобрениот буџет да се побара согласност од министерството за финансии. Исто така потребно е преземање на мерки и активности, неискористените одобрени средства на крајот на годината, ДКП да ги уплатуваат во Буџетот на РСМ.

Ревизијата има обврска да укаже на потребата од преземање на активности кои се однесуваат на решавање на судскиот спор што РСМ го води во Република Италија, како и завршување на инвестицијата на објектот на амбасадата на РСМ во Вашингтон.

Исто така ја истакнавме потребата од нормативно уредување на начинот на утврдување на платата и други надоместоци на посебните советници кои се ангажирани согласно Законот за вработените во јавниот сектор, како и начинот на утврдување на надоместокот за локално ангажираниот персонал во ДКП, вклучувајќи ја и обврската за регулирање на нивниот работен статус, согласно законодавство на државата на приемот.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО

Согласно Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2018 година извршивме ревизија на регуларност на Министерството за здравство за 2017 година на сметките за основен буџет; сопствени приходи; буџет на заеми / проект реконструкција и доградба на ЈЗУ на РСМ и буџет на заеми / проект изградба на нов клинички центар во Скопје и Штип. Со извршената ревизија ги констатиравме следните состојби:

- ✓ Извршено е ангажирање на лица по договор на дело во континуитет од една година на работни места кои не се систематизирани во актот за систематизација на министерството и не се ангажирани за извршување на работи надвор од дејноста. За овие вработени се исплатени средства во износ од 12.656 илјади денари, без критериуми за утврдување на висината на надоместокот;
- ✓ Во известувачкиот период реализирани се вкупно 20 различни програми од областа на здравствената заштита за кои се исплатени средства во износ од 3.856.232 илјади денари (62.703.000 Евра), при што ревизијата констатира дека утврдениот буџет не е доволен за покривање на целокупните активности кои ги извршуваат ЈЗУ, со што се врши континуирано влошување на финансиската состојба на ЈЗУ имплементатори на активностите;

- ✓ Констатирана е разлика меѓу материјалното и финансиското сметководство со состојба на 31.12.2017 година во износ од 1.522.714 илјади денари што влијае на квалитетот на финансиските извештаи и информациите кои ги даваат за менаџментот и крајните корисници;
- ✓ Не е извршено евидентирање и задолжување на вработените за мобилни апарати добиени како субвенција од мобилниот оператор во износ од 1.548 илјади денари;
- ✓ Не се врши попис на вакцините од страна на ЈЗУ и доставување на пописни листи до министерството, со што се оневозможува обезбедување на потребните податоци за нивната состојба со 31.12.2017 година;
- ✓ Евидентирани се побарувања во износ од 127.735 илјади денари за кои на ревизијата не и се презентирани податоци за преземените мерки за наплата на истите;
- ✓ Помалку се евидентирани обврски за известувачкиот период во износ од 161.652 илјади денари;
- ✓ Вршени се набавки на медицинска опрема за повеќе ЈЗУ при што се констатирани поголем број на неправилности како во делот на доделувањето на договорите за јавни набавки така и во постапката на прием, вклучувајќи состојби каде набавената опрема не е ставена во употреба а гарантниот рок на истата е изминат;
- ✓ За дел од набавената опрема извршена е продолжена ревизија обезбедувајќи дополнителни податоци од надлежниот орган, со што ревизијата утврди дека за одредена опрема не е извршено соодветно истражување на пазарот, а добавувачите се стекнале со дополнителна разлика во цена;
- ✓ Утврдени се состојби кои упатуваат на недоследно почитување на утврдените рокови за изведување на градежните активности на објектите за кои се доделени договори за јавни набавки, при што во одредени случаи пристапувано е кон склучување на поголем број на анекси;
- ✓ Констатирани се состојби на извршување на непредвидени работи во претходни периоди, а нивното уредување со склучување на анекси се вршело со закаснување од 17 месеци;
- ✓ При изведување на работите за реконструкција на ЈЗУ ревизијата констатира дека одредени позиции се реализирани за 550% повеќе од основниот договор и предмер пресметката врз основа на која е доделен договорот за јавни набавки;
- ✓ Преземени се обврски за набавка на нафтени деривати во износ од 3.389 илјади денари без да се спроведе постапка за јавна набавка;
- ✓ Утврдени се состојби за доделување на договор за јавна набавка за работи без притоа да биде обезбедена дозвола за градба односно иста била обезбедена по склучување на договорот за јавна набавка, а во одредени случаи со закаснување од 7 месеци;
- ✓ Констатирани се состојби на испорачани лекови и медицински материјали во вкупна вредност од 3.327.273 \$ (донација) за кои се платени во 2017 година 2.444 илјади денари за покривање на логистички / административни трошоци на пратки, но на ревизијата не и е

презентирана документација за приемот и нивната испорака до медицинските установи приматели на истата, ниту се обезбедени податоци за тоа кои се крајните корисници;

- ✓ Извршено е обелоденување за состојбите во областа на „националниот систем за материјално – финансиско и сметководствено работење во ЈЗУ“ и „централниот систем за евиденција на работното време“ со што овластениот државен ревизор обелоденува дека наведените системи започнувајќи од 18.01.2018 година се оставени без соодветна поддршка/ одржување, како и во делот на плаќање на данок на добивка на остварениот вишок на приходи над расходи.

АГЕНЦИЈА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Во рамките на остварување на дејноста, Агенцијата е надлежна за редовна исплата на правата по основ на невработеност – паричен надоместок, придонес за пензиско осигурување за невработени лица кои имаат помалку од 15 години пензиски стаж, здравствено осигурување за приматели на паричен надоместок и материјално обезбедување. Исто така, во надлежност на Агенцијата е спроведувањето на Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот, со кој се утврдуваат програми, мерки и услуги за вработување, а со чие спроведување би требало да се подобри функционирањето на пазарот на трудот, да се поддржи создавањето на нови работни места и да се зголеми невработеноста. Оперативниот план е раководен од министерот за труд и социјална политика, а негово спроведување е координирано од страна на директорот на Агенцијата во соработка со други институции.

Со ревизијата на регуларност во Агенцијата за вработување за 2017 година опфатени се Активните програми и мерки за вработување кои се дел од Програмата на Владата на РСМ, Националната стратегија за вработување 2016-2020 година и Акцискиот план за вработување на млади 2016-2020 година врз основа на кои е донесен Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2017 година, со кој е предвидено да се финансираат 30 активни мерки. Со извршената ревизија на Оперативниот план и презентираниите документи констатирани се следните состојби:

- ✓ при реализација на активните програми и мерки за вработување не се постапува согласно оперативните упатства за реализација на Оперативниот план за 2017 година во делот на обезбедување на спецификација кон склучените договори, копија од целокупната финансиска документација, доделување советодавна и менторска поддршка, како и спроведување активности за следење на успешноста на програмите;
- ✓ констатирани се состојби кои упатуваат на намалена отчетност и транспарентност во трошењето на буџетските средства, непочитување на одредбите од склучените договори и

навремено доставување на потребната документација која ги потврдува настанатите трансакции од страна на меѓународна организација имплементатор на 12 активни програми и мерки за вработување. Утврдената состојба од страна на овластениот државен ревизор обезбеди додадена вредност во спроведување на наведените активности поради што, при постапување по дадената препорака констатирани се заштеди кај имплементаторот на мерките по основ на ДДВ во износ од 42.567 илјади денари односно 808.969 \$ и истите се ставени на располагање за имплементирање на Оперативниот план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2018 година, кој е усвоен од Владата на РСМ.

Слабостите кои се јавуваат во реализацијата на програмите во голем дел се поради необезбедена советодавна и менторска поддршка, како и активности за следење на успешноста на програмите со воведување на контроли во начинот на реализација на програмите и мерките за вработување, со вршење увид во договорот и финансиската документација и нивна споредба со спецификацијата, како и вршење теренски увид кај правните лица корисници на средствата.

Ревизијата исто така констатира непочитување на одредбите од Законот за вработување на инвалидни лица, согласно кој на сметката на Посебниот фонд треба да се уплаќаат парични средства од Буџетот на РСМ, по основ на уплатен ДДВ и царини од страна на заштитните друштва, како извори на средства од кои се финансира Посебниот фонд, што влијае на подобрување на условите за вработување и работење на инвалидните лица.

Најголем дел од приходот на Агенцијата во 2017 година (71%) претставува уплатениот придонес за вработување. Ревизијата констатира дека на крајот на 2017 година од страна на Агенцијата не е направено усогласување на остварениот приход од придонесот за вработување со податоците од евиденцијата која ја поседува Управата за јавни приходи. Во недостиг на контролен механизам за следење на овие побарувања, ревизијата не е во можност да ја потврди точноста и комплетноста на искажаните побарувањата по основ на придонес за вработување, а со тоа и да ја потврди целосноста и точноста на остварениот приход.

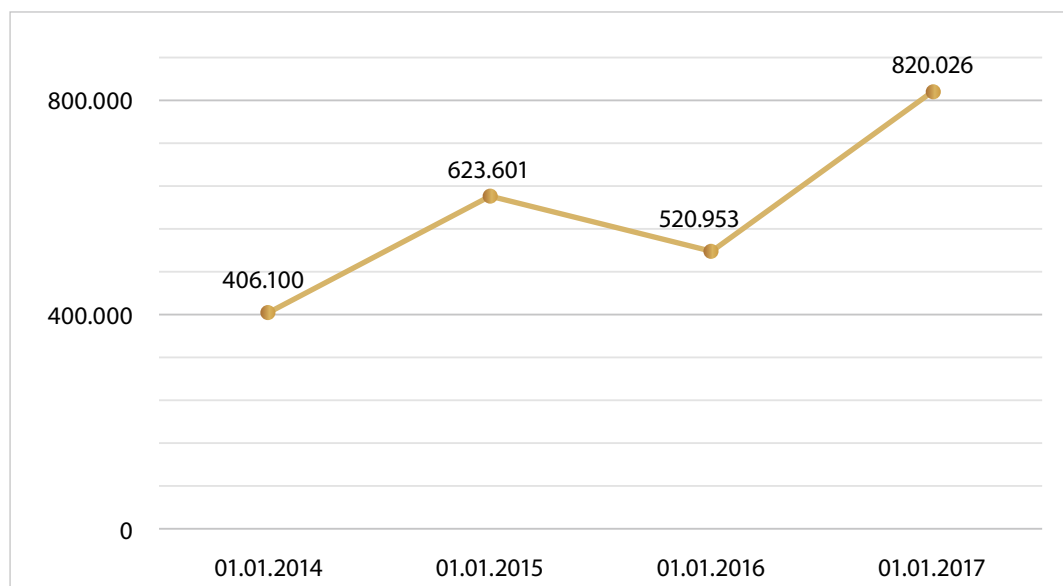
Ревизијата исто така констатира преземени обврски без спроведување на постапки за јавни набавки, нецелосно спроведен попис на средствата, побарувањата и обврските, евидентираните градежните објекти и земјиште не ја рефлектира фактичката состојба и за дел не се обезбедени уредни и веродостојни документи, утврдени се неправилности поврзани со трошоците за плати и надоместоци од плати, гориво за службени моторни возила и склучени спогодби со вработени за исплата на трошоци за превоз и судски трошоци.

Во делот на прашањата кои влијаат на континуитетот на Агенцијата, ревизијата изврши презентирање на повеќе состојби кои се однесуваат на:

- ✓ утврдените недоследности во делот на обезбедување на документот „Наод и мислење за определување на работите кои може да ги извршува инвалидното лице на соодветното работно место“ издаден од Комисија при МТСП каде во најголем дел се употребува констатацијата „лицето не е видено“;

- ✓ бројот на невработени лица – активни баратели, бројот на други лица кои бараат работа – пасивни баратели на работа, бројот на корисници на паричен надоместок, бројот на учесници во активни програми и мерки за вработување, висината на потрошените средства за обезбедување на паричен надоместок и други права за време на невработеност, како и потрошените парични средства за активни програми и мерки во периодот 2014 – 2017 година, графички прикажан како што следува:

*Потрошени парични (во 000 денари) средства
за активни програми и мерки во периодот 2014-2017 година*

Во делот на **системски слабости** овластениот државен ревизор известува за потребата од постапување на надлежните органи за доуредување на статусот на директор/заменик директор на Агенцијата и неговите права од работен однос како статусот и правата на вработените во Агенцијата во делот на категоризација и нивоа на работни места, утврдување на бодовите и вредноста на бодот за бруто платите на вработените во Агенцијата.

Од страна на Министерството за труд и социјална политика на ден 13.11.2018 година до Владата на РСМ доставено е мислење за Конечниот ревизорски извештај на АВРМ за делот на системските слабости каде известува дека ќе предложи измени и дополнување на законските акти.

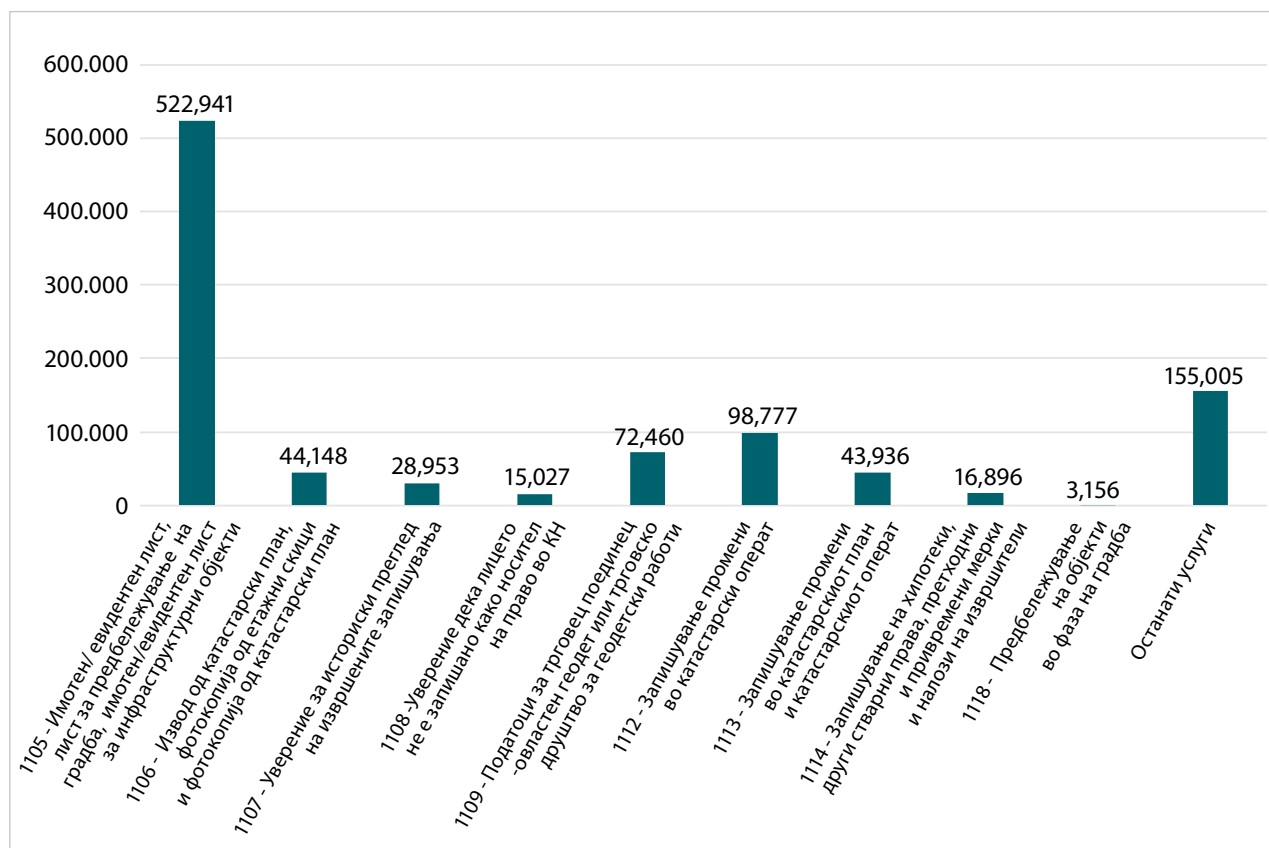
Владата на РСМ на седницата одржана на ден 27.11.2018 година донесе повеќе заклучоци со кои се задолжуваат Министерството за финансии и Министерството за труд и социјална политика за преземање на мерки и активности за надминување на утврдените состојби во делот на извршеното обелоденување и утврдените системски слабости а АВРМ меѓу другото да подготви акциски план за имплементирање на дадените препораки.

На ден 29.01.2019 година АВР до Државниот завод за ревизија достави акциски план со дефинирани активности и рокови за постапување по препораките дадени во Конечниот извештај на ДЗР.

АГЕНЦИЈА ЗА КАТАСТАР НА НЕДВИЖНОСТИ

Агенција за катастар на недвижности е надлежна за вршење на работите на востановување и одржување на катастарот на недвижностите, управување со геодетско - катастарскиот информационален систем, масовната процена на недвижностите запишани во катастарот на недвижности, воспоставување и управување со Графичкиот регистар за градежно земјиште, како и воспоставување, одржување и јавен пристап до Националната инфраструктура на просторните податоци.

Агенцијата врши голем број на услуги за потребите на граѓаните и институциите, користејќи ги податоците од геодетско - катастарскиот информационален систем, кои по видови на услуги за решените предмети во 2017 година, детално се прикажани во графиконот подолу:

Од извршениот увид во начинот на функционирање на електронскиот шалтер на Агенцијата констатиравме состојби кои се однесуваат на воспоставениот начин на функционирање на електронскиот шалтер во Агенцијата, кој доведува до неможност за вршење на контрола на сите предмети и тоа во однос на вредноста на средствата кои треба да се наплатат, со вредноста на веќе уплатените средства за решените предмети, како и можност да се издаваат повеќе примероци од бараниот податок, иако надоместокот се плаќа за еден примерок од бараниот податок.

Препорачуваме одговорното лице на Агенцијата да продолжи со започнатите активности преку соодветни надградби на системот да ја надмине ваквата состојба.

Констатиравме дека Агенцијата нема доставено предлог единствен идентификационен број до Владата на РСМ, врз основа на кој ќе воспостави евиденција за недвижниот имот во државна сопственост, како и недвижниот имот во државна сопственост што го користат државните органи.

За дел од градежните објекти во кои се сместени подрачните одделенија на Агенцијата, не се обезбедени имотни листови како потврда за располагање или доделено право на користење.

Пописот на средствата и изворите на средствата не е извршен целосно согласно законската регулатива.

Агенцијата има доставено опомена пред тужба до општините, но нема преземено мерки и активности за наплата на доставените фактури преку користење на извршната клаузула од договорите за наплата на доставените фактури, додека приходот од извршени катастарски услуги наплатен преку ПОС терминали од страна на деловната банка се уплатува на сметката на Агенцијата збирно, односно не се одвојува согласно уплатениот надоместок за поднесено барање за издавање на податокот или поднесена пријава за запишување на промени во катастарот на недвижности.

Од извршениот увид во дел од постапките за јавни набавки утврдивме состојби кои не се во согласност со одредбите од Законот за јавни набавки, како и неправилности во реализацијата на одредбите во склучените договори по истите.

Во делот на **системски слабости** истакнуваме отсуство на одредби во Законот за административни службеници за утврдување на платите на вработените кои вршат технички и помошни работи поради што постои разноликост во пресметувањето и висината на платите на оваа категорија вработени. За надминување на утврдената состојба органите на државна управа во соработка со надлежното министерство треба да преземат активности за иницирање на измени и дополнување на законските и подзаконските акти и утврдување на критериуми за пресметка на платата на вработените лица кои вршат технички и помошни работи.

АГЕНЦИЈА ЗА ФИЛМ

Агенцијата за филм врши дејност од јавен интерес од областа на филмската дејност, што опфаќа поддршка, поттикнување и развој на филмската дејност, финансирање на проекти од национален интерес за РСМ во филмската дејност, како и поддршка, презентирање и грижа за филмското творештво во РМ.

Со ревизијата на регуларност кај Агенцијата за филм за 2017 година, утврдени се следните состојби:

- ✓ Не е донесена Стратегија за развој на филмската дејност, заедно со Акциски план за реализација со дефинирани активности, носители на активности, мерки за реализација, индикатори за евалуација, рокови за реализација и извори на буџетски и вонбуџетски средства. Непреземањето активности за донесување на овој значаен акт има влијание врз секојдневната работа на Агенцијата, во однос на поставување на целите и приоритетите во изборот на филмските проекти по годишните конкурси, потребни финансиски средства за нивна реализација, организација и административните процедури што се преземаат заради поддршка, поттикнување и развој на филмската дејност.
- ✓ При објавувањето на конкурси за филмски и други проекти, Агенцијата не се придржувала на задолжителните услови и критериуми од Законот за филмска дејност, ниту пак има донесено интересен акт-процедура со која ќе бидат утврдени сите активности и чекори кои се преземаат при спроведување на постапката по конкурсот, што може да предизвика сомнеж во субјективното одлучување за тоа кои проекти да бидат прифатени односно одбиени.
- ✓ Во склучените договори со продуцентските куќи утврдени се слабости во поглед на несоодветно издадена банкарска гаранција или не продолжен рок на важност на истата, непридржување до динамиката на реализација на филмскиот проект, како и исплатата на средствата, непридржување кон пропишаните удели за финансирање на долгометражен филм со македонски малцински удел, не приложување на склучените договори помеѓу учесниците кои имаат удел во филмот, не изготвување на позитивен извештај од страна на Агенцијата за потрошените доделени средства, ниту достава на финален извештај при завршување на филмот од страна на продуцентските куќи. Исто така Агенцијата за филм нема увид во остварените приходи од дистрибуција и продажба на филмските проекти, што има за ефект неостварен приход на Агенцијата од бруто добивката на филмскиот проект, со што се намалуваат средствата за финансирање на други проекти.
- ✓ За дадената кино опрема на времено користење на националните и локалните установи, не се преземени мерки за продолжување на рокот на користење или враќање на истата. Непреземањето мерки за враќање или продолжување на рокот на користење на опремата од страна на корисниците без соодветен правен акт создава ризик од неекономично и несоодветно користење, чување и нивна заштита.

- ✓ Поради ненавременото преземање на активности за раскинување на договорите во изминатиот период, во случаи кога не се почитуваат одредбите од склучените договори, во 2017 година предизвикана е состојба на еднострано раскинување на поголем број на пред договори, договори и анекси на договорите за финансирање на филмски проекти и преземени се мерки за надзор на наменското и законско користење на средствата.
- ✓ Склучен е договор и три анекси кон овој договор, за повеќегодишно финансирање на проект/играна серија која што воопшто не е реализирана, а за истата се исплатени средства во значителен износ, од кои само дел се вратени, односно остануваат средства кои до денот на ревизијата не се вратени.
- ✓ Давани се позајмици од една на друга продуцентска куќа од средствата на наменската сметка за конкретен филм, која може да се користи исклучиво за филмскиот проект за кој е отворена. Ваквото позајмување на парични средства од еден на друг филм не е во согласност со условите за користење на наменската сметка која е отворена и треба да се користи исклучиво за конкретен филм, а не од едни наменски сметки да се уплатуваат средства за други филмови. Вака даваните и земените позајмици од еден на друг филм или уплата на редовната сметка претставува ненаменско трошење на средствата и не е во согласност со законската регулатива.
- ✓ Евидентирањето на готовинските исплати од страна на продуцентските куќи е неуредно, не се изготвуваат благајнички дневници, се вршат исплати врз основа на бланко сметкопотврди или сметкопотврди и фискални сметки од кои не може да се утврди што е набавено и дали се однесува на конкретниот филмски проект.

Со цел подобрување на состојбите ревизијата даде препораки за преземање на мерки и активности заради надминување на утврдените состојби.

Во делот - Нагласување на прашања за неизвесност или континуитет, ревизијата ја истакна состојбата со можноста од склучување на договори од страна на продуцентските куќи со трети лица, врз основа на кои се остваруваат дополнителни приходи од продажба на филмот или се преотстапуваат трајно и неограничено материјалните права за умножување, пуштање во промет, јавно прикажување, емитување, реемитување на ЈРП МРТ, а за кои продуцентот нема побарано одобрение и согласност од Управниот одбор на Агенцијата за филм, што произлегува од немање на увид во состојбата по завршувањето на филмот кој е финансиран од страна на Агенцијата за филм.

РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА

- ✓ Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ) е основана заради регулирање на прашањата поврзани со вршењето на енергетските дејности определени со Законот за енергетика, со цел обезбедување на ефикасно, конкурентно и непречено функционирање на енергетските пазари. РКЕ е независна во своето работење и одлучување во рамките на надлежностите утврдени со Законот за енергетика и со Законот за утврдување на цени на водните услуги, донесен во јануари 2016 година, со својство на правно лице, а за својата работа најмалку еднаш годишно ги известува Собранието и Владата на РСМ.
- ✓ Со ревизијата на регуларност кај Регулаторна комисија за енергетика за 2017 година, констатирани се следните состојби:
- ✓ Финансиското управување и контрола во РКЕ не е воспоставено и не се спроведува согласно барањата на Стандардите за внатрешна контрола во јавниот сектор, што создава ризик од погрешно прикажување на податоците во трговските книги и финансиските извештаи, како и ризик од неправилности и недоследности во примена на законските прописи.
- ✓ Не е извршено усогласување на Статутот на РКЕ со изменувањата и дополнувањата на Закон за енергетика и Законот за утврдување на цените на водните услуги во делот на надлежностите на РКЕ.
- ✓ Во Колективниот договор вклучени се претседателот и членовите на Регулаторната комисија кои се избрани и именувани лица од Собранието на РСМ, што не е во согласност со значењето и улогата на Колективниот договор, со кој се уредуваат правата, обврските и одговорностите на работниците од работен однос во РКЕ и истиот се потпишува помеѓу три договорни страни, меѓу кои и претседателот на РКЕ, во улога на работодавач. Исто така во РКЕ, во 2017 година, се врши исплата на плата на претседателот и членовите на комисијата, врз основа на Колективниот договор што не е во согласност со законските прописи. Во Законот за плата и другите надоместоци на избрани и именувани лица во РСМ, е уредено дека платата на функционерите и лицата кои ги избира или ги именува Собранието, ја утврдува Собранието или телото што тоа ќе го овласти.

Во периодот на забелешки по Нацрт извештајот, постапено е по дадената препорака на ревизијата и склучен е Анекс на Колективниот договор, со кој членовите и претседателот на Комисијата се иземаат од договорот за платата и другите надоместоци од работен однос.

- ✓ Во Финансискиот план и Одлуката за утврдување на пресметка на процентот на зафаќање од вкупниот приход на носителите на лиценци за енергетски дејности и на давателите за водни услуги, утврден е заеднички процент на зафаќање од вкупниот приход на носителите на лиценци од енергетски дејности и на давателите на водни услуги, наместо поединечен, при пресметката на процентот не се врши намалување на планираните приходи за износот на остварениот вишок на приходи над расходи во финансискиот план за наредната

година, не се врши балансирање (усогласување) на приходите и расходите на приближно еднакво ниво и се користат податоци за остварен вкупен годишен приход кај носителите на лиценци и давателите на услуги, добиени од Централен регистар на РСМ, без дополнителна проверка и анализа од страна на РКЕ.

- ✓ Регулаторната комисија не води евиденција за примените извештаи, редовни и вонредни за работењето, кои што носителот на лиценцата е должен да ги доставува. Недоставувањето на годишните извештаи за работењето од страна на субјектите – носители на лиценци е индикатор дека РКЕ треба да преземе мерки за отпочнување на постапка за одземање на лиценцата, доколку се утврди дека е исполнет некој од условите наведени во член 48 од Законот за енергетика.
- ✓ Во деловните книги, евидентиран е приход од годишен надоместок од носителите на лиценци за вршење на енергетски дејности и приход од посебниот годишен надоместок од давателите на водни услуги, пресметан и наплатен врз основа на податоци за остварен вкупен приход добиени од Централен регистар на РСМ, без да се направи споредба и усогласување со податоците од годишните сметки доставени до РКЕ.
- ✓ Евидентиран е приход од лиценци и приход од тарифи за водни услуги, врз основа на уплатени средства на сметка на РКЕ, за кој не се води евиденција на доставените барања од субјектите, по кои е одлучувано или постапувано од страна на РКЕ, основот за уплата и износот на пресметан и наплатен надоместок, од носителите на лиценци и давателите на водни услуги.
- ✓ Регулаторната комисија во 2011 година, донела Одлука за утврдување на потреба од изградба на административен објект, односно купување на деловен простор, без проценета вредност, извор на финансирање и висина на средства потребни за купување на деловни простории, спротивно на ЗЈН. Исто така РКЕ недоволно и нецелосно го информирала Собранието на РСМ, кое што треба да даде согласност за вкупната проценета вредност на деловниот простор за потребите на РКЕ, начинот и изворот на финансирање и висината на средствата потребни за целосно реализирање на започнатата инвестиција.
- ✓ Пред започнување на постапката за доделување на повеќегодишен договор, во РКЕ не се планирани средствата на годишно ниво односно несоодветно се планирани потребните средства за учество во изградбата на објектот, во финансиските планови за секоја наредна година и потребата за деловен простор не е вклучена во поединечните годишни планови за јавни набавки, соодветно на планираниот дел за реализација, извор на финансирање и потребни средства на годишно ниво, во период од 2012 до 2017 година.
- ✓ Државниот завод за ревизија има обврска да информира дека против РКЕ се водат два трговски спора и два граѓански спора, со вкупна вредност од 1.217.619 илјади денари, од причина што постои неизвесност од исходот и можниот финансиски ефект врз работењето на РКЕ.

Државниот завод за ревизија смета дека е потребно да ги обелодени и следните состојби:

- ✓ Начинот и постапката на изградба на административниот објект “Јавна администрација – Државни институции”, за шест институции, планирана и започната со реализација како групна набавка преку СОЗР, а потоа преку назначен координатор и заедничка комисија за јавни набавки, во период од 2011 до 2017 година, придонеле за некомплетност, ненавременост и непочитување на законските прописи при изградбата на објектот, а особено се истакнува зголемувањето на цената на чинење по м2, отстапувања од проектот, изведбата и функционирање на објектот, разликите во површината (брuto и нето) на објектот презентирани во различни документи, барањето за одобрение за употреба и донесените решенија од надлежното министерство и непреземените мерки и активности за обезбедување и заштита на имотот – административниот објект.
- ✓ Ревизијата е на мислење дека е потребно да се изврши усогласување на Законот за утврдување на цени на водните услуги и Националната класификација на дејностите, во делот на видовите на дејности поврзани со водните услуги, за да може во целост и правилно да се применува законот, од страна на РКЕ и давателите на водни услуги, како и да се предвиди обврската за плаќање на надоместокот од постапката за утврдување на тарифи за водни услуги односно регулаторна тарифа, и да се утврди рокот и начинот на плаќање на истата во законската регулатива.

ЈРП МАКЕДОНСКА РАДИОТЕЛЕВИЗИЈА

ЈРП Македонска радиотелевизија, врши дејност од јавен интерес од областа на радиодифузијата во РМ, што опфаќа производство и обезбедување на радио и телевизиски програми и програмски сервиси, исполнување на програмски обврски, стандарди и начела согласно Законот за аудио и аудио визуелни дела. МРТ како јавен радиодифузен сервис во РСМ, е независна од кој било државен орган, друго јавно правно лице или трговско друштво и треба во уредувачката и деловната политика да биде непристрасна кон нив.

Со ревизијата на регуларност кај МРТ за 2017 година, констатирани се следните состојби:

- ✓ Системот на внатрешни контроли не функционира на начин кој ќе обезбеди релевантни и веродостојни сметководствени податоци и соодветна сметководствена документација, за деловните промени во трговските книги и финансиски извештаи, што се должи на непополнети раководни места во клучни сектори, неревидирани правилници, упатства за работа и процедури поврзани со јавните набавки на Секторот за финансиско работење и Секторот за комерција и јавни набавки. Исто така не се врши ex- ante сметководствена контрола на целокупната документација пред да се изврши плаќање, евидентирање и наплата на побарувањата и евидентирање и плаќање на обврски што создава ризик од нереално и необјективно прикажување на состојбите на средствата, побарувањата и обврските во

трговските книги и финансиските извештаи на МРТ. За оваа состојба придонесува и отсуството на внатрешни ревизори.

- ✓ Во досегашниот период, не се донесени дел од подзаконските и општи акти предвидени со Законот и Статутот на МРТ. Не е донесена Програма за развој што има влијание на функционирањето и остварувањето на задачите и целите во вршењето на дејност од јавен интерес, на подолг временски рок.
- ✓ Во примена е Правилник за сметководствени политики, од 2005 година, кој е изменет во 2011 и 2012 година во делот на искажување на приходите од радиодифузна такса (РДТ), меѓутоа од тогаш до денес, не е извршено ревидирање во начинот и методот на водење на сметководствените политики согласно специфичните принципи, основи, правила и практики кои ги применува субјектот при подготвување и презентирање на финансиските извештаи.
- ✓ Во 2015 година, спроведена е постапка на задолжување со кредит и заложување на имот и средства, кај домашна комерцијална банка, врз основа на донесени одлуки од страна на Програмски совет и Надзорен одбор. Ревизијата има обврска да нагласи дека ваквиот начин и постапка на задолжување со кредит и заложување на имот и средства заради обезбедување на кредитот, преку донесени одлуки на Програмски совет и Надзорен одбор за прашања за кои немаат надлежност да одлучуваат, не е во согласност со законските прописи.
- ✓ Во 2013 година, склучен е договор за репрограмирање на долгот на МТВ спрема Министерство за финансии, за преземање на долг по основ на користени кредити од Париски и Лондонски клуб на доверители, иако претходно од страна на Владата на РСМ е донесена одлука за отпис на побарувањата од МРТ во 2011 година, а во 2012 година оваа одлука е поништена. И покрај одобреното репрограмирање на долгот за плаќање на рати, во подолг временски период, договорените обврски и рати не се плаќаат од страна на МРТ, што доведува до судска постапка, по која, покрај плаќање на главен долг следува и камата.
- ✓ Кај набавката на аудио и аудио визуелни дела односно програмски содржини, не се почитуваат и применуваат одредбите од правилата дефинирани во интерниот акт на МРТ, не постои комплетна документација за доставените понуди за одреден вид на набавка или откуп по објавените јавни конкурси, понудите не се разгледувани од страна на Комисијата и не е вршен избор од овие понуди, односно се разгледува веќе избраниот предлог од страна на одговорниот уредник на програмски сервис (прв и втор), по кој се дава позитивно мислење.
- ✓ Поради немањето на податоци за земјиштето евидентирано во 2004 година по делбен биланс од 1998 година, ненавремено преземени мерки за приватизација на градежно земјиште поврзано со РТВ домот од страна на МРТ, неизвесност од исходот на управниот спор кој е во тек со Агенција за катастар на недвижности, во однос на утврдување на статусот на сопственоста на објектите, како и поради доставени налози за извршување врз

недвижен имот на МРТ за наплата на парично побарување, ревизијата не е уверена во реалноста и објективноста на состојбата на материјалните средства во финансиските извештаи и постои неизвесност во однос на тоа дали имотот (земјиште и дел од градежните објекти) презентира во трговските книги и финансиски извештаи, ќе остане во сопственост на МРТ.

- ✓ До август 2017 година, Владата на РСМ користела медиумски простор под назнака „бесплатно емитување“, за кои услуги не се платени средства на МРТ, а во Законот и во Ценовникот за маркетинг услуги или во друг општ акт, не е дефинирано што се подразбира под овој поим и кој може да го користи медиумскиот простор со назнака „бесплатно емитување“ во јавниот радиодифузер.
- ✓ Кај надоместот за копродукциите, се склучуваат договори врз основа на вредност на чинење на проектот наведена во пријавата од копродуцентот, без целосен преглед и опис на активности по ставки и видови на трошоци во МРТ.
- ✓ Во текот на 2015, 2016 и 2017 година, донесени се одлуки и заклучоци од страна на директорот и Надзорниот одбор на МРТ, за бесплатно отстапување на правата за емитување (ТВ и радио) на документарна програма (сопствено производство и во копродукција) на постојните радиодифузери во РСМ, како и на неколку државни органи и институции: Министерството за транспорт и врски, СОЗР, ЕЛС, Влада на РМ и еден правен субјект.

ДЗР има обврска да ги обелодени следните состојби:

- ✓ МРТ е задолжена за тековни обврски, кредити и заеми, данок од добивка, ДДВ и изгубени судски спорови во значителен износ, поради што јавниот радиодифузер во последните години од своето работење, се наоѓа во неповолна финансиска состојба, а од јули 2017 година, до денот на ревизија, МРТ е со блокирана сметка и со определени минимум средства на месечно ниво неопходни за обавување на дејноста, врз основа на решение донесено од надлежен суд.
- ✓ Исто така во текот на 2013 година, МРТ презела обврски спрема ЕБУ, за откуп на права (лиценци) за емитување на спортски и други настани, од комерцијален карактер, а за кои што МРТ е задолжена да плаќа надоместок на рати, во период од 1.01.2014 до 31.12.2023 година, при што пред да се задолжи, рабоводниот орган на МРТ бил должен да обезбеди стабилен извор на финансирање на обврските.
- ✓ МРТ презема обврски за откуп на права (лиценца) за емитување на филмови и серии, во одреден временски период (две или три години), кои потекнуваат од странски земји, без претходно направена финансиска анализа за економската исплатливост, односно покривање на трошоците.
- ✓ За надминување на утврдените состојби дадени се препораки на надлежните лица и органи.

ЈАВНИ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

Здравствената дејност е дејност од јавен интерес и истата се врши на примарно, секундарно и терцијално ниво на здравствена заштита од страна на јавни и приватни здравствени установи. Со Годишната програма за работа на Државниот завод за ревизија за 2018 година беа опфатени повеќе Јавни здравствени установи на различно ниво.

Со извршената ревизијата на регуларност за 2017 година кај одредени ЈЗУ ревизијата констатира дека во најголем дел утврдените состојби се повторуваат како и во претходниот известувачки период. Утврдените состојби меѓу другото се однесуваат на:

- ✓ утврдени недоследности во системот на интерни контроли кој треба да обезбеди разумно уверување за постигнување на целите на Јавните здравствени установи во однос на веродостојноста на финансиското известување, ефективноста и ефикасноста на работењето и усогласеноста со применливите закони и прописи;
- ✓ не преземени активности од страна на надлежното министерство за давање на навремени инструкции и согласности на Статутите на Јавните здравствени установи како основа за донесување на актите за организација и систематизација на работните места;
- ✓ назначување на вршители на должноста директор на ЈЗУ за период подолг од законски утврдените рокови;
- ✓ отсуство на склучен менаџерски договор за уредување на меѓусебните права и обврски помеѓу министерот за здравство и вршителот на должност директорот / директор на ЈЗУ;
- ✓ несоодветно постапување со паричните средства наплатени во готово за извршените здравствени услуги. За утврдените состојби кои по својата материјалност се значајни овластениот државен ревизор за одредени ЈЗУ ревизорските извештаи ги достави на пона-тамошно постапување до надлежните органи;
- ✓ неможност на потврдување на вкупно наплатените средства и нивно искажување како приходи во финансиските извештаи;
- ✓ недоследности во начинот на спроведување на клиничките испитувања кај ЈЗУ каде се вршат клинички испитувања и начинот на распределба на средствата;
- ✓ отсуство на воспоставена евиденција на медицинската опрема и воспоставен ефикасен систем на следење и одржување на истата;
- ✓ целосно и правилно вредносно и количинско усогласување на средствата;
- ✓ презентирање на реалната состојба на залихите како и нивниот потрошок во текот на годината;
- ✓ не преземени активности за навремена наплата на побарувањата за извршените здравствени услуги и
- ✓ недоследно применување на одредбите од Законот за јавни набавки во постапките за доделување на договорите за јавни набавки, одложување на документацијата и следењето на реализацијата на склучените договори.

За утврдените состојби од страна на ревизијата дадени се препораки за постапување, а нивната имплементација од страна на надлежните органи и одговорните лица во Јавните здравствени услуги ќе имаат за ефект подобрување на квалитетот на дадените услуги кон граѓаните.

За утврдените состојби и дадените препораки содржани во ревизорските извештаи Министерството за здравство доставува мислење со информации за активностите кои ќе бидат преземени вклучувајќи ги и информациите за начинот на избор на директор на ЈЗУ, склучување на менаџерски договори и поднесување на соодветни пријави до надлежните органи.

Овластениот државен ревизор во ревизорските извештаи на ЈЗУ кои беа предмет на ревизија во делот на обелоденувањето ги истакна констатациите кои се повторуваат во континуитет за несоодветно планирање на поодделните програми од страна на Министерството за здравство при што средствата утврдени во истите се во помал обем од обемот на утврдените активности и вредноста на извршените услуги од страна на ЈЗУ со што се врши континуирано влошување на финансиското работење на ЈЗУ кое од друга страна влијае на квалитетот на дадените услуги. Исто така извршено е презентирање на одредени системски слабости во делот на нивоата на работни места и начинот на утврдување на платите и додатоците на плата, како и не применување на пресметување на „системот на пресметка на плата базирана на резултатите од работењето на работникот и ефикасноста на користење на работното време“.

Постапувајќи по утврдените системски слабости Собранието на РСМ на предлог на Владата, на седницата одржана на ден 28 јануари 2019 година донесе Закон за изменување и дополнување на Законот за здравствена заштита со кој меѓу другото се врши доуредување на одредбите на член 219 од наведениот закон односно се укинува принципот на плаќање по учинок на здравствени работници и основната плата и делот за успешност ќе се утврдува согласно колективниот договор за здравствена дејност.

Исто така Владата на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 12 март 2019 година донесе повеќе заклучоци меѓу кои и:

1. Ги задолжи „Министерството за здравство и Министерството за информатичко општество и администрација да изнајдат начин /решение за усогласување на утврдените нивоа на работни места утврдени во Законот за здравствена заштита, актите за организација и систематизација на работните места во Јавните здравствени установи и Колективниот договор за здравствена дејност“.
2. Ги задолжи сите министерство во иднина кога ќе доставуваат информации за преземените мерки задолжително да доставуваат и писмени докази за преземените активности.
3. Генерално за сите доставени ревизорски извештаи за ЈЗУ предмет на ревизија, Владата ги задолжи да подготват акционен план со точно дефинирани активности, рокови и носители за имплементација на дадените препораки во Конечните извештаи на овластениот државен ревизор.

ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ

Во 2018 година, Државниот завод за ревизија согласно програмата за работа, изврши ревизија на регуларност за 2017 година на Универзитетот во Тетово.

Овој универзитет е основан со Законот за основање на Државниот универзитет во Тетово, како највисока автономна високообразовна, научна, односно уметничка установа. Со Законот за изменување и дополнување на Законот за основање на Државен универзитет во Тетово, Државниот универзитет во Тетово се преименува во Универзитет во Тетово.

Во состав на универзитетот влегуваат јавни факултети кои вршат високообразовна и научно истражувачка дејност во сите степени на високото образование.

Универзитетот во Тетово и единиците на универзитетот се основани од Собранието на РСМ. Универзитетот и единиците на универзитетот ја вршат својата дејност врз принципот на академската автономија.

Со ревизијата на финансиските извештаи и ревизијата на усогласеност, констатирани се следните состојби:

- ✓ Поради недоволниот наставно научен кадар кој е во редовен работен однос, Универзитетскиот сенат во својот состав го нема потребниот број на членови, а Универзитетскиот совет не е основан, согласно законските одредби.
- ✓ Кај дел од кандидатите за избор во наставно научни звања не можевме да се увериме во исполнување на критериумите предвидени во Правилникот за критериумите и постапката за избор на наставно - научни, научни, наставно стручни и соработнички звања и асистенти – докторанти. Во одлуките за избор на наставно - научно звање не е наведен периодот за кој што се врши изборот, а со избраните лица не се склучени договори за вработување во звањето за кое се избрани. Во текот на ревизијата извршено е усогласување на Правилникот, а со секое лице од наставно - научниот и соработничкиот кадар склучен е договор во звањето во кое што е избрано.
- ✓ Објектите што ги користи Универзитетот за своето работење се с уште во постапка на легализација и запишување на правото на користење. Набавената опрема не се евидентира на соодветните сметки пропишани за овој вид на опрема, не се пресметува годишна амортизација на материјалните средства, за приемот и издавањето на материјали воспоставена е материјална, но не и сметководствена евиденција и не е извршен попис на средствата и изворите на средства. Набавената опрема не се евидентира на соодветните билансни позиции, не се пресметува годишна амортизација на материјалните средства, за приемот и потрошокот на материјалите воспоставена е материјална но не и сметководствена евиденција и не е извршен попис на средствата и изворите на средства. Ненавременото раздолжување на дадените аванси за службени патувања и не преземените мерки за нивна наплата придонеле за застареност на дел од побарувањата. Кај дел од набавките на стоки не е почитуван во целост Законот за јавни набавки.

- ✓ Распределбата на средствата по основ на партиципација и кофинансирање за студирање се врши според Правилник за внатрешна распределба на финансиите кој иако е доставен до министерството надлежно за работите од областа на високото образование истиот денот на ревизијата не е одобрен. За реализација на образовниот процес за акредитираните студиски програми, универзитетот ангажира наставници по договори за давање на интелектуални услуги што опфаќа 39% од наставниот кадар, при што дел од лицата кои ја извршуваат реализацијата на наставата немаат наставно научно звање, а лицата ангажирани како соработнички кадар се со работни обврски кои не соодветствуваат со педагошките обврски за соработнички кадар.

По однос на наведеното, укажавме дека одговорните лица на Универзитетот треба да преземат активности за: доследно почитување на законските одредби при склучување на договори за давање на интелектуални услуги за изведување на настава, испити, вежби со наставниот и соработничкиот кадар, сметководствено евидентирање на материјалните и нематеријалните средства, пресметка на годишна амортизација, сметководствено евидентирање на приемот и потрошокот на материјали, спроведување на попис на средствата и изворите на средства, наплата на побарувањата за кои постои законски основ, како и рационално и ефикасно користење на буџетските средства при набавки на стоки и услуги преку доследна примена на постапките утврдени со Законот за јавни набавки.

Во делот Нагласување на прашања за неизвесност или континуитет, ревизијата истакнува дека немањето на наставно научен кадар на Факултетот за земјоделство и биотехнологија е причина за немање на наставно научен совет како стручен орган на факултетот и не именување на декан на факултетот што може да има влијание врз неговото целокупно работење и правилно функционирање.

Во делот Останати прашања ревизијата смета за потребно да обелодени дека до денот на ревизијата, Собранието на РСМ на предлог на Владата нема донесено Програма за високообразовна дејност, со која се утврдуваат средствата за финансирање на јавните универзитети и на студиите од јавен интерес обезбедени од Буџетот на РСМ и од други извори, определени со закон. Со новиот Закон за високото образование донесен во месец мај 2018 година, Националниот совет треба да се формира во рок од една година од денот на влегување во сила на овој Закон, а донесувањето на актите предвидени со Законот треба да биде најдоцна во рок од шест месеци од денот на неговото формирање.

ЛОКАЛНИ ИЗБОРИ 2017

Мандатот и надлежностите на Државниот завод за ревизија поврзани со активностите на учесниците во изборна кампања се уредени во Изборниот законик. Согласно Годишната програма за работа за 2018 година, беа извршени ревизии на финансиските извештаи на приходите и расходите на петнаесет учесници во изборната кампања за Локалните избори, одржани во октомври 2017 година.

Со извршните ревизии кај учесниците во изборната кампања, утврдивме состојби кои не се во согласност со одредбите од Изборниот законик кои се однесуваат на:

- ✓ недоследна примена на роковите за доставување на извештаи за остварените приходи и расходи во изборниот процес,
- ✓ непочитување на рокот за затворање на трансакциските сметки,
- ✓ финансирање на изборната кампања со средства кои не се предвидени како извори за финансирање на изборна кампања во законската регулатива,
- ✓ необезбедена комплетна поткрепувачка документација за дел од фактурите за направените расходи.

Кај дел од институциите кои имаат надлежности и обврски поврзани со изборниот процес констатиравме состојби кои имаат влијание на можноста за целосно потврдување на искажаните расходи за изборниот процес а се однесуваат на:

- ✓ начинот на мониторирање односно концептот на следење на политичко претставување на учесниците во изборниот процес од страна на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги се врши со избор на примерок за дел од медиумите и дел од радиодифузерите, поради што податоците за искористениот рекламен простор за време на изборната кампања не се целосни и комплетни;
- ✓ констатирани разлики помеѓу податоците искажани во извештаите на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги за следење на платеното политичко рекламирање за локалните избори 2017 година за двата изборни круга со податоците искажани во Извештаите доставени од радиодифузерите за искористениот рекламен простор од страна на учесниците во изборната кампања;
- ✓ податоците за платеното политичко претставување на учесниците во изборната кампања, искажани од страна на радиодифузерите во приложените медиа планови не се идентични со податоците во доставените Извештаи за искористен рекламен простор;
- ✓ констатирана некомплетност на документацијата кај дел од радиодифузерите, поврзана со платеното политичко рекламирање односно недоставени извештаи за искористен рекламен простор, ценовници за платено политичко рекламирање, фактури и медиа планови.

Во Конечните извештаи за учесниците во изборната кампања обелоденивме дека во текот на 2017 и 2018 година извршени се неколку измени и дополнувања на Изборниот законик, со кои поголем дел од утврдените системски слабости во Конечните извештаи на овластениот државен ревизор за претходни изборни процеси се надминати.

Но и покрај тоа, укажуваме дека измената на Изборниот законик од 2018 година, со која е дадена можност за трансфер на средства помеѓу сметките на учесниците во изборната кампања, треба да се допрецизира односно да се уреди дали трансферираните средства претставуваат извор на финансирање на изборната кампања или учесниците имаат обврска да ги вратат средствата на сметката на политичката партија за редовно работење односно на посебните сметки за средствата обезбедени преку кредит, како и да се уреди начинот и роковите за поврат на трансферираните средства.

Исто така, утврдивме потреба од усогласувања во Изборниот законик, во делот на:

- ✓ во член 76-д е уредено дека уплатата на финансиски средства за политичко рекламирање на учесниците во изборната кампања на радиодифузерите, печатените медиуми и електронски медиуми се врши од средствата на Буџетот на РСМ, иако во член 83 е утврдено дека изборната кампања не смее да се финансира со средства од Буџетот на Република Македонија;
- ✓ рокот за уплата на донациите, како извор на финансирање на изборната кампања е подолг од рокот за затворање на трансакционата сметка, предвидени со член 71 во Изборниот законик;
- ✓ во услови кога политичко рекламирање на учесниците во изборната кампања на радиодифузерите, печатените медиуми и електронски медиуми се врши од средствата на Буџетот на РСМ, се наметнува потребата од преиспитување на роковите за затворање на трансакциските сметки за изборните кампањи, дефинирани со член 71, односно три месеци за парламентарни или претседателски избори и девет месеци во услови на локални избори.

Во насока на целосност и транспарентност на вкупните расходи во изборните процеси, утврдивме потреба од пропишување на обврска за правните лица кои стопанисуваат со рекламните паноа и билборди, општините и градот Скопје, да изготвуваат и доставуваат извештај за искористените рекламни паноа и билборди и средствата кои се платени или се побаруваат по тој основ од учесниците во изборните кампањи.

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

Во текот на 2018 година, извршена е ревизија на регуларност за 2017 година, кај 11 единици на локална самоуправа: Арачиново, Боговиње, Велес, Ѓорче Петров, Кисела Вода, Македонски Брод, Неготино, Охрид, Штип, Свети Николе и Чашка при што се констатирани следните состојби:

- ✓ При оценка на системот на внатрешни контроли, во одделни процеси, кај дел од ревидираните општини, се утврди дека истиот не е воспоставен и не функционира во процесот на прибирањето на приходите и извршувањето на расходите и во процесот на планирањето на буџетот на општината, поради што постои ризик од нецелосност на приходите кај даноците на имот и комуналната такса за истакнување на фирма, како и ризик од донесување на нереален буџет. Исто така, утврдени се слабости во функционирањето на апликациите за финансиското и даночното работење поради што постои ризик од прикажување на неверодостојни податоци или губење на податоци, како и неусогласеност на сметководствената и даночната евиденција.
- ✓ Кај најголем дел од ревидираните единици на локална самоуправа, присутна е појавата на значително отстапување помеѓу планираните и реализираните приходи и расходи на буџетот, а за тоа не е донесен ребаланс (измени и дополнувања на буџетот), или и покрај донесениот ребаланс на буџетот не е извршено нивно усогласување. што создава можност од преземање на обврски за кои реално не се обезбедени средства во буџетот и нивно пренесување во наредната фискална година. За оваа појава на нереално буџетирање кај дел од единиците на локална самоуправа, Државниот завод за ревизија известуваше во повеќе наврати покрај во извештаите за пооделните единици на локална самоуправа исто така и во годишните извештаи.

Во ноември 2018 година, извршено е дополнување на Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа, со кое што се определува рамката во која може да се планира и донесе буџетот на општината, односно во Законот е наведено дека сопствените приходи на основниот буџет на општината може да се планираат со пораст од најмногу 10% од просечното остварените приходи во последните три години, според податоците од трезорската евиденција. По исклучок, општината може да го надмине максималниот износ на планирани сопствени приходи на основниот буџет само доколку има обезбедено потврда за трансфер на средства од соодветна институција или во случај на промени кои се однесуваат на висината и видот на сопствени приходи на основниот буџет, утврдени со закон, а врз основа на Одлука за изменување и дополнување на Буџетот на општината донесена од Советот на општината. Со ваквото законско решение и неговата примена, се овозможува пореално планирање на приходите и расходите во буџетот на општините.

- ✓ Кај дел од ревидираните единици на локална самоуправа, буџетот не содржи развоен дел, односно план на програми за развој, не се донесени годишни програми за уредување на градежно земјиште и за работа од областа на располагањето со градежно земјиште сопственост на РСМ, не се изготвени годишни извештаи за користење на средствата од надо-

местокот за утврдување на правен статус на бесправно изградените објекти, а годишните извештаи за работењето на општината за 2017 година, не се комплетни. Исто така, кај дел од нив, не се воспоставени или несоодветно се водат регистрите на недвижен и подвижен имот на даночните обврзници, не е извршен или нецелосно е извршен попис на побарувањата (правен основ и старосна структура), не се реално прикажани побарувањата по основ на надоместок за уредување на градежно земјиште, даноците на имот и комуналните такси во деловните книги и финансиски извештаи, не се преземаат навремено мерки и активности за наплата на побарувањата поради што дел од нив застаруваат и не постои можност за нивна наплата, а кај неколку општини не се остваруваат приходи од надоместок за одржување на јавна чистота, и приходи од комунални такси за користење на музика во јавните локали, за истакнување на реклами, објави и огласи на јавни места и за користење и одржување на јавно осветлување.

- ✓ Кај најголем дел од ревидираните единици на локална самоуправа, констатирани се случаи на непочитување на законските прописи и интерните акти, при што кај дел од нив состојбите се повторуваат со години наназад, а се однесуваат на начинот на водење на деловните книги, сметководствените документи, пописот, презентирањето на податоците во финансиските извештаи, капиталните расходи, исплати на средства по разни основи, како што се:
 - Материјалните и нематеријалните средства, како и средствата во подготовка (инвестициите во тек), не се реално и објективно прикажани во деловните книги и финансиски извештаи.
 - За дел од недвижниот имот (земјиште и објекти) не е запишано правото на сопственост, а за дел од нив, за кои има документ, не се евидентирани или несоодветно се евидентирани во деловните книги.
 - Не се води материјална евиденција за приемот и издавањето на материјалите.
 - Не е извршен целосен и квалитетен попис на средствата и обврските, а се однесува на имотот со кој располага општината, како што се: земјиште, градежни објекти, материјални средства во подготовка (инвестиции во тек) и обврските кои се преземени.
 - Кај одделни видови на расходи, не е приложена соодветна поткрепувачка документација при исплатата на средства, како што се: расходите за потрошено гориво, поправки на возила, тековно одржување на локални улици и патишта, расходите за други материјали, правни услуги, други договорни услуги, консултантски услуги, репрезентација, и сл.
 - Кај капиталните расходи – изградба и реконструкција на локални улици и патишта, не се почитуваат одредбите од Законот за градење, а се однесуваат на несоодветно водење на градежен дневник и градежна книга, необезбедени документи за градба и ставање на објектот во употреба, без извршен технички преглед и записник за примопредавање.
 - Во неколку општини, доделени се средства на спортски клубови и здруженија, без јавно објавен конкурс, или без утврдени критериуми, а за потрошените средства не се доставени извештаи и документација од страна на корисниците на средствата.

- Се вршат исплати за ангажирање на лица преку Агенциите за привремени вработувања, за вршење на редовни работни задачи и за период подолг од една година, спротивно на Законот, а кај дел од општините, овој број го надминува и бројот на редовно вработените.
 - При спроведување на постапките за јавни набавки, на стоки, услуги или работи, нецелосно се почитуваат одредбите од Законот за јавни набавки.
 - Не се следи реализацијата на договорите за набавените стоки, услуги и работи, од аспект на количина, цена и вредност, склучени се анекс договори за непредвидени, дополнителни работи по изминат подолг временски рок и не се преземаат навремено мерки согласно договорите, во случај на доцнење со реализацијата од страна на избраниот економски оператор.
- ✓ Покарактеристични случаи на непочитување на законската регулатива се утврдени кај следните општини:
- Во општина Охрид, објектот - доградба на општинската зграда, се користи од страна на општинската администрација, иако сеуште не е направен технички преглед, не е извршено примопредавање и не е издадено одобрение за употреба на објектот.
 - Во општина Неготино, при изградба на објект за реконструкција на водовод и изградба на резервоар за вода, не се почитувани условите пропишани во договорот, објектот не е целосно завршен, а надзорниот инженер изготвил извештај за технички преглед со кој не се констатирани недостатоци и градбата може да се даде во употреба.

Со цел подобрување на состојбите ревизијата даде препораки за преземање на мерки и активности заради надминување на утврдените состојби.

Со ревизијата се обелоденети состојби кои што можат да имаат влијание на натамошното работење на општините, предмет на ревизија, а кои се однесуваат на следното:

- ✓ Во општина Охрид, ревизијата не се увери во веродостојноста на постапката за издавање на одобрението за градење за изградба на хотелски комплекс и ја истакна состојбата со судските предмети, по основ на неизмирени обврски, во значително големи износи, кои се завршени и по кои се издадени извршни решенија, како и судски предмети, кои се во тек, за кои постои неизвесност од крајниот исход, со можност од дополнително оптоварување на буџетот на општината, за камати и дополнителни трошоци.
- ✓ Во општина Чашка, нема соодветна документација и податоци за остварениот приход од доделени концесии (вода, производство на електрична енергија и минерални суровини) за да може да се направат реални проекции за планиран приход по овој основ во наредниот период.
- ✓ Во општина Штип се гради објект кој што не е во согласност со проектот и заверената техничка документација и се врши продажба на парцели на кои има постоечки објекти на јавно претпријатие.

Исто така ревизијата ги обелодени **системските слабости** во законската регулатива, односно поради недоречености во одредени закони општините немаат увид во целосноста и точноста на остварените приходи, а се однесуваат на следното:

- ✓ Комуналната такса за користење на патишта со моторни возила, за која не е пропишано во кои рокови правните лица овластени за регистрација на возилата имаат обврска да ја уплатат наплатената такса на сметка на општините, општините во Град Скопје и градот Скопје.
- ✓ Комуналната такса за користење и одржување јавно осветлување, за која не е пропишана обврска на трговското друштво надлежно за дистрибуција на електрична енергија кое врши наплата на таксата од имателите на броила, да ги известува општините, општините во Град Скопје и градот Скопје за бројот на обврзници по категории (број на броила) согласно тарифниот број, како и за наплатените приходи и ненаплатените побарувања по овој основ.
- ✓ Извештаите од градот Скопје, врз основа на кои општините во градот ги евидентираат побарувањата (редовни и сомнителни и спорни) по основ на данок на промет и комунална такса (фирмарина), не содржат комплетна документација за сомнителните и спорни побарувања и преземените мерки за нивна наплата.
- ✓ Законската обврска за усогласување на состојбата на регистарот на недвижности со регистарот кој го води Агенцијата за катастар на недвижности на Република Македонија.
- ✓ Во Законот за пожарникарство, предвидени се одредби за уплата на одредени надоместоци во буџетот на општините, но не е прецизирано на кој начин општините ќе имаат увид во целосноста и точноста на уплатените средства.
- ✓ Неусогласеност на Правилникот за степенот на уредување на градежно земјиште со објекти на комунална инфраструктура и начинот на утврдување на висината на трошоците за уредување во зависност од степенот на уреденост со Законот за градење, Законот за катастар на недвижности и Правилникот за премер и обработка на податоците од премерот.

Претходно наведените системски слабости, кои ревизијата ги обелоденува во своите годишни извештаи и во изминатиот период, имаат финансиски импликации во работењето на единиците на локална самоуправа, поради што сметаме дека надлежните органи имаат обврска да преземат мерки и активности за нивно надминување.

РЕВИЗИИ НА УСПЕШНОСТ

Во 2018 година отпочнавме со осум (8) ревизии на успешност. Во текот на годината реализирани се четири ревизии за кои информираме во Извештајот, а останатите четири продолжуваат и ќе завршат во 2019 година и ќе бидат дел од Годишниот извештај за 2019 година. Имено, станува збор за пилот ревизии на успешност кои се дел од Твининг проектот за зајакнување на ревизорските капацитети на ДЗР.

1. ЕФИКАСНОСТ НА МЕРКИ, ПОЛИТИКИ И ПРОЕКТИ ЗА ГАСИФИКАЦИЈА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Ревизијата на успешност ја спроведовме со цел да дадеме одговор на прашањето „Дали надлежните институции преземаат мерки, политики и проекти за ефикасна изградба на гасоводната мрежа во Република Северна Македонија“, како и да дадеме оценка за:

- Создадени услови за гасификација
- Состојба на гасоводната мрежа и
- Мерки, политики и проекти за гасификација.

Активностите на ревизијата на успешност имаат за цел да помогнат наредните активности на надлежните институции да се фокусираат на исполнување на поставените постулати за гасификација на РМ.

Во однос на областа која се однесува дали се создадени услови за гасификација на РМ ги утврдивме следните состојби:

- не е донесена нова стратегијата за развој на енергетиката во РСМ;
- не е навремено донесена Програмата за реализација на стратегијата за развој на енергетиката во РСМ;
- недостига стручен капацитет и финансиска поддршка во енергетскиот сектор што влијае на навремената реализација на програмата за реализација на стратегијата за развој на енергетиката;
- постои забавена динамика во изградбата на магистралната гасоводна мрежа;
- неуспешно спроведените постапки за воспоставување на јавно приватно партнерство не овозможиле започнување на процесот на изградба на дистрибутивната гасоводна мрежа во општините во РСМ;
- постои потреба од сопственичко раздвојување на операторот на системот за пренос на природен гас од другите субјекти што се поврзани со дејностите на производство и трговија и снабдување со природен гас;
- донесување и примена на подзаконските акти во областа на природниот гас во предвидените законски рокови;

- разгледување на потребата од донесување на нов Закон за складирање и заштита од запални течности и гасови;
- исплатени се 250.000 евра по основ на пенали поради ненавремено повлекување на средствата, предвидено со договорот за заем;
- изминат е период од 6 години од изработката на физибилити студиите за гасификација на РСМ до започнување на изградбата на магистрални гасоводни делници;
- не се обновени лиценците за пренос и управување со системот за пренос на природен гас на АД ГА – МА со измените на законот за енергетика;
- АД МЕР – Скопје не ја врши својата приоритетна дејност, поради неизградена магистралната гасоводна мрежа.

Во однос на областа која се однесува на **состојбата со гасоводната мрежа во РСМ** ги утврдивме следните состојби:

- изградената магистрална делница во 2016 година сеуште не е во функција;
- постои мал процент на реализација на предвидените работи со склучените договори за изградба на магистралните гасоводни делници;
- направен е прекин на изградбата на една од магистралните гасоводни делници поради поминување на трасата во парк шумата Водно поради реакцијата на невладини здруженија за заштита на животната средина;
- потрошени се околу 3 пати повеќе средства за изградба на магистралната делница со средства од рускиот клириншки долг по километар од предвидените средства со физибилити студијата за гасификација на РСМ;
- пролонгирани се градежните работи за изградба на магистралните гасоводни делници поради необезбедени средства за експропријација.

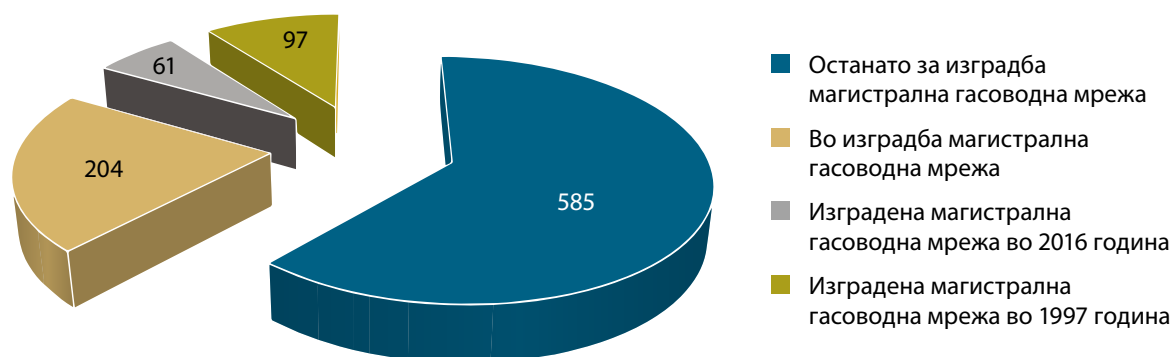
Во однос на областа која се однесува на **преземените мерки, политики и проекти за гасификација** ги утврдивме следните состојби:

- при спроведување на постапките за јавни набавки, утврдените критериуми за бројот на вработени, за техничката опременост и економско финансиската состојба, не оневозможуваат примена на начелата на конкурентност и непристрасност;
- изградбата на магистралните делници не се одвива согласно предвидената динамика, поради што постои ризик АД МЕР – Скопје да не може да остварува приходи со кои ќе отпочне да го враќа земениот заем;
- не е изграден систем за управување и контрола, како збирен центар на информации за примање, надзор, преземање и обработка на податоци од сите магистрални гасоводни делници;
- и покрај периодот од 8 години од потребата за отпочнување со подготовка на планирање и изготвување на планска и проектна документација за дистрибутивна гасификациона мрежа освен општина Куманово и Струмица останатите општини сеуште

- немаат започнато активности за изградба на дистрибутивната гасоводна мрежа;
- постои потреба од изградбата на интерконективен гасовод со цел обезбедување на дополнителни количини од друг извор на снабдување на природен гас;
- дефинирани се општините во кои треба да се започнат активности за изградба на дистрибутивната мрежа;
- мал дел од општините преземаат мерки за изградба на дистрибутивна гасоводна мрежа освен Куманово и Струмица од кои треба да се искористат позитивните искуства.

Состојбата со изградбата на магистралната гасоводна мрежа во РСМ во километри е прикажана на следниот графикон.

Состојба со магистралната гасоводна мрежа во Република Македонија во километри

За непречено спроведување на процесот на гасификацијата, констатиравме дека не се преземени сите неопходни мерки и активности од страна на надлежните институции во РСМ. Отсуството на стратегија за развој на енергетиката во РСМ за нареден период, целосното завршување на започнатите проекти за изградба на магистралната гасоводна мрежа согласно предвидената динамика и нејзино навремено ставањето во функција, неизградената дистрибутивна гасоводна мрежа во општините во републиката, обезбедувањето на неопходни финансиски средства за целосна изградба на планираната магистрална и дистрибутивна мрежа и зајакнувањето на кадровските капацитети во институциите надлежни за спроведување на процесот на гасификација, се состојби кои имаат влијание врз ефикасноста на изградбата на гасоводната мрежа, заради користење на природниот гас како енергенс на цела територија на РСМ.

Реализацијата на наведените активности ќе придонесе за подобрување на процесот на гасификација, со цел поголемо искористување на гасот како реагенс, имајќи го во предвид неговото еколошкото значење во заштита на животната средина.

За надминување на погоре наведените состојби дадовме и препораки кои се насочени кон надлежните институции, истите се темелат на резултатите од извршената ревизија и се во функција на подобрување и унапредување на ефикасноста во изградбата на гасоводната мрежа во РСМ.

2. ЕФЕКТИВНОСТ НА ПОЛИТИКИТЕ, МЕРКИТЕ И АКТИВНОСТИТЕ ПРИ ДОДЕЛУВАЊЕТО НА ВОДНОТО ПРАВО

Водно право е право на правните и на физичките лица да користат води и/или да испуштаат води, право на користење на водите од водните тела и право на испуштање во водните тела стекнати под услов, начин и во постапка утврдени со Законот за водите. Акумулирањето, зафаќањето, црпењето, користењето, пренасочувањето, одведувањето и испуштањето, како и другите дејства врз водите се вршат под услови, на начин и во постапка утврдени со Законот за водите.

Водите, како добра од општ интерес, согласно Законот за водите се во сопственост на Република Македонија и уживаат посебна заштита.

Извршивме ревизија на успешност на тема „Ефективност на политиките, мерките и активностите при доделување на водното право“, а со ревизијата го опфативме периодот од 2015-2018 година, во институциите надлежни за оваа област: Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за финансии, Агенцијата за храна и ветеринарство, Институтот за јавно здравје на Република Македонија, Центрите за јавно здравје, Државниот инспекторат за животна средина, Државниот санитарен и здравствен инспекторат, Единиците на локална самоуправа и Јавните комунални претпријатија.

Цел на ревизијата беше **„Дали донесените политики и преземените мерки и активности од надлежните органи при доделување на водното право обезбедуваат исполнување на целите за достапност до доволно количество квалитетна вода за пиење, заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси преку намалување на штетните испуштања во водите како и целосно утврдување и наплата на надоместокот за водно право“**.

За постигнување на утврдената цел и давање одговор на поставеното прашање беа опфатени повеќе ризични области при што утврдивме поголем број на состојби меѓу кои:

- Националната стратегија за води, како основен плански документ за планирање и развој на управувањето со води во РСМ, донесена е во 2012 година со важност од 30 години, но не содржи конкретни стратешки цели и приоритети, ниту мерки и активности или акционен план и рокови за спроведување на истите.
- Не се донесени основните плански документи: Водостопанска основа на РСМ и Планови за речни сливови. До донесување на нова, се применува Водостопанската основа од 1968 година со две измени во 2013 и 2016 година;
- За најголемите градови не се изградени колекторски системи за отпадните води и пречистителни станици за нивно соодветно третирање пред испуштањето во реципиентот, односно најголем дел од урбаните отпадни води сеуште се испуштаат без претходно пречистување што не е согласно стандардите за ограничување на емисиите, испуштањата се вршат без дозвола што влијае на здравјето на граѓаните, квалитетот на нивното живеење и на животната средина;
- Од опфатените 37 јавни претпријатија и општини, издадени се 15 дозволи за градски и 6 селски водоснабдителни системи за користење на вода. Од 36 јавни претприја-

тија кои вршат услуги за собирање и/или пречистување на отпадни води, дозвола за испуштање имаат 4 јавни претпријатија. Не се обезбедени дозволи за општините кои имаат нови пречистителни станици за отпадни води пуштени во пробна работа во 2017 и 2018 година;

- Според Извештајот за реализација на националната годишна програма за јавно здравје за 2017 година, 62,7% од населението се снабдува со вода за пиење од централни водоснабдителни системи, управувани од јавни претпријатија кои ги исполнуваат законските обврски во однос на обезбедување и контрола на здравствената исправност на водата за пиење.
- Споредбените податоци за извршените анализи и резултати за здравствена исправност на водата за пиење во периодот од 2002–2017 покажуваат дека не постојат поголеми варијации и отстапувања во добиените резултати во текот на целиот период;
- Повеќето јавни претпријатија воспоставиле и одржуваат потесна зона на санитарен надзор околу каптираните извори/бунари, но не се воспоставени и не се одржуваат една или повеќе пошироки заштитни зони околу зафатните објекти, а во некои случаи евидентни се нарушувања и на потесната заштитна зона заради инфраструктурни активности. Присутна е појава на испуштање на непречистени отпадни води од канализациони системи во површински води/водотеци кои се влеваат во акумулациите на вода наменета за водоснабдување, што доведува до нарушување на заштитните зони на акумулациите и квалитетот на водата во истите.
- Јавните претпријатија кои имаат функционални пречистителни станици имаат и поставени инструменти за мерење на количеството и квалитетот на испуштени води. Останатите немаат поставени инструменти и не вршат мерења на непречистени води кои директно се испуштаат во реципиент. Во тек е реализација на проект во чии рамки во текот на 2017 и 2018 година се изградени 5 пречистителни станици за отпадни води и една пречистителна станица е во тек на изградба.
- Иако повеќето јавни претпријатија немаат обезбедено дозвола за испуштање во води дел од истите пресметуваат надоместок за испуштање во води. Ниту едно јавно претпријатие не пресметува варијабилна вредност на надоместокот за испуштање во води, поради тоа што не е донесен подзаконскиот акт за утврдување на начинот на пресметување на единицата на штетност, ниту во дозволите истата е утврдена. Дел од јавни претпријатија иако вршат канализациони услуги, немаат утврдена тарифа за услугата и не пресметуваат надоместок за испуштање во води, а дел иако кон крајните корисници фактурираат за канализациони услуги и услуги за пречистување, не пресметуваат надоместок за испуштање во води, додека кај дел од јавните претпријатија нема разграничување на пресметаните надоместоци за користење на вода и за испуштање во води;
- Просечниот процент на наплата на сметките за комунални услуги од крајните корисници изнесува 72,25 % и се движи во распон од под 20% (Дебар – 19,6% и Гостивар 22,6%) до над 95% кај останатите јавни претпријатија.

- Во корист на трезорската сметка заклучно со август/септември 2018 година уплатени се 25.567 илјади денари или 7,32% од вкупно пресметаните надоместоци за користење на вода од 349,307 илјади денари. Повеќе од половина од опфатените јавни претпријатија воопшто не вршат уплата на пресметаниот надоместок за користење на вода, а останатите вршат делумна уплата, најчесто по извршен инспекциски надзор. **Утврдената состојба упатува на констатацијата дека јавните претпријатија кои пресметуваат надоместок имаат искажани обврски за неплатен надоместок во корист на соодветната уплатна сметка во Буџетот на РСМ во износ од 323.740 илјади денари или приближно 5.200.000 Евра, односно 92,68% не е уплатен наведениот надоместок.**
- Во корист на трезорската сметка заклучно со август/септември 2018 година уплатени се 3.693 илјади денари или 10,98% од вкупно пресметаните надоместоци за испуштање во води во износ од 33.603 илјади денари. Освен КЈП Ниско градба од Битола, кое врши континуирана редовна уплата на пресметаниот надоместок за испуштање во води, останатите вршат делумна уплата на пресметаниот надоместок или воопшто не го уплатуваат. Повеќе од половина од пресметаниот неплатен надоместок за испуштање во води отпаѓа на две јавни претпријатија: ЈП Водовод и канализација - Скопје и ЈП Водовод – Куманово. **Утврдената состојба упатува на констатацијата дека јавните претпријатија кои пресметуваат надоместок имаат искажани обврски за неплатен надоместок во корист на соодветната уплатна сметка во Буџетот на РСМ во износ од 29.950 илјади денари или приближно 500.000 Евра, односно 89,02% не е уплатен наведениот надоместок.**

Додадената вредност од извршената ревизија претставува констатирана даночна евазија утврдена само кај дел од јавните претпријатија кои ги пресметуваат потребните надоместоци во износ од 353.690 илјади денари или приближно 5.700.000 евра неуплатени средства во Буџетот на РСМ.

Утврдената даночна евазија споредена со Буџетот на Државниот завод за ревизија кој е одобрен за 2018 година во износ од 91.348 илјади денари укажува дека ДЗР само со оваа ревизија има додадена вредност во сооднос 4:1 во корист на Буџетот на РСМ.

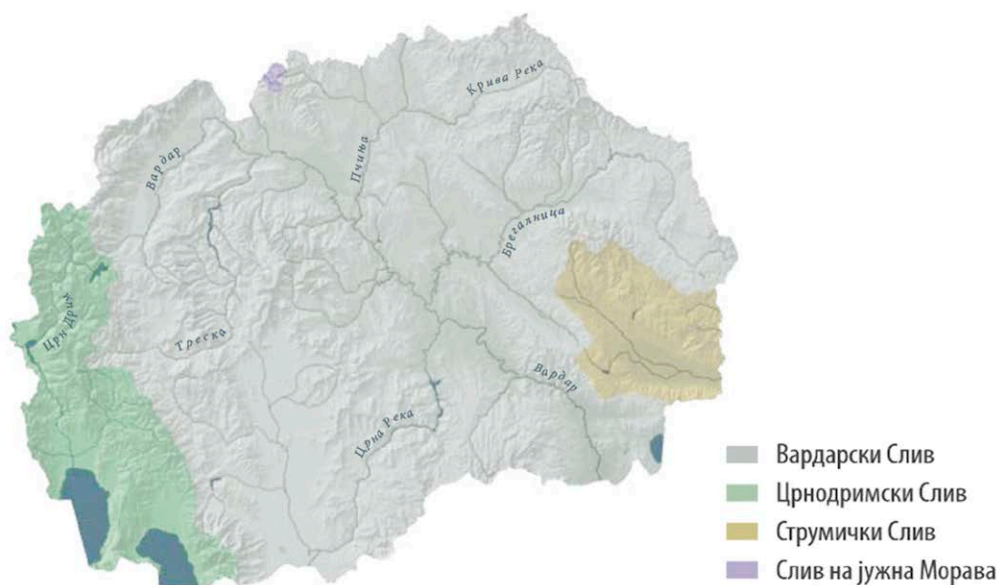
Како резултат на утврдената состојба ревизијата го издаде следниот заклучок:

- ✓ Донесените политики и преземените мерки и активности од надлежните органи, единиците на локалната самоуправа (општините) и јавните претпријатија при доделувањето на водното право делумно обезбедуваат исполнување на целите за достапност до доволно количество квалитетна вода за пиење, заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси преку намалување на штетните испуштања во водите, додека очекуваните цели во делот на целосно утврдување и наплата на надоместокот за водно право не се исполнети.

3. ЕФЕКТИВНОСТ НА ПОЛИТИКИТЕ, МЕРКИТЕ И АКТИВНОСТИТЕ ПРИ ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА ЧАКАЛ И ПЕСОК ОД ВАРДАРСКИОТ РЕЧЕН СЛИВ

Вадењето и продажбата на песокот е глобален светски проблем. Истражувањата во светски рамки покажуваат дека секоја година се трошат по околу 50 милијарди тони песок, што е двапати повеќе од количината која може да ја произведат сите реки во светот. Третиот најкористен природен ресурс по воздухот и водата е песокот, кој го користиме повеќе од нафтата. Со препораките кои произлегоа од оваа ревизија на успешност, Државниот завод за ревизија се приклучи кон земјите кои веќе преземаат мерки за:

- контролирана експлоатација на песокот од реките
- користење на песокот и чакалот во случаи кога е потребна регулација на реките, одбрана од поплави и ерозија,
- обезбедување заштита на животната средина и
- воспоставување на регулиран пазар за продажба на песок.

Водите на територија на РСМ, како добра од општ интерес, се во нејзина сопственост, при што начинот на нивна заштита и управување се уредени со одредбите од Законот за водите. Согласно законските одредби, вадење на песок, чакал и камен од коритата и бреговите на површинските водни тела се врши со цел подобрување на режимот на водите, во обем кој нема да го наруши водниот режим, постојното ниво на подземните води, стабилноста на брегот и природната рамнотежа на крајбрежните екосистеми.

Република Македонија има 4 речни слива - Вардарски, Струмички, Црн Дрим и Јужно Моравски. Најголем речен слив е Вардарскиот со површина од 20.546km², кој гравитира кон Егејското Море.

Ревизијата на успешност ја спроведовме со цел да дадеме одговор на прашањето **„дали мерките/активностите преземени од страна на надлежните институции за експлоатацијата на песок и чакал од коритата и бреговите на површинските водни тела од вардарскиот речен слив обезбедуваат заштита и подобрување на режимот на реките и заштита на животната средина воопшто?“**

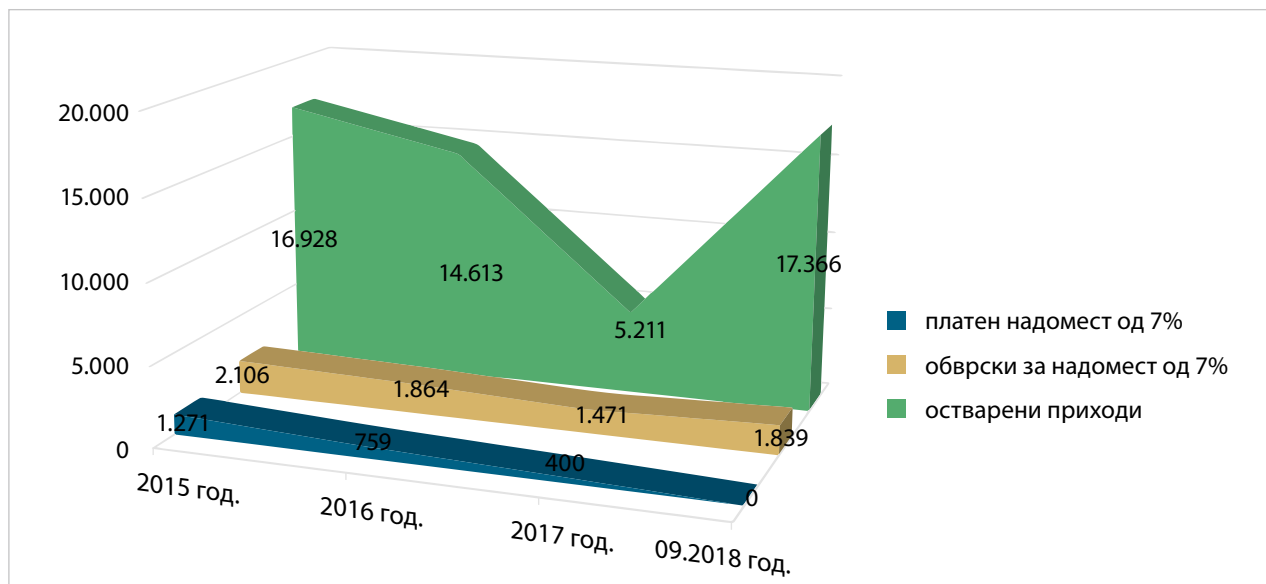
За воспоставената правна рамка која се однесува на уредување и одржување на речни корита и бреговите, како и заштита и подобрување на режимот на водите со вадење на песок и чакал, констатиравме дека покрај донесената законска регулатива, потребно е донесување на стратешки документи, подзаконски акти, основни плански документи и формирање стручни тела. Дел од овие стратешки документи и подзаконски акти се неопходни за постигнување усогласеност со европската рамковна директива за води со која се уредува областа на заштита и управување со водите во Европа и директивата за проценување и намалување на ризикот од поплави во рамките на Европската Унија.

Преземените активности за вадење на песок и чакал од коритата и бреговите на површинските водни тела во вардарскиот речен слив не овозможуваат соодветна заштита и подобрување на режимот на водите. Најголем дел од извадениот материјал се користи за продажба, додека минимален дел за уредување на речните корита. Не е јасно определен начинот на одредување на локациите каде треба да се спроведуваат активностите за вадење песок и чакал и не се воспоставени мерки за заштита од нелегален ископ.

Министерството за животна средина и просторно планирање нема воспоставено водна книга и не овозможи увид во целокупната документација за издадените дозволи/водостопански согласности. Иако законските одредби дозволуваат извадениот вишок на материјал да се пушти во промет, начинот на негова продажба не е регулиран. Отсуствува ефикасен контролен механизам преку кој се следи количината на извадениот песок и чакал од површинските водни тела, Методологија за формирање на почетна цена на извадениот материјал, како и конкурентна и транспарентна постапка за јавно наддавање при негова продажба. **Поради тоа, ревизијата не беше во можност да се увери во точноста и целосноста на остварените приходи од продажба на песок и чакал, а со тоа и да ја потврдат целокупноста на надоместокот кој треба да го наплатат субјектите – носители на дозвола при продажба на вишокот материјал и истиот да го уплатат на сметка во рамките на трезорската сметка во Буџетот на РСМ.** Состојбата дополнително се влошува и со ненавремената уплата на утврдениот надоместок за вадење на песок и чакал на трезорската сметка од страна на носителите на дозволата, како и недостатокот на наменското користење на средствата.

Од 2015 година до септември 2018 година уплатата на надоместокот за вадење на песок и чакал на трезорската сметка има тренд на постојано опаѓање, односно во 2015 година уплатениот надоместок на трезорската уплатна сметка бил во вкупен износ од 1.271 илјади денари, 2016 година – 759 илјади денари, 2017 година – 400 илјади денари, за да во текот на 2018 година истиот воопшто не се уплаќа.

Во графичкиот приказ што следи, на сликовит начин се прикажани остварените приходи од продажба на песок и чакал, евидентираниите обврски за надомест и нивното плаќање од страна на АД Водостопанство и ЈПВ Лисиче Велес.

Отсуството на Програма за управување со водите или нејзиното маргинализирање во минатото, неповолно се одразува врз можноста за преземање активности за заштита и подобрување на режимот на водите.

Надлежните институции немаат спроведено стручен надзор, а потребно е преземање мерки за зајакнување на кадровските капацитети при вршење на инспекцискиот надзор. Воспоставениот систем на информирање не обезбедуваат целосни, точни и ажурни информации поврзани со потребата од вадење на песокот и чакалот од површинските водни тела, издадените дозволи/ водостопански согласности, како и постапувањата по нив.

Додадената вредност од извршената ревизија меѓу другото се согледува и во констатацијата на неплатените средства во Буџетот на РСМ со состојба на 30.09.2018 година во износ од 1.839 илјади денари.

Како резултат на извршената ревизија ревизорите го дадоа следниот заклучок:

- ✓ „Политиките, мерките и активностите преземени од страна на надлежните институции за експлоатацијата на песок и чакал од коритата и бреговите на површинските водни тела од вардарскиот речен слив не се ефективни и не обезбедуваат заштита и подобрување на режимот на реките и заштита на животната средина“.

За надминување на утврдените состојби, ревизијата даде препораки со цел воспоставување ефективни политики, мерки и активности за утврдување на реалните потреби од експлоатација на чакал и песок од површинските водни тела во вардарскиот речен слив, нивна употреба во подобрување на режимот на водите, регулирање на продажбата на извадениот вишок материјал во корист на државата, спречување на нелегален ископ на песок и чакал и осамостојување на институциите при спроведување на активности за управување со водите и нивна заштита.

4. ЕФЕКТИВНОСТ НА МЕРКИТЕ И ПОЛИТИКИТЕ ПРИ УПРАВУВАЊЕ СО ГРАДЕЖНО ЗЕМЈИШТЕ

Извршивме ревизија на успешност на тема „Ефективност на политиките и мерките при управување со градежно земјиште“ со цел да дадеме одговор на прашањето: „Дали воспоставените политики и мерки овозможуваат ефективно управување со градежното земјиште сопственост на РСМ“, како и давање на препораки кои ќе бидат насочени кон зголемување на нивната ефективност.

Правата и обврските, уредувањето, условите и начинот на располагање со градежното земјиште се уредуваат со Законот за градежно земјиште. Градежното земјиште, може да е изградено и неизградено земјиште, планирано со актите предвидени со Законот за просторното и урбанистичкото планирање. Градежното земјиште може да биде во сопственост на Република Северна Македонија, во сопственост на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, во сопственост на јавните претпријатија, акционерски друштва и други субјекти основани од Владата и Собранието на РСМ и во сопственост на домашни и странски физички и правни лица, под услови утврдени со Законот за градежно земјиште и друг закон.

Градежното земјиште сопственост на РСМ, може да се отуѓува и да се дава под долготраен и краткотраен закуп со јавно наддавање и со непосредна спогодба и ако со урбанистички план или урбанистичка планска документација на градежната парцела се предвидува изградба на градби од јавен интерес утврдени со закон, по претходно донесена одлука на Владата на РСМ.

Ревизијата на успешност го опфаќа периодот од 2011 до 2018 година, а по потреба и годините пред 2011 година.

Ревизорските активности беа насочени кон следните области:

- Донесување и измени на урбанистичко – планска документација заради правилно планирање на јавниот простор и површини и остварување на јавен интерес;
- Управување со градежното земјиште, сопственост на РСМ, и предвидените политики и мерки за истото;
- Надзор над спроведувањето на законската регулатива од областа на управувањето со градежното земјиште, сопственост на РСМ.

Со ревизијата утврдивме состојби кои имаат влијание на ефективноста во управувањето со градежното земјиште, тоа:

- Општините, по донесување на ГУП, најчесто не донесуваат нов ДУП, или во услови на постоење на стар ГУП, прават чести измени на ДУП по блокови, поради што присутна е неусогласеност на планската документација со фактичката состојба, или неусогласеност на ДУП со ГУП.
- Јавната анкета во процесот на донесување на детални урбанистички планови се спроведува во многу задоцнета фаза од носењето на ДУП, поради што постои можност да не партиципираат сите заинтересирани (физички и правни лица) во предвидениот рок.
- Постои непочитување на стекнатите права (јавен интерес) со предложените измени на урбанистичко - планска документација од страна на општините во својство на на-

рачател и наместо да се планира развој со зголемување на јавните површини, се планира намалување на истите.

- Измената на постојната или донесувањето на нова урбанистичко-планска документација, не се врши врз основа на изработена стручна анализа за потребата од изменување или дополнување на плановите или дел од нив.
- Покренати се тужби кои се однесуваат на продажба на градежно земјиште во сопственост на РСМ, во текот на изборна кампања или измена на ДУП.
- Не се целосни податоците за градежното земјиште, сопственост на РСМ, кое е отуѓено или дадено под долготраен/краткотраен закуп.
- Во период од 2014 до јули 2018 година, не е формиран Комитет за градежно земјиште, сопственост на РСМ.
- Не се врши соодветен надзор над спроведувањето на Законот за градежно земјиште од страна на Министерството за транспорт и врски.

Преземањето на мерки и активности по дадените препораки од страна на надлежните институции ќе придонесе за подобрување на ефективност на мерките и политиките во управувањето со градежното земјиште во наредниот период.

Имајќи го во предвид воспоставениот систем за управување со градежното земјиште во сопственост на РСМ, а тргнувајќи од институционалната поставеност на надлежните субјекти, досегашните активности за имплементација на политиките за управување со градежно земјиште, кадровската екипираност, како и измените во законската регулатива, ревизијата констатира дека определени состојби кои се однесуваат на распределба на приходите од отуѓување на градежното земјиште, одредување на минималниот процент на изграденост на објектите од вкупно развиената бруто површина, намалување на процентот на средства кои ги исплаќа општината во случај на еднострано раскинување на договорите, се надминати. Од друга страна на единиците на локалната самоуправа им се овозможува самостојно да одлучуваат за начинот на располагање и динамиката на отуѓување на градежното земјиште сопственост на РСМ кое е на нивна територија, во зависност од потребата за социо-економски развој на општината.

И покрај напредокот, сепак постои потреба од унапредување на процесот на просторно и урбанистичко планирање во насока на запазување на основните начела на рационално уредување и користење на просторот, условите за хумано живеење и работа на граѓаните и јавност во постапката и инфраструктурно уредување. Особено значајна е заштитата на земјиштето кое е во сопственост на РСМ, како земјиште кое може да се користи за јавен интерес, со што ќе се обезбеди управување и располагање со градежното земјиште од страна на надлежните субјекти како добри стопанственици. Исто така, има потреба од усовршување и надградба на информациските системи за спроведување на постапките за отуѓување на градежното земјиште сопственост на РСМ и системот за електронско следење на договорите за отуѓување и давање под долготраен закуп и краткотраен закуп, во насока на нивно непречено спроведување и обезбедување целосни и севкупни податоци за управувањето и располагањето со градежното земјиште, како и воспоставување на соодветен надзор над спроведување на законската регулатива од областа, како би се овозможило ефективно управување со градежното земјиште сопственост на РСМ.

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Во периодот на известување Државниот завод за ревизија реализираше богата меѓународна соработка со цел унапредување на професионалното ниво на кадарот во ДЗР. Таа се одвиваше преку соработка со други ВРИ на билатерално и мултилатерално ниво. Учеството во кооперативните ревизии од областа на јавните набавки и квалитетот на воздухот со врховните ревизорски институции од ЕУ и регионот придонесе за натамошно унапредување на ревизорските вештини на вработените во Државниот завод за ревизија и за квалитетот на ревизиите на успешност, еден од главните приоритети на институцијата во 2018 година.

После активното учество на Државниот завод за ревизија во кооперативната ревизија од областа на квалитет на воздухот, од крајот на 2017 и во текот на 2018 година, изведена во рамките на работната група за животна средина на EUROSAI, а во координација на ВРИ на Холандија и ВРИ на Полска, беше подготвен завршен извештај кој ги содржи клучните наоди и главните заклучоци од националните ревизорски извештаи на земјите учеснички. Овој извештај е објавен и на интернет страницата на ДЗР.

Успешната реализација на претходните проекти (2015-2017) за врховните ревизорски институции од мрежата – регионот, за вршење паралелна ревизија на успешност од областа на енергетската ефикасност и на јавните набавки, даде нов импулс за продолжување на соработката помеѓу ВРИ од регионот. Во октомври 2017 година започна нов проектот од областа на финансиската ревизија со аспекти на ревизија на усогласеност. Стручна и финансиска помош за овој проектот, како за претходните два, обезбеди ВРИ на Шведска, во координација со Работната група на Контакт комитетот за заеднички ревизии (JWGAA) и со учество на експерти од Европскиот суд на ревизори.

Придобивките од соработката со други ВРИ во кооперативните ревизии се повеќекратни, а особено би ги истакнале можноста што ја имаа ревизорите за професионална надградба по пат на колегијални (peer-to-peer) активности, флексибилниот пристап и користењето на искуствата на другите учесници и јакнењето на самодовербата во сопствените капацитети за вршење ревизија на успешност.

Размената на новите искуства од областа на државната ревизија со колегите од другите ВРИ се одвиваше преку стандардните форми на соработка и главно во координација на INTOSAI¹ и EUROSAI². Придонесот на Државниот завод за ревизија во работата на работните групи и тела на овие асоцијации со цел промовирање на активностите од областа на животната средина, ИТ, етиката и интегритетот кај ВРИ и институциите во јавната администрација и ревизијата на општините продолжи и во текот на 2018 година.

Учеството на вработените во Државниот завод за ревизија на меѓународни настани за едукација и надградба се одвиваше во следните области: ревизија на животната средина, ревизија на општините, јакнење на интегритетот и етиката кај врховните ревизорски институции и институциите во јавниот сектор, прашања од областа на поддршката на ИТ, искуства од изведување на коопе-

1 Меѓународна организација на врховните ревизорски институции – ДЗР е член од 2001 година

2 Европска организација на врховните ревизорски институции- ДЗР е член од 2002 година

ративни ревизии, сметководство и известување во јавниот сектор, унапредување на функцијата на внатрешната ревизија, јавните набавки, е-обуки за ревизија на успешност, методологија во ревизијата, ревизија на претпријатијата во сопственост на општините, улогата на ВПИ во финансискиот надзор кај политичките партии.

Државниот завод за ревизија го одржува статусот на ветеран во мрежата на ВПИ на земјите кандидати и потенцијални кандидати за членство во ЕУ и Европскиот суд на ревизори. Тече втората деценија од придонесот што ДЗР во континуитет го дава во реализирањето на активностите на мрежата што имаат за цел подготовка на ревизорските структури во земјите кои се на патот за членство во европското семејство.

Кандидатскиот статус на Република Македонија за прием во Европската унија, стекнат на крајот на 2005 година, на Државниот завод за ревизија му овозможува редовно, во својство на активен набљудувач, да учествува на состаноците на Контакт комитетот и да биде во чекор со најновите случувања и предизвици со кои се соочуваат шефовите на ВПИ од Европската унија при вршењето на ревизорската функција.

Активности во рамките на EUROSАI, INTOSAI и други организации

Членувањето во работните групи на EUROSАI за животна средина од 2002 и за ИТ од 2005 година, Државниот завод за ревизија го одржува континуирано, со активно учество во нивната работа. Во 2018 година Државниот завод за ревизија наврши пола декада од своето учество во активностите на оперативната група на EUROSАI за ревизија и етика, предводена од ВПИ на Португалија која работи на јакнењето на интегритетот и етиката кај врховните ревизорски институции и институциите од јавната администрација.

Во однос на програмата на IDI (INTOSAI Development Initiative) за вршење ревизија на SDG - одржливите развојни цели, како продолжение на активностите од претходната година, претставник на ДЗР учествуваше во обуката за ментори за развивање на програмата и оспособување на врховните ревизорски институции за вршење ревизија на SDG што се одржа во Нанџинг, НР Кина. Во текот на 2018 година, високи делегации на Државниот завод за ревизија учествуваа на повеќе значајни меѓународни настани од кои ги истакнуваме следните: меѓународна конференција на високо ниво на тема “Улогата на ВПИ во промовирањето на доброто владеење” организирана под бугарското претседателство на Советот на ЕУ, Софија мај 2018; конференција на INTOSAI за мотивирање на ВПИ за вршење на колегијални прегледи (peer reviews), Братислава јуни 2018, и состанок на UNDESA-IDI за придонесот на ВПИ во реализацијата на Агендата 2030 и целите за одржлив развој, Њујорк, јули 2018; одбележување на 15-годишнината од формирањето на NAO Косово.

Во рамките на програмата (Public- Sector Accounting and Reporting Program (PULSAR) за развивање на рамката за финансиско известување во јавниот сектор во земјите од западен Балкан и земјите кои порано беа дел на Советскиот сојуз, во 2018 година се одржа и втората работилница во Виена на која учествуваше и претставник на ДЗР.

За одбележување е и фактот што Државниот завод за ревизија во 2017 односно 2018 година

го зголеми присуство во уште две меѓународни работни групи: првата е проектната група на EUROSAI за улогата на врховните ревизорски институции во ширењето на културата на интегритет, со која раководи ВПИ на Унгарија. Оваа активност е дел од новиот Стратегиски план на EUROSAI (2018-2023), усвоен на Конгресот во Истанбул. Втората е работната група на INTOSAI за јавен долг. Активностите на оваа работна група ќе бидат насочени кон размена на искуства меѓу врховните ревизорски институции во однос на известувањето и здраво управување со јавниот долг согласно ISSAI стандардите.

Мрежа на ВПИ на земјите кандидати и потенцијални кандидати за прием во ЕУ и Европскиот суд на ревизори

Активностите на мрежата кои имаат за цел полесно интегрирање на земјите кандидати во европското семејство се одвиваат во координација на офицерите за врски на ВПИ и со поддршка на Работната група за заеднички ревизорски активности, формирана од Контакт комитетот, други ВПИ членки на ЕУ и SIGMA.

На редовниот годишен состанок на офицерите за врски на ВПИ од мрежата, што се одржа на Малта (мај 2018), централна тема околу која се водеа дискусиите беа активностите од новиот рамковен план на активности на мрежата (2018-2020). Активности се насочени кон јакнење на капацитетите на членките на мрежата преку соработка со ВПИ од земјите членки на ЕУ и ЕСР, и во наредниот период ќе бидат сосредоточени на соработката со парламентите за подобрување на ревизорското влијание, поддршката на ИТ во ревизорскиот процес и ревизија на софтверот, поголема интеракција со граѓанскиот сектор и на продолжението на работилниците од серијата за унапредување на финансиската ревизија која започна во втората половина на 2017 година.

Од серијата работилници за финансиска ревизија, кои го покриваат целиот ревизорски циклус, од планирање до известување за состојбите и наодите на ревизијата до контрола на квалитет,

втората и третата се одржаа во септември (Будва) и ноември (Анкара) 2018 година постигнувајќи ефекти по однос на јакнењето на препораките во ревизорските извештаи.

Учеството на претставници на ДЗР на состанокот на Контакт комитетот кој го сочинуваат шефовите на ВПИ од ЕУ, заедно со другите членови на мрежата, овозможува континуирано следење на најновите случувања во областа на владеењето/управувањето со јавните финансии во ЕУ, влијанието на новите регулативи на ЕУ врз рабо-

тењето на ЕСП и националните ВРИ, како и размена на искуствата во областа на ревизорската пракса насочени кон подобрување на одговорноста и отчетноста во трошењето на средствата доделени од европските фондови. Состанокот се одржа во Дубровник во октомври 2018 година, и во неговите рамки се одржа семинар на тема: Интерактивност со граѓаните на ЕУ- иновативни приоди во комуникацијата со граѓаните/засегнатите страни од страна на ВРИ во ЕУ.

Билатерална и регионална соработка

Во 2018 година ДЗР беше домаќин на повеќе билатерални средби со претставници на ВРИ од регионот: Словенија, Босна и Херцеговина, Косово, Турција, Албанија. На овие средби, покрај унапредувањето на билатералната соработка, во фокус на интересот беа искуството на ДЗР од имплементацијата на системот за управување со ревизиите AMS (Audit Management System) и подготвеноста за користење од страна на вработените, како и употребата на САПРИ - софтверот за обработка на податоците презентирани во ревизорските извештаи, посебно делот за следење на препораките. При посетата на делегацијата на ВРИ на Турција на Државниот завод за ревизија, во октомври 2018 година, двете институции потпишаа договор за меѓусебна соработка.

Проект со Британската влада

Во рамките на поддршката на реформите во Република Македонија Владата на Обединетото Кралство преку Фондот за добро владеење на Велика Британија (GGF of UK) обезбеди поддршка на Државниот завод за ревизија за имплементирање на проектот *“Зголемување на отчетноста и транспарентноста во Македонија преку подобрена имплементација на препораките од ДЗР”*. Проектот што започна во јули 2018 година и ќе трае до 15 март 2019 година, ДЗР го реализира со помош на ПрајсвотерхаусКуперс Македонија (PwC), Вестминистер Фондација за Демократија (WFD) во соработка со Центар за економска анализа (CEA) и RESIS и има за цел подобрување на имплементацијата на препораките од ДЗР, преку проценка и зајакнување на институционалните механизми за нивно следење. Тоа би се постигнало преку поголема присутност во јавноста и поголема вклученост на широката јавност и останатите засегнати страни во работата на ДЗР. Проектот е фокусиран на три главни резултати 1. Генерална проценка на ревизорскиот процес; 2. Зголемен капацитет на ДЗР за упатување на препораките; и 3. Комуникациска стратегија на ДЗР вградена во работните планови на институцијата, вклучувајќи и стратегија за презентирање на поедноставени ревизорски извештаи на останатите засегнати страни. Во рамките на проектот беа вклучени пет новинари од различни медиуми кои со поддршка на нашата институција успешно направија истражувачки стории врз основа на наодите во ревизорските извештаи на Државниот завод за ревизија и истите ги пласираа во јавноста.

Соработка со OECD - SIGMA и Европската комисија

Соработката со SIGMA во 2018 година се одвиваше во рамките на активностите на мрежата што ја сочинуваат ВРИ на Турција, Македонија, Црна Гора, Србија, Албанија, Босна и Херцеговина, ЕСР и Косово* (во својство на набљудувач), а со цел јакнење на институционалните капацитете преку соработка со ВРИ од земјите членки на ЕУ и ЕСР за полесно интегрирање на земјите кандидати во европското семејство.

Со логистичка и финансиска поддршка на SIGMA беа реализирани дел од активностите од новиот Рамковниот план на мрежата (2018-2020) каде што акцент е ставен на подобрување на соработката со парламентите со цел зголемување на влијанието на ревизорските извештаи.

Во текот на 2018 година според планираната динамика, се одвиваше и реализацијата на Твининг проектот (2017-2019) финансиран од ЕУ насловен *"Понатамошно зајакнување на капацитетите и ефикасноста на Државниот завод за ревизија за вршење на надворешна ревизија"*. Државниот завод за ревизија започна со активностите од овој проект во декември 2017 година со претставниците на ВРИ на Бугарија и ВРИ на Хрватска, партнери во проектот, беа договорени активностите за наредниот период кои се однесуваат на следните области: 1. Понатамошен развој на ревизорскиот процес согласно ISSAI; 2. Зајакнување на ревизорските капацитети на ДЗР; 3. Воспоставување добра пракса меѓу Собранието и ДЗР за прифаќање на ревизорските извештаи; и 4. Подобрување на системите за ИТ комуникација и за управување со човечки ресурси во корист на ревизорскиот процес.

ИЗВЕШТАЈ

НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје

Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т:+389 (0)2 3233 301
E: contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Собранието на Република Северна Македонија

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Државниот завод за ревизија за средствата од Буџетот на Република Северна Македонија, односно за остварени приходи и расходи преку сметката 020021504063710 – Редовна сметка средства од буџетот на РМ, а коишто го вклучуваат билансот на приходите и расходите за годината којашто завршува на 31 декември 2018, како и билансот на состојба заклучно со таа дата, и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со стандардите за ревизија кои што се во примена во Република Северна Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоднувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ти прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје

Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т:+389 (0)2 3233 301
E: contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи ја презентираат објективно, од сите материјални аспекти, финансиската состојба на Државниот завод за ревизија – Редовна сметка средства од Буџетот на Република Северна Македонија заклучно со 31 декември 2018 година, како и неговите приходи и расходи за годината којашто завршува тогаш во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

РСМ МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т+389 (0)2 3233 301
Е contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

Извештај за други правни и регулативни барања

Во согласност со Законот за државна ревизија, Државниот завод за ревизија има обврска да изготвува годишен извештај за извршените ревизии и за работата на Државниот завод за ревизија.

Наша одговорност во согласност со Законот за ревизија е да изразиме мислење во врска со конзистентноста на годишниот извештај за работа со годишната сметка и финансиските извештаји за истата година.

Мислење

Според наше мислење, податоците во годишниот извештај се конзистентни со оние во годишната сметка и финансиските извештаји на Државниот завод за ревизија за 2018 година.

Скопје, 10.06.2019

Овластен ревизор
Љубица Евтимовска

Друштво за ревизија
РСМ МАКЕДОНИЈА Скопје

Државен завод за ревизија
Финансиски извештај за Сметката на основен буџет 637-19 за годината завршена на 31. декември 2018

БИЛАНС НА ПРИХОДИ И РАСХОДИ

Опис на позицијата	Образложение	во денари	
		2018	2017
Приходи			
Трансфери и донации	3.1.	90,816,000	86,183,750
Вкупно приходи		90,816,000	87,810,362
Расходи			
Тековни расходи	3.2.		
Плати, наемнини и надоместоци	3.2.1.	72,468,000	71,989,385
Стоки и услуги	3.2.2.	16,622,000	15,135,455
Разни трансфери	3.2.3.	140,000	208,221
Вкупно тековни расходи		89,230,000	87,333,061
Капитални расходи	3.3.		
Капитални расходи		1,586,000	850,689
Вкупно капитални расходи		1,586,000	1,794,604
Отплата на главнина			
Вкупно расходи		90,816,000	89,128,274

Нето вишок на приходи - добивка по оданочување

Скопје, 28.02.2019

Раководител на сектор за
финансиски прашања
Блага Николова

Заменик/главен државен ревизор

Навер Адеми

БИЛАНС НА СОСТОЈБА

Активa	Опис на позицијата	во денари	
		2018	2017
	Образложение		
Тековни средства			
4.1.1.	Побарувања од вработените	172.361	59.896
4.1.2.	Активни временски разграничувања	7.010.688	6.479.563
4.1.3.	Залихи	1.796.552	1.276.074
	Вкупно тековни средства	8.979.601	7.815.533
Постојани средства			
4.2.1.	Нематеријални средства	5.166.404	288.135
4.2.2.	Материјални средства	6.442.698	5.659.001
	Вкупно постојани средства	11.609.102	5.947.136
	Вкупна актива	20.588.703	13.762.669
	Вонбилансна актива	77.829.200	77.829.200
	Пасива		
Тековни обврски			
4.3.1.	Краткорочни обврски спрема добавувачи	877.900	697.296
4.3.2.	Краткорочни обврски за плати и други обврски спрема вработените	6.132.787	5.782.267
4.3.3.	Пасивни временски разграничувања	172.361	59.896
	Вкупно тековни обврски	7.183.048	6.539.459
Извори на средства			
4.4.	Извори на капитални средства	13.360.748	7.176.303
	Резервационна резерва	44.907	44.907
	Вкупно извори на деловни средства	13.405.655	7.223.210
	Вкупна пасива	20.588.703	13.762.669
	Вонбилансна пасива	77.829.200	77.829.200

Скопје, 28.02.2019

Раководител на Сектор за
финансиски прашања
Блага Николова

Заменик главен државен ревизор

Насер Адеми

ПРЕГЛЕД НА ПРОМЕНИ НА ИЗВОРИ НА КАПИТАЛНИТЕ СРЕДСТВА

О П И С	во денари			
	Државен јавен капитал	Останат капитал (залихи на материјали, резерви делови и ситен инвентар и хартии од вредност)	Вкупно	
Состојба 01.01.2018 година	5.902.229	1.276.074	7.178.303	
Зголемување по основ на:	8.041.234	1.109.907	9.151.141	
Зголемување на вредноста (капитализација)	8.041.234	-	8.041.234	
По полис 2018	-	1.109.907	1.109.907	
Намалување по основ на:	2.379.269	589.427	2.968.696	
Отпис на капитални средства	40.446	-	40.446	
Амортизација	2.338.823	-	2.338.823	
Издатници	-	589.427	589.427	
Состојба 31.12.2018 година	11.564.194	1.796.554	13.360.748	

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т+389 (0)2 3233 301
E contact@ismmk.mk
www.ismmk.mk

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Собранието на Република Северна Македонија

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Државниот завод за ревизија за средствата на приходи наплатени од органи, односно за остварени приходи и расходи преку сметката 020021504063119 – Сметка на приходи наплатени од органи, а коишто го вклучуваат билансот на приходите и расходите за годината којашто завршува на 31 декември 2018, како и билансот на состојба заклучно со таа дата, и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со стандардите за ревизија кои што се во примена во Република Северна Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје е член на PCM мрежата и тргува како PCM. PCM е трговското име кое се користи од страна на члените на PCM мрежата. Семеј член на мрежата PCM е независно друштво кое работи согласно своите додаточни права и обврски. Мрежата PCM самата не е посебно правно лице во нивна организација.

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т+389 (0)2 3233 301
E contact@ismmk.mk
www.ismmk.mk

или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективноста на интерната контрола на ентитетот. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на секулното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доstatни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи ја презентираат објективно, од сите материјални аспекти, финансиската состојба на Државниот завод за ревизија – сметка на сопствени приходи наплатени од органи заклучно со 31 декември 2018 година, како и неговите приходи и расходи за годината којашто завршува тогаш во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа.

PCM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје е член на PCM мрежата и тргува како PCM. PCM е трговското име кое се користи од страна на члените на PCM мрежата. Семеј член на мрежата PCM е независно друштво кое работи согласно своите додаточни права и обврски. Мрежата PCM самата не е посебно правно лице во нивна организација.

RSM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т: +389 (0)2 3233 301
E: contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

Извештај за други правни и регулативни барања

Во согласност со Законот за државна ревизија, Државниот завод за ревизија има обврска да изготвува годишен извештај за извршените ревизии и за работата на Државниот завод за ревизија.

Наша одговорност во согласност со Законот за ревизија е да изразиме мислење во врска со конзистентноста на годишниот извештај за работа со годишната сметка и финансиските извештаји за истата година.

Мислење

Според наше мислење, податоците во годишниот извештај се конзистентни со оние во годишната сметка и финансиските извештаји на Државниот завод за ревизија за 2018 година.

Скопје, 10.06.2019

Овластен ревизор
Љубица Евтимовска

Друштво за ревизија
РСМ МАКЕДОНИЈА Скопје

РСМ МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје е член на РСМ ирелката и групама РСМ. РСМ е трговско име кое се користи од страна на члените на РСМ ирелката. Сите член на ирелката РСМ е независно друштво кое работи согласно своите додвештаи праша и барања. Ирелката РСМ Скопје не е посебно правно лице во ирелката ирелката.

Државен завод за ревизија
Финансиски извештај за Сметка на Буџетот на РМ 631-19 за годината завршена на 31. декември 2018

БИЛАНС НА ПРИХОДИ И РАСХОДИ

		во денари		
Опис на позицијата	Образло жение	Буџет 2018	Реализирано 2018	Реализирано 2017
Приходи				
Неданошни приходи	3.1.			149,910
Трансфери и донации	3.2.	4,000,000	6,310,147	6,160,237
Вкупно приходи		4,000,000	6,310,147	6,310,147
Расходи				
Тековни расходи				
Разни трансфери	3.3.	4,000,000	72,805	-
Вкупно тековни расходи	3.3.1.	4,000,000	72,805	-
Капитални расходи				
Капитални расходи	3.4.	-	-	-
Вкупно капитални расходи		-	-	-
Вкупно расходи		4,000,000	72,805	-
Остварен вишок на приходи		-	6,237,342	6,310,147
Даноци, придонеси и други давачки од вишокот на приходи				
Нето вишок на приходи		-	6,237,342	6,310,147
Распоредување на вишокот на приходи				
Дел од нето вишокот на приходи за пренос во наредна година		-	6,237,342	6,310,147
Обврски за данок на добивка		-	-	-
Вкупно распоред на вишок на приходи		-	6,237,342	6,310,147

Скопје, 28.02.2019

Раководител на Сектор за
финансирски прашања
Блага Николова

Заменик главен државен ревизор

Насер Адеми

БИЛАНС НА СОСТОЈБА

Опис на позицијата Актива	Образло жене	во Денари	
		2018	2017
Тековни средства	4.1.		
Парични средства	4.1.1.	6.237.342	6.310.147
Побарувања од купувачите во земјата	4.1.2.	4.170.182	4.170.182
Побарувања од вработените	4.1.3.	-	-
Активни временски разграничувања	4.1.4.	-	-
Вкупно тековни средства		10.407.524	10.480.329
Постојани средства	4.2.		
Нематеријални средства	4.2.1.	-	-
Материјални средства	4.2.2.	-	-
Вкупно постојани средства			
Вкупна актива		10.407.524	10.480.329
Вонбилансна евиденција - актива		2.686.027	2.686.027
Пасива			
Тековни обврски	4.3.		
Краткорочни обврски опрема добавувачи	4.3.1.	-	-
Пасивни временски разграничувања	4.3.2.	10.407.524	10.480.329
Вкупно тековни обврски		10.407.524	10.480.329
Извори на средства	4.4.		
Извори на капитални средства		-	-
Резервационна резерва		-	-
Вкупно извори на деловни средства			
Вкупна пасива		10.407.524	10.480.329
Вонбилансна евиденција - пасива		2.686.027	2.686.027

Скопје, 28.02.2019

Раководител на Сектор за
Финансиски прашања
Блага Николова

Заменик главен државен ревизор

Насер Адеми

ИЗВЕШТАЈ НА НЕЗАВИСНИОТ РЕВИЗОР

До Собранието на Република Северна Македонија

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Проектот МАК-12/0015 „ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СИСТЕМ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РЕВИЗИЈА“ на Државниот завод за ревизија, а коишто го вклучуваат билансот на приходите и расходите за годината којашто завршува на 31 декември 2018, како и билансот на состојба заклучно со таа дата, и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки белешки.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиски извештаи кои што се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со стандардите за ревизија кои што се во примена во Република Северна Македонија. Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната

RSM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т+389 (0)2 3233 301
E contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи на ентитетот за да обликува ревизорски постапки коишто се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот. Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се достатни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според нашето мислење, финансиските извештаи ја презентираат објективно, од сите материјални аспекти, финансиската состојба на Проектот МАК-12/0015 „ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СИСТЕМ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РЕВИЗИЈА“ на Државниот завод за ревизија заклучно со 31 декември 2018 година, како и неговите приходи и расходи за годината којашто завршува тогаш во согласност со Законот за сметководството на буџетите и буџетските корисници, Правилникот за сметководството на буџетите и буџетските корисници и Правилникот за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

RSM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје е член на RSM мрежата и тргува како RSM. RSM е трговското име под кое користиме од страна на членовите на RSM мрежата. Само член на мрежата RSM е независно друштво кое работи согласно своите додаточни права и обврски. Мрежата RSM сепак не е посебно правно лице во нивната јурisdикција.

RSM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје
Даме Груев 8, 1000 Скопје, Р. Северна Македонија
Т+389 (0)2 3233 301
E contact@rsmmk.mk
www.rsmmk.mk

Извештај за други правни и регулативни барања

Во согласност со Законот за државна ревизија, Државниот завод за ревизија има обврска да изготвува годишен извештај за извршените ревизији и за работата на Државниот завод за ревизија.

Наша одговорност во согласност со Законот за ревизија е да изразиме мислење во врска со конзистентноста на годишниот извештај за работа со годишната сметка и финансиските извештаи за истата година.

Мислење

Според наше мислење, податоците во годишниот извештај се конзистентни со оние во годишната сметка и финансиските извештаи на Државниот завод за ревизија за 2018 година.

Скопје, 10.06.2019

Овластен ревизор
Љубица Евтимовска

Друштво за ревизија

RSM МАКЕДОНИЈА Скопје

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

RSM МАКЕДОНИЈА ДООЕЛ Скопје е член на RSM мрежата и тргува како RSM. RSM е трговското име под кое користиме од страна на членовите на RSM мрежата. Само член на мрежата RSM е независно друштво кое работи согласно своите додаточни права и обврски. Мрежата RSM сепак не е посебно правно лице во нивната јурisdикција.

БИЛАНС НА ПРИХОДИ И РАСХОДИ

Опис на позицијата	Образложен ие	Буџет 2018	во денари	
			Реализирано 2018	Реализирано 2017
Приходи				
Останати не даночни приходи			42,248	-
Трансфери и донации	3.1.	155,000	154,099	9,829,099
Вкупно приходи		155,000	196,347	9,829,099
Расходи				
Тековни расходи	3.2.			
Стоки и услуги	3.2.1.	155,000	154,099	5,727,000
Вкупно тековни расходи		155,000	154,099	5,727,000
Капитални расходи				
Капитални расходи				4,048,000
Вкупно капитални расходи	3.3.			4,048,000
Отплата на главнина				
Вкупно расходи		155,000	154,099	9,775,000
Нереализирани средства од Буџетот			42,248	154,099
Даноци, придонеси и други давачки од вишокот на приходи - добивка пред оданочување				

Скопје, 28.02.2019

Раководител на Сектор за
финансиски прашања
Блага Николова

Заменик главен државен ревизор

Насер Адеми

БИЛАНС НА СОСТОЈБА

Активa	Опис на позицијата	Образло- жение	во денари	
			2018	2017
Тековни средства		4.1.		
Жиро сметка	4.1.1.		42,248	154,099
Поборувача од вработените	4.1.2.		-	-
Активни временски разграничувања	4.1.3.		42,248	-
Вкупно тековни средства			84,496	154,099
Постојани средства		4.2.		
Нематеријални средства	4.2.1.		-	6,884,323
Материјални средства	4.2.2.		-	2,714,246
Вкупно постојани средства			-	9,698,669
Вкупна актива			84,496	9,852,668
Вонбилансна актива				
Пасива				
Тековни обврски		4.3.		
Краткорочни обврски спрема добавувачи	4.3.1.		42,248	-
Пасивни временски разграничувања	4.3.2.		42,248	154,099
Вкупно тековни обврски			84,496	154,099
Долгорочни обврски				
Извори на средства		4.4.		
Извори на капитални средства	4.4.1.		-	9,614,683
Ревалоризациона резерва			-	83,886
Вкупно извори на деловни средства			-	9,698,669
Вкупна пасива			84,496	9,852,668
Вонбилансна пасива				

Скопје, 28.02.2019

Раководител на Сектор за
финансиски прашања
Блага Николова

Заменик главен државен ревизор

Насер Адеми

2018

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
RAPORTI VJETOR
ANNUAL REPORT

“Nuk ka forcë që mund të jetë më e fuqishme se forca e ligjit”

Marcus Tullius Cicero

Të nderuar,

Sivjet Enti Shtetëror i Revizionit e feston përvjetorin e 20-të të punës së vet si institucion i pavarur dhe i mëvetësishëm i revizionit të lartë në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Udhëheqësia dhe të punësuarit në ESHR janë krenarë me rezultatet e arritura në periudhën e kaluar.

Me Raportin Vjetor të Punës së ESHR-së dhe revizionet e kryera në vitin 2018, duam me opinionin e gjerë që t'i ndajmë rezultatet dhe sfidat më të rëndësishme në punën e ESHR-së.

Enti Shtetëror i Revizionit në vitin 2018, ka publikuar 117 raporte, duke përfshirë edhe 102 subjekte të revizionit nga kompetenca jonë. Raportet përmbajnë informata të rëndësishme dhe një numër të madh rekomandimesh të cilat janë të rëndësishme për përmirësimin e

menaxhimit financiar dhe shpenzimin me përgjegjësi të mjeteve publike nga ana e subjekteve të revizionit. Gjatë zgjedhjes dhe përkufizimit të përfshirjes së revizionit, u bazuam në parimin e transparencës dhe shpenzimit me dedikim të mjeteve dhe të cilësisë së shërbimeve të cilat i meritojnë qytetarët e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Prioriteti i aktiviteteve tona në periudhën e ardhshme do të jetë avancimi i bashkëpunimit me Kuvendin e RMV-së dhe realizimi i aktiviteteve të përkufizuara në Strategjinë për zhvillimin e ESHR-së 2018-2022, Strategjinë e menaxhimit me resurset njerëzore dhe Strategjinë për teknologji informatike, të orientuara në përforcimin e pavarësisë dhe integritetin e institucionit, përsosjen profesionale të të punësuarve dhe përmirësimin e efikasitetit dhe cilësisë së revizionit me zbatimin e sistemit për menaxhim me revizorët.

Gjithashtu, do të angazhohemi në periudhën e ardhshme të finalizohet iniciativa për rregullimin kushtetues të Entit Shtetëror të Revizionit. Përkufizimi i rolit dhe funksionit të Entit Shtetëror të Revizionit në Kushtetutën e RMV-së është i domosdoshëm, për shkak të përforcimit të pavarësisë së tij dhe është parakusht për fillimin e negociatave me BE-në, për kapitullin që ka të bëjë me kontrollin financiar.

Pjesë përbërëse e Raportit Vjetor është edhe mendimi i revizorit të jashtëm të pavarur për raportet financiare të Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2018.

Zëvendës i revizorit kryesor shtetëror

Naser Ademi

MISIONI

Enti Shtetëror i Revizionit (ESHR) është institucion i lartë i revizionit në Republikën e Maqedonisë së Veriut që ka për qëllim me kohë dhe në mënyrë objektive ta informojë Kuvendin, Qeverinë, bartësit e tjerë të funksioneve publike dhe opinionin për gjetjet e revizorit nga revizionet e realizuara.

Enti Shtetëror i Revizionit siguron mbështetjen e Kuvendit të RMV-së në përmbushjen e kompetencave të tij nëpërmjet identifikimit dhe prezantimit të parregullsive, rasteve të punës së kundërligjshme dhe rasteve të mundshme të korrupsionit dhe keqpërdorimit të funksionit.

Nëpërmjet rekomandimeve të qarta dhe efektive, ESHR-ja siguron mbështetjen e institucioneve shtetërore dhe shfrytëzuesve të mjeteve publike për avancimin e menaxhimit me to. Në këtë mënyrë, ESHR-ja kontribuon për të përmirësuar jetën e qytetarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

PAVARËSIA

Si revizor i jashtëm i pavarur, ESHR-ja kryen revizion në të ardhurat publike dhe shpenzimet publike në pajtim me standardet e revizorit të Organizatës Ndërkombëtare të Institucioneve të Larta të Revizionit (INTOSAI).

Pavarësia e ESHR-së është e garantuar me Ligjin për revizion shtetëror, i cili për herë të parë ishte miratuar në vitin 1997 dhe me kalimin e viteve shumë herë është ndryshuar dhe plotësuar. Në vitin 2010 ishte miratuar Ligji i ri për revizion shtetëror i cili paraqet pajtueshmëri të mëtutjeshme me Deklaratën e Meksikës për pavarësinë e institucioneve të larta të revizionit dhe parimet themelore të Deklaratës së Limas për rregullat dhe drejtimit e revizionit. Me këtë ligj rregullohet pozicioni i ESHR-së dhe ligji i jep ESHR-së mandat të gjerë të kryejë revizion të rregullshëm dhe suksesit, me qasje në të gjitha informatat e domosdoshme. ESHR-ja ka pavarësi financiare dhe autorizim të menaxhojë me resurset personale. ESHR-ja e ka lirinë të vendos për lëndën dhe përmbajtjen e revizioneve dhe ka mekanizma të mjaftueshëm për ndjekjen e rekomandimeve, që të sigurohet se subjektet në mënyrë përkatëse i kanë implementuar rekomandimet e dhëna në raportet e revizorit.

TË PUNËSUARIT

Në strukturën organizative të ESHR-së janë sistematizuar 143, prej të cilëve deri në fund të vitit 2018 janë plotësuar 89 vende pune. Nga numri i përgjithshëm i të punësuarve, 84 janë revizorë të autorizuar shtetërorë dhe revizorë shtetërorë, ndërsa 5 të punësuar janë në sektorët e mbështetjes administrative të revizionit. Revizorët shtetërorë janë organizuar në 3/tre/sectorë të cilët drejtpërdrejtë janë të përfshirë në procesin e revizionit (sektorët e revizionit) dhe mbulojnë fusha të ndryshme të sektorit publik, 1/një/sector për të avancuar revizionin dhe ndjekjen e praktikës ndërkombëtare për t'i zbatuar standardet ndërkombëtare, 1/një/sector për revizionin e sistemeve të informatave. Në kuadër të

strukturës organizative të ESHR-së funksionojnë edhe 2/dy/sectorë (të punëve juridike dhe çështjeve financiare) për mbështetjen administrative të revizionit dhe 2/dy/seksione për resurset njerëzore dhe revizionin e brendshëm.

Pjesa më e madhe, përkatësisht 68 të punësuar posedojnë certifikatë për revizor të autorizuar shtetëror. Sipas strukturës së kualifikimit, 99% janë me arsim universitar në fushën e shkencave ekonomike, shkencave juridike, teknologjisë informatike dhe fushave tjera, ndërsa vazhdimisht rritet edhe përqindja e të punësuarve të cilët kanë arritur gradën akademike të magjistraturës. Nga numri i përgjithshëm i të punësuarve, 68% janë femra.

Mosha mesatare e të punësuarve është 40 vjet, ndërsa 32 % të të punësuarve kanë 50 vjet ose më shumë. Në bazë të numrit të revizorëve të autorizuar shtetërorë dhe revizorëve shtetërorë të sistematizuar sipas titujve, revizionin e kryejnë: 22 revizorë të pavarur, 14 revizorë të lartë, 21 revizorë dhe 16 revizorë të rinj. Të tjerët janë të sistematizuar në vendet udhëheqëse, edhe atë: 3 këshilltarë në RKSH, 4 ndihmës në RKSH dhe 4 udhëheqës të revizionit.

Planifikimi dhe realizimi i punësimeve të kuadrove profesionale dhe me përvojë, ndërsa me të edhe përforcimi i kapaciteteve, janë të domosdoshme për të realizuar misionin dhe vizionin e ESHR-së. Duke e pasur parasysh numrin e subjekteve që janë lëndë e revizionit (afër 1500), struktura e moshës së të punësuarve, si dhe largimi natyror i kuadrit të lartë profesional në vitet e ardhshme (kuadri udhëheqës, revizorë të lartë dhe të pavarur), ESHR-ja do të ballafaqohet me potenciale të pamjaftueshme profesionale për të zbatuar procesin e revizorit.

Në këtë drejtim janë edhe rekomandimet e Komisionit Evropian për punësimin e kuadrit të revizorit, veçanërisht në pjesën e revizionit të punës së partive politike.

Struktura e moshës së të punësuarve në ESHR

Struktura e moshës së të punësuarve	Numri	%
Mbi 60	15	17
Mbi 50	13	15
Mbi 40	30	34
Mbi 30	25	28
Mbi 20	6	6
Gjithsej	89	100

Edukimi i të punësuarve në ESHR

Në pajtim me përcaktimet strategjike të ESHR-së dhe Programit Vjetor të Punës për vitin 2018, vazhdoi avancimi i vazhdueshëm i aftësive profesionale të revizorëve dhe kuadrit udhëheqës në institucion, që kontribuon për të vendosur një sistem objektiv për vlerësimin e shkallës së cilësisë gjatë përmbushjes së detyrave të punës.

Trajnimi i të punësuarve të ESHR-së bëhet nëpërmjet shumë formave: organizimi i trajnimeve interne me ligjerues nga ESHR-ja; trajnimet nga ana e ekspertëve të angazhuar nëpërmjet Tvining Projektit; trajnimet në vendin e punës nëpërmjet zbatimit të pilot-revizioneve të rregullshmërisë dhe suksesit në kuadër të Tvining Projektit; zbatimi i vizitave studimore dhe puna si stazhier i të punësuarve të organizuar nëpërmjet Tvining Projektit; pjesëmarrja në kurset, seminarët, punëtoritë e organizuara nga grupet e punës / komitetet e INTOSAI dhe EUROSAI, Gjykatës Evropiane të Revizionit, SIGMA-s dhe organizatat dhe asociacionet tjera profesionale ndërkombëtare.

Në vitin 2018, trajnimet interne në ESHR janë realizuar në fushat si vijon:

- Trajnimi i të punësuarve për procedurat dhe politikat e TI-së, si dhe procedurat për të shfrytëzuar Sistemin për menaxhim me procesin e revizionit (AMS);
- Trajnimi për të punësuarit për përdorimin e AMS-së, në pajtim me nevojat e përcaktuara;
- Trajnimi për planifikimin strategjik të revizioneve;
- Trajnimet për revizionin e suksesit dhe revizionin e fondeve të BE-së; dhe
- Trajnimi për zbulimin e parregullsive dhe korrupsionit në sektorin publik.

DOKUMENTET STRATEGJIKE

Në dhjetor të vitit 2017 ishte miratuar Strategjia për zhvillimin e ESHR-së për vitet 2018 - 2022, e cila paraqet vazhdimësi të strategjisë paraprake, me çka Enti Shtetëror i Revizionit vazhdon të hapërojë në rrugën e njëjtë dhe në mënyrë strategjike të zhvillohet duke u mbështetur në shtyllat mbajtëse të shndërruara në qëllimet zhvillimore strategjike, me çka sigurohet vazhdimësia e një numri të madh aktiviteteve dhe planifikohen aktivitete të reja, të cilat do të mundësojnë avancimin e mëtutjeshëm të Entit Shtetëror të Revizionit dhe punës së tij.

Dokumentet strategjike të organizatave ndërkombëtare të INTOSAI dhe EUROSAI ishin pikë fillestare për Strategjinë e zhvillimit të Entit Shtetëror të Revizionit për periudhën e ardhshme pesëvjeçare, ndërsa në të janë shndërruar angazhimet për të promovuar dhe përmirësuar zbatimin e Standardeve Ndërkombëtare të Institucioneve të Larta të Revizionit (ISSAI), për të përforcuar pavarësinë dhe integritetin si parakushte për realizimin e profesionalizmit dhe kredibilitetit në punë, si dhe për ndjekjen e vazhdueshme të efekteve nga revizionet e kryera dhe shkalla e realizimit të rekomandimeve të përmbajtura në raportet e revizorëve nga ana e subjekteve të reviduara.

Në vitin 2018 janë ndërmarrë një numër i madh aktiviteteve për realizimin e qëllimeve strategjike, nga aspekti i:

- Sigurimit të cilësisë së revizioneve, që si procedurë e vlerësimit të funksionimit të kontrolleve të cilësisë, zbatohet në mënyrën e përcaktuar në Udhëzimin për të siguruar cilësinë e revizioneve. Ekipi profesional i revizorëve të autorizuar shtetërorë, zbatoi 6/gjashtë/ kontrolle për të siguruar cilësinë e revizioneve. Për kontrollet e kryera janë botuar raporte në të cilat janë përmbajtur rekomandimet për të përmirësuar dhe këto janë publikuar në faqen e internetit të ESHR-së.

Në drejtim të zhvillimit të mëtutjeshëm të kontrollit dhe sigurimit të cilësisë së revizioneve, në kuadër të Tving Projektit shqyrtohen aktet metodologjike ekzistuese të ESHR-së për kontrollin e cilësisë dhe sigurimin e cilësisë së revizioneve, për çka nga ana e ekspertëve, do të përpilohet raporti me propozimet për t'u përmirësuar sistemi i kontrollit të cilësisë dhe sigurimit të cilësisë së revizioneve në ESHR, që deri në fund të prillit të vitit 2019 duhet t'i dërgohet udhëheqësisë së ESHR-së;

- Tejkalimit të lëshimeve sistematike të konstatuara në raportet e revizorit, me sugjerimin e lëshimeve të identifikuara sistematike në çdo raport të veçantë të revizorit, si dhe paraqitja e tyre përmbledhëse në Raportin Vjetor të Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2017.

- Zbatimit praktik të sistemit elektronik për menaxhimin me procesin e revizionit (AMS), i cili shërben si mbështetje e softuerit në realizimin e përditshëm të proceseve të revizionit;

- Avancimit të sistemit ekzistues për menaxhimin dhe kontrollin financiar në Entin Shtetëror të Revizionit, nëpërmjet miratimit dhe zbatimit të një varg procedurash për zbatimin e sistemit për menaxhimin me cilësinë në pajtim me standardet ISO 9001-2015;

- Kryerjes së funksionit të revizionit të brendshëm në ESHR dhe zbatimit të Planit për kryerjen e revizionit të brendshëm për vitin 2018.

- Me qëllim të marrjes së informacioneve të hollësishme si bazë për analizën e gjendjeve me etikën dhe integritetin si sistem i vlerave dhe parimeve, ESHR-ja për herë të parë përpiloi Pyetësor të integritetit për vitin 2017 të cilin e dërgoi në 174 institucione të sektorit publik dhe i përfshiu shfrytëzuesit më të rëndësishëm të mjeteve nga buxheti i RMV-së dhe NJVL-së. Për përgatitjen e këtij pyetësori, ESHR-ja e përpiloi Metodologjinë e analizës së pyetësorit e cila bazohet në bazat teorike për vetë-vlerësimin e nivelit të integritetit të bazuar në mjetin Into-SAINT që është krijuar nga ana e Gjykatës së Revizionit të Holandës, në të cilin bazohet edhe Modeli i Hungarisë, me vëmendjen e duhur mbi specifikat e sektorit publik në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Rezultatet nga Analiza e Pyetësorit të integritetit për vitin 2017, të cilat u publikuan në mars të vitit 2018, mund të shërbejnë si bazë për të rritur ndërgjegjen e institucioneve për nevojat e miratimit të politikave dhe procedurave përkatëse, si dhe ndjekjes së trendit të ndryshimeve në këtë fushë.

Përvoja e ESHR-së në zbatimin e projektit "Analiza e pyetësorit të integritetit për vitin 2017", ishte prezantuar në seminarin e pestë ndërkombëtar në fushën e anti-korrupsionit dhe integritetit, me titull "Modeli i integritetit të ILR-së së Hungarisë – nga Sensibiliteti deri te Revizioni i Integritetit", i organizuar nga ana e Institucionit të Lartë të Revizionit të Republikës së Hungarisë, në Sarvash, në periudhën prej 5 deri më 9 mars të vitit 2018.

- Aktivitetet tjera për t'i realizuar qëllimet strategjike lidhur me edukimin e të punësuarve, zbatimin e standardeve ndërkombëtare të institucioneve të larta të revizionit në aktet metodologjike dhe praktikën e revizionit shtetëror, bashkëpunimin me organet kompetente dhe bashkëpunimin ndërkombëtar, realizimin e Tving Projektit, janë arsyetuar në kapitujt përkatës të këtij Raporti Vjetor. Në kuadër të Tving Projektit "Përforcimi i mëtutjeshëm i kapaciteteve dhe efikasiteti i Entit Shtetëror të Revizionit për kryerjen e revizionit të jashtëm" (në tekstin e mëtutjeshëm: Tving Projekti), i cili zbatohet në periudhën dhjetor të vitit 2017 – shtator të vitit 2019 në bashkëpunim me tving partnerët e ILR-së së Bullgarisë dhe Kroacisë, do të shqyrtohet Strategjia për zhvillimin e ESHR-së për

vitet 2013-2017, lidhur me qëllimin strategjik për zhvillimin e sistemit të komunikimit, shkëmbimit të informacioneve me personat juridikë vendorë dhe ndërkombëtarë dhe informimit të opinionit për punën e ESHR-së dhe do të sigurohet propozimi për të përmirësuar rrjedhën e informacioneve në nivelin horizontal dhe vertikal të komunikimit.

Në dhjetor të vitit 2017, gjithashtu ishte miratuar Strategjia e TI-së së Entit Shtetëror të Revizionit për vitet 2018-2022, e cila ka për qëllim rritjen e efikasitetit të sistemit të informatave të Entit Shtetëror të Revizionit dhe njëherazi të kontribuojë në zbatimin e Strategjisë për zhvillimin e Entit Shtetëror të Revizionit për vitet 2018-2022.

Përpilimi i Strategjisë së TI-së bazohet në evalvimin e kryer të Strategjisë paraprake të TI-së për vitet 2013-2017 dhe analizës së qëllimeve të realizuara dhe aktiviteteve të zbatuara, si dhe rezultateve të vetëvlerësimit të TI-së të zbatuara në bashkëpunim me Gjykatën e Revizionit të Holandës, ndërsa gjithashtu edhe zhvillimit teknologjik.

Me qëllim që të kryhet analiza e funksionalitetit dhe performansave të sistemit ekzistues të TI-së së ESHR-së, si dhe zbatimit të revizionit të TI-së, në kuadër të Tvinging Projektit në mars të vitit 2019 u zbatua vetëvlerësimi i sistemeve të TI-së (ITSA), ndërsa në vitin 2019 planifikohet të zbatohet edhe vetëvlerësimi i revizionit të TI-së (ITASA), në bazë të së cilave do të jepen rekomandimet për përmirësimin e menaxhimit dhe organizimit të proceseve të TI-së në ESHR dhe drejtimeve për zhvillimin e revizionit të TI-së.

STANDARDET DHE METODOLOGJIA E REVIZORIT

Zbatimi i Standardeve Ndërkombëtare të Institucioneve të Larta të Revizionit (ISSAI) në aktet metodologjike të ESHR-së, mundëson zhvillimin e mëtutjeshëm të cilësisë së revizioneve.

Në vitin 2018 filloi të zbatohet Doracaku i revizionit të rregullshmërisë së njërive të vetëqeverisjes lokale, ndërsa vazhdoi dhe zbatimi praktik i doracakëve të revizionit të rregullshmërisë dhe revizionit të suksesit dhe për ndjekjen e rekomandimeve, si dhe doracaku i revizionit të TI-së dhe doracakët e revizionit të rregullshmërisë dhe raporteve financiare të partive politike dhe fushatës zgjedhore.

Në kuadër të Tvinging Projektit “Përmirësimi i mëtutjeshëm i kapaciteteve administrative dhe efikasiteti i revizionit të jashtëm të Entit Shtetëror të Revizionit” u krye vlerësimi i akteve metodologjike të ESHR-së dhe u përpilua raporti me rekomandimet për përmirësimin e tyre nga aspekti i pajtueshmërisë së tyre me standardet e ISSAI-së dhe zbatimit të praktikave të mira të vendeve anëtare të BE-së.

Funksioni i sigurimit të cilësisë është i pavarur nga procesi i revizionit. Sigurimi i cilësisë është procesi i vlerësimit dhe monitorimit të cilësisë së revizioneve nga ana e revizorëve të autorizuar shtetërorë, të cilët nuk kishin marrë pjesë në procesin e revizioneve që janë lëndë e shqyrtimit dhe zbatohet çdo vjet, në pajtim me Planin Vjetor për sigurimin e cilësisë së revizionit.

Në kuadër të Tvinging Projektit kryhet analiza dhe vlerësimi i akteve metodologjike të ESHR-së për kontrollin dhe sigurimin e cilësisë së revizioneve, me qëllim të jepen rekomandimet për përmirësimin e tyre.

Në drejtim të pajtueshmërisë së mëtotjeshëm, u realizua përkthimi i Standardeve Ndërkombëtare të ILR-së (ISSAI), udhëzimeve metodologjike dhe literaturës tjetër profesionale në fushën e revizionit, të botuara nga komitetet dhe grupet e punës së INTOSAI në gjuhën maqedonase, me qëllim të pajtueshmërisë dhe zbatimit të tyre në praktikën e revizorit.

BASHKËPUNIMI ME ORGANET KOMPETENTE

Në pajtim me Ligjin për revizionin shtetëror, Enti Shtetëror i Revizionit në Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së Veriut për ta shqyrtuar e dërgoi Raportin Vjetor për revizionet e kryera dhe për punën e Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2017.

Në vazhdimin e Seancës së Pesëdhjetetë, të mbajtur më 3 shtator të vitit 2018, Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut e shqyrtoi Raportin Vjetor për revizionet e kryera dhe punën e ESHR-së në vitin 2017.

Njëherazi, Kuvendi konstatoi se raportet e revizorit përmbajnë informacione dhe rekomandime të cilat janë me rëndësi për përmirësimin e menaxhimit financiar dhe shpenzimit të përgjegjshëm të mjeteve publike nga ana e subjekteve të revizionit.

Në konkluzionet, Kuvendi pozitivisht i vlerëson aktivitetet e ESHR-së për kontrollet e kryera të rekomandimeve të dhëna në raportet e revizorit, me qëllim të përcaktimit të shkallës së zbatimit të tyre nga ana e subjekteve të revizionit.

Duke pasur parasysh numrin e madh të mendimeve negative dhe mendimeve me rezervë për raportet financiare dhe për pajtueshmërinë me ligjet dhe rregullat, Kuvendi sugjeron në nevojën që ESHR-ja të vazhdojë me dhënien e rekomandimeve të qarta, ndërsa lidhur me lëshimet e konstatuara sistematike rekomandon që organet kompetente të ndërmarrin aktivitete përkatëse për tejkalimin e tyre.

Gjatë vitit 2018, ndërsa në pajtim me obligimet e përcaktuara me Ligjin për revizionin shtetëror, Enti Shtetëror i Revizionit në Kuvendin e RMV-së i dërgoi të gjitha raportet përfundimtare të revizorit.

Bashkëpunimi i Entit Shtetëror të Revizionit me organet tjera kompetente vazhdoi edhe gjatë vitit 2018, ndërsa në kuadër të realizimit të Programit Vjetor për punën e Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2018, në Prokurorinë Publike janë dërguar 21/njëzet e një/ raporte përfundimtare të revizorit për të cilat revizori i autorizuar shtetëror ka vlerësuar se është kryer kundërvajtje / vepër penale.

Enti Shtetëror i Revizionit në mënyrë aktive bashkëpunon me të gjitha organet shtetërore në drejtim të parandalimit dhe zvogëlimit të korrupsionit, në kuadër të Protokollit për bashkëpunim për parandalimin dhe represionin e korrupsionit dhe konfliktit të interesave. Enti Shtetëror i Revizionit merr pjesë në realizimin e Programit Nacional për miratimin e së drejtës së Bashkimit Evropian (NPAA) nëpërmjet aktiviteteve të parapara në Kapitullin 3.23. Jurisprudenca dhe të drejtat themelore, Fusha - Politika kundër korrupsionit dhe Kapitullin 3.32 Kontrolli financiar, Fusha - Revizioni i jashtëm, si dhe në punën e organeve dhe trupave të tjerë për parandalimin e korrupsionit.

REALIZIMI I TVINING PROJEKTIT “PËRFORCIMI I MËTUTJESHËM I KAPACITETEVE DHE EFIKASITETI I ENTIT SHTETËROR TË REVIZIONIT PËR KRYERJEN E REVIZIONIT TË JASHTËM”

Enti Shtetëror i Revizionit, si institucion i lartë i revizionit, përqipet vazhdimisht t’i ndërtojë kapacitetet e veta me qëllim që t’i ndjek trendet bashkëkohore në profesion, si dhe t’u përgjigjet kërkesave të qytetarëve dhe komunitetit për të siguruar transparencë dhe raportim në shfrytëzimin e mjeteve publike. Këto kërkesa në kushtet bashkëkohore sjellin sfida të reja me të cilat tejkalohej roli tradicional i institucionit të lartë të revizionit që ta revidojë shpenzimin ligjor dhe me dedikim të mjeteve publike, por vëmendja vihet gjithnjë në menaxhimin e mirë me mjetet publike, gjegjësisht vlera e shtuar nga shfrytëzimi i tyre, nga aspekti i asaj nëse qytetarët për mjetet e shpenzuara publike fitojnë shërbime të mira dhe cilësore.

Për t’u përgjigjur sfidave bashkëkohore është e nevojshme që vazhdimisht të sigurojmë cilësi në punë me çka do ta mbajmë epitelin e partnerit të pavarur dhe profesional me integritet të lartë i cili njëkohësisht është bartës i avancimit në menaxhimin me mjetet publike, si dhe raportimit dhe transparencës në shfrytëzimin e tyre.

Në këtë drejtim, Enti Shtetëror i Revizionit në dhjetor të vitit 2017 filloi me realizimin e Tvinging Projektit “Përforcimi i mëtutjeshëm i kapaciteteve dhe efikasiteti i Entit Shtetëror të Revizionit për kryerjen e revizionit të jashtëm”, të financuar me fondet e BE-së, në kohëzgjatje prej 21 muajve, gjegjësisht deri më 14 shtator të vitit 2019. Tvinging Projekti realizohet në bashkëpunim më tvinging partnerët tanë dhe nga Enti Nacional i Revizionit të Republikës së Bullgarisë dhe Entit Shtetëror të Revizionit të Republikës së Kroacisë, si dhe ekspertëve nga vendet tjera evropiane dhe Gjykata Evropiane e Revizionit të cilët janë angazhuar në projekt.

Qëllimi është shkëmbimi i përvojave dhe të marrim rekomandime për përmirësimin e aspekteve të rëndësishme për punën e institucionit tonë, siç janë rekomandimet për përmirësimin e zbatimit të standardeve ndërkombëtare të revizionit shtetëror, përmirësimi i proceseve të planifikimit strategjik,

të mësuarit nëpërmjet zbatimit praktik të revizioneve në fushat e rëndësishme të jetës shoqërore, përmirësimi i kontrollit dhe sigurimit të cilësisë së revizioneve, vendosja e mekanizmave për rolin proaktiv në të kuptuarit dhe diskutimi mbi raportet e revizorit nga ana e Kuvendit, përmirësimi i TI-së dhe sistemi për menaxhimin me resurset njerëzore, përfundimi i rolit në parandalimin e mashtrimit dhe korrupsionit. Tvinging Projekti realizohet në 4 komponenta edhe atë:

1. Përmirësimi i proceseve të revizionit në pajtim me ISSAI;
2. Përfundimi i kapaciteteve të revizionit të ESHR-së;
3. Përfundimi i bashkëpunimit ndërmjet ESHR-së dhe Kuvendit për shqyrtimin e raporteve të revizionit; dhe
4. Përmirësimi në menaxhimin me TI-në, komunikimet dhe resurset njerëzore për nevojat e proceseve të revizionit.

Në realizimin e tvinging aktiviteteve në kuadër të komponenteve në mënyrë aktive janë përfshirë 36 të punësuar, që paraqet 40% nga numri i përgjithshëm i të punësuarve në ESHR, ndërsa më trajnimet dhe aktivitetet tjera të projektit janë përfshirë të gjithë të punësuarit në institucion.

Në kuadër të Komponentit 1 si rezultate të rëndësishme të aktiviteteve do t'i cekim:

- ✓ Raporti për vlerësim duke i përfshirë edhe rekomandimet për përmirësimin e proceseve të revizionit në pajtim me ISSAI, në të cilin në përgjithësi konkludohet se proceset e revizionit në ESHR zbatohen në pajtim me standardet ndërkombëtare, por jepen edhe rekomandime për përmirësimin e mëtutejshëm të tyre;
- ✓ Raporti për planifikimin strategjik të revizionit të jashtëm, në të cilin përmbahen rekomandimet për vendosjen e planifikimit strategjik të revizioneve në ESHR;
- ✓ Certifikata për trajnimin e planifikimit strategjik, u janë dhënë 72 të punësuarve në ESHR të cilët e kaluan trajnimin (80% nga të punësuarit);
- ✓ Raporti me analizën krahasuese të praktikave më të mira të BE-së në fushën e revizionit të partive politike, në të cilin janë dhënë rekomandimet për përmirësimin e kornizës ligjore dhe institucionale për mbikqyrjen mbi financimin e partive politike dhe fushatave zgjedhore.

Rezultatet e aktiviteteve të Komponentit 2 të Tvinging Projektit kanë të bëjnë me:

- ✓ Përmirësimin e kapacitetit institucional dhe kadrovik të ESHR-së, për çka është përpiluar Raporti me rekomandime, si dhe Vlerësimi i nevojave për trajnimet dhe Plani për trajnimet e të punësuarve;
- ✓ Certifikatat për trajnimet për revizionin e suksesit dhe revizionin e fondeve të BE-së, më të cilat u pajisën 45 revizorë, gjegjësisht gjysma nga numri i përgjithshëm i të punësuarve në ESHR;
- ✓ Zbatimin e 4 pilot-revizioneve të suksesit të fondeve të BE-së, TKI-së, realizimi i të diplomuarve në tregun e punës në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe prokurimet publike, që do të përfundojnë në vitin 2019, me çka ndjeshëm do të avancohen kapacitetet e ESHR-së për zbatimin e revizioneve të suksesit.

Me rëndësi të veçantë është Komponenti 3 i Tvinging Projektit i cili fokusohet në përfundimin e bashkëpunimit ndërmjet Entit Shtetëror të Revizionit me Kuvendin e Republikës së Maqedonisë së

Veriut, që të sigurojë shqyrtim të rregullt të raporteve të revizorit në Dhomën Ligjvënëse, ndërsa me të edhe përforcimin e rolit të revizionit shtetëror, si dhe ndërmarrjen e masave dhe aktiviteteve korigjuese për zbatimin e rekomandimeve të revizorit.

Në bashkëpunim të drejtpërdrejtë me deputetët tanë dhe me shërbimet e Kuvendit, me ndihmën e tving partnerëve tanë, zbatuam një varg aktiviteteve qëllimi kryesor i të cilave ishte ngritja e ndërgjegjës së deputetëve për rëndësinë e punës së Entit Shtetëror të Revizionit dhe për caktimin e debatit të rregullt dhe cilësor në Kuvend për shkak të ndikimit më të madh të raporteve të revizorëve. Në prill dhe tetor të vitit 2018, në kuadër të Tving Projektit me deputetët tanë kishim mundësi t'i vizitojmë parlamentet e Kroacisë dhe Bullgarisë dhe për së afërmi të njoftohemi me praktikën e mira evropiane në lidhje me bashkëpunimin me institucionet e larta të revizionit.

Kolegët tanë të Entit Shtetëror të Revizionit të Republikës së Kroacisë na ndihmon ta përcaktojmë kornizën juridike dhe institucionale në lidhje me bashkëpunimin e Entit Shtetëror të Revizionit me Kuvendin, si dhe t'i njohim nevojat e deputetëve për t'i kuptuar dhe shqyrtuar raportet e revizorit.

Në këtë drejtim, në kuadër të Tving Projektit më 29 mars të vitit 2019 u organizua Tryeza e Rrumbullakët për bashkëpunimin e ESHR-së me Kuvendin, me të cilën u festua edhe përvjetori ynë i 20-të i punës së suksesshme të Entit Shtetëror të Revizionit. Në Tryezën e Rrumbullakët, përveç organizatorit, fjalime patën edhe përfaqësuesit më të lartë të Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Delegacionit të BE-së në Shkup, EUROSAI, Gjykatës Evropiane të Revizionit, Entit Nacional të Revizionit të Republikës së Bullgarisë dhe Entit Shtetëror të Revizionit të Republikës së Kroacisë. Nëpërmjet dy panel-diskutimeve me kolegët tanë nga më tepër se dhjetë institucione të larta të revizionit nga Evropa dhe përfaqësuesit e Kuvendit, në prani të përfaqësuesve nga institucionet shtetërore nacionale dhe evropiane relevante dhe organizatat joqeveritare, shkëmbyem përvoja për rëndësinë e bashkëpunimit të institucioneve të larta të revizionit me parlamentet dhe për rolin e tyre në zbatimin e rekomandimeve të revizorit.

Në kuadër të Komponentit 4 të Tving Projektit, tving partnerët tanë na ndihmojnë që ta përmirësojmë transparencën nëpërmjet shfrytëzimit të rrjedhave bashkëkohore për të komunikuar me palët e prekura për bartjen e rezultateve nga puna jonë dhe nxitjen e ndërgjegjës publike për të ndërmarrë veprimin lidhur me sugjerimet e revizorit.

Gjithashtu, në kuadër të këtij komponenti në periudhën 02 - 05.10.2018, ishte zbatuar vetëvlerësimi i sistemeve të TI-së (ITSA) dhe është përpiluar raporti me rezultatet dhe rekomandimet në pajtim me metodologjinë e EUROSAI i Grupit të Punës së TI-së.

Në kuadër të Tving Projektit në vitin 2018 u realizuan edhe 5 vizita studimore në institucionet e larta të revizionit të Bullgarisë, Kroacisë dhe Sllovenisë, me të cilat ishte përfshirë gjithsej 50 pjesëmarrës nga ESHR-ja, si dhe 4 përfaqësues nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut të cilët kishin mundësi t'i vizitojnë parlamentet e Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Kroacisë.

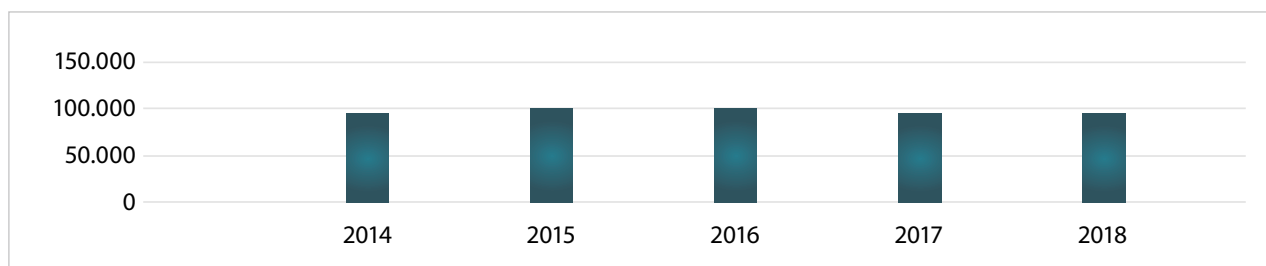
Aktivitetet e Tving Projektit vazhdojnë edhe në vitin 2019 të orientuara në përmirësimin e proceseve të revizionit, zbatimin e pilot-revizioneve të rregullshmërisë dhe suksesit, punën si stazhier të të punësuarve në institucionet e larta të revizionit në vendet anëtare të BE-së, përmirësimin e sistemit të kontrollit dhe sigurimit të cilësisë së revizioneve, përforcimin e marrëdhënieve dhe bashkëpunimin e ndërsjellë ndërmjet Kuvendit dhe ESHR-së, përforcimin e revizioneve të TI-së, përmirësimin e faqes së internetit të ESHR-së dhe komunikimin me palët e prekura.

BUXHETI I ENTIT SHTETËROR TË REVIZIONIT

Në pajtim me Ligjin për revizionin, financimi i Entit Shtetëror të Revizionit sigurohet nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut. Mjetet e nevojshme për punë me propozim të Entit Shtetëror të Revizionit i përcakton Kuvendi. Buxheti i Entit Shtetëror të Revizionit përpilohet në kuadër të limiteve të përcaktuara vjetore në pajtim me strategjinë e përcaktuar fiskale dhe paraqet pjesë integrale të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Buxheti i përgjithshëm i miratuar për Entin Shtetëror të Revizionit në vitin 2018 arrinte 94.971.000,00 denarë. Prej tyre 96% janë mjete të siguruar nga buxheti qendror në shumë prej 90.816.000,00 denarë, 4% janë të ardhura personale në shumë prej 4.000.000,00 denarë dhe 155.000,00 denarë janë mjete nga Projekti për implementimin e sistemit për menaxhim me revizionet: MAK-12/0015. Burimet personale të të ardhurave rrjedhin nga periudha kur Enti Shtetëror i Revizionit bënte arkëtimin për revizionet e kryera në subjektet e caktuara, para miratimit të Ligjit të ri për revizionin shtetëror të miratuar në vitin 2010. Në pajtim me Ligjin nga viti 2010, mjetet për punën e Entit Shtetëror të Revizionit sigurohen ekskluzivisht nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Duke pasur parasysh numrin konstant të të punësuarve në vitet e kaluara dhe strukturën e shpenzimeve ku pjesëmarrja e rrogave në shpenzimet e përgjithshme arrin afër 82%, nuk ekzistojnë oscilacione në mjetet që Enti Shtetëror i Revizionit i siguron nga Buxheti i RMV-së:

SHPENZIMET E ESHR-së NË VITIN 2018

Struktura e shpenzimeve të Entit Shtetëror të Revizionit tregon se 82% të shpenzimeve të përgjithshme në llogarinë e buxhetit themelor (637) dedikohen për rrogat e të punësuarve, 5,5% dedikohen për shpenzimet ditore dhe të rrugës për kryerjen e revizioneve në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe pjesëmarrja e të punësuarve në ngjarjet ndërkombëtare për t'u edukuar dhe përsosur në fusha të caktuara: revizioni i TI-së, revizioni i brendshëm, implementimi i ISSAI për revizionin e suksesit, përforcimi i integritetit të institucioneve të larta të revizionit, kryerja e revizioneve kooperative, etj.

Me shpërnguljen në objektin e ri në rr. Jordan Mijallkov, shpenzimet për shërbimet komunale dhe ngrohje u rritën dhe marrin pjesë me 5% në shpenzimet e përgjithshme të ESHR-së. Përqindja e ulët e realizimit të shpenzimeve kapitale prej 1% ka të bëjë me mosrealizimin e prokurimeve publike për pajisjen informatike nga ana e operatorit ekonomik të zgjedhur si ofertuesi më i volitshëm, i cili nuk ishte në gjendje deri më 31.12.2018 ta realizojë prokurimin publik, ndërsa mjetet mbetën të parealizuara dhe u kthyen në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Në vitin 2018 gjendja e llogarisë së Projektit për zbatimin e sistemit për menaxhim me revizionet, arrin 155.000,00 denarë, meqë projekti realizohet, mjetet u kthyen në Ministrinë e Punëve të Jashtme të Norvegjisë.

Shpenzimet e ESHR-së në vitet 2017 dhe 2018 nga llogaria 637

Shpenzimet	2017	2018	%	Struktura
1	2	3	4	5
rrogat dhe kompensimet	70341026	71989385	102,3	81,6
shpenzimet ditore dhe të rrugës	4865614	4847836	99,6	5,5
shërbimet komunale, ngrohje komunikimi dhe transporti	4095494	4477000	109,3	5,1
materialet dhe inventari i imët	883680	1069453	121,0	1,2
sanimet dhe mirëmbajtja rrjedhëse	1045436	1289094	123,3	1,5
shërbimet kontraktuese	3952642	2573252	65,1	2,9
shpenzimet tjera rrjedhëse	801866	878820	109,6	1,0
transferet e ndryshme	30000	208221	694,1	0,2
shpenzimet kapitale	1794604	850689	47,4	1,0
Shpenzimet e përgjithshme	87810362	88183750	100,4	100,0

TEKNOLOGJIA INFORMATIKE DHE REVIZIONI I TI-së

Enti Shtetëror i Revizionit e ndjek zhvillimin e teknologjisë informatike dhe vazhdimisht investon në përdorimin e teknologjisë informatike në revizion. Zhvillimi dhe përdorimi i teknologjisë informatike dhe përdorimi i saj racional dhe efikas në revizion është njëri nga qëllimet strategjike të Entit Shtetëror të Revizionit.

Për këtë qëllim është siguruar funksionimi i pandërprerë i infrastrukturës së sistemit të informacioneve dhe sistemeve të implementuara për ruajtjen e centralizuar dhe shkëmbimin e të dhënave, me vëmendje të veçantë në serviset dhe proceset kryesore, si posta elektronike, puna arkivore, sistemi i integruar financiar i informacioneve, sistemi për analizën e të dhënave nga raportet e revizorit dhe sistemi për menaxhim me procesin e revizionit (Audit Management System (AMS)). Sistemet dhe aplikacionet janë zhvilluar duke u përkujdesur për parimet dhe rregullat e: aritjes së të dhënave të shfrytëzuesit i autorizuar, besueshmërisë, integritetit, ruajtjes së sigurt të të dhënave në lokacionin qendror, pajtueshmërisë me ligjet, kryerjes së rregullt të kopjes rezervë (backup), mbrojtjes nga qasja fizike dhe logjike e të dhënave. Në pajtim me strategjinë e TI-së, ndërsa duke e pasur parasysh nevojën nga zhvillimi teknologjik i sistemit, çdo vjet zbatohen procedurat për furnizimin e pajisjeve informatike, me mjetet personale ose nëpërmjet IPA fondeve.

Në vitin 2018 është zbatuar dhe realizuar furnizimi i pajisjeve informatike nëpërmjet IPA fondeve. Më furnizimin është kryer zëvendësimi i serverëve të amortizuar, laptopëve personalë dhe desktop kompjuterëve, si dhe zëvendësimi dhe plotësimi i licencave të nevojshme për sistemet operative. Në mënyrë plotësuese është zbatuar furnizimi nëpërmjet SEPP-së, më çka ishte furnizuar muri mbrojtës (firewall) për siguri më të madhe nga sulmet e jashtme të sistemit informativ. Gjithashtu, realizohen edhe furnizime të softuerëve të specializuar, të bazuar mbi analizat e zbatuara paraprakisht për nevojat e atyre zgjidhjeve të softuerëve, si dhe për përkufizimin e qartë të karakteristikave teknike të tyre. Më rëndësi është të theksohet se nga viti 2017, ESHR-ja arriti të vendos një platformë pune për të gjithë shfrytëzuesit e vet, që dukshëm e lehtëson shfrytëzimin e resurseve të TI-së, si dhe realizimin e trajnimeve të TI-së për të punësuarit.

Realizimi i pandërprerë i detyrave të revizorit është vërejtur si prioritet kryesor në shfrytëzimin e teknologjive informative. Për këto shkaqe, krahas shfrytëzimit të internetit me shpejtësi dhe kapacitet të madh në hapësirat e ESHR-së, për çdo ekip të revizorëve janë siguruar: qasja në internetin celular, pavarësisht kushteve që i ka subjekti, pajisjet e transmetueshme për sigurimin digjital të provave, si dhe VPN qasja e pandërprerë dhe e sigurt në sistemin informativ të ESHR-së.

Revizorët shfrytëzojnë teknika të revizorëve për mjetet ndihmëse të kompjuterëve (CAAT's) në procesin e revizionit, ndërsa revizorët në sektorin e revizionit të sistemeve informative e shfrytëzojnë edhe softuerin IDEA për analizën e të dhënave prej të cilave gjenerohen raportet financiare.

Shfrytëzimi i teknologjisë informatike bazohet mbi ndjekjen konsekuente të Politikës për sigurinë e sistemit informativ të Entit Shtetëror të Revizionit, si dhe procedurave të zbatuara të TI-së së sigurisë dhe procedurave të TI-së për zbatimin e Sistemit për menaxhim me procesin e revizionit (AMS). Këto i nënshtrohen analizës vjetore, me qëllim që gjithnjë të jenë në hap me zgjidhjet e reja.

Procesi i revizionit nga viti 2017 kryhet me përdorimin e Sistemit për menaxhim me procesin e revizionit (Audit Management System (AMS). Ky sistem ishte rezultat i projektit të përfunduar me sukses “Përmirësimi i efikasitetit dhe cilësisë së punës së revizorit me përdorimin e sistemit për menaxhim me procesin e revizionit (Audit Management System (AMS))”, i financuar me grant nga Mbretëria e Norvegjisë dhe i realizuar me ndihmën teknike të Zyrës së kryerevizorit të Norvegjisë. AMS përbëhet nga një varg modulash: moduli i planifikimit vjetor, moduli për kryerjen e procesit të revizionit, moduli për menaxhim me bazën e subjektit që është lëndë e revizionit, moduli i shkëmbimit të informatave, moduli i diskutimit, moduli i të mësuarit, moduli i raporteve dhe moduli i administrimit. Si sistem kryesor për kryerjen e detyrave të revizorit, në vitin 2018 ishte përditësuar me versionin e ri, ndërsa përdorimi dhe mënyra e përmirësimit të tij, ndiqet në nivel vjetor. Në vitin 2018 është organizuar trajnimi i vazhdueshëm për të punësuarit në Entin Shtetëror të Revizionit për përdorimin e AMS-së (për të gjithë shfrytëzuesit e sistemit).

Revizioni i sistemeve informative është pjesë e revizioneve të rregullshmërisë, ku revizori e vlerëson vendosjen dhe funksionalitetin e kontrolleve duke i konstatuar rreziqet specifike tek kontrollet e brendshme me të cilat ballafaqohet subjekti i revizionit (qasja e paautorizuar, ndryshimi i paautorizuar i të dhënave, humbja potenciale e të dhënave etj.) që të bindet në besueshmërinë dhe integritetin e të dhënave.

Enti Shtetëror i Revizionit, me revizionet vazhdimisht sugjeron në nevojën e miratimit të strategjisë për zhvillim të sistemeve informative, si dhe përcaktimin, miratimin dhe zbatimin e politikave dhe procedurave të sigurisë për sistemet dhe përmirësimin e bashkëpunimit të ndërsjellë, lidhshmërinë e sistemeve informative dhe shkëmbimin e të dhënave, lidhshmërinë e bazave të të dhënave tek aplikacionet e caktuara dhe kontrollin e qasjes në aplikacionet.

Me rekomandimet e dhëna do të përmirësohet menaxhimi me resurset e TI-së në pajtim me prioritetet për zhvillimin e subjektit të reviduar, njëherazi do të zvogëlohet rreziku nga mbrojtja joefikase e sistemit informativ, humbja ose dëmtimi i të dhënave, pasaktësia dhe pabesueshmëria e shënimeve dhe qasja e paautorizuar në të dhënat konfidenciale.

AKTIVITETET E REVIZORIT PËRMES NUMRAVE

PV 2018

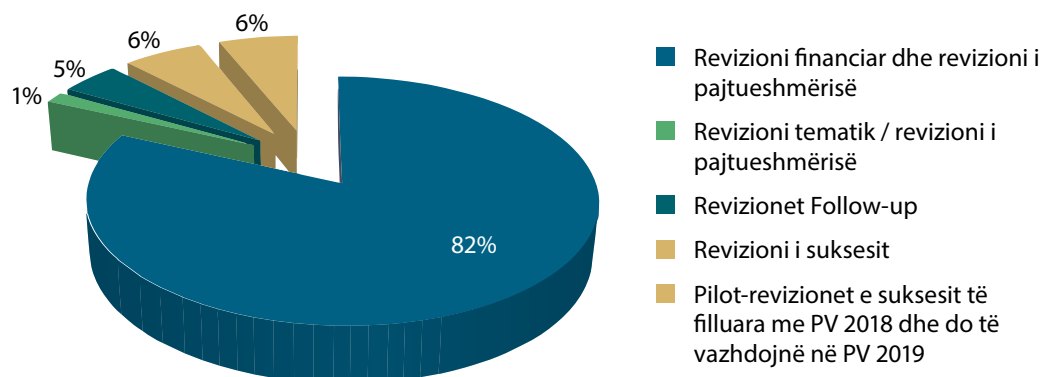

REVIZIONET E KRYERA DHE RAPORTET E PUBLIKUARA

Në vitin 2018 janë kryer 66 revizione (2017 - 58 revizione) prej të cilave 54 revizione të rregullshmërisë, 1 (një) revizion të pajtueshmërisë, 4 revizione të suksesit dhe 3 revizione follow up. Gjatë vitit 2018 kanë filluar pilot-revizionet e suksesit të fondeve të BE-së, TKI-së, realizimi i të diplomuarve në tregun e punës në Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe prokurimeve publike, që do të përfundojnë në vitin 2019, me çka dukshëm do të avancohen kapacitetet e ESHR-së për zbatimin e revizioneve të suksesit. Nga revizionet e kryera janë publikuar 117 raporte të revizionit (2017 - 89), prej të cilave 109 raporte për revizionin e rregullshmërisë, një raport për revizionin e kryer të pajtueshmërisë, 4 raporte nga revizioni i kryer i suksesit dhe 3 raporte nga revizionet follow up.

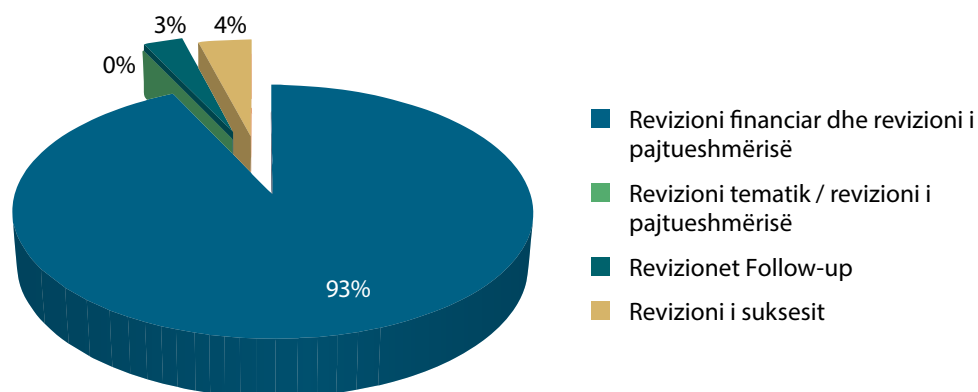
Pasqyra e revizioneve të kryera dhe struktura e tyre

Lloji i revizionit	Numri i revizioneve të kryera dhe struktura			
	Numri	Pjesëmarrje në %	Numri	Pjesëmarrje në %
1	2	3	4	5
Revizioni financiar dhe revizioni i pajtueshmërisë	54	82	48	83
Revizioni tematik / revizioni i pajtueshmërisë	1	1	6	10
Revizionet Follow-up	3	5	0	0
Revizioni i suksesit	4	6	4	7
Pilot-revizionet e suksesit të filluara me PV 2018 dhe do të vazhdojnë në PV 2019	4	6	0	0
Gjithsej revizionet e kryera	66	100	58	100

Pasqyra e raporteve të publikuara dhe struktura

Lloji i revizionit	Numri i raporteve të publikuara dhe struktura			
	2018		2017	
	Numri	Pjesëmarrje në %	Numri	Pjesëmarrje në %
1	2	3	4	5
Revizioni financiar dhe revizioni i pajtueshmërisë	109	93	79	89
Revizioni tematik / revizioni i pajtueshmërisë	1	0	6	7
Revizionet Follow-up	3	3	0	0
Revizioni i suksesit	4	4	4	4
Gjithsej raporte	117	100	89	100

SUBJEKTET E PËRFSHIRA NË REVIZION

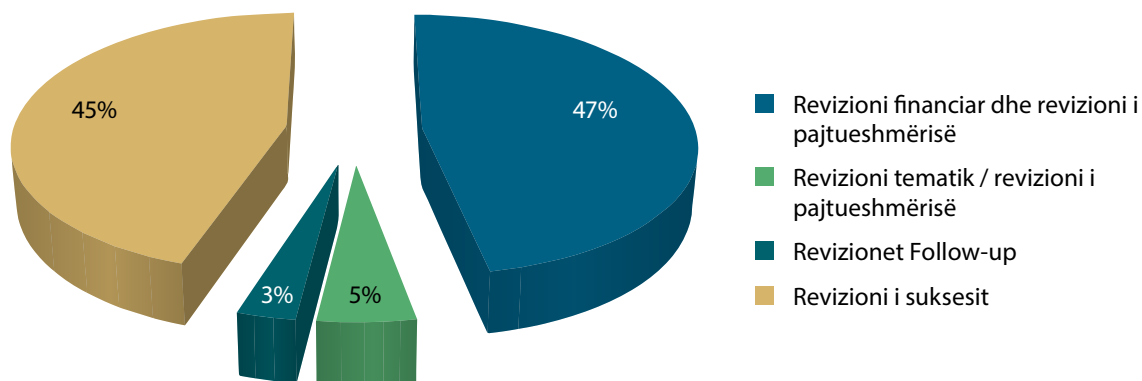
Enti Shtetëror i Revizionit me Planin Vjetor të Punës, ndërsa në pajtim me kriteret e përcaktuara për zgjedhjen e subjekteve dhe temave të revizionit, i përkufizon subjektet dhe fushat të cilat do të revidohen në nivel vjetor.

Përfshirja e revizionit shtetëror nga aspekti i numrit të subjekteve të reviduara, i përfshin edhe subjektet të cilat detyrimisht revidohen çdo vjet, në pajtim me Ligjin.

Për t'i arritur qëllimet e revizioneve të kryera, varësisht nga ajo nëse zbatohet revizioni i rregullshmërisë ose revizioni i suksesit, gjatë vitit 2018, me revizionin janë përfshirë 102 subjekte nga të gjitha revizionet e kryera. Në pasqyrën e radhës është dhënë struktura e subjekteve të përfshira me revizionet, sipas llojeve të revizioneve:

Pasqyra e subjekteve të reviduara dhe subjekteve të përfshira me revizionet e suksesit

Lloji i revizionit	2018		2017	
	Subjektet	Pjesëmarrje në %	Subjektet	Pjesëmarrje në %
1	2	3	4	5
Revizioni financiar dhe revizioni i pajtueshmërisë	54	47	48	26
Revizioni tematik / revizioni i pajtueshmërisë	6	5	22	12
Revizionet Follow-up	3	3	0	0
Revizioni i suksesit	39	45	113	62
Gjithsej subjektet e përfshira me PV-në	102	100	183	100

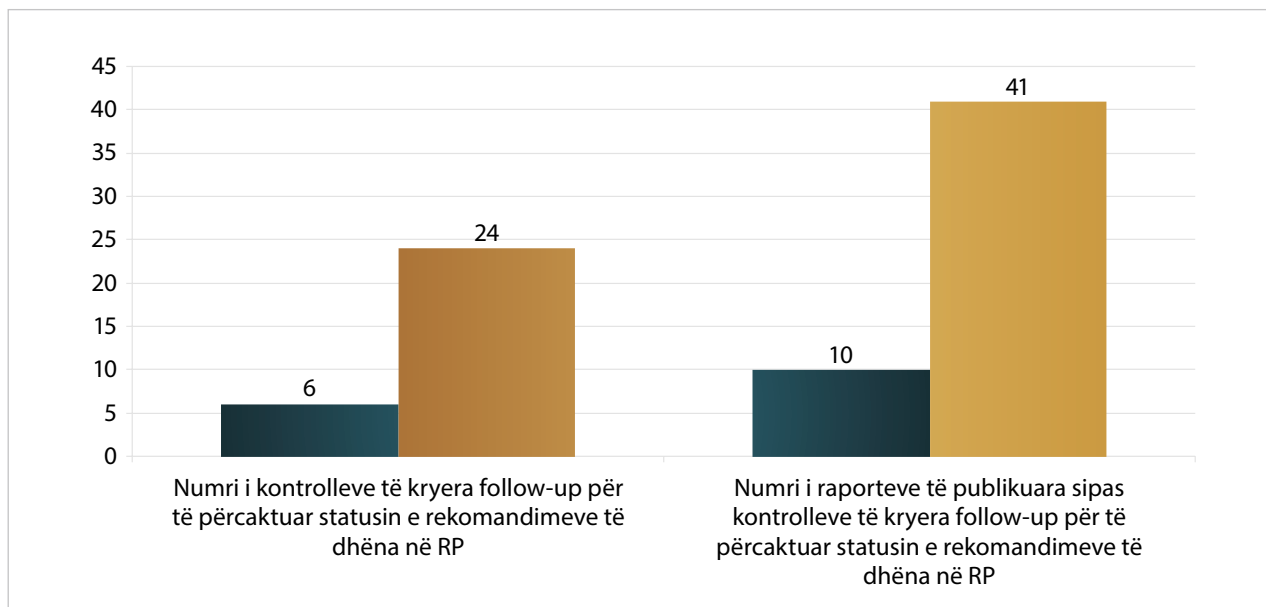

KONTROLLET E ZBATIMIT TË REKOMANDIMEVE

Në vitin 2018 Enti Shtetëror i Revizionit ka kryer kontrolle për të përcaktuar statusin e rekomandimeve të dhëna në raportet përfundimtare të revizionit (follow up) të publikuara në vitet 2017 dhe 2018, në funksion të përcaktimit të shkallës së zbatimit të tyre. Në tabelën më poshtë është dhënë numri i kontrolleve të kryera „follow up“ dhe raporteve të publikuara për të përcaktuar statusin e rekomandimeve të dhëna në raportet përfundimtare të revizionit.

Pasqyra e kontrolleve të kryera follow-up

Revizionet e zbatimit të rekomandimeve	PV 2018	PV 2017	Gjithsej
1	2	3	4
Numri i kontrolleve të kryera follow-up për të përcaktuar statusin e rekomandimeve të dhëna në RP	6	24	30
Numri i raporteve të publikuara sipas kontrolleve të kryera follow-up për të përcaktuar statusin e rekomandimeve të dhëna në RP	10	41	51

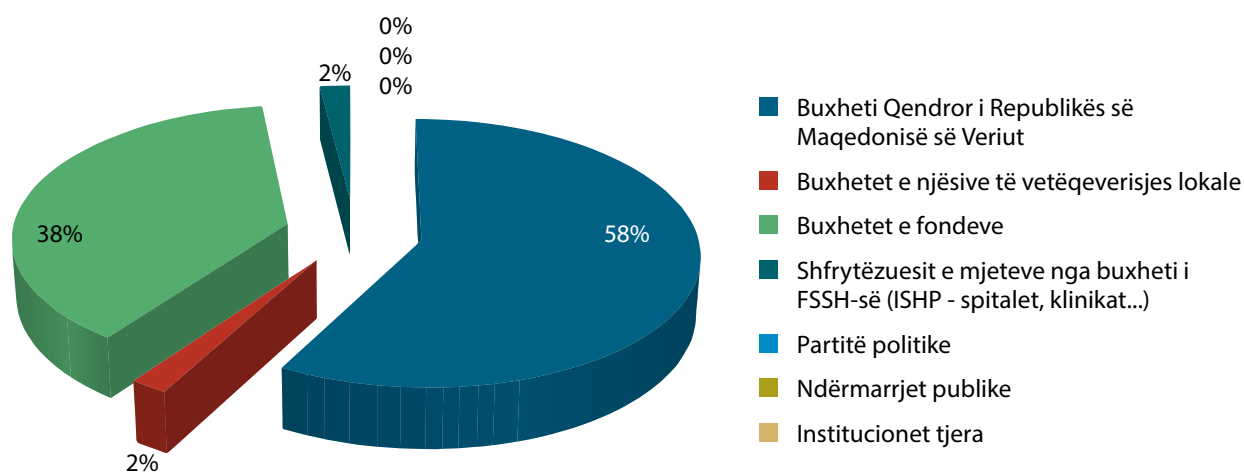

TË ARDHURAT E REVIDUARA PUBLIKE

Shuma e përgjithshme e të ardhurave të reviduara publike të përfshira me revizionet e kryera të raporteve financiare në vitin 2018, janë paraqitur në pasqyrën si vijon:

Pasqyra e të ardhurave të reviduara publike (në milionë denarë)

Të ardhurat e reviduara publike në:	PV 2018		PV 2017	
	Të ardhurat	Pjesëmarrja në %	Të ardhurat	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4	5
Buxheti Qendror i Republikës së Maqedonisë së Veriut	147.996	58	156.315	61
Buxhetet e njëjive të vetëqeverisjes lokale	4.182	2	5.244	2
Buxhetet e fondeve	97.555	38	89260	34
Shfrytëzuesit e mjeteve nga buxheti i FSSH-së (ISHP - spitalet, klinikat...)	4268	2	1510	1
Partitë politike	196	0	598	0
Ndërmarrjet publike	1.029	0	640	0
Institucionet tjera	109	0	5273	2
Gjithsej	255.335	100	258.840	100

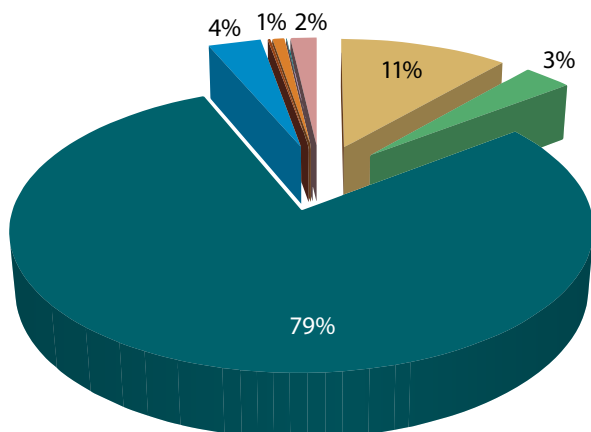
Në strukturën e të ardhurave të reviduara publike në vitin 2018, sipas llogarive vjetore për vitin 2017, të ardhurat e Buxhetit Qendror të Republikës së Maqedonisë marrin pjesë me 58% në të ardhurat e përgjithshme të reviduara, buxhetet e njëjive të vetëqeverisjes lokale me 2%, buxhetet e fondeve marrin pjesë me 38%, shfrytëzuesit e mjeteve të buxhetit të FSSH-së (ISHP - spitalet, klinikat...) me 2%.

SHPENZIMET E REVIDUARA PUBLIKE

Në strukturën e shpenzimeve të reviduara publike në vitin 2018, sipas llogarive vjetore për vitin 2017, shpenzimet e shfrytëzuesve të Buxhetit Qendror marrin pjesë me 11% në shpenzimet e përgjithshme të reviduara, shpenzimet e reviduara të njësive të vetëqeverisjes lokale marrin pjesë me 3%, shpenzimet e reviduara të buxheteve të fondeve marrin pjesë me 79%, shfrytëzuesit e mjeteve të FSSH-së (spitalet, klinikat...) marrin pjesë me 4%, shpenzimet e ndërmarrjeve publike marrin pjesë me 1% dhe 2% nga shpenzimet e reviduara kanë të bëjnë me revizionet e suksesit.

Pasqyra e shpenzimeve të reviduara publike (në milionë denarë)

Shpenzimet e reviduara publike në:	PV 2018		PV 2017	
	Shpenzimet	Pjesëmarrja në %	Shpenzimet	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4	5
Buxheti Qendror i Republikës së Maqedonisë së Veriut	13.526	11	4.668	4
Buxhetet e njësive të vetëqeverisjes lokale	3.939	3	4.955	5
Buxhetet e fondeve	94.496	79	89.260	84
Shfrytëzuesit e mjeteve nga buxheti i FSSH-së (ISHP - spitalet, klinikat...)	4.248	4	1.497	1
Partitë politike	216	0	598	0
Ndërmarrjet publike	974	1	629	1
Institucionet tjera	60	0	5.064	5
Shpenzimet publike të përfshira me revizionet e suksesit	2.127	2	0	0
Gjithsej	119.586	100	106.671	100

- Buxheti Qendror i Republikës së Maqedonisë së Veriut
- Buxhetet e njësive të vetëqeverisjes lokale
- Buxhetet e fondeve
- Shfrytëzuesit e mjeteve nga buxheti i FSSH-së (ISHP - spitalet, klinikat...)
- Ndërmarrjet publike
- Shpenzimet publike të përfshira me revizionet e suksesit

Shpenzimet e reviduara sipas llojeve të buxheteve lidhur me buxhetet e përgjithshme

	Buxheti i realizuar për vitin 2017	I reviduar	Pjesëmarrja në %	Buxheti i realizuar për vitin 2016	I reviduar	Pjesëmarrja në %
	(në milionë denarë)			(në milionë denarë)		
1	2	3	4 (3/2)	5	6	7 (6/5)
Shfrytëzuesit dhe individët shfrytëzues të Buxhetit Qendror (Llogaria përfundimtare e Buxhetit të RMV-së për vitin 2017 (Gazeta Zyrtare e RMV-së 141/30.07.2018)	159.823	19.024	12	154.777	12.456	8
Buxhetet e Njësive të Vetëqeverisjes Lokale	30.419	3.939	13	30.493	4.955	16
Buxhetet e fondeve	94.504	94.496	100	89.260	89.260	100
Shpenzimet e përfshira me revizionet e suksesit		2.127				
GJITHSEJ	284.746	119.586	42	274.530	106.671	39

GJETJET E REVIZIONIT / GJENDJET E KONSTATUARA

Gjatë zbatimit të Programit Vjetor të Punës për vitin 2018 revizorët e autorizuar shtetërorë dhe revizorët shtetërorë në raportet e revizionit kanë konstatuar 1171 gjetje / gjendje gjatë kryerjes së revizionit shtetëror, edhe atë:

- ✓ 26 gjetjet me revizionin e Buxhetit Themelor;
- ✓ 733 gjetjet me revizionin e raporteve financiare bashkë me revizionin e pajtueshmërisë;
- ✓ 71 gjetjet me revizionin e suksesit dhe
- ✓ 341 gjendje të konstatuara si lëshim sistemor përkatësisht gjendje të cilat nuk janë nën kontroll të drejtpërdrejtë të subjektit që është lëndë e revizionit.

Në pasqyrat më poshtë është paraqitur pjesëmarrja e gjetjeve sipas fushave / temave dhe llojeve të revizioneve.

1. Revizioni i pajtueshmërisë të Buxhetit Themelor të RMV-së

Lloji i gjetjeve		Numri	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4
1	Përpilimi i Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut	3	12
2	Realizimi i Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut	23	88
GJITHSEJ		26	100

2. Revizionet e raporteve financiare dhe revizioni i pajtueshmërisë

Lloji i gjetjeve		Numri	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4
1	Gjetjet që kanë të bëjnë me pajtueshmërin e rregullativës ligjore dhe rregullave	323	44
2	Gjetjet që kanë të bëjnë me raportet financiare	228	31
3	Gjetjet në sistemin e kontrolleve interne	45	8
4	Gjetjet që kanë të bëjnë me shfrytëzimin e mjeteve në pajtim me rregullat ligjore	51	7
5	Gjetjet që kanë të bëjnë me prokurimet publike	86	12
GJITHSEJ		733	100

3. Revizioni i suksesit

	Gjetjet	Numri	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4
1	Gjetjet e revizionit të suksesit, në pajtim me temën e revizionit	71	100
GJITHSEJ		71	100

REKAPITULAR I GJETJEVE NË RAPORTET PËRFUNDIMTARE

	Lloji i revizionit	Numri	Pjesëmarrja në %
1	2	3	4
1	Revizioni i pajtueshmërisë të Buxhetit Themelor të Republikës së Maqedonisë së Veriut	26	3
2	Revizioni i raporteve financiare dhe revizioni i pajtueshmërisë	733	88
3	Revizioni i suksesit	71	9
GJITHSEJ I		830	100
4	Theksimi i çështjeve të pasigurisë dhe kontinuitetit	163	48
5	Çështjet tjera	178	52
GJITHSEJ II		341	100
GJITHSEJ I + II		1171	

PROKURIMET PUBLIKE

Gjatë vitit 2018 Enti Shtetëror i Revizionit në kuadër të kryerjes së revizioneve të planifikuara, i revidonte edhe prokurimet publike të subjektet që janë lëndë e revizionit. Gjatë kontrollit në mënyrën e planifikimit, zbatimit dhe realizimit të prokurimeve publike, janë konstatuar 182 raste të cilat kanë të bëjnë me këto parregullsi, përkatësisht nënngjetjet:

Pasqyra e nënngjetjeve të GJPP - Gjetjet të cilat kanë të bëjnë me prokurimet publike

Nr. r.	Lloji i nënngjetjeve	Numri i nënngjetjeve
1	2	3
1	Procedurat e pavendosura/ procedurat e vendosura në mënyrë jo të drejtë/ sistemet kontrolluese lidhur me veprimin e GJPP-së gjatë zbatimit të LPP-së	1
2	Procedurat e pazbatuara për prokurime publike/furnizimi i kryer para lidhjes së marrëveshjes për PP/ furnizimet e kryera sipas marrëveshjeve të vjetra nga vitet e kaluara	10
3	Plani për PP-në i cili nuk është përpiluar dhe miratuar në afatin e paraparë ligjor	1
4	Lëshimet në fazën e planifikimit të PP-së/ (lloji i furnizimit, zgjedhja e procedurës përkatëse, sasi të planifikuara, dinamika, mjetet e planifikuara financiare, dërgimi i planit në BPP, ndryshimi dhe plotësimi i planit, etj.)	23
5	Lëshimet në fazën e miratimit të vendimit për PP-në	8
6	Dokumentacioni i tenderit i cili nuk është përpiluar në pajtim me dispozitat e LPP-së.	13
7	Kriteret e përcaktuara për ndarjen e marrëveshjes për PP-në të cilat nuk janë në pajtim me LPP-në	3
8	Lëshimet në fazën e shpalljes për prokurimet publike dhe njoftimin e BPP-së	1
9	Lëshimet në fazën e hapjes së ofertave, evalvimi i dokumentacionit dhe përpilimi i raporteve në mënyrë përkatëse me dispozitat e LPP-së.	3
10	Lëshimet gjatë evalvimit të ofertave dhe dhënies së propozimit për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm.	20
11	Lëshimet në fazën e miratimit të Vendimit për zgjedhjen e ofertuesit më të volitshëm	6
12	Lëshimet në fazën e njoftimit pas zgjedhjes së kryer	1
13	Lëshimet në fazën e lidhjes së marrëveshjeve me ofertuesit e zgjedhur (mos lidhja e marrëveshjeve me ofertuesin e zgjedhur; marrëveshjet e lidhura me çmimet, kushtet dhe elementet tjera të ndryshme nga ofertat; nënshkrimi i marrëveshjeve në afatin më të shkurtër se afati i paraparë ligjor, etj.)	11

14	Lëshimet në fazën e realizimit të marrëveshjeve të lidhura për PP-në (garancitë, çmimet, sasitë, kushtet e pagesës dhe kushtet tjera të ndryshme nga kushtet e përkufizuara me marrëveshjen)	31
15	Realizimi i marrëveshjes është mbi shumën kontraktuese (tejkalimi i shumës kontraktuese/ mjetet e planifikuara financiare)	1
16	Procedurat e pavendosura/ pjesërisht të vendosura për ndjekjen e realizimit të marrëveshjeve në tërësi si nga aspekti sasior ashtu edhe nga aspekti cilësor.	12
17	Ndarja e furnizimeve/anashkalimi i procedurave për PP-në të përcaktuara me ligj	6
18	Aneks marrëveshjet jo të lidhura; lidhja e aneks marrëveshjeve të cilat nuk janë në pajtim me dispozitat ligjore	8
19	Lëshimet gjatë përpilimit të dokumentacionit / dosja për PP-në e zbatuar (evidencat / dosjet e parregulluara dhe të paplota/ procesverbalet / raportet / pasqyrat e panëshkruara / jo plotësisht të nënshkruara/ gabimet matematikore, etj.)	5
20	Mosnjoftimi i BPP-së për marrëveshjet e lidhura pas PP-së së zbatuar në pajtim me formën dhe afatet e parapara me LPP-në	2
21	Nevoja e ekipimit/ekipimit shtesë të njësisë organizative të ngarkuar për PP-në	1
22	Personi i emëruar / në njësinë e PP-së, pa poseduar vërtetim për dhënien e provimit të PP-së	3
23	Nuk është kërkuar pëlqimi për PP-në nga Këshilli i PP-së në pajtim me dispozitat e LPP-së	2
24	Nuk është vepruar sipas Aktvendimit të miratuar nga Këshilli i PP-së	1
25	Dokumentacioni i tenderit i cili në vete përmban elemente të kufizuara në lidhje me konkurrencën, dhe krijon mundësi për favorizimin e operatorëve të caktuar ekonomikë.	9
Gjithsej		182

MENDIMET E REVIZORIT

Qëllimi kryesor në procesin e revizionit të rregullshmërisë është që revizorit t'i mundësojë të shpreh mendimin për atë nëse:

- ✓ raportet financiare në mënyrë të vërtetë dhe objektive e paraqesin gjendjen financiare dhe rezultatin e aktiviteteve financiare dhe
- ✓ aktivitetet, transaksionet financiare dhe informatat të reflektuara në raportet financiare janë në pajtim me rregullativën ligjore relevante, udhëzimet dhe politikat e vendosura.

Në pajtim me qëllimet e vendosura në raportet e revizionit, janë shprehur mendimet për raportet financiare dhe për pajtueshmërin me ligjet dhe rregullat.

Në raportet e revizionit lidhur me raportet financiare për vitin 2017, janë shprehur:

- ✓ 35% - mendime pa rezervë (mendime pozitive);
- ✓ 21% - mendime me rezervë;
- ✓ 34% - mendime negative dhe
- ✓ 10% - të përmbajtur nga dhënia e mendimit.

Për pajtueshmërin me ligjet dhe rregullat: janë shprehur:

- ✓ 14% - mendime pa rezervë (mendime pozitive);
- ✓ 48% - mendime me rezervë;
- ✓ 37% - mendime negative, dhe
- ✓ 1% - të përmbajtur nga dhënia e mendimit.

Në krahasim me të dhënat e Raportit Vjetor për vitin 2017 vërehet trendi i rritjes së mendimeve pozitive për RF-të për 14%, ndërsa ka zvogëlim të mendimeve negative për 6% dhe të përmbajtur nga dhënia e mendimeve për raportet financiare për 2%.

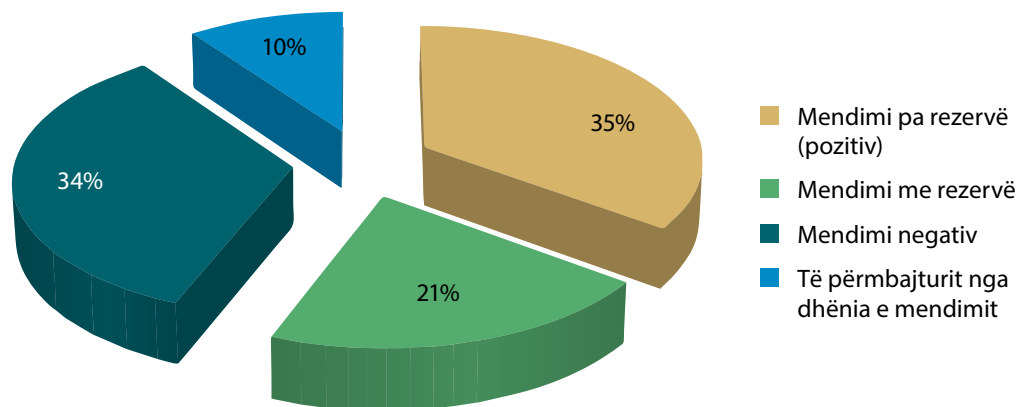
Në lidhje me mendimet për pajtueshmërin me ligjet dhe rregullat, gjithëashtu, vërehet rritja e mendimeve pozitive prej 11% në 14%, ndërsa ka zvogëlim të mendimeve negative prej 43% në 37%.

Më poshtë është dhënë pasqyra e mendimeve të shprehura me strukturën – për raportet financiare dhe për pajtueshmërin me ligjet dhe rregullat për vitin 2017, të përmbajtura në raportet e revizionit në vitin 2018.

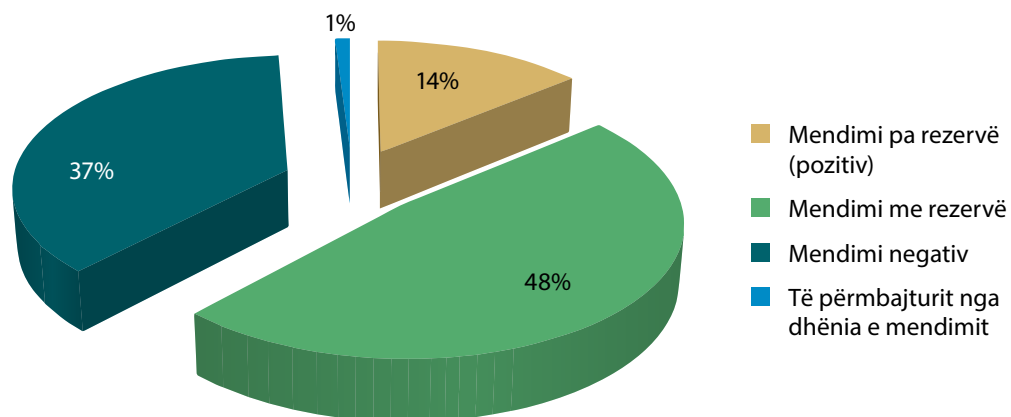
Pasqyra e mendimeve të shprehura për raportet financiare dhe për pajtueshmërin

Programi Vjetor për vitin 2018 Mendimi i revizorit	Raportet financiare për vitin 2017		pajtueshmëria me ligjet dhe rregullat për vitin 2017	
	Numri	Pjesëmarrja në %	Numri	Pjesëmarrja në %
Mendimi pa rezervë (pozitiv)	37	35	14	14
Mendimi me rezervë	22	21	48	49
Mendimi negativ	37	34	37	36
Të përmbajturit nga dhënia e mendimit	11	10	1	1
GJITHSEJ	107	100	100	100

Pasqyra e mendimeve të shprehura për raportet financiare

Pasqyra e mendimeve të shprehura për pajtueshmërin me rregullat ligjore

MASAT E NDËRMARRA SIPAS REKOMANDIMEVE TË DHËNA NË RAPORTET E REVIZIONIT

Krahas misionit kryesor të Entit Shtetëror të Revizionit si institucion i lartë i revizionit që në kohë dhe në mënyrë objektive t'i informojë bartësit e funksioneve publike dhe opinionin për gjetjet e revizorit nga revizionet e realizuara, gjithashtu qëllimi i revizionit është të japë rekomandime të qarta dhe efektive me çka ESHR-ja siguron mbështetjen e institucioneve shtetërore dhe shfrytëzuesve të mjeteve publike për avancimin e menaxhimit me to.

Në pajtim me Ligjin për revizionin shtetëror, përfaqësuesi ligjor i subjektit ka për detyrë ta informojë Entin Shtetëror të Revizionit dhe organin kompetent për mbikëqyrje dhe kontroll për masat e ndërmarra lidhur me gjetjet dhe rekomandimet në raportet e revizionit, në afat prej 90 ditësh nga pranimi i raportit përfundimtar.

Enti Shtetëror i Revizionit e ndjek zbatimin e rekomandimeve të dhëna në raportet e revizionit në kuadër të kryerjes së revizioneve të rregullta, revizioneve të veçanta dhe kontrolleve të zbatimit të rekomandimeve, si dhe nëpërmjet informatave të pranuar nga subjektet.

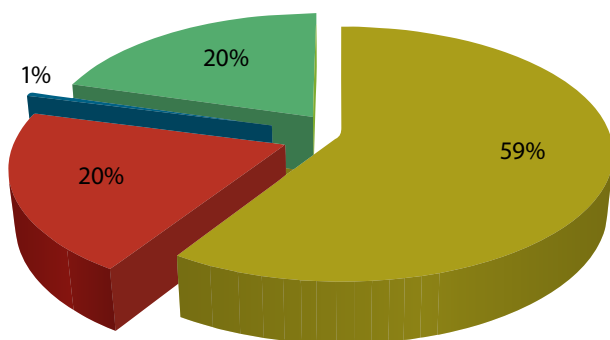
Pas revizioneve të kryera nga Programi Vjetor i Punës së ESHR-së për vitin 2017, janë dhënë gjithsej 789 rekomandime, ndërsa janë ndërmarrë masa për 465 rekomandime ose veprimi sipas rekomandimeve është 59%.

Pas revizioneve të kryera nga Programi Vjetor i Punës së ESHR-së për vitin 2018, Enti Shtetëror i Revizionit ka dhënë 799 rekomandime. Deri në ditën e përpilimit të Raportit Vjetor për vitin 2018, për 507 rekomandime të dhëna nuk ka skaduar afati ligjor për të njoftuar lidhur me masat e ndërmarra. Nga gjithsej 292 rekomandime për të cilat afati për marrjen e informatave kthyese për zbatim ka skaduar, 120 janë zbatuar plotësisht ose pjesërisht, përkatësisht zbatimi është në rrjedhë, 11 rekomandime nuk janë zbatuar (lidhur me organet tjera kompetente / faktorët e jashtëm, ose mospajtimet), për 160 rekomandime nuk është dërguar përgjigjja, përkatësisht nga subjekti nuk është marrë informatë kthyese për të vepruar sipas rekomandimeve.

Në pasqyrat e radhës janë dhënë të dhënat për kategoritë e statusit të masave të ndërmarra sipas rekomandimeve të dhëna për vitet 2017 dhe 2018:

**STATUSI I REKOMANDIMEVE TË DHËNA NË RP SIPAS PV 2017 DHE PV 2018
PËR PROGRAMIN VJETOR PËR VITIN 2017**

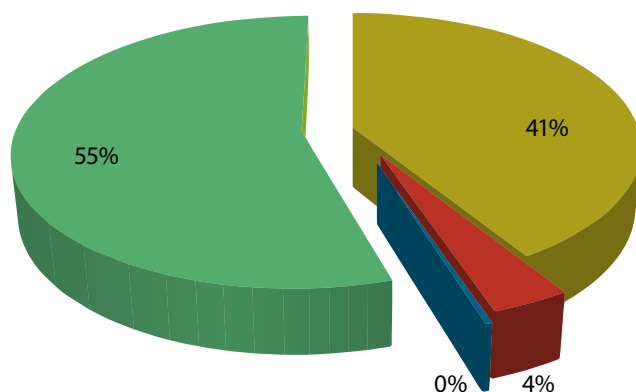
	PËRSHKRIMI	Për PV 2017	
		Numri	Pjesëmarrja në %
1	Rekomandimet sipas së cilave është vepruar (Rekomandimet që janë zbatuar plotësisht ose pjesërisht ose janë në rrjedhë)	465	59
2	Rekomandimet që nuk janë zbatuar (nuk janë ndërmarrë masa për shkak të faktorëve të jashtëm, subjekti nuk është pajtue me rekomandimet e dhëna, është lidhur me faktorët tjerë të jashtëm ose ngjashëm)	159	20
3	Rekomandimet që nuk mund të zbatohen për shkak rrethanave të ndryshuara	4	1
4	Rekomandimet për të cilat subjekti nuk ka dhënë informatë kthyesë për masat e ndërmarra/nuk janë bërë kontrollet e pasqyrave/revizori nuk ka pasur informata të mjaftueshme për të vërtetuar statusin e rekomandimit.	161	20
Numri i përgjithshëm i rekomandimeve për të cilat ka skaduar afati prej 90 ditëve për informatat kthyesë		789	100
5	Rekomandimet për të cilat afati prej 90 ditëve për dërgimin e informatave kthyesë nuk ka skaduar	0	
GJITHSEJ REKOMANDIMET E DHËNA		789	

- Rekomandimet sipas së cilave është vepruar (Rekomandimet që janë zbatuar plotësisht ose pjesërisht ose janë në rrjedhë)
- Rekomandimet të cilat nuk janë zbatuar (nuk janë ndërmarrë masa, nuk janë ndërmarrë masa për shkak të faktorëve të jashtëm ose ngjashëm)
- Rekomandimet që nuk mund të zbatohen për shkak rrethanave të ndryshuara
- Rekomandimet për të cilat subjekti nuk ka dhënë informatë kthyesë për masat e ndërmarra/nuk janë bërë kontrollet e pasqyrave/revizori nuk ka pasur informata të mjaftueshme për të vërtetuar statusin e rekomandimit.

PËR PROGRAMIN VJETOR PËR VITIN 2018

	PËRSHKRIMI	Për PV 2017	
		Numri	Pjesëmarrja në %
1	Rekomandimet sipas së cilave është vepruar (Rekomandimet që janë zbatuar plotësisht ose pjesërisht ose janë në rrjedhë)	120	41
2	Rekomandimet që nuk janë zbatuar (nuk janë ndërmarrë masa për shkak të faktorëve të jashtëm, subjekti nuk është pajtue me rekomandimet e dhëna, është lidhur me faktorët tjerë të jashtëm ose ngjashëm)	11	4
3	Rekomandimet që nuk mund të zbatohen për shkak rrethanave të ndryshuara	1	0
4	Rekomandimet për të cilat subjekti nuk ka dhënë informatë kthyesë për masat e ndërmarra/nuk janë bërë kontrollet e pasqyrave/revizori nuk ka pasur informata të mjaftueshme për të vërtetuar statusin e rekomandimit.	160	55
Numri i përgjithshëm i rekomandimeve për të cilat ka skaduar afati prej 90 ditëve për informatat kthyesë		292	100
5	Rekomandimet për të cilat afati prej 90 ditëve për dërgimin e informatave kthyesë nuk ka skaduar	507	
GJITHSEJ REKOMANDIMET E DHËNA		799	

- Rekomandimet sipas së cilave është vepruar (Rekomandimet që janë zbatuar plotësisht ose pjesërisht ose janë në rrjedhë)
- Rekomandimet të cilat nuk janë zbatuar (nuk janë ndërmarrë masa, nuk janë ndërmarrë masa për shkak të faktorëve të jashtëm ose ngjashëm)
- Rekomandimet që nuk mund të zbatohen për shkak rrethanave të ndryshuara
- Rekomandimet për të cilat subjekti nuk ka dhënë informatë kthyesë për masat e ndërmarra/nuk janë bërë kontrollet e pasqyrave/revizori nuk ka pasur informata të mjaftueshme për të vërtetuar statusin e rekomandimit.

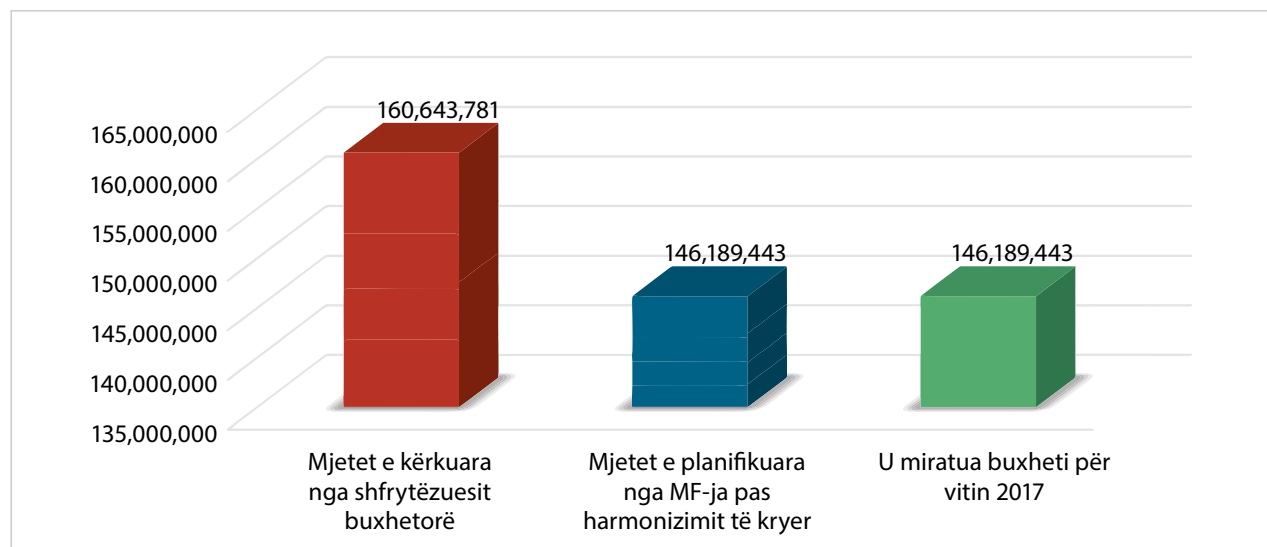
ASPEKTET KRYESORE NGA GJENDJET E KONSTATUARA TË BUXHETIT THEMELOR TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT PËR VITIN 2017

Menaxhimi i mirë me financat publike paraqet njërin nga prioritetet e larta të shtetit me të cilin mundësohet stabiliteti financiar dhe qëndrueshmërin e tyre. Përgatitja, miratimi dhe realizimi i Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut është proces, për të cilin në pajtim me kompetencat ligjore vazhdimisht njofton revizori i autorizuar shtetëror.

Lëshimi i afateve të parapara në miratimin e dokumenteve themelore të planit: Vendimi për përcaktimin e prioriteteve strategjike të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Strategjisë Fiskale për periudhën afatmesme prej tri viteve është konstatuar gjatë përpilimit të Buxhetit në vitet e kaluar. Konstatuam se edhe gjatë përpilimit të Buxhetit për vitin 2017, dokumentet e lartpërmendura janë miratuar me lëshimin e afateve të përcaktuara ligjore, për shkak të caktimit të zgjedhjeve të parakohshme parlamentare në vitin 2016. Në mungesë të strategjisë fiskale, shumat maksimale të mjeteve të miratuara, Ministria e Financave i ka përcaktuar me qarkoren buxhetore për vitin 2017 në nivel të Buxhetit për vitin 2016, të zvogluara për 10%.

Konstatuam se një pjesë e shfrytëzuesve buxhetorë nuk kanë dërguar plan të vendeve të sistematizuara dhe të plotësuar të punës, plan për prokurimet publike dhe planet strategjike trivjeçare të cilat janë bazë për përpilimin e buxhetit me çka ballafaqohet me rrezik buxheti i miratuar nga ana e Ministrisë së Financave mos të jetë në korelacion me nevojat e tyre reale. Kjo e imponon nevojën nga avancimi i procesit të planifikimit të nevojave të shfrytëzuesit buxhetorë dhe procesit të pajtueshmërisë të kërkesave të dërguara, ndërmjet udhëheqësve të shfrytëzuesve buxhetorë dhe Ministrisë së Financave.

Mjetet e kërkuara, të harmonizuara dhe të miratuara me buxhetin për vitin 2017

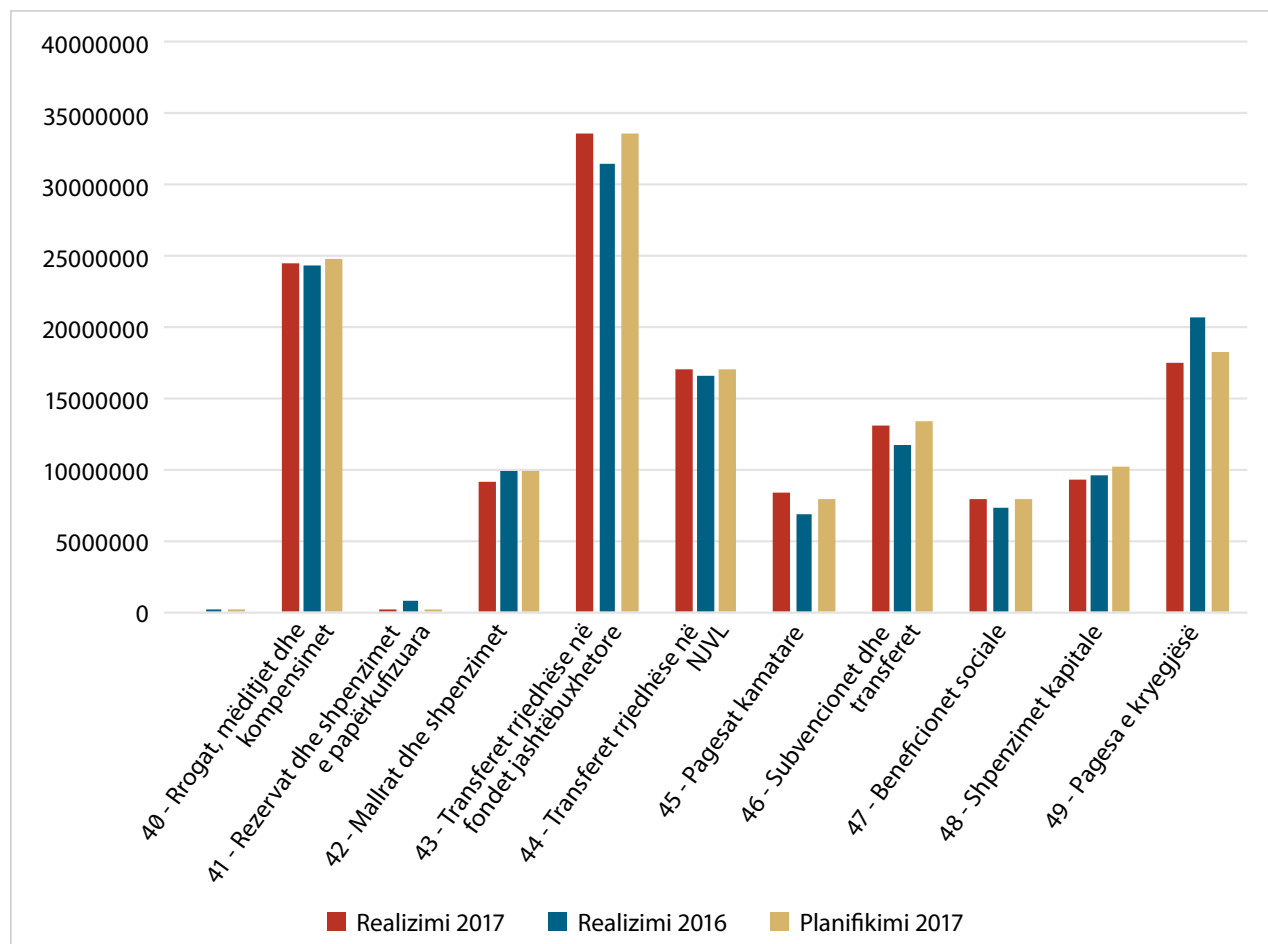

Me analizën e kryer të lartësisë së **shpenzimeve të planifikuara dhe të realizuara** për vitin 2017 konstatuam se këto janë realizuar në shumë prej 140.615.731 mijë denarë dhe janë rritur në mënyrë joevidente për 0,93% në lidhje me vitin 2016. Në kuadër të disa kategorive të caktuara të shpenzimeve të realizuara, rritja më e rëndësishme në lidhje me vitin 2016 shënohet te pagesat kamatare, ndërsa zvoglimi më i rëndësishëm ekziston te shpenzimet për rezervat e shpenzimeve të papërkufizuara.

Gjatë vitit 2017 në **Fondin e Sigurimit Pensional dhe Invalidor të Republikës së Maqedonisë së Veriut** janë transferuar mjete në shumë prej 28.460.553 mijë denarë, gjegjësisht për 6.96% më shumë se në vitin 2016. Një pjesë e mjeteve të transferuara në Fondin e SPIM-it janë dedikuar për mbulimin e detyrimeve në bazë të sigurimit pensional dhe invalidor, të përcaktuara me ligj gjegjësisht për mbulimin e deficitit rrjedhës të Fondit të SPIM-it për pagesën e pensioneve.

Transferet rrjedhëse në Fondin e Sigurimit Shëndetësor të Maqedonisë së Veriut në vitin 2017 arrijnë 5.074.727 mijë denarë dhe këto janë më të larta për 6.41% lidhur me vitin 2016.

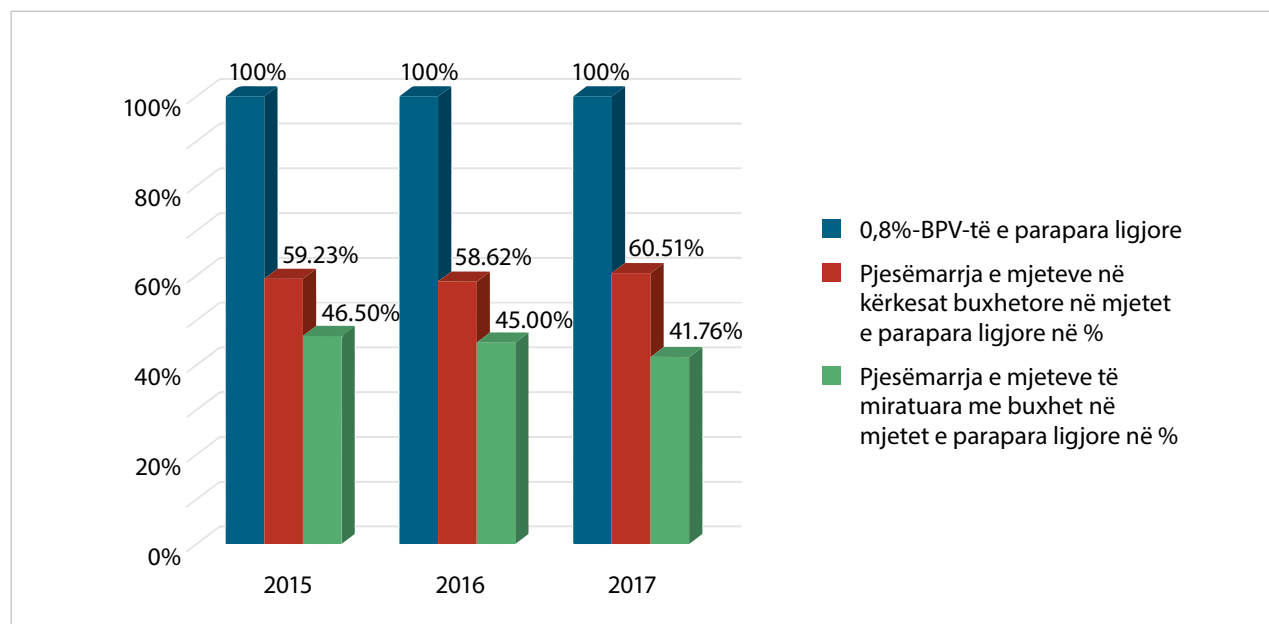
Shpenzimet dhe daljet e realizuara dhe të planifikuara në vitin 2017 dhe shpenzimet dhe daljet e realizuara në vitin 2016

Në gusht të vitit 2017 janë bërë ndryshimet dhe plotësimet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, me ç'rast është bërë zvogëlimi i pjesës së të ardhurave dhe pjesës së shpenzimeve të Buxhetit Themelor për 2% në lidhje me buxhetin e miratuar së pari.

Konstatuam se mjetet të cilat lejohen për pushtetin gjyqësor janë më të vogla edhe në lidhje me mjetet e kërkuara edhe në lidhje me mjetet e përcaktuara ligjore 0,8% të BPV-së dhe të analizuar sipas viteve, për vitin 2015 arrijnë 0,37% të BPV-së, 0,36% të BPV-së për vitin 2016 dhe për vitin 2017 arrijnë 0,33% të BPV-së.

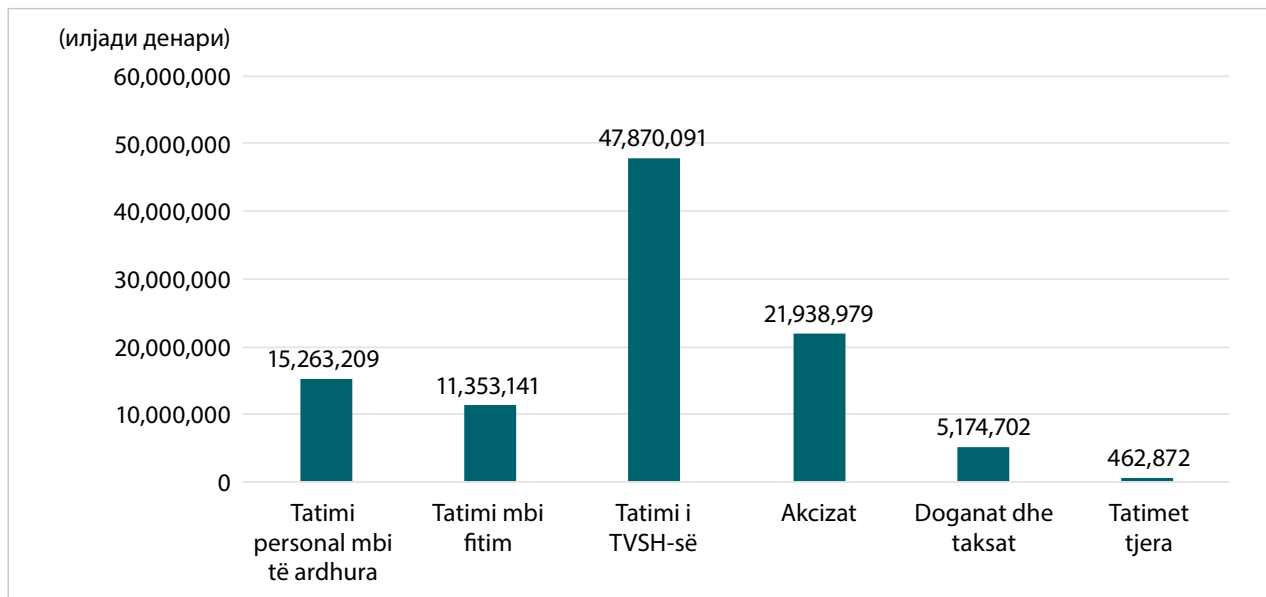
Mjetet e lejuara dhe të kërkuara për realizimin e veprimtarive të pushtetit gjyqësor lidhur me mjetet e parapara ligjore, janë paraqitur në grafikën më poshtë, sipas viteve:

Me rëndësi të veçantë është se **shpenzimet kapitale** marrin pjesë me vetëm 1% në mjetet e përgjithshme me Buxhetin për pushtetin gjyqësor, që paraqet rrezik nga përmbushja jo e plotë e qëllimeve strategjike, përkatësisht zvogëlimi i efikasitetit të gjykatave dhe përforcimi i besimit të opinionit në gjyqësinë, mospagimi dhe garantimi i pavarësisë së gjyqësisë, sigurimi i mjeteve të nevojshme për realizimin e pandërprerë të funksioneve të institucioneve të pushtetit gjyqësor.

Pjesëmarrje më të madhe në të ardhurat e Buxhetit Themelor të RMV-së kanë **të ardhurat tatimore** realizimi i të cilave në pjesën më të madhe është në kompetencë të Drejtorisë së të Ardhurave Publike dhe Drejtorisë së Doganave. Në vitin 2017, të ardhurat tatimore janë realizuar në shumë të përgjithshme prej 102.062.994 mijë denarë dhe marrin pjesë me 70,57% në të ardhurat e përgjithshme të Buxhetit Themelor. Në vitin 2016 janë realizuar në shumë prej 97.336.145 mijë denarë që paraqet 62,6%.

Pjesëmarrja e tatimeve të veçanta në të ardhurat tatimore në vitin 2017

Me revizionin në vitin 2017 konstatuam se Drejtoria e të Ardhurave Publike ka nevojë nga rritja e efikasitetit të kontrollit tatimor dhe përforcimit dhe rritjes së kapaciteteve kadrovike, duke e pasur parasysh strukturën e pavolitshme të moshës së inspektorëve dhe kontrolluesve tatimorë. Gjithashtu, nevojitet vazhdimi i aktiviteteve për sigurimin e mjeteve të dedikuara për zhvillim, zbatimin e sistemit të ri të integruar tatimor të TI-së për evidencën dhe arkëtimin, në drejtim të përmirësimit sistemor dhe menaxhimit me proceset e punës dhe tejkalimit të rreziqeve ekzistuese.

Në vitin 2017 janë arkëtuar gjithsej **tatimet importuese** dhe taksat në shumë prej 5.174.702 mijë denarë që është për 8,7% shumë më e lartë lidhur me shumën e arkëtuarë në vitin 2016, kur janë arkëtuar gjithsej 4.760.740 mijë denarë.

Me revizionin e kompetencës së **Drejtorisë së Doganave** konstatuam se nevojitet vazhdimi i aktiviteteve për të vepruar lidhur me kërkesat e parashkruara nga tatimet importuese, të evidentuara në evidencën doganore, zbatimin dhe përdorimin e sistemit të integruar për arkëtimin e doganës dhe tatimeve doganore dhe përpunimin dhe arkëtimin e akcizave, plotësimin e infrastrukturës së serverit dhe ekipimin plotësues kadrovik të Sektorit të TKI-së.

Pjesa më e madhe e **të ardhurave kapitale** të cilat realizohen në Buxhetin Themelor janë të ardhurat, realizimi, evidentimi dhe kontrolli mbi zbatimin e të cilave bëhet nga ana e organeve të administratës shtetërore, në kuadër të kompetencave të tyre të përcaktuara me ligj. Te të ardhurat kapitale që janë në kompetencë të Ministrisë së Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave konstatuam se ka nevojë të vendoset evidencë e plotë dhe komplete e kërkesave në bazë të qirasë së tokës ndërtimore dhe zbatimit të softuerit aplikativ për ndjekjen e kërkesave, të ardhurave të arkëtuarë dhe të dhënave tjera lidhur me tokën bujqësore të dhënë me qira.

Ngarkimi me borxh në vend bëhet nëpërmjet lëshimit të letrave me vlerë afatshkurtra ose afatgjata, që i lëshon Republika e Maqedonisë së Veriut, me qëllim të grumbullimit të mjeteve në para. Hyrjet nga ngarkimi me borxh në vend në vitin 2017 janë në shumë të përgjithshme prej 58.879.324 mijë denarë, prej të cilave 38.389.401 mijë denarë nga letrat me vlerë afatshkurtra – shkresat shtetërore dhe 20.489.923 mijë denarë nga letrat me vlerë afatgjata – obligacionet shtetërore, që krahasuar me vitin 2016 është për 152.693 mijë denarë ose 0,26% më pak.

Në vitin 2017 në llogarinë e Buxhetit Themelor nuk janë realizuar hyrjet në bazë të **ngarkimit me borxh jashtë vendit**. Deficiti buxhetor në nivel të Buxhetit Qendror të shtetit, përfundimisht në prill të vitit 2017 arrin 2,7% të BPV-së, financohet nga mjetet e siguruar me euroobligacionin e lëshuar në vitin 2016, të cilat janë mjete të dedikuara për mbështetjen buxhetore në vitet 2016 dhe 2017 dhe për rifinancimin e detyrimeve që maturojnë në bazë të pagesës së borxhit shtetëror.

Kemi bërë krahasimin e të dhënave të evidentuara në të dyja bazat me të cilat menaxhon **thesari me** të dhënat e evidentuara në bazën e kontabilitetit buxhetor, me ç’rast konstatojmë se kontrollet e vendosura, i mbulojnë rreziqet në funksionimin dhe menaxhimin me llogarinë e thesarit në pjesën e plotësisë dhe saktësisë në evidentimin e hyrjeve dhe daljeve të mjeteve në Buxhetin Themelor.

Mendimi për t’i shfrytëzuar mjetet buxhetore nga ana e shfrytëzuesve buxhetorë, të klasifikuara në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë së Veriut sipas ndarjeve, e shprehim në raportet e veçanta të revizioneve të kryera të revizorëve të autorizuar shtetërorë.

FONDI I SIGURIMIT PENSIONAL DHE INVALIDOR I MAQEDONISË SË VERIUT

Enti Shtetëror i Revizionit kryen revizionin e rregullshmërisë së Fondit të Sigurimit Pensional dhe Invalidor për vitin 2017, me ç'rast i konstatoi gjendjet si vijon:

- ✓ Sistemi i kontrolleve të brendshme në procesin e realizimit të së drejtës së SPI-së është rregulluar me shumë akte dhe procedura të veçanta interne me të cilat nuk janë përfshirë një pjesë e dokumenteve të nevojshme të dosjes elektronike dhe të letrës pensionale. Ekziston mospajtueshmëria në punë në nivel të Fondit, përkatësisht kontrollet te një pjesë e filialeve të Fondit nuk sigurojnë në tërësi dokumentacionin e vërtetuar dhe të plotë, me çka rritet rreziku nga parregullsitë në procedurën e përpunimit të lëndëve pensionale dhe njohjen e të drejtave të sigurimit pensional dhe invalidor. Gjatë pagesës së pensioneve, edhe krahas aktiviteteve të ndërmarra për funksionimin e kontrolleve të brendshme, ekziston rrezik nga pagesa e shfrytëzuesit të pensionit edhe pas skadimit të së drejtës së përcaktuar ligjore. Aktivitetet e ndërmarra për kthimin e shumë mjeteve të paguara nuk i japin rezultatet e pritura.

Revizioni rekomandon të përpilohet Udhëzimi i ri për organizimin dhe mënyrën e kryerjes së punëve në procedurën për t'i realizuar të drejtat e SPI-së dhe shfrytëzimin e dosjes pensionale elektronike nëpërmjet sistemit të vendosur elektronik të Fondit dhe sigurimin e kapaciteteve përkatëse për kryerjen e detyrave të punës dhe zbatimin e kontrolleve në procesin e realizimit të të drejtave të SPI-së dhe pagesën e pensioneve.

- ✓ Transferimi i mjeteve buxhetore nga Buxheti Qendror i RMV-së për nevojat e Fondit bëhet nëpërmjet MPPS-së, ndërsa arkëtimi i kontributit për sigurimin pensional dhe invalidor duke filluar nga viti 2009 është në kompetencë të Drejtorisë së të Ardhurave Publike. Kontrollin, gjetjen, arkëtimin, arkëtimin e detyrueshëm, parashkrimin dhe shlyerjen e kontributeve për sigurimin e detyrueshëm social i kryen Drejtoria e të Ardhurave Publike në pajtim me dispozitat e Ligjit për kontribute nga siguri i detyrueshëm social. Me ligjin në fjalë është rregulluar se institucionet kompetente kanë obligim që në mënyrë të ndërsjellë të shkëmbejnë të dhëna për obliguesit për të paguar kontributet, përlllogaritjen dhe pagesën e kontributeve. Megjithatë, shkëmbimi i të dhënave për obliguesit nuk siguron informata të plota për shumën e kërkesave në bazë të kontributit, të nevojshëm për krijimin e aktiviteteve në periudhën e ardhshme dhe dinamikën e arkëtimit të kontributit. Fondi në bashkëpunim me palët e tjera të përfshira nuk i ka ripërtërirë aktivitetet për revidimin e marrëveshjes të lidhur ndërmjet Fondit dhe DAP-së për dërgimin e të dhënave për borxhet e veçanta të çdo paguesi të rrogës i cili ka borxh përkundër që me Protokollin e lidhur ndërmjet Fondit dhe DAP-së parashihet dërgimi i të dhënave për t'i paguar kontributet e obligacioneve ndaj Fondit.
- ✓ Vështirësitë të cilat janë të pranishme gjatë arkëtimit të kërkesave të paarkëtuara në bazë të kontributit të papaguar për SPI-në përfundimisht me vitin 2008 dhe të kërkesave në bazë të dëmeve janë të pranishme edhe në vitin 2017 për shkak të faktit që një pjesë e obligacioneve

janë në likuidim ose falimentim, një pjesë paraqesin obligacione joaktive, një pjesë janë obligacione aktive që nuk paguajnë kontribut, etj. Fondi edhe krahas sigurimit të të dhënave për statusin e obligacioneve nga Regjistri Qendror nuk shënon progres evident në bazë të arkëtimit të këtyre kërkesave. Për shkak të parashkrimit absolut të kërkesave të evidentuara në shumë 6.317.564 mijë denarë, përkatësisht për afërsisht 102.724.600 euro më 31.12.2018 nuk do të mund t'i arkëtojnë nga obligacionet, ndërsa të punësuarit do t'i realizojnë të drejtat e SPI-së në shumë të vogël ose aspak nuk do t'i realizonin për shkak të kontributeve të papaguara.

Revizioni është i mendimit se Qeveria e RMV-së duhet të ndërmerr aktivitete me të cilat do t'i obligojë institucionet kompetente ta shqyrtojnë propozimin e dërguar nga Fondi nëpërmjet MPPS-së për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për SPI-në („Gazeta Zyrtare e RM-së“ nr. 98/12...) dhe të sigurojë, mjetet e kontributeve për sigurimin pensional dhe invalidor që kanë ndodhur deri më 31.12.2008 të kenë karakter të mjeteve për konsumim personal dhe arkëtimi i tyre mos të parashkruhet.

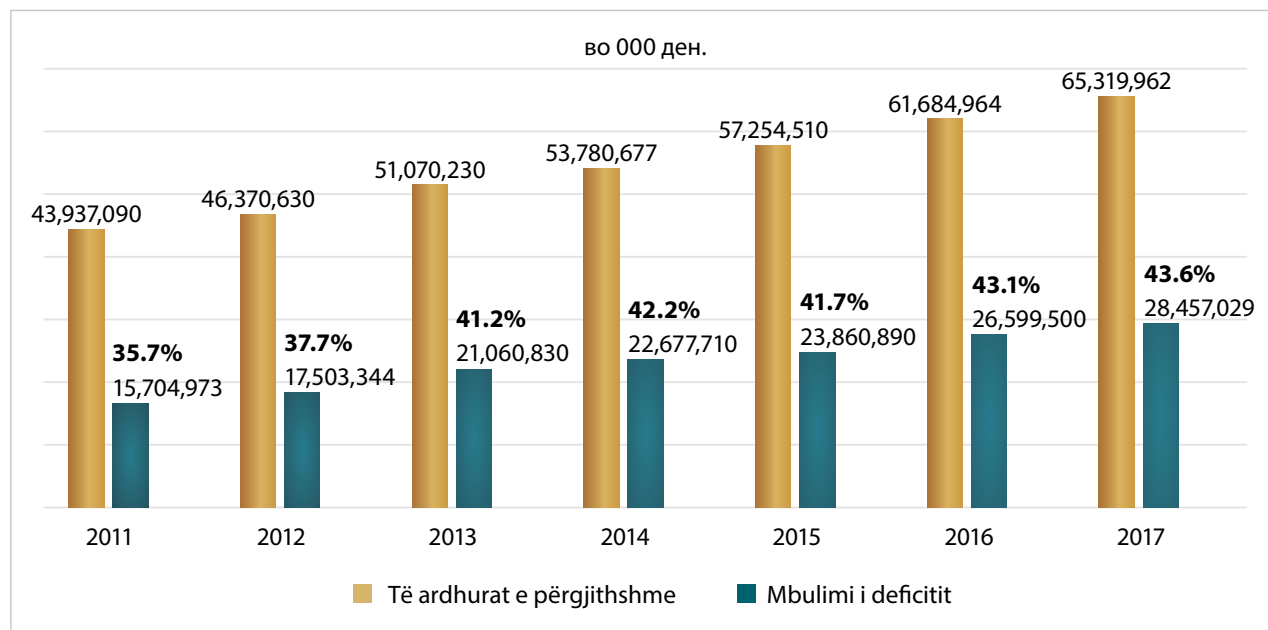
Revizioni rekomandon që të ripërtërihen aktivitetet për të reviduar marrëveshjen të lidhur ndërmjet Fondit dhe DAP-së për shkëmbimin e ndërsjellë të të dhënave për obliguesit për t'i paguar kontributet, për llogaritjen dhe pagesën e kontributeve.

- ✓ Për shkak të mungesës së të dhënave të nevojshme në llogarinë përkatëse të pagesës së dedikuar për grumbullimin e mjeteve për kontributin e SPI-së në fund të vitit 2017 ka mjete të pandara të cilat Fondi nuk mund t'i shfrytëzojë në shumë prej 624.122 mijë denarë (prej të cilave një pjesë në shumë prej 262.800 mijë denarë janë saldo e llogarisë së theksuar nga vitet paraprake), ndërsa të siguruarit nuk mund t'i realizojnë të drejtat e SPI-së. Me futjen e arkëtimit të integruar nëpërmjet DAP-së, shumat e mjeteve të pandara rritet vazhdimisht për shkak të pagesave të paalokuara për të cilat Fondi nuk ka marrë fletëparaqitje përkatëse, të dhëna të pasakta gjatë parashkrimit të për llogaritjes mujore, të dhëna të ndryshuara amë të cilat DAP-i ka për obligim t'i zgjidh, mjete të paguara gabimisht ose shumë mjete të paguara nga obligacionet dhe mjetet e paguara pamjaftueshëm për numrin e përgjithshëm të të punësuarve të obliguesit për të cilët pritet pagesa plotësuese, ndërsa Fondi dhe DAP-i kanë për obligim t'i ndajnë. Është e nevojshme që Fondi në bashkëpunim me organet kompetente t'i intensifikojë aktivitetet për zgjidhjen e gjendjeve me mjetet e paalokuara dhe të pandara në bazë të kontributit të paguar për sigurim pensional dhe invalidor.
- ✓ Të ardhurat e përgjithshme të realizuara në vitin 2017 arritën 66.502.391 mijë denarë të cilat sipas burimeve të financimit dhe pjesëmarrjes së tyre në të ardhurat e përgjithshme realizohen sipas bazave si vijon:
 - Kontributet për sigurim pensional dhe invalidor - 54%
 - Transferet nga nivelet tjera të pushtetit - 45%;
 - Tatimet vendore të mallrave dhe shërbimeve (akcizave) - 1,74%, dhe
 - Të ardhurat tjera - 0,14%.

Fondi edhe krahas rritjes së të ardhurave në bazë të kontributeve të SPI-së ka mungesë të mjeteve për pagesën e pensioneve dhe funksionimin e tij të pandërprerë, për këtë shkak parasheh që mbulimin e deficitit ta kryejë me mjetet nëpërmjet transfereve të Buxhetit Qendror të RMV-së. Ministria e Financave për të mbuluar deficitin në vitin 2017 ka arkëtuar gjithsej 28.457.029 mijë denarë, që krahasuar me vitin 2016 ka rritje për 7% përkatësisht në shumë prej 1.857.529 mijë denarë.

Trendi i lëvizjes së pjesëmarrjes së deficitit në të ardhurat e përgjithshme në periudhën 2011-2017 është paraqitur në grafikën e prezantuar më poshtë.

Pjesëmarrja e deficitit në të ardhurat e përgjithshme

Rritja e deficitit dhe varësisë së Fondit nga transferet e mjeteve të Buxhetit të RMV-së është shkaktuar nga rritja permanente e numrit të shfrytëzuesve të pensioneve dhe lartësisë së të ardhurave pensionale, ndikimi i zgjidhjeve të caktuara ligjore të realizimit të të ardhurave nga arkëtimi i kontributit dhe pagesa e madhe e mjeteve për pensionet, si dhe mënyra ekzistuese e ndarjes dhe pagesës së kontributeve ndërmjet Fondit dhe fondeve pensionale private.

Për t'i tejkaluar gjendjet është e nevojshme që Fondi dhe ministrinë kompetente të ndërmarrin aktivitete për zhvillimin e kapaciteteve të parashikuara aktuale dhe pensionale dhe përpilimin e analizës gjithëpërfshirëse për stabilizimin e sistemit pensional. Gjithashtu, rekomandohet që Fondi në bazë të analizës së bërë, të dërgojë propozim në Qeveri duke e rianalizuar mënyrën ekzistuese të ndarjes dhe pagesës së kontributeve ndërmjet Fondit dhe fondeve pensionale private.

Pas dërgimit të Raportit Përfundimtar tek organet kompetente, Ministria e Punës dhe Politikës Sociale e Republikës së Maqedonisë së Veriut në Qeveri dërgoi mendim numër 09-10183/2 të muajit tetor të vitit 2018 në të cilin janë konstatuar aktivitetet sipas së cilave është e nevojshme të veprohet sikurse nga ana e MPPS-së, ashtu edhe nga ana e FSPIM-së, duke përfshirë propozimin e ndryshimeve dhe plotësimeve të akteve ligjore që e rregullojnë këtë fushë;

Gjithashtu, Qeveria e RMV-së në mbledhjen e mbajtur më 06.11.2018 miratoi një varg konkluzionesh me të cilat i ngarkoi organet kompetente (Ministrinë e Punës dhe Politikës Sociale dhe Ministrinë e Financave) dhe FSPIM-në të ndërmarrin aktivitete për mënyrën e mbulimit të deficitit të Buxhetit të FSPIM-së i cili çdo vjet rritet. Njëra nga masat që janë ndërmarrë paraqet edhe ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për kontribute nga sigurimi i detyrueshëm social me të cilin bëhet rritja e shkallës së kontributit për sigurimin e detyrueshëm pensional invalidor.

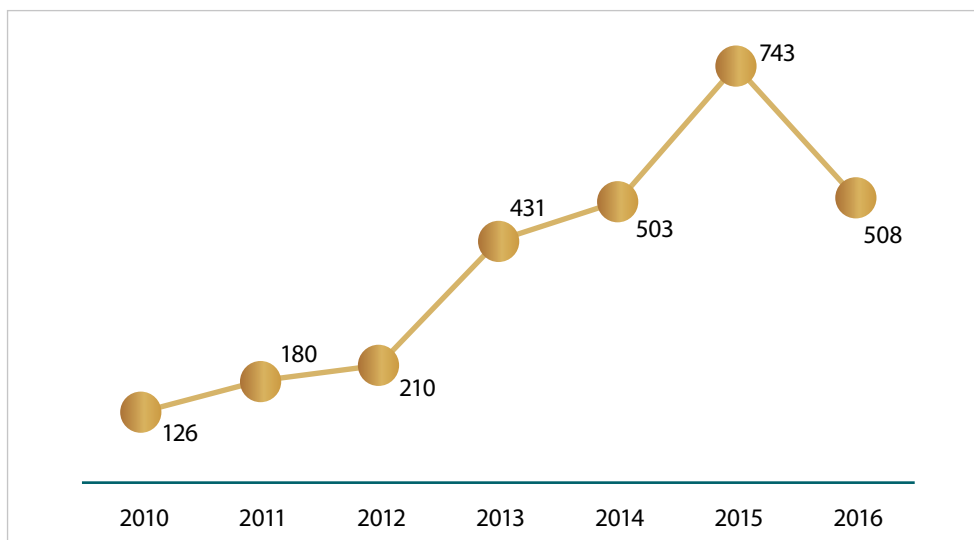
FONDI I SIGURIMIT SHËNDETËSOR

Enti Shtetëror i Revizionit kryen revizionin e raporteve financiare bashkë me revizionin e pajtueshmërisë të Fondit të Sigurimit Shëndetësor në llogarinë e buxhetit të fondeve për vitin 2017. Me revizionin e kryer u konstatuan gjendjet si vijon:

- ✓ katër nga nëntë sektorët nuk kanë të emëruar drejtorë, ndërsa kontrollet janë bartur në nivel më të ulët hierarkik, që krijon rrezik të përcaktimit joadekuat të një pjese të përgjegjësive dhe realizimit joadekuat të aktiviteteve të sektorëve;
- ✓ gjatë vitit 2017 për t'u mjekuar jashtë vendit janë paguar 394.658 mijë denarë (6.417.200 euro), mirëpo në procedurën për t'i dërguar për mjekim jashtë vendit janë konstatuar parregullsi dhe lëshime të caktuara, përkatësisht:
 - pavarësisht specifikave dhe subtilitetit të aktiviteteve në këtë procedurë, ajo nuk është rregulluar në mënyrë të veçantë përkatësisht ka trajtim si procedurë e përgjithshme administrative, e cila është e ndërlikuar dhe afatgjatë;
 - nuk është siguruar mbrojtja juridike përkatëse e kërkuar;
 - nuk parashihet forma organizative (seksioni ose reparti) në të cilën do të delegohen kompetencat dhe aktivitetet për t'u zbatuar, ndjekur dhe kontrolluar aktivitetet lidhur me këtë proces;
 - nuk është vendosur kontrolli ex-post;
 - nuk është vendosur sistemi i ndjekjes së statusit të mjekimit jashtë vendit dhe sigurimi i dokumenteve të sakta dhe të besueshme që shkakton në librat e punës së FSSHM-së me gjendjen më 31.12.2017 të evidentohen kërkesat për avancat e dhëna në shumë prej 313.596 mijë denarë (5.099.100 euro), dhe
 - nuk bëhen analiza për suksesin e mjekimit në spitalet e caktuara të mjekimit.

- ✓ është ngritur procedurë gjyqësore / kërkesë e padisë nga ana e FSSHM-së në lartësi prej 68.240 mijë denarë për mjetin ndihmës ortopedik tek i cili gjatë lëshimit të tij janë konstatuar parregullsi të caktuara. Për të mbajtur procedurën, FSSHM-ja ka angazhuar zyrë avokati për shërbimet e të cilit janë paguar 987 mijë denarë.

Numri i verifikimeve të kryera të mjetit ndihmës kontestues, në mënyrë grafike sipas viteve është paraqitur më poshtë, me ç'rast ajo gjatë vitit 2017 nuk është lëshuar.

- ✓ Marrëveshja e lidhur për evidentimin dhe ndjekjen e kërkesave, ndërmjet DAP-së dhe Fondit nuk është në pajtim me Ligjin për kontribute nga sigurimi i detyrueshëm social, përkatësisht me të nuk është përcaktuar obligimi që DAP-ja t'i dërgojë informatat e konstatuara ligjore tek institucionet të cilat ndikojnë mbi plotësinë e kërkesave të deklaruara në bazë të kontributit të papaguar në raportet financiare të Fondit;
- ✓ FSSHM-ja nuk disponon me plan strategjik aktual përkatësisht plani i fundit i miratuar strategjik ka të bëjë me periudhën 2010-2015, e as që disponon me strategjinë e TI-së;
- ✓ nuk është rregulluar statusi i një pjese të objekteve ndërtimore dhe tokës në pajtim me Ligjin për kadastër të patundshmërive që ndikon në realitetin dhe besueshmërinë e të dhënave të deklaruara në raportet financiare;
- ✓ për kërkesat në bazë të kontributit të papaguar për sigurimin shëndetësor për periudhën prej vitit 2009 deri në vitin 2016 që arrijnë 1.624.243 mijë denarë (26.410.450 euro) janë konstatuar një varg lëshimesh në evidencën e tyre që kanë ndikim në raportet financiare për vitin 2017;

Në pjesën Çështjet tjera, revizioni zbuloi për zbatimin e aktiviteteve dhe gjendjes së kartelës elektronik të sigurimit shëndetsor dhe problemet me mossa sigurimin e vazhdimësisë në lëshimin e tyre.

Në të njëjtën kohë revizioni sugjeroi në ndikimin e pavoritshëm të vendosjes së sistemit për sigurimin e detyrueshëm social në pajtim me të cilin të gjithë qytetarët kanë të drejtën e sigurimit shëndetësor, strukturën e të siguruarve, lartësinë e shkallës efektive të kontributit për sigurimin shëndetësor dhe të ardhurat që realizohen në këtë bazë dhe shkallën e papunësisë mbi qëndrueshmërinë e sistemit ekzistues të sigurimit shëndetësor.

Revizioni zbuloi edhe për mënyrën e pagesës së shërbimeve të kryera të institucioneve shëndetësore përkatësisht nuk është vendosur korrelacioni ndërmjet nivelit të shërbimeve të kryera dhe faturimit dhe kompensimit të tyre nga ana e Fondit me çka nuk është siguruar blerja e vërtetë e shërbimeve të paraparë me Ligjin për sigurim shëndetësor. Fondi në vend që t'i kompensojë shërbimet e kryera shëndetësore është i detyruar të sigurojë mjete për funksionimin e plotë të atyre ISHP-ve që nuk kanë mundësi të realizojnë vëllim të mjaftueshëm të shërbimeve ose të përputhen në sistemin ekzistues të vlerësimit të shërbimeve shëndetësore.

Revizioni nuk u bind se çmimet referente të shërbimeve shëndetësore janë të mjaftueshme për t'i mbuluar shpenzimet reale të institucioneve shëndetësore. Këto janë konstatuar në periudhën paraprake dhe nuk është bërë përshtatja e tyre në gjendjet aktuale për shkak të mungesës së analizave financiare të shpenzimeve nga ana e ISHP-ve që duhet të shërbejnë si tregues për krahasim.

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut e ngarkoi Ministrinë e Shëndetësisë ta informojë Qeverinë se deri ku është procesi për vënien e sërishme në funksion të Sistemit për Kartelën Shëndetësore Elektronike, përkatësisht cili është statusi i Projekt-sistemit për kartelën shëndetësore elektronike. Njëherazi janë ndërmarrë masat për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për kontribute nga sigurimi i detyrueshëm social me të cilin bëhet rritja e shkallës së kontributit për sigurimin e detyrueshëm shëndetësor.

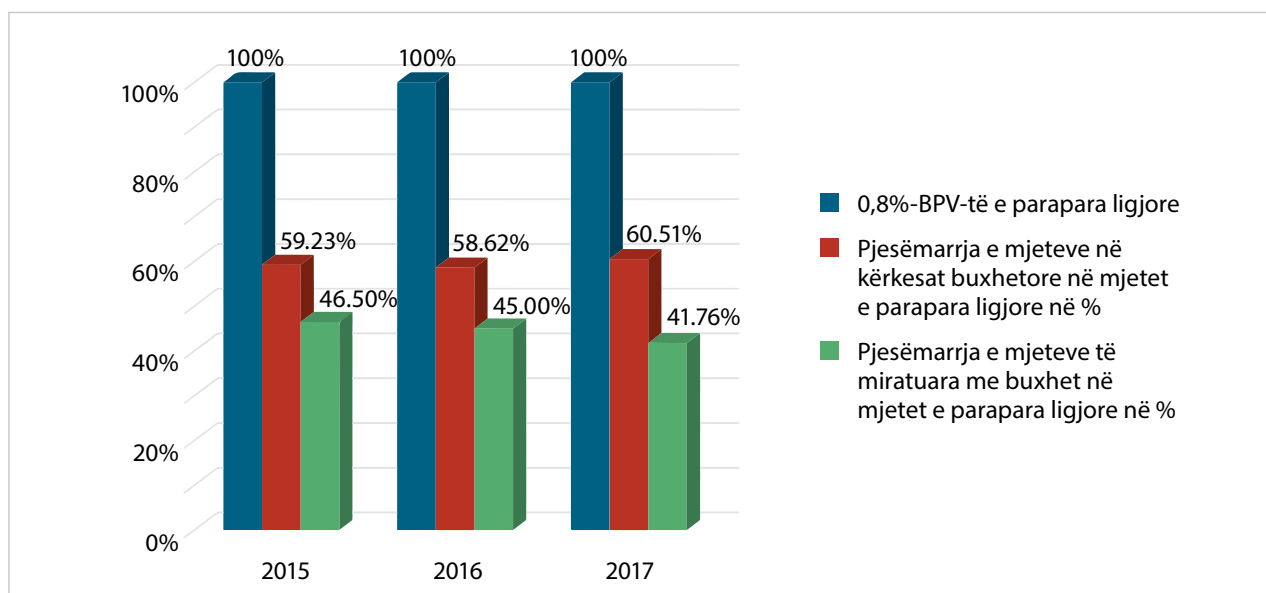
PUSHTETI GJYQËSOR

Pushteti gjyqësor është pjesë e Buxhetit të RMV-së që është e veçuar si ndarje e veçantë "Pushteti gjyqësor" dhe paraqet vlerësim vjetor të të ardhurave dhe shpenzimeve të individëve shfrytëzues që i përcakton Kuvendi i RMV-së dhe është i dedikuar për financimin e tyre. Në kuadër të pushtetit gjyqësor gjatë vitit 2017, funksionojnë Gjykata Supreme, Gjykata e Lartë Administrative, Gjykata Administrative, 4 gjykata të apelit, 27 gjykata themelore, Këshilli Gjyqësor, Këshilli për Përcaktimin e Fakteve dhe Ngritjen e Procedurës Disiplinore për Gjykatës dhe Akademia e Gjykatësve dhe Prokurorëve Publikë. Mjetet financiare për pushtetin gjyqësor sigurohen nga Buxheti i RMV-së, donacionet dhe të ardhurat personale të individëve shfrytëzues. Në pajtim me Ligjin për buxhetin gjyqësor, mjetet të cilat sigurohen nga Buxheti i RMV-së janë përcaktuar në shumë prej së paku 0,8% të bruto prodhimit vendor dhe në rastin e rebalancit të Buxhetit, këto nuk mund të zvogëlohen.

Nga analiza e qarkoreve të dorëzuara buxhetore, konstatoam se edhe krahas faktit që mjetet financiare të deklaruar të nevojshme për funksionimin e rregullt të individëve shfrytëzues të pushtetit gjyqësor prej viti në vit rriten prej 5% deri më 9%, mjetet që lejohen me Buxhetin e RMV-së zvogëlohen.

Më tutje, në pajtim me të dhënat për mjetet e planifikuara me Buxhetin e RMV-së për vitin 2015, për vitin 2016 dhe për vitin 2017 dhe rebalancet e realizuara, të dhënat nga Enti Shtetëror i Statistikës në lidhje me vlerën e bruto prodhimit vendor për vitet e njëjta, si dhe të dhënat për mjetet e nevojshme të theksuara në kërkesat buxhetore të individëve shfrytëzues, konstatoam se mjetet e parapara për pushtetin gjyqësor me Buxhetin e RMV-së, nuk janë në kornizat e mjeteve të parapara në pajtim me Ligjin për buxhetin gjyqësor.

Pjesëmarrja e mjeteve të nevojshme që janë deklaruar në qarkoret buxhetore dhe mjetet e lejuara në lidhje me mjetet e parapara ligjore është paraqitur në grafikën më poshtë, ku është evidente se

mjetet të cilat me Buxhetin lejohen për pushtetin gjyqësor janë më të vogla edhe në lidhje me mjetet e kërkuara edhe në lidhje me mjetet e përcaktuara ligjore prej 0,8% të BPV-së dhe këto për vitin 2015 arrijnë 0,37% të BPV-së, 0,36% të BPV-së për vitin 2016 dhe për vitin 2017 arrijnë 0,33% të BPV-së.

Mjetet të cilat me Buxhetin e pushtetit gjyqësor për vitin 2015, për vitin 2016 dhe për vitin 2017 janë paraparë për funksionimin e rregullt, në pjesën më të madhe janë të dedikuara për rroga dhe kompensime, ndërsa dukshëm më e vogël është pjesëmarrja e mjeteve për shpenzimet kapitale përkatësisht për investimet dhe zhvillimin e pushtetit gjyqësor.

Për nevojat e planifikimit dhe punës financiare të individëve shfrytëzues të pushtetit gjyqësor, një kohë të gjatë shfrytëzohet softueri për sistemin e menaxhimit të buxhetit të automatizuar ("SMBA"). Me këtë sistem është vendosur veprimi i unifikuar i të gjithë shfrytëzuesve në lidhje me futjen, përpunimin, azhurnimin dhe prezantimin e të dhënave që dalin nga puna e përditshme e gjykatave, duke e përfshirë edhe procesin e planifikimit të buxhetit.

Gjithashtu, në pajtim me Ligjin për buxhetin gjyqësor, me Buxhetin për pushtetin gjyqësor duhet të parashihen edhe mjetet për rezervën rrjedhëse të dedikuara për rastet e paparapara (mbulimin e shpenzimeve në rastet e fuqisë së lartë, fatkeqësive elementare) shuma e së cilës nuk mund ta tejkalojë shumën e 2% të shpenzimeve rrjedhëse të buxhetit gjyqësor. Gjatë ndarjes së këtyre mjeteve, së paku 2,5% duhet të veçohen për përsosjen profesionale të gjykatësve, nëpunësve gjyqësorë, nëpunësve shtetërorë, policisë gjyqësore dhe të punësuarve tjerë në gjykatat. Të dhënat për strukturën e shpenzimeve për vitin 2015, për vitin 2016 dhe për vitin 2017, tregojnë se gjatë planifikimit të buxhetit, nuk parashihen mjetet për këtë dedikim.

Më tutje, sipas strukturës së shpenzimeve të planifikuara konstatojmë se shpenzimet kapitale marrin pjesë me vetëm 1% në mjetet e përgjithshme të lejuara me Buxhetin për pushtetin gjyqësor. Në pajtim me Programin Vjetor për Shpenzimet Kapitale, këto dedikohen për përmirësimin e kushteve për punën në gjykatat përkatësisht për mirëmbajtjen e investimeve të objekteve dhe pajisjeve, përshtatjen e infrastrukturës gjyqësore për ndjekjen e reformave në jurisprudencë dhe për mirëmbajtjen e sistemeve informatike të pushtetit gjyqësor për shkak të rritjes së efikasitetit të gjyqësisë. Duke e pasur parasysh shumën e vogël të mjeteve që lejohen për shpenzimet kapitale për pushtetin gjyqësor, konstatojmë rrezik me përmbushjen e plotë të qëllimeve strategjike të pushtetit gjyqësor të parapara me planet strategjike, përkatësisht rritjen e efikasitetit të gjykatave dhe përforcimin e besimit të opinionit në gjyqësinë, sigurimin dhe garantimin e pavarësisë së gjyqësisë në RMV-në, sigurimin e mjeteve të nevojshme për kryerjen e pandërprerë të funksioneve të institucioneve të pushtetit gjyqësor, avancimin e vazhdueshëm të profesionalizmit dhe shkathtësive të gjykatësve dhe administratës gjyqësore.

Mënyra e këtillë e planifikimit të mjeteve për financimin e punës rrjedhëse të pushtetit gjyqësor krijon rrezik për funksionimin e tij të pandërprerë dhe ka ndikim mbi financimin stabil, afatgjatë, të barabartë dhe përkatës të pushtetit gjyqësor.

Nevojitet që Ministria e Financave në bashkëpunim me institucionet kompetente dhe Këshillin Buxhetor Gjyqësor, të ndërmarrin masa dhe aktivitete për rishqyrtimin e mënyrës së përcaktimit dhe sigurimit të mjeteve për pushtetin gjyqësor në Buxhetin e Republikës në lartësinë e përcaktuar me dispozitat e Ligjit për buxhetin gjyqësor.

MBROJTJA E INTEGRITETIT TERRITORIAL DHE PAQES DHE SIGURISË NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT

Rolin kryesor në sistemin nacional të mbrojtjes e ka Ministria e Mbrojtjes, e cila në pajtim me Ligjin për mbrojtje e krijon politikën e mbrojtjes, i përcakton drejtimet për zhvillimin e planeve afatgjata dhe afatmesme, menaxhon me resurset njerëzore, materiale dhe financiare dhe njëherazi është mbështetje e Armatës së Republikës së Maqedonisë së Veriut. Duke e realizuar misionin e vet, Armata përveç në Republikë, detyrat për mbrojtjen dhe ruajtjen e paqes dhe sigurisë i realizon edhe jashtë shtetit, nëpërmjet bashkëpunimit të përbashkët ose në përbërjen e sistemeve kolektive të sigurisë dhe mbrojtjes.

Me revizionin e kryer të rregullshmërisë së Ministrisë së Mbrojtjes për vitin 2017, revizorët i konstatuan gjendjet si vijon:

- ✓ Menaxhimi me resurset e Ministrisë dhe ARM-së zbatohet nëpërmjet sistemit të planifikimit, programimit, buxhetimit dhe realizimit shumëvjeçar, për çka është miratuar Rregullorja e planifikimit, programimit, buxhetimit dhe realizimit në Ministrinë e Mbrojtjes (PPBR) me të cilën përkufizohen qëllimet dhe prioritetet afatgjata dhe afatmesme, projektohen aftësitë dhe kapacitetet e mbrojtjes në pajtim me nevojat e mbrojtjes dhe të sigurisë së RMV-së. Në pajtim me Rregulloren e PPBR-së, pushteti ligjvënës dhe ekzekutiv në mënyrë afatgjate i përkufizon nevojat e mbrojtjes dhe të sigurisë dhe mënyrën e sigurimit të tyre, nëpërmjet dokumenteve të shumta strategjike, në mesin e të cilave edhe Strategjia e Mbrojtjes, e cila është miratuar në vitin 2018, por ende nuk është miratuar nga Presidenti i RMV-së. Gjithashtu, nuk është miratuar edhe plani afatmesëm për zhvillimin e mbrojtjes për vitet 2016-2019, që nuk është në pajtim me Ligjin për mbrojtje dhe ndikon në përmbushjen e qëllimeve të ministrisë dhe funksionimit të saj.
- ✓ Ministria nuk ka ndërmarrë aktivitete për sigurimin e pronës dhe pajisjes me të cilën disponon për mbrojtjen nga situatat e paparapara (zjarret, vërshimet, vjedhjet dhe ngjashëm), për shkak të mosvendosjes së evidencës financiare të vlerës së tyre, e cila gjendje është konstatuar me vite të tëra, që krijon rrezik me shpenzime plotësuese për buxhetin dhe pamundësinë për dëme, në rastin e ngjarjeve të paparapara.
- ✓ Mënyra e vendosur e planifikimit të prokurimeve publike nuk është në pajtim me Ligjin për kontrollin financiar të brendshëm publik dhe nuk e mbulon rrezikun nga gjetjet e gabuar të nevojës së prokurimit, vlerësimit joadekuatë të mjeteve të siguruara që janë të nevojshme për prokurim, përkufizimit joadekuatë të karakteristikave teknike të të mirave që prokurohen, që kontribuon për kohëzgjatjen e procedurave, lidhjes jo me kohë të marrëveshjeve dhe realizimit të vogël të planit vjetor për prokurime publike, kontraktimit të sasive të mëdha nga sasitë e nevojshme, gjendjeve që ndodhin gjatë zbatimit të procedurave për prokurime publike, në kundërshtim me Ligjin për prokurime publike.

Revizioni ka për obligim të sugjerojë se projekti „ARM-ja është shtëpia ime e vërtetë“ i referohet zgjidhjes së çështjes banesore të të punësuarve në ARM, është vënë në pushim edhe krahas asaj që janë ndërmarrë obligime në pajtim me Marrëveshjen dhe për realizimin e tij në periudhën prej vitit 2013 deri në vitin 2016 janë shpenzuar mjeteve të shumta nga Buxheti i Ministrisë.

MINISTRIA E PUNËVE TË JASHTME

Ministria e Punëve të Jashtme është organ i administratës shtetërore, i cili për shkak të realizimit të politikave dhe qëllimeve të veta, i kryen punët që u referohen punëve të jashtme dhe politikës së jashtme të Republikës së Maqedonisë, vendosjes, mbrojtjes së interesave, të drejtave dhe pronës së Republikës dhe shtetasve të saj, personave vendorë dhe juridikë jashtë vendit, kryen punë mbi organizimin dhe udhëheqjen me përfaqësitë diplomatike, konsullore dhe përfaqësitë tjera të RMV-së, si dhe punëve që kanë të bëjnë me lidhjen, komunikimin dhe bashkëpunimin me përfaqësitë diplomatike dhe konsullore të shteteve të huaja dhe misioneve të organizatave ndërkombëtare në RMV, akreditimin e ambasadorëve, si dhe punëve tjera të përcaktuara me ligj.

Me revizionin e kryer të rregullshmërisë së ministrisë për vitin 2017, janë konstatuar gjendjet më të rëndësishme si vijon:

- ✓ Përfundimisht më 31.12.2017, nga gjithsej 57 Përfaqësuesi Diplomatik të Konsullit (PDK), 21 PDK funksionon pa pasur, përkatësisht pa qenë i emëruar ambasador ose konsull i përgjithshëm, që paraqet 37% të numrit të përgjithshëm të PDK-së. Theksojmë se deri në ditën e njoftimit nga revizioni i kryer, mars 2019, 43 PDK ose 76% funksionojnë pa pasur përkatësisht pa qenë i emëruar ambasador ose konsull i përgjithshëm që nuk janë në pajtim me dispozitat e Ligjit për punë të jashtme dhe Ligjit për kontroll financiar të brendshëm publik dhe mund të ndikojnë mbi realizimin e qëllimeve dhe aktiviteteve politike në lidhje me shtetet, organet ndërkombëtare, organizatat dhe komunitetet, për t'i realizuar interesat e RMV-së në marrëdhëniet ndërkombëtare dhe afirmimin e shtetit si faktor aktiv në skenën ndërkombëtare.
- ✓ Në drejtim të gjetjeve të pronës së PDK-së, nevojitet vendosja e evidencës përkatëse të vlerës së tokës në të cilën janë ndërtuar objektet ndërtimore të PDK-së, e cila është pronësi e RMV-së, si dhe e tokës nën objektin ku ministria e kryen veprimtarinë e vet.
- ✓ Me qëllim të konfirmimit të plotësisë dhe gjithëpërfshirjes së të dhënave të theksuara për obligimet e ministrisë në raportet financiare, nevojitet vendosja e evidencës së obligimeve të ndërmarra nga ana e PDK-së, me qëllim të paraqitjes së tyre në bazën e vetme të të dhënave në thesar.
- ✓ Nevojitet që ministria t'i tejkalojë mangësitë gjatë realizimit të aktiviteteve në regjistrimin e mjeteve dhe burimeve të mjeteve, për paraqitjen e tyre reale dhe objektive në raportet financiare dhe të miratojë akte për të pranuar regjistrimin.

- ✓ Me qëllim të shpenzimit me dedikim të mjeteve, nevojitet që PDK-të t'i realizojnë shpenzimet për dedikimin për të cilin janë lejuar, ndërsa në kushtet e nevojës nga shpërndarja e mjeteve në kornizat e buxhetit të miratuar që të kërkohet pëlqimi nga Ministria e Financave. Gjithashtu, nevojitet ndërmarrja e masave dhe aktiviteteve, që mjetet e lejuara e të pashfrytëzuara në fund të vitit, PDK-të t'i dërgojnë në Buxhetin e RMV-së.

Revizioni ka për obligim të sugjerojë në nevojën nga ndërmarrja e aktiviteteve që i referohen zgjidhjes së kontestit gjyqësor që RMV-ja e mban në Republikën e Italisë, si dhe përfundimin e investimit të objektit të ambasadës së RMV-së në Uashington.

Gjithashtu, e theksuam nevojën nga rregullimi normativ i mënyrës së përcaktimit të rrogës dhe kompensimeve tjera të këshilltarëve të veçantë të cilët janë angazhuar në pajtim me Ligjin për të punësuarit në sektorin publik, si dhe mënyrën e përcaktimit të kompensimit për personalin e angazhuar lokalisht në PDK, duke e përfshirë edhe obligimin për rregullimin e statusit të tyre të punës, në pajtim me legjislacionin e shtetit të pranimit.

MINISTRIA E SHËNDETËSISË

Në pajtim me Programin Vjetor të Punës së Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2018 e kryem revizionin e rregullshmërisë së Ministrisë së Shëndetësisë për vitin 2017 të llogarive për buxhetin themelor; të ardhurave personale; buxhetin e huave / projekti i rikonstruksionit dhe ndërtimit të ISHP-ve të RMV-së dhe buxhetin e huave / projekti i ndërtimit të qendrës së re klinike në Shkup dhe Shtip. Me revizionin e kryer i konstatuam gjendjet si vijon:

- ✓ Është bërë angazhimi i personave me kontratë në vepër vazhdimisht prej një viti në vendet e punës të cilët nuk janë të sistematizuar në aktin e sistematizimit të ministrisë, nuk janë angazhuar për realizimin e punëve jashtë veprimtarisë. Për këta të punësuar janë paguar mjetet në shumë prej 12.656 mijë denarë, pa kritere për të përcaktuar lartësinë e kompensimit;
- ✓ Në periudhën e raportimit janë realizuar gjithsej 20 programe të ndryshme në fushën e mbrojtjes shëndetësore për të cilat janë paguar mjete në shumë prej 3.856.232 mijë denarë (62.703.000 euro), me ç'rast revizioni konstatoi se buxheti i përcaktuar nuk është i mjaftueshëm për t'i mbuluar të gjitha aktivitetet që i realizojnë ISHP-të, me çka bëhet përkeqësimi i vazhdueshëm i gjendjes financiare të ISHP implementatorëve të aktiviteteve;
- ✓ Është konstatuar dallimi ndërmjet kontabilitetit material dhe financiar me gjendjen më 31.12.2017 në shumë prej 1.522.714 mijë denarë që ndikon në cilësinë e raporteve financiare dhe informatave që i japin për menaxhimin dhe shfrytëzuesit e fundit;
- ✓ Nuk është bërë evidentimi dhe detyrimi i të punësuarve për aparatet celulare të marrë si subvencion nga operatori celular në shumë prej 1.548 mijë denarë;

- ✓ Nuk bëhet regjistrimi i vaksinave nga ana e ISHP-së dhe dërgimi i listave të regjistrimit në ministri, me çka pamundësohet sigurimi i të dhënave të nevojshme për gjendjen e tyre më 31.12.2017;
- ✓ Janë evidentuar kërkesat në shumë prej 127.735 mijë denarë për të cilat revizionit nuk i janë prezantuar të dhënat për masat e ndërmarra për arkëtimin e tyre;
- ✓ Më pak janë evidentuar obligime për periudhën e raportimit në shumë prej 161.652 mijë denarë;
- ✓ Janë bërë prokurimet e pajisjes mjekësore për një numër të madh të ISHP-ve me ç'rast janë konstatuar një varg parregullsish sikurse në pjesën e ndarjes së marrëveshjeve për prokurime publike, ashtu edhe në procedurën e pranimit, duke i përfshirë gjendjet ku pajisja e blerë nuk është vënë në përdorim, ndërsa afati i garancisë ka skaduar;
- ✓ Për një pjesë të pajisjes së blerë është bërë vazhdimi i revizionit duke siguruar të dhëna plotësuese nga organi kompetent, me çka revizioni konstatoi se për një pajisje të caktuar nuk është bërë hulumtimi përkatës në treg, ndërsa furnizuesit kanë marrë dallim plotësues në çmim;
- ✓ Janë konstatuar gjendjet që tregojnë respektim jokonsekuent të afateve të përcaktuara për realizimin e aktiviteteve ndërtimore të objekteve për të cilat janë ndarë marrëveshjet për prokurime publike, me ç'rast në raste të caktuara i është qasur lidhjes së një numri të madh të anekseve;
- ✓ Janë konstatuar gjendjet e realizimit të punëve të paparapara në periudhat paraprake, ndërsa rregullimi i tyre me lidhjen e anekseve është bërë me vonesë prej 17 muajsh;
- ✓ Gjatë realizimit të punëve për rikonstruksionin e ISHP-së, revizioni konstatoi se pozicionet e caktuara janë realizuar për 550% më tepër se marrëveshja themelore dhe paramatja përlllogaritja në bazë të së cilës është ndarë marrëveshja për prokurime publike;
- ✓ Janë ndërmarrë obligimet për prokurimin e derivateve të naftës në shumë prej 3.389 mijë denarë pa u zbatuar procedura për prokurime publike;
- ✓ Janë konstatuar gjendjet për ndarjen e marrëveshjes për prokurime publike për punët pa u siguruar leja për ndërtim, përkatësisht ajo është siguruar pas lidhjes së marrëveshjes për prokurime publike, ndërsa në raste të caktuara me vonesë prej 7 muajsh;
- ✓ Janë konstatuar gjendjet e barnave dhe materialeve mjekësore të dërguara në vlerë të përgjithshme prej 3.327.273 \$ (donacion) për të cilat në vitin 2017 janë paguar 2.444 mijë denarë për t'i mbuluar shpenzimet logjistike / administrative të dërgesave, por revizionit nuk i është prezantuar dokumentacioni për pranimin dhe dërgimin e tyre tek institucionet mjekësore që janë pranues të tyre, e as që janë siguruar të dhënat për atë se kush janë shfrytëzuesit e fundit;
- ✓ Është bërë zbulimi i gjendjeve në fushën e „sistemit nacional për punën materiale – financiare dhe të kontabilitetit në ISHP“ dhe „sistemit qendror për evidencën e orarit të punës“ me ç'rast revizori i autorizuar shtetëror zbuloi se sistemet e theksuara duke filluar nga 18.01.2018 janë lënë pa mbështetjen / mirëmbajtjen përkatëse, si dhe në pjesën e pagesës së tatimit mbi fitim të tepriçës së realizuar të të ardhurave mbi shpenzimet.

AGJENCIA E PUNËSIMIT E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Në kornizat e kryerjes së veprimtarisë, Agjencia është kompetente për pagesën e rregullt të të drejtave në bazë të papunësisë – kompensimi në para, kontributi për sigurimin pensional për personat e papunësuar të cilët kanë të paktën 15 vjet stazh pensional, sigurimin shëndetësor për pranuesit e kompensimit në para dhe sigurimin material. Gjithashtu, në kompetencë të Agjencisë është zbatimi i Planit Operativ për programet aktive dhe masat e punësimit dhe shërbimet në tregun e punës, me të cilin përcaktohen programet, masat dhe shërbimet e punësimit, ndërsa me zbatimin e të cilit duhet të përmirësohet funksionimi i tregut të punës, të mbështetet krijimi i vendeve të reja të punës dhe të rritet punësimi. Plani Operativ mbahet nga ministri i Punës dhe Politikës Sociale, ndërsa zbatimi i tij është koordinuar nga ana e drejtorit të Agjencisë në bashkëpunim me institucionet tjera.

Me revizionin e rregullshëm në Agjencinë e Punësimit për vitin 2017 janë përfshirë programet aktive dhe masat e punësimit të cilat janë pjesë e Programit të Qeverisë së RMV-së, Strategjisë Nacionale të Punësimit 2016-2020 dhe Planit Aksional të Punësimit të të Rinjve 2016-2020 në bazë të së cilave është miratuar Plani Operativ për programet aktive dhe masat e punësimit dhe shërbimet në tregun e punës për vitin 2017, me të cilin parashihet të financohen 30 masa aktive. Me revizionin e kryer të Planit Operativ dhe dokumenteve të prezantuara janë konstatuar gjendjet si vijon:

- ✓ gjatë realizimit të programeve aktive dhe masave të punësimit nuk veprohet në pajtim me udhëzimet operative për realizimin e Planit Operativ për vitin 2017 në pjesën e sigurimit të specifikimit për marrëveshjet e lidhura, kopjen e gjithë dokumentacionit financiar, ndarjen e mbështetjes këshillëdhënëse dhe të mentorit, si dhe zbatimin e aktiviteteve për ndjekjen e suksesit të programeve;
- ✓ janë konstatuar gjendjet që tregojnë për raportimin dhe transparencën e zvogëluar në shpenzimin e mjeteve buxhetore, mosrespektimin e dispozitave nga marrëveshjet e lidhura dhe dërgimin me kohë të dokumentacionit të nevojshëm i cili i konfirmon transaksionet e bëra nga ana e organizatës ndërkombëtare implementuesi i 12 programeve aktive dhe masave të punësimit. Gjendja e konstatuar nga ana e revizorit të autorizuar shtetëror siguroi vlerë të shtuar në zbatimin e aktiviteteve të theksuara për shkak që gjatë veprimit për rekomandimin e dhënë janë konstatuar kursime tek implementuesi i masave në bazë të TVSH-së në shumë prej 42.567 mijë denarë, përkatësisht 808.969 \$ dhe këto janë vënë në dispozicion për zbatimin e Planit Operativ për programet aktive dhe masat e punësimit dhe shërbimet në tregun e punës për vitin 2018 dhe të miratuar nga Qeveria e RMV-së.

Lëshimet të cilat paraqiten në realizimin e programeve në një pjesë të madhe janë për shkak të mospunësimit të mbështetjes këshillëdhënëse dhe të mentorit, si dhe aktiviteteve për ndjekjen e suksesit të programeve me futjen e kontrolleve në mënyrën e realizimit të programeve dhe masave të

punësimi, dhe inspektimin e marrëveshjes dhe dokumentacionit financiar dhe krahasimin e tyre me specifikimin, si dhe kontrollin në terren të personat juridikë që janë shfrytëzues të mjeteve.

Revizioni, gjithashtu, konstatoi mosrespektimin e dispozitave të Ligjit për punësimin e personave invalidë, në pajtim me të cilin në llogarinë e Fondit të Veçantë duhet të paguhet mjetet në para nga Buxheti i RMV-së, në bazë të TVSH-së së paguar dhe doganave nga ana e shoqërive mbrojtëse, si burime të mjeteve nga të cilat financohet Fondi i Veçantë, që ndikon në përmirësimin e kushteve të punësimi dhe punën e personave invalidë.

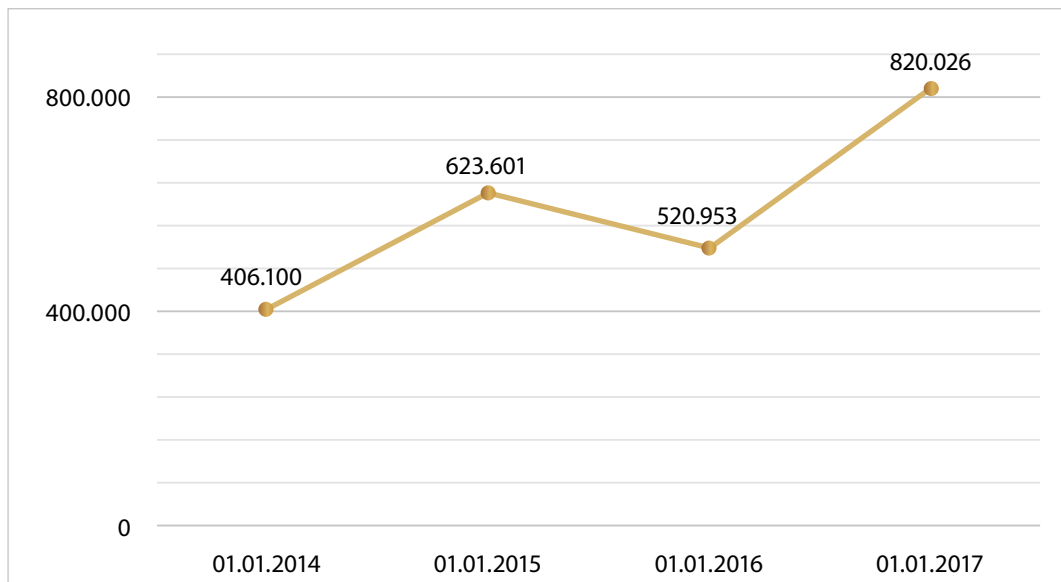
Pjesa më e madhe e të ardhurave të Agjencisë në vitin 2017 (71%) është kontributi i paguar për punësim. Revizioni konstatoi se në fund të vitit 2017 nga ana e Agjencisë nuk ishte bërë pajtueshmëri i të ardhurave të realizuara nga kontributi i punësimi me të dhënat e evidencës të cilën e posedon Drejtoria e të Ardhurave Publike. Në mungesë të mekanizmit kontrollues për ndjekjen e këtyre kërkesave, revizioni nuk ka mundur ta konfirmojë saktësinë dhe plotësinë e kërkesave të theksuara në bazë të kontributit të punësimi, me të edhe ta vërtetojë plotësinë dhe saktësinë e të ardhurave të realizuara.

Revizioni, gjithashtu, konstatoi për obligimet e ndërmarra pa zbatimin e procedurave për prokurime publike, regjistrimin e zbatuar jotërësisht të mjeteve, kërkesave dhe obligimeve, evidentimi i objekteve ndërtimore dhe tokës nuk e reflekton gjendjen faktike dhe për një pjesë nuk janë siguruar dokumente të rregullta dhe të besueshme, janë konstatuar parregullsi lidhur me shpenzimet për rroga dhe kompensime të rrogës, lëndë djegëse për mjetet motorike zyrtare dhe marrëveshjet e lidhura me të punësuarit për pagesën e shpenzimeve për transport dhe shpenzimeve gjyqësore.

Në pjesën e çështjeve që ndikojnë në vazhdimësinë e Agjencinë, revizioni bëri prezantimin e një varg gjendjesh që kanë të bëjnë me:

- ✓ parregullsitë e konstatuara në pjesën e sigurimit të dokumentit „ Gjetjet dhe mendimi për t’i caktuar punët të cilat mund t’i kryejë personi invalid në vendin përkatës të punës“ të lëshuar nga Komisioni pranë MPPS-së ku në pjesën më të madhe përdoret gjetjet „personi nuk është parë“;
- ✓ numrin e personave të papunësuar – kërkues aktivë, numrin e personave tjerë që kërkojnë punë – kërkues pasivë të punës, numrin e shfrytëzuesve të kompensimit në para, numrin e pjesëmarrësve në programet aktive dhe masat e punësimi, lartësinë e mjeteve të shpenzuara për të siguruar kompensimin në para dhe të drejtat tjera gjatë kohës së papunësisë, si dhe mjetet e shpenzuara në para për programet dhe masat aktive në periudhën 2014 – 2017, në mënyrë grafike është paraqitur si më poshtë:

Mjetet e shpenzuara në para (në 000 denarë) për programet dhe masat aktive në periudhën 2014-2017

Në pjesën e lëshimeve sistemore revizori i autorizuar shtetëror njofton për nevojën e veprimit të organeve kompetente për rregullimin shtesë të statusit të drejtorit / zëvendës drejtorit të Agjencisë dhe të drejtat e tij me marrëdhënien e punës si statusi dhe të drejtat e të punësuarve në Agjencinë në pjesën e kategorizimit dhe niveleve të vendeve të punës, përcaktimin e pikëve dhe vlerën e pikës për bruto rrogat e të punësuarve në Agjenci.

Nga ana e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale më 13.11.2018 në Qeverinë e RMV-së është dërguar mendimi për Raportin Përfundimtar të Revizorit të APRM-së për pjesën e lëshimeve sistemore ku njofton se do të propozojë ndryshime dhe plotësime të akteve ligjore.

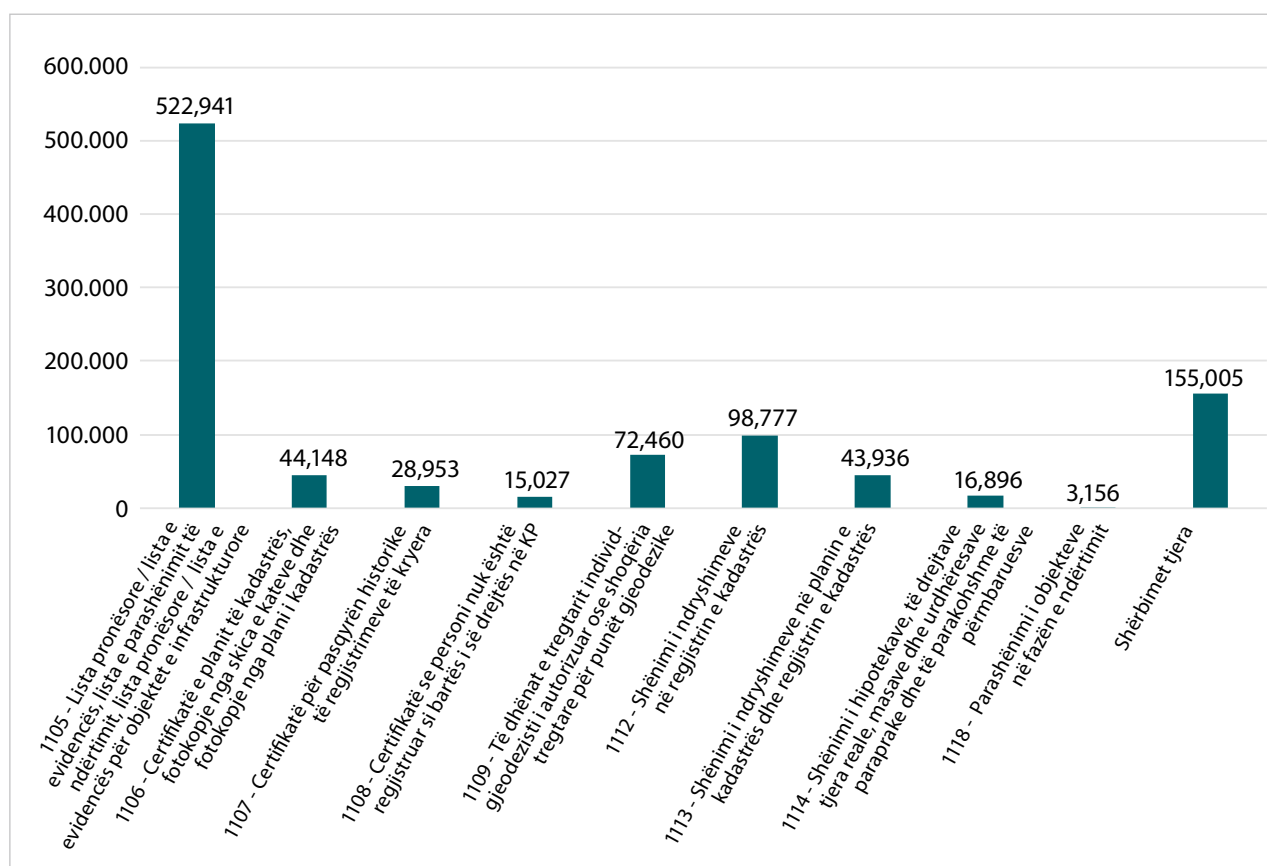
Qeveria e RMV-së në mbledhjen e mbajtur më 27.11.2018 miratoi një varg konkluzionesh me të cilat ngarkohen Ministria e Financave dhe Ministria e Punës dhe Politikës Sociale që të ndër marrin masa dhe aktivitete për tejkalimin e gjendjeve të konstatuara në pjesën e zbulimit të kryer dhe lëshimeve të konstatuara sistemore, ndërsa APRM-ja mes tjerash do të përpilojë plan aksional për zbatimin e rekomandimeve të dhëna.

Më 29.01.2019, APRM-ja në Entin Shtetëror të Revizionit dërgoi plan aksional me aktivitetet dhe afatet e përkufizuara për të vepruar sipas rekomandimeve të dhëna në Raportin Përfundimtar të ESHR-së.

AGJENCIA E KADASTRËS SË PATUNDSHMËRIVE

Agjencia e Kadastrës së Patundshmërive është kompetente për kryerjen e punëve të vënies dhe mirëmbajtjes së kadastrës së patundshmërive, menaxhimit me sistemin e informatave të kadastrës dhe gjeodezikes, vlerësimin masovik të patundshmërive të regjistruara në kadastrën e patundshmërive, themelimit dhe menaxhimit me Regjistrin Grafik të Tokës Ndërtimore, si dhe themelimit, mirëmbajtjes dhe qasjes publike në Infrastrukturën Nacionale të të Dhënave Hapësinore.

Agjencia kryen një numër të madh shërbimesh për nevojat e qytetarëve dhe institucioneve, duke i shfrytëzuar të dhënat nga sistemi i informatave të kadastrës dhe gjeodezikes, të cilat sipas llojeve të shërbimeve për lëndët e zgjidhura në vitin 2017, hollësisht janë paraqitur në grafikën më poshtë:

Nga inspektimi i kryer në mënyrën e funksionimit të sportelit elektronik të Agjencisë i konstatuam gjendjet që kanë të bëjnë me mënyrën e vendosur të funksionimit të sportelit elektronik në Agjenci, i cili shpie në pamundësinë për t'i kontrolluar të gjitha lëndët në lidhje me vlerën e mjeteve që duhet të arkëtohen, me vlerën e mjeteve të paguara për lëndët e zgjidhura, si dhe mundësinë të

lëshohen një varg ekzemplarësh nga e dhëna e kërkuar, edhe pse kompensimi paguhet për një ekzemplar nga e dhëna e kërkuar. Rekomandojmë që personi përgjegjës i Agjencisë të vazhdojë me aktivitetet e filluara nëpërmjet plotësimeve përkatëse të sistemit që ta tejkalojë gjendjen e tillë.

Konstatuam se Agjencia nuk ka dërguar propozim të numrit të vetëm të identifikimit në Qeverinë e RMV-së, në bazë të të cilit do të vendos evidencë për pronën e patundshme në pronësi shtetërore, si dhe pronën e patundshme në pronësinë shtetërore që e shfrytëzojnë organet shtetërore.

Për një pjesë të objekteve ndërtimore në të cilën janë vendosur njësitë rajonale të Agjencisë, nuk janë siguruar listat pronësore si konfirmim i dispozicionit ose i së drejtës së dhënë në shfrytëzim.

Regjistrimi i mjeteve dhe burimeve të mjeteve nuk është kryer plotësisht në pajtim me rregullativën ligjore.

Agjencia ka dërguar njoftime për tërheqjen e vërejtjes para padisë për komunat, por nuk ka ndërmarrë masa dhe aktivitete për arkëtimin e faturave të dërguara nëpërmjet shfrytëzimit të klauzolës së kryer të marrëveshjeve për arkëtimin e faturave të dërguara, ndërsa të ardhurat nga shërbimet e kryera të kadastrës të arkëtuara nëpërmjet POS terminaleve nga ana e bankës afariste paguhet në llogarinë e Agjencisë në mënyrë përmbledhëse, përkatësisht nuk veçohet në pajtim me kompensimin e paguar për kërkesën e parashtruar për lëshimin e të dhënave ose parashtrimin të fletëparaqitjes për t'i regjistruar ndryshimet në kadastrën e patundshmërive.

Nga inspektimi i kryer në pjesën e procedurave për prokurimet publike i konstatuam gjendjet të cilat nuk janë në pajtim me dispozitat e Ligjit për prokurime publike, si dhe parregullsitë në realizimin e dispozitave në marrëveshjet e lidhura sipas tyre.

Në pjesën e **lëshimeve sistemore** e theksojmë mungesën e dispozitave në Ligjin për nëpunësit administrativë për përcaktimin e rrogave të të punësuarve të cilët kryejnë punë teknike dhe ndihmëse për shkak të së cilës ekziston llojllojshmëri në përlllogaritjen dhe lartësinë e rrogave të kësaj kategorie të të punësuarve. Për të tejkaluar gjendjen e konstatuar të organeve të administratës shtetërore në bashkëpunim me ministrinë kompetente duhet të ndërmarrin aktivitete për inicimin e ndryshimeve dhe plotësimeve të akteve ligjore dhe nënligjore dhe përcaktimin e kritereve për përlllogaritjen e rrogës së personave të punësuar të cilët kryejnë punë teknike dhe ndihmëse.

AGJENCIA E FILMIT

Agjencia e Filmit e kryen veprimtarinë me interes publik në fushën e veprimtarisë së filmit, që e përfshin mbështetjen, nxitjen dhe zhvillimin e veprimtarisë së filmit, financimin e projekteve me interes nacional për RMV-në në veprimtarinë e filmit, si dhe mbështetjen, prezantimin dhe kujdesin për krijimtarinë e filmit në RMV.

Me revizionin e rregullshmërisë së Agjencisë së Filmit për vitin 2017, janë konstatuar gjendjet si vijon:

- ✓ Nuk është miratuar Strategjia për zhvillimin e veprimtarisë së filmit, bashkë me Planin Aksional për realizimin me aktivitetet e përkufizuara, bartësit e aktiviteteve, masat e realizimit, indikatorët e evalvimit, afatet e realizimit dhe burimet e mjeteve buxhetore dhe jashtë buxhetore. Mosndërmarrja e aktiviteteve për të miratuar këtë akt të rëndësishëm ndikon mbi punën e përditshme të Agjencisë, në lidhje me vendosjen e qëllimeve dhe prioriteteve në zgjedhjen e projekteve të filmit në konkurset vjetore, mjeteve të nevojshme financiare për realizimin e tyre, organizimin e procedurave administrative që ndërmerren për shkak të mbështetjes, nxitjes dhe zhvillimit të veprimtarisë së filmit.
- ✓ Gjatë shpalljes së konkurseve për projektet e filmit dhe projektet tjera, Agjencia nuk i ishte përbajtur kushteve dhe kriterëve të domosdoshme të Ligjit për veprimtarinë e filmit, e as që ka miratuar akt-procedurë interne me të cilën do të përcaktohen të gjitha aktivitetet dhe hapat të cilat ndërmerren gjatë zbatimit të procedurës në konkurs që mund të shfaq dyshim në vendimmarrjen subjektive për atë se cilat projekte duhet të pranohen, përkatësisht të refuzohen.
- ✓ Në marrëveshjet e lidhura me shtëpitë e producentëve janë konstatuar lëshimet në aspekt të garancisë bankare të lëshuar në mënyrë joadekuate ose mosvazhdimi të afatit të vlefshmërisë së saj, duke mos iu përbajtur dinamikës së realizimit të projektit të filmit, si dhe pagesës së mjeteve, duke mos u përbajtur pjesëmarrjeve të përcaktuara për të financuar filmin me metrazh të gjatë me pjesëmarrjen maqedonase të pakicës, duke mos u bashkëngjitur marrëveshjeve të lidhura ndërmjet pjesëmarrësve të cilët kanë pjesë në film, duke mos e përpiluar raportin pozitiv nga ana e Agjencisë për mjetet e ndara që janë shpenzuar, e as duke dërguar raport final gjatë përfundimit të filmit nga ana e shtëpive të producentëve. Gjithashtu, Agjencia e Filmit nuk ka inspektim në të ardhurat e realizuara nga shpërndarja dhe shitja e projekteve të filmit, që për efekt ka të ardhurat e parealizuara të Agjencisë nga bruto fitimi i projektit të filmit, me çka zvogëlohen mjetet për t'i financuar projektet tjera.
- ✓ Për dhënien e pajisjes së kinemasë që t'i shfrytëzojnë përkohësisht institucionet nacionale dhe lokale, nuk janë ndërmarrë masa për të vazhduar afatin e shfrytëzimit ose kthimit të tyre. Mosndërmarrja e masave për të kthyer ose për të vazhduar afatin e shfrytëzimit të pajisjes nga ana e shfrytëzuesve pa aktin juridik përkatës krijon rrezik nga shfrytëzimi, ruajtja dhe mbrojtja e tyre joekonomike dhe joadekuate.
- ✓ Për shkak të ndërmarrjes jo me kohë të aktiviteteve për ndërprerjen e marrëveshjeve në periudhën e kaluar, në rastet kur nuk respektohen dispozitat e marrëveshjeve të lidhura, në vitin 2017 ishte shkaktuar gjendja e ndërprerjes së njëanshme të një numri të madh të paramarrëveshjeve,

marrëveshjeve ose anekseve të marrëveshjeve për t'i financuar projektet e filmit dhe ishin ndërmarre masat për të mbikëqyrë shfrytëzimin me dedikim dhe ligjor të mjeteve.

- ✓ Është lidhur marrëveshja dhe tri anekse në këtë marrëveshje, për financimin shumëvjeçar të projektit / serisë artistike që aspak nuk është realizuar, ndërsa për të janë paguar mjetet në shumën e caktuar, prej të cilave vetëm një pjesë janë kthyer, përkatësisht mbesin mjetet të cilat deri në ditën e revizionit nuk janë kthyer.
- ✓ Janë dhënë hua nga njëra shtëpi e producentëve në shtëpinë tjetër të producentëve nga mjetet e llogarisë me dedikim për filmin konkret, që mund të shfrytëzohet ekskluzivisht për projektin e filmit për të cilin është hapur. Huazimi i tillë i mjeteve në para prej njërit film në filmin tjetër nuk është në pajtim me kushtet për të shfrytëzuar llogarinë me dedikim e cila është hapur dhe duhet të shfrytëzohet ekskluzivisht për filmin konkret, e jo nga llogaritë tjera me dedikim të paguhen mjetet për filmat tjerë. Huat e dhëna dhe të marra në këtë mënyrë prej njërit film në filmin tjetër ose pagesa në llogarinë e rregullt paraqet shfrytëzim jo me dedikim të mjeteve dhe nuk është në pajtim me rregullativën ligjore.
- ✓ Të evidentuarit e pagesave me para në dorë nga ana e shtëpive të producentëve nuk është rregulluar, nuk përpilohen mëditje të arkëtarëve, kryhen pagesat në bazë të faturave blanko ose faturave dhe llogarive fiskale prej të cilave nuk mund të përcaktohet se çka është furnizuar dhe nëse ka të bëjë me projektin konkret të filmit.

Me qëllim të përmirësimit të gjendjeve, revizioni rekomandoi të ndërmerren masa dhe aktivitete për shkak të tejkalimit të gjendjeve të konstatuara.

Në pjesën – Të theksuarit e çështjeve për pasiguri ose vazhdimësi, revizioni e theksoi gjendjen me mundësinë nga lidhja e marrëveshjeve nga ana e shtëpive të producentëve me personat e tretë, në bazë të së cilave realizohen të ardhurat plotësuese nga shitja e filmit ose rilëshohen në mënyrë të përhershme ose të pakufizuar të drejtat materiale për prodhim, lëshim në qarkullim, prezantim publik, transmetim, ritransmetim të RTM-së, ndërsa për të cilat producenti nuk ka kërkuar leje dhe pëlqim nga Këshilli Drejtues i Agjencisë së Filmit, që del nga mospasja e inspektimit në gjendjen pas përfundimit të filmit që është financuar nga ana e Agjencisë së Filmit.

KOMISIONI RREGULLATOR I ENERGJETIKËS

- ✓ Komisioni Rregullator i Energjetikës është themeluar për shkak të rregullimit të çështjeve lidhur me kryerjen e veprimtarive energjetike të përcaktuara me Ligjin për energjetikë, me qëllim të sigurimit të funksionimit efikas, konkurrent dhe të pandërprerë të tregjeve energjetike. KRRE-ja është i pavarur në punën dhe vendimmarrjen e vet në kornizat e kompetencave të përcaktuara me Ligjin për energjetikë dhe me Ligjin për përcaktimin e çmimeve të shërbimeve ujore, të miratuar në janar 2016, me cilësinë e personit juridik, ndërsa për punën e vet të paktën një herë në vjet e njofton Kuvendin dhe Qeverinë e RMV-së.
- ✓ Me revizionin e rregullshmërisë së Komisionit Rregullator të Energjetikës për vitin 2017, janë konstatuar gjendjet si vijon:
- ✓ Menaxhimi dhe kontrolli financiar në KRRE-në nuk është vendosur dhe nuk zbatohet në pajtim me kërkesat e standardeve për kontrollin e brendshëm në sektorin publik, që krijon rrezik nga të prezantuarit gabimisht të të dhënave në librat tregtarë dhe raportet financiare, si dhe rrezikun nga parregullsitë në zbatimin e rregullave ligjore.
- ✓ Nuk është bërë pajtueshmëri i Statutit të KRRE-së me ndryshimet dhe plotësimet e Ligjit për energjetikë dhe Ligjit për përcaktimin e çmimeve të shërbimeve ujore në pjesën e kompetencave të KRRE-së.
- ✓ Në Marrëveshjen Kolektive janë përfshirë kryetari dhe anëtarët e Komisionit Rregullator të cilët janë zgjedhur dhe emëruar nga Kuvendi i RMV-së, që nuk është në pajtim me rëndësinë dhe rolin e Marrëveshjes Kolektive, me të cilën rregullohen të drejtat, obligimet dhe përgjegjësitë e punëtorëve me marrëdhënien e punës në KRRE-në dhe kjo nënshkruhet ndërmjet tri palëve kontraktuese, në mesin e të cilëve edhe kryetari i KRRE-së, në rolin e punëdhënësit. Gjithashtu në KRRE, në vitin 2017 u bë pagesa e rrogës së kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit, në bazë të Marrëveshjes Kolektive që nuk është në pajtim me rregullat ligjore. Në Ligjin për rrogë dhe kompensime tjera të personave të zgjedhur dhe të emëruar në RMV, është rregulluar se rroga e funksionarëve dhe personave që i zgjdh ose i emëron Kuvendi, e përcakton Kuvendi ose trupi që ai do ta autorizojë.

Në periudhën e vërejtjeve për Projekt-raportin, është vepruar sipas rekomandimit të dhënë të revizionit dhe është lidhur Aneksi i Marrëveshjes Kolektive, me të cilën anëtarët dhe kryetari i Komisionit përjashtohen nga marrëveshja për rrogën dhe kompensimet tjera nga marrëdhënia e punës.

- ✓ Në Planin Financiar dhe Vendimin për përcaktimin e përlogaritjes së përqindjes së përfshirjes së të ardhurave të përgjithshme të bartësve të licencave për veprimtaritë energjetike dhe dhënësve për shërbimet ujore, është përcaktuar përqindja e përbashkët e përfshirjes së të ardhurave të përgjithshme të bartësve të licencave për veprimtaritë energjetike dhe dhënësve për shërbimet ujore, në vend të përqindjes së veçantë gjatë përlogaritjes së përqindjes nuk bëhet zvogëlimi i të ardhurave të planifikuara për shumën e tepriçës së realizuar të të ardhurave

mbi shpenzimet në planin financiar për vitin e ardhshëm, nuk bëhet balancimi (pajtueshmëri) i të ardhurave dhe shpenzimeve të nivelit përafërsisht të njëjtë dhe shfrytëzohen të dhënat për të ardhurat e realizuara të përgjithshme vjetore të bartësit e licencave dhe dhënësit e shërbimeve, të marra nga Regjistri Qendror i RMV-së, pa kontrollin dhe analizën plotësuese nga ana e KRRE-së.

- ✓ Komisioni Rregullator i Energjetikës nuk mban evidencë për raportet e pranuar, të rregullta dhe të jashtëzakonshme për punën, që bartësi i licencës ka për detyrë t'i dërgojë. Mosdërgimi i raporteve vjetore për punën nga ana e subjekteve – bartësve të licencave është indikator se KRRE-ja duhet të ndërmer masa për fillimin e procedurës për marrjen e licencës, nëse përcaktohet se është përmbushur ndonjëri nga kushtet e theksuara në nenin 48 të Ligjit për energjetikë.
- ✓ Në librat e punës, janë evidentuar të ardhurat nga kompensimi vjetor i bartësve të licencave për kryerjen e veprimtarive energjetike dhe të ardhurat nga kompensimi i veçantë vjetor i dhënësve të shërbimeve ujore, të përlogaritur dhe të arkëtuar në bazë të të dhënave për të ardhurat e realizuara të përgjithshme të marra nga Regjistri Qendror i RMV-së, pa u bërë krahasimi dhe pajtueshmëria me të dhënat e llogarive vjetore të dërguara në KRRE-në.
- ✓ Janë evidentuar të ardhurat nga licencat dhe të ardhurat nga tarifat për shërbimet ujore, në bazë të mjeteve të paguara në llogarinë e KRRE-së, për të cilën nuk mbahet evidencë e kërkesave të dërguara nga subjektet, sipas së cilave është vendosur ose vepruar nga ana e KRRE-së, baza për pagesën dhe shumën e kompensimit të përlogaritur dhe të arkëtuar, nga bartësit e licencave dhe dhënësit e shërbimeve ujore.
- ✓ Komisioni Rregullator në vitin 2011 ka miratuar Vendim për përcaktimin e nevojës nga ndërtimi i objektit administrativ, përkatësisht blerja e hapësirës afariste, pa vlerën e përcaktuar, burimin e financimit dhe lartësinë e mjeteve të nevojshme për blerjen e hapësirave afariste, në kundërshtim me LPP-në. Gjithashtu, KRRE-ja në mënyrë të pamjaftueshme dhe të paplotë e ka informuar Kuvendin e RMV-së, i cili duhet të jap pëlqim për vlerën e përgjithshme të përcaktuar të hapësirës afariste për nevojat e KRRE-së, mënyrën dhe burimin e financimit dhe lartësinë e mjeteve të nevojshme për realizimin e plotë të investimit të filluar.
- ✓ Para fillimit të procedurës për ndarjen e marrëveshjes shumëvjeçare, në KRRE-në nuk janë planifikuar mjetet në nivel vjetor, përkatësisht në mënyrë joadekuate janë planifikuar mjetet e nevojshme për pjesëmarrjen në ndërtimin e objektit, në planet financiare, për çdo vit të ardhshëm dhe nevoja për hapësirën afariste nuk është përfshirë në planet e veçanta vjetore për prokurime publike, në mënyrë përkatëse me pjesën e planifikuar për realizim, burimin e financimit dhe mjetet e nevojshme në nivel vjetor, në periudhën prej vitit 2012 deri në vitin 2017.
- ✓ Enti Shtetëror i Revizionit ka për obligim të informojë se kundër KRRE-së mbahen dy konteste tregtare dhe dy konteste civile, me vlerë të përgjithshme prej 1.217.619 mijë denarë, nga shkak që ekziston pasiguri nga rezultati dhe efekti i mundshëm financiar mbi punën e KRRE-së.

Enti Shtetëror i Revizionit konsideron se është i nevojshëm t'i zbulojë edhe gjendjet si vijon:

- ✓ Mënyrën dhe procedurën e ndërtimit të objektit administrativ "Administrata publike – institucionet shtetërore", për gjashtë institucione, të planifikuar dhe të filluar me realizim si prokurim grupor nëpërmjet SHPPP-së, ndërsa pastaj nëpërmjet koordinorit të emëruar dhe komisionit të përbashkët për prokurime publike, në periudhën prej vitit 2011 deri në vitin 2017, kanë kontribuar që mos të jenë të plota, mos të jenë me kohë dhe mos t'i respektojnë rregullat ligjore gjatë ndërtimit të objektit, veçanërisht theksohet rritja e çmimit që kushton me m2, lëshimet nga projekti, ndërtimi dhe financimi i objektit, dallimet në sipërfaqen (bruto dhe neto) të objektit të prezantuara në dokumentet e ndryshme, kërkesa për leje për përdorim dhe zgjidhjet e miratuara nga ministria kompetente, masat dhe aktivitetet e pandërmarra për sigurimin dhe mbrojtjen e pronës – objektit administrativ.
- ✓ Revizioni është i mendimit se nevojitet të bëhet pajtueshmëri i Ligjit për përcaktimin e çmimeve të shërbimeve ujore dhe Klasifikimit Nacional të Veprimtarive, në pjesën e llojeve të veprimtarive lidhur me shërbimet ujore, që të mund në tërësi dhe me rregull të zbatohet ligji, nga ana e KRRE-së dhe dhënësve të shërbimeve ujore, si dhe të parashihet obligimi për pagesën e kompensimit nga procedura për përcaktimin e tarifës për shërbimet ujore përkatësisht tarifën rregullatore, përkatësisht të përcaktohet afati dhe mënyra e pagesës së tij në rregullativën ligjore.

NRP RADIOTELEVISIONI I MAQEDONISË

NRP Radiotelevizioni i Maqedonisë e kryen veprimtarinë me interes publik në fushën e radiodifuzionit në RM, që e përfshin prodhimin dhe sigurimin e programeve të radios dhe të televizionit dhe serviseve të programit, përmbushjen e obligimeve, standardeve dhe parimeve të programit në pajtim me Ligjin për veprat audio dhe audiovizuale. RTM-ja si servis radiodifuziv publik në RMV-në, është i pavarur nga cilido organ shtetëror, personi tjetër juridik publik ose shoqëria tregtare dhe duhet në politikën e redaktimit dhe të punës të jetë objektive ndaj tyre.

Me revizionin e rregullshmërisë së RTM-së për vitin 2017, u konstatuan gjendjet si vijon:

- ✓ Sistemi i kontrolleve të brendshme nuk funksionon në mënyrën që do të sigurojë të dhëna relevante dhe të besueshme të kontabilitetit dhe dokumentacion përkatës të kontabilitetit, për ndryshimet afariste në librat tregtarë dhe raportet financiare, që ka të bëjë me vendet e paplotësuar udhëheqëse në sektorët kryesorë, rregulloret e pareviduara, udhëzimet për punën dhe procedurat lidhur me prokurimet publike të Sektorit të Punëve Financiare dhe Sektorit të Tregtisë dhe Prokurimeve Publike. Gjithashtu nuk bëhet kontrolli ex-ante i kontabilitetit i të gjithë dokumentacionit para se të bëhet pagesa, evidentimi dhe arkëtimi i kërkesave dhe evidentimi dhe pagesa e obligimeve që krijon rrezik nga shfaqja joreale dhe joobjektive e gjendjeve të mjeteve, kërkesave dhe obligimeve në librat tregtarë dhe raportet financiare të RTM-së. Për këtë gjendje kontribuon edhe mungesa e revizorëve të brendshëm.

- ✓ Në periudhën e deritanishme, nuk janë miratuar një pjesë e akteve nënligjore dhe akteve të përgjithshme të parapara me Ligjin dhe Statutin e RTM-së. Nuk është miratuar Programi për Zhvillim i cili ka ndikim në funksionimin dhe realizimin e detyrave dhe qëllimeve në kryerjen e veprimtarisë me interes publik, në një afat më të gjatë kohor.
- ✓ Në zbatim është Rregullorja e politikave të kontabilitetit, nga viti 2005, e cila është ndryshuar në vitin 2011 dhe vitin 2012 në pjesën e paraqitjes së të ardhurave nga taksa radiodifuzive (TRD), megjithatë prej atëherë dhe deri më sot, nuk është bërë revidimi në mënyrën dhe metodën e mbajtjes së politikave të kontabilitetit në pajtim me parimet, bazat, rregullat dhe praktikat specifike që i zbaton subjekti gjatë përgatitjes dhe prezantimit të raporteve financiare.
- ✓ Në vitin 2015, është zbatuar procedura e ngarkimit me kredi dhe lënien peng të pronës dhe mjeteve, te banka komerciale vendore, në bazë të vendimeve të miratuara nga ana e Këshillit të Programit dhe Këshillit Mbikëqyrës. Revizioni ka për obligim të theksojë se me mënyrën dhe procedurën e tillë të ngarkimit me kredi dhe lënien peng të pronës dhe mjeteve për shkak të sigurimit të kredisë, nëpërmjet vendimeve të miratuara të Këshillit të Programit dhe Këshillit Mbikëqyrës, për çështjet për të cilat nuk kanë kompetencë të vendosin, nuk është në pajtim me rregullat ligjore.
- ✓ Në vitin 2013, ishte lidhur marrëveshja për riprogramin e borxhit të RTM-së kundrejt Ministrisë së Financave, për marrjen e kredisë në bazë të kredive të shfrytëzuara nga Klubi i Parisit dhe i Londrës i Kreditorëve, edhe pse paraprakisht nga ana e Qeverisë së RMV-së ishte miratuar vendimi për shlyerjen e kërkesave nga RTM-ja në vitin 2011, ndërsa në vitin 2012 ky vendim ishte anuluar. Edhe krahas riprogramimit të lejuar të borxhit për pagesën e kësteve, në një periudhë të gjatë kohore, obligimet dhe këstet e kontraktuara nuk paguhen nga ana e RTM-së, që çoi në procedurë gjyqësore, me të cilën pasoi, përveç borxhit kryesor edhe kamata.
- ✓ Te furnizimi i veprave audio dhe audiovizuale përkatësisht përmbajtjeve të programit, nuk respektohen dhe zbatohen dispozitat e rregullave të përkufizuara në aktin intern të RTM-së, nuk ekziston dokumentacion i plotë për ofertat e dërguara për një lloj të caktuar të furnizimit ose blerjes sipas konkurseve të shpallura publike, ofertat nuk janë shqyrtuar nga ana e Komisionit dhe nuk është bërë zgjedhja e këtyre ofertave, përkatësisht shqyrtohet propozimi i zgjedhur nga ana e kryeredaktorit të servisit të programit (i parë dhe i dytë), për të cilën jepet mendimi pozitiv.
- ✓ Për shkak të mospasjes së të dhënave për tokën të evidentuar në vitin 2004, për bilansin e ndarjes nga viti 1998, ndërmarrja jo me kohë e masave për privatizimin e tokës ndërtimore lidhur me shtëpinë e RTV-së nga ana e RTM-së, pasiguria nga rezultati i kontestit administrativ që është në rrjedhë me AKP-në, në lidhje me përcaktimin e statusit të pronësisë së objekteve, si dhe për shkak të urdhëresave të dërguara për përbarim mbi pronën e patundshme të RTM-së për arkëtimin e kërkesës në para, revizioni nuk është bindur në realitetin dhe objektivitetin e gjendjes së mjeteve materiale në raportet financiare dhe ekziston pasiguria në lidhje me atë nëse prona (toka dhe pjesa e objekteve ndërtimore) të prezantuar në librat tregtarë dhe raportet financiare, do të mbetet në pronësinë e RTM-së.

- ✓ Deri në gusht 2017, Qeveria e RMV-së ka shfrytëzuar hapësirë mediatike me shenjën „emetim falas“, për të cilat mjete nuk janë paguar mjetet e RTM-së, ndërsa në Ligjin dhe në Listën e Çmimeve për shërbimet e marketingut ose në aktin tjetër të përgjithshëm, nuk është përkufizuar se çka nënkuptohet me këtë nocion dhe kush mund ta shfrytëzojë hapësirën mediatike me shenjën „emetim falas“ në radiodifuzerin publik.
- ✓ Te kompensimi për koproduksionet, lidhen marrëveshjen në bazë të vlerës së të kushtuarit të projektit të theksuar në fletëparaqitjen e koproducentit, pa pasqyrë dhe përshkrim të plotë të aktiviteteve sipas zërave dhe llojeve të shpenzimeve në RTM.
- ✓ Gjatë viteve 2015, 2016 dhe 2017, ishin miratuar vendimet dhe konkluzionet nga ana e drejtorit dhe Këshillit Mbikëqyrës të RTM-së, për lëshimin falas të të drejtave për emetim (TV dhe radio) të programit dokumentar (prodhimi personal, dhe në koproduksion) të radiodifuzerëve ekzistues në RMV-në, si dhe të organeve dhe institucioneve tjera shtetërore. Ministria e Transportit dhe Lidhjes, SHPPP, ELS, Qeveria e RMV-së dhe një subjekt juridik.

ESHR-ja ka për obligim t'i zbulojë gjendjet si vijon:

- ✓ RTM-ja është e ngarkuar me detyrimet rrjedhëse, kreditë dhe huat, tatimin mbi fitim, TVSH-në dhe kontestet e humbura gjyqësore, në shumë evidente, për këtë shkak radiodifuzeri publik në vitet e fundit nga puna e vet, gjendet në një gjendje të pavolitshme financiare, ndërsa nga korriku 2017, deri në ditën e revizionit, RTM-ja është me llogari të bllokuar dhe me minimum mjete të caktuara në nivel mujor që janë të domosdoshme për ta kryer veprimtarinë, në bazë të aktvendimit të miratuar nga gjykata kompetente.
- ✓ Gjithashtu, gjatë vitit 2013, RTM-ja ka ndërmarrë obligimet kundrejt EBU-së për t'i blerë të drejtat (licencat) për emetimin e ngjarjeve sportive dhe ngjarjeve tjera, me karakter komercial, ndërsa për të cilat RTM-ja ishte e ngarkuar të paguajë kompensim në këste, në periudhën prej 1.01.2014 deri më 31.12.2023, me ç'rast para se të ngarkohet, organi i mbajtjes së punës i RTM-së, ka pasur për detyrë të sigurojë burim të qëndrueshëm të financimit të detyrimeve.
- ✓ RTM-ja ndërmori obligime për blerjen e të drejtave (licencave) për emetimin e filmave dhe serialeve, në periudhë të caktuar kohore (dy ose tri vjet), që janë nga vendet e huaja, paraprakisht pa bërë analizë financiare për fitimin ekonomik, përkatësisht mbulimin e shpenzimeve.
- ✓ Për tejkalimin e gjendjeve të konstatuara u janë dhënë rekomandime personave dhe organeve kompetente.

INSTITUCIONET SHËNDETËSORE PUBLIKE

Veprimtaria shëndetësore është veprimtaria me interes publik dhe kjo kryhet në nivel primar, sekondar dhe terciar të mbrojtjes shëndetësore nga ana e institucioneve shëndetësore private dhe publike.

Me Programin Vjetor të Punës së Entit Shtetëror të Revizionit për vitin 2018 ishin përfshirë një varg institucioneve shëndetësore publike në nivel të ndryshëm.

Me revizionin e kryer të rregullshmërisë për vitin 2017 në ISHP të caktuara u konstatua se në pjesën më të madhe të gjendjeve të konstatuara përsëriten sikurse edhe në periudhat paraprake të raportimit. Gjendjet e konstatuara, mes tjerash, kanë të bëjnë me:

- ✓ parregullsitë e konstatuara në sistemin e kontrolleve interne i cili duhet të sigurojë bindje të arsyeshme për arritjen e qëllimeve të institucioneve shëndetësore publike në lidhje me besueshmërinë e njoftimit financiar, efektivitetin dhe efikasitetin e punës dhe pajtueshmërinë me ligjet dhe rregullat e aplikueshme;
- ✓ mosndërmarrjen e aktiviteteve nga ana e ministrisë kompetente për dhënien e instruksioneve dhe pëlqimeve me kohë të statuteve të institucioneve shëndetësore publike si bazë për miratimin e akteve për organizimin dhe sistematizimin e vendeve të punës;
- ✓ emërimin e ushtruesve të detyrës drejtor i ISHP-së për periudhën më të gjatë se afatet e përcaktuara ligjore;
- ✓ mungesën e marrëveshjes së lidhur të menaxherit për rregullimin e të drejtave dhe obligimeve të ndërsjella ndërmjet ministrit të Shëndetësisë dhe ushtruesit të detyrës drejtor i ISHP-së;
- ✓ veprimin joadekuatë me mjetet në para të arkëtuara në dorë për shërbimet e kryera shëndetësore. Për gjendjet e konstatuara të cilat janë të rëndësishme sipas natyrës së tyre, revizori i autorizuar shtetëror për ISHP-të e caktuara i dërgoi raportet e revizionit në procedurë të mëtejshme në organet kompetente;
- ✓ pamundësinë e konfirmimit të mjeteve të përgjithshme të arkëtuara dhe paraqitjen e tyre si të ardhura në raportet financiare;
- ✓ parregullsitë në mënyrën e zbatimit të kontrolleve klinike në ISHP-të ku kryhen kontrollet klinike dhe mënyrën e ndarjes së mjeteve;
- ✓ mungesën e evidencës së vendosur të pajisjes mjekësore dhe sistemit të vendosur efikas të ndjekjes dhe mirëmbajtjes së saj;
- ✓ pajtueshmërinë e plotë dhe të drejtë të vlerës dhe sasisë së mjeteve;
- ✓ prezantimin e gjendjes reale të rezervave, si dhe shpenzimin e tyre gjatë vitit;
- ✓ mosndërmarrjen e aktiviteteve për arkëtimin me kohë të kërkesave për shërbimet e kryera shëndetësore dhe
- ✓ zbatimin jokonsekuent të dispozitave të Ligjit për prokurime publike në procedurat për ndarjen e marrëveshjeve për prokurime publike, anulimin e dokumentacionit dhe ndjekjen e realizimit të marrëveshjeve të lidhura.

Për gjendjet e konstatuara nga ana e revizionit janë dhënë rekomandimet për të vepruar, ndërsa zbatimi i tyre nga ana e organeve kompetente dhe personave përgjegjës në shërbimet shëndetësore publike për efekt do të kenë përmirësimin e cilësisë së shërbimeve të dhëna për qytetarët.

Për gjendjet e konstatuara dhe rekomandimet e dhëna të përmbajtura në raportet e revizionit, Ministria e Shëndetësisë dërgoi mendim me informata për aktivitetet që do të ndërmerren duke i përfshirë edhe informatat për mënyrën e zgjedhjes së drejtorit të ISHP-së, lidhjen e marrëveshjeve të menaxherit dhe parashtrimin e fletëparaqitjeve përkatëse tek organet kompetente.

Revizori i autorizuar shtetëror në raportet e revizionit të ISHP-së të cilat ishin lëndë e revizionit në pjesën e zbulimit i theksoi gjetjet të cilat përsëriten vazhdimisht për planifikimin joadekuat të programeve të veçanta nga ana e Ministrisë së Shëndetësisë me ç'rast mjetet e përcaktuara në to janë në vëllim më të vogël se vëllimi i aktiviteteve të përcaktuara dhe vlera e shërbimeve të kryera nga ana e ISHP-së me çka bëhet përqesimi i vazhdueshëm i punës financiare të ISHP-së që nga ana tjetër ndikon në cilësinë e shërbimeve të dhëna.

Gjithashtu është bërë prezantimi i lëshimeve të konstatuara sistemore në pjesën e niveleve të vendeve të punës dhe mënyrën e përcaktimit të rrogave dhe shtesave të rrogës, si dhe moszbatimin e përllogaritjes së „sistemit të përllogaritjes së rrogës të bazuar në rezultatet e punës së punëtorit dhe efikasitetit të shfrytëzimit të orarit të punës“.

Duke vepruar sipas lëshimeve të konstatuara sistemore, Kuvendi i RMV-së me propozim të Qeverisë, në seancën e mbajtur më 28 janar 2019 miratoi Ligj për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për mbrojtjen shëndetësore me të cilin, mes tjerash, bëhet rregullimi shtesë i dispozitave të nenit 219 të ligjit në fjalë, përkatësisht ndërpritet parimi i pagesës sipas rezultatit të punëtorëve shëndetësorë dhe rrogës themelore dhe pjesa për sukses do të përcaktohet në pajtim me marrëveshjen kolektive për veprimtarinë shëndetësore.

Gjithashtu, Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut në mbledhjen e mbajtur më 12 mars 2019 miratoi një varg konkluzionesh, në mesin e të cilave edhe:

1. I ngarkoi „Ministrinë e Shëndetësisë dhe Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës të gjejnë mënyrë / zgjidhje për pajtueshmërin e niveleve të konstatuara të vendeve të punës të përcaktuara në Ligjin për mbrojtjen shëndetësore, aktet për organizimin dhe sistematizimin e vendeve të punës në institucionet shëndetësore publike dhe Marrëveshjen Kolektive për veprimtarinë shëndetësore“.
2. I ngarkoi të gjitha ministritë që në të ardhmen kur do të dërgojnë informata për masat e ndërmarra detyrimisht të dërgojnë edhe prova me shkrim për aktivitetet e ndërmarra.
3. Në përgjithësi për të gjitha raportet e dërguara të revizionit për ISHP-në që janë lëndë e revizionit, Qeveria i ngarkoi të përpilojnë plan aksional me aktivitetet, afatet dhe bartësit e përkufizuar në mënyrë të qartë për zbatimin e rekomandimeve të dhëna në raportet përfundimtare të revizionit të autorizuar shtetëror.

ARSIMI I LARTË

Në vitin 2018, Enti Shtetëror i Revizionit në pajtim me programin e punës, bëri revizionin e rregullshmërisë për vitin 2017 të Universitetit të Tetovës.

Ky universitet është themeluar me Ligjin për themelimin e Universitetit Shtetëror të Tetovës, si institucioni më i lartë autonom, shkencor, përkatësisht artistik i arsimit të lartë. Me Ligjin për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për themelimin e Universitetit Shtetëror të Tetovës, Universiteti Shtetëror i Tetovës riemërohet në Universiteti i Tetovës.

Në përbërjen e universitetit hyjnë fakultetet publike të cilat kryejnë veprimtari të arsimit të lartë dhe veprimtari hulumtuese shkencore në të gjitha shkallët e arsimit të lartë.

Universiteti i Tetovës dhe njësitë e universitetit janë themeluar nga Kuvendi i RMV-së. Universiteti dhe njësitë e universitetit kryejnë veprimtarinë mbi parimin e autonomisë akademike.

Me revizionin e raporteve financiare dhe revizionin e pajtueshmërisë, janë konstatuar gjendjet si vijon:

- ✓ Për shkak të kuadrit të pamjaftueshëm shkencor mësikor i cili është në marrëdhënie të rregullt të punës, Senati Universitar në përbërjen e tij nuk e ka numrin e nevojshëm të anëtarëve, ndërsa Këshilli Universitar nuk është themeluar, në pajtim me dispozitat ligjore.
- ✓ Te një pjesë e kandidatëve për zgjedhjen në titujt shkencorë mësikorë nuk mundëm të bindemi në përmbushjen e kriterëve të parapara në Rregulloren e kriterëve dhe procedurën për zgjedhjen e titujve mësikorë – shkencorë, shkencorë, mësikorë profesionalë dhe bashkëpunëtorëve dhe asistentëve – doktorantëve. Në vendimet për zgjedhjen e titullit mësikor shkencor nuk është theksuar periodha për të cilën bëhet zgjedhja, ndërsa me personat e zgjedhur nuk janë lidhur marrëveshjet për t'i punësuar në titullin për të cilin janë zgjedhur. Gjatë revizionit është bërë pajtueshmëria e Rregullores, ndërsa me çdo person të kuadrit mësikor shkencor dhe bashkëpunëtorit është lidhur marrëveshja në titullin në të cilin është zgjedhur.
- ✓ Objektet që i shfrytëzon Universiteti për punën e vet ende janë në procedurën e legalizimit dhe regjistrimit të së drejtës së shfrytëzimit. Pajisja e furnizuar nuk evidentohet në llogaritë përkatëse të përcaktuara për çdo lloj të pajisjes, nuk përlllogaritet amortizimi vjetor i mjeteve materiale, për pranimin dhe lëshimin e materialeve është vendosur evidenca materiale, por jo edhe evidenca e kontabilitetit dhe nuk është bërë regjistrimi i mjeteve dhe burimeve të mjeteve. Pajisja e furnizuar nuk evidentohet në pozicionet përkatëse të bilancit, nuk përlllogaritet amortizimi vjetor i mjeteve materiale, për pranimin dhe shpenzimin e materialeve është vendosur evidenca materiale, por jo evidenca e kontabilitetit dhe nuk është bërë regjistrimi i mjeteve dhe burimeve të mjeteve. Kthimi jo me kohë i borxhit të avancave të dhëna për udhëtimet zyrtare dhe mosndërmarrja e masave për arkëtimin e tyre ka kontribuar për të parashkruar një pjesë të kërkesave. Te një pjesë e furnizimeve të mallrave nuk është respektuar në tërësi Ligji për prokurime publike.
- ✓ Ndarja e mjeteve në bazë të participimit dhe bashkëfinancimit për të studiuar bëhet sipas Rregullores për ndarjen e brendshme të financave e cila edhe pse ishte dërguar në

ministrinë kompetente për punët nga sfera e arsimit të lartë, kjo deri në ditën e revizionit nuk ishte miratuar. Për të realizuar procesin arsimor për programet e akredituara studimore, universiteti angazhon mësimdhënës me kontratë për dhënien e shërbimeve intelektuale që përfshin 39% të kuadrit mësimor, me ç'rast një pjesë e personave që e kryejnë realizimin e mësimin nuk kanë titull shkencor mësimor, ndërsa personat e angazhuar si kuadër i bashkëpunëtorit janë me obligime të punës që nuk përkojnë me obligimet pedagogjike për kuadrin e bashkëpunëtorit.

Lidhur me të theksuarën, sugjeruam se personat përgjegjës të Universitetit duhet të ndërmarrin aktivitete për: respektimin konsekuent të dispozitave ligjore gjatë lidhjes së marrëveshjeve për dhënien e shërbimeve intelektuale gjatë zhvillimit të mësimin, provimeve, ushtrimeve me mësimdhënësin dhe kuadrin e bashkëpunëtorit, evidentimin e kontabilitetit të mjeteve materiale dhe jomateriale, përlllogaritjen e amortizimit vjetor, evidentimin e kontabilitetit të pranimit dhe shpenzimit të materialeve, zbatimin e regjistrimit të mjeteve dhe burimeve të mjeteve, arkëtimin e kërkesave për të cilat ekziston baza ligjore, si dhe shfrytëzimin racional dhe efikas të mjeteve buxhetore gjatë prokurimeve të mallrave dhe shërbimeve nëpërmjet zbatimit konsekuent të procedurave të përcaktuara me Ligjin për prokurime publike.

Në pjesën Theksimi i çështjeve për pasiguri ose vazhdimësi, revizioni thekson se mospasja e kuadrit shkencor mësimor në Fakultetin e Bujqësisë dhe Bioteknologjisë është shkaku i mospasjes së këshillit shkencor mësimor si organ profesional i fakultetit dhe mosemërimi i dekanit të fakultetit që mund të ketë ndikim mbi gjithë punën e tij dhe funksionimin e drejtë.

Në pjesën Çështjet tjera revizioni konsideron se është i nevojshëm të zbulohet se deri në ditën e revizionit, Kuvendi i RMV-së me propozim të Qeverisë nuk ka miratuar Program për veprimtarinë e arsimit të lartë, me të cilin përcaktohen mjetet për financimin e universiteteve publike dhe studimeve me interes publik nga Buxheti i RMV-së dhe nga burimet tjera, të caktuara me ligj. Me Ligjin e ri për arsim të lartë të miratuar në muajin maj të vitit 2018, Këshilli Nacional duhet të formohet në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të këtij Ligji, ndërsa miratimi i akteve të parapara me Ligjin duhet të jetë më së voni në afatin prej gjashtë muajsh nga dita e formimit të tij.

ZGJEDHJET LOKALE 2017

Mandati dhe kompetencat e Entit Shtetëror të Revizionit lidhur me aktivitetet e pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore janë rregulluar në Kodin Zgjedhor. Në pajtim me Programin Vjetor të Punës për vitin 2018, u bënë revizionet e raporteve financiare të të ardhurave dhe shpenzimeve të pesëmbëdhjetë pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore për zgjedhjet lokale, të mbajtura në tetor të vitit 2017.

Me revizionet e kryera te pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore, i konstatuam gjendjet të cilat nuk janë në pajtim me dispozitat e Kodit Zgjedhor që kanë të bëjnë me:

- ✓ zbatimin jokonsekuent të afateve për dërgimin e raporteve për të ardhurat dhe shpenzimet e realizuara në procesin zgjedhor,
- ✓ mosrespektimin e afatit për mbylljen e llogarive të transaksionit,
- ✓ financimin e fushatës zgjedhore me mjetet të cilat nuk janë paraparë si burime për të financuar fushatën zgjedhore në rregullativën ligjore,
- ✓ mospërcaktimin e dokumentacionit të plotë të mbështetjes për një pjesë të faturave për shpenzimet e bëra.

Si pjesë e institucioneve që kanë kompetenca dhe obligime lidhur me procesin zgjedhor i konstatuam gjendjet që kanë ndikim mbi mundësinë për vërtetimin e plotë të shpenzimeve të deklaruara për procesin zgjedhor, ndërsa kanë të bëjnë me:

- ✓ mënyrën e monitorimit përkatësisht konceptin e ndjekjes së prezantimit politik të pjesëmarrësve në procesin zgjedhor nga ana e Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale bëhet me zgjedhjen e ekzemplarit për një pjesë të medieve dhe një pjesë të radiodifuzerëve, për shkak që të dhënat për hapësirën e shfrytëzuar të reklamës gjatë kohës së fushatës zgjedhore nuk janë të plota dhe komplete;
- ✓ dallimet e konstatuara ndërmjet të dhënave të deklaruara në raportet e Agjencisë për Shërbime Mediatike Audio dhe Audiovizuale për ndjekjen e reklamimit të paguar politik për zgjedhjet lokale 2017 për të dyja rrethet zgjedhore me të dhënat e deklaruara në raportet e dërguara nga radiodifuzerët për hapësirën e shfrytëzuar të reklamës nga ana e pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore;
- ✓ të dhënat për prezantimin e paguar politik të pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore, të deklaruara nga ana e radiodifuzerëve në raportet e dërguara në planet e bashkëngjitura të medieve nuk janë identike me të dhënat në raportet e dërguara për hapësirën e shfrytëzuar të reklamës;
- ✓ joplotësinë e konstatuar të dokumentacionit të një pjesë e radiodifuzerëve, lidhur me reklamimin e paguar politik përkatësisht raportet e padërguara për hapësirën e shfrytëzuar të reklamës, listat e çmimeve për reklamimin e paguar politik, faturat dhe planet e medieve.

Në raportet përfundimtare për pjesëmarrësit në fushatën zgjedhore zbuluam se gjatë viteve 2017 dhe 2018 ishin bërë disa ndryshime dhe plotësime të Kodit Zgjedhor, me të cilat një pjesë e madhe e lëshimeve të konstatuara sistemore në raportet përfundimtare të revizionit të autorizuar shtetëror për proceset zgjedhore paraprake, ishin tejkaluar.

Por edhe krahas kësaj, sugjerojmë se ndryshimi i Kodit Zgjedhor nga viti 2018, me të cilën ishte dhënë mundësia për transferin e mjeteve ndërmjet llogarive të pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore, duhet të saktësohet në mënyrë plotësuese përkatësisht të rregullohet nëse mjetet e transferuara paraqesin burim të financimit të fushatës zgjedhore ose pjesëmarrësit kanë për obligim t'i kthejnë mjetet në llogarinë e partisë politike për punën e rregullt përkatësisht në llogaritë e veçanta për mjetet e siguruara nëpërmjet kredisë, si dhe të rregullohet mënyra dhe afatet për kthimin e mjeteve të transferuara.

Gjithashtu, e konstatuam nevojën nga pajtueshmërisë në Kodin Zgjedhor, në pjesën:

- ✓ në nenin 76-d është rregulluar se pagesa e mjeteve financiare për reklamimin politik të pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore të radiodifuzerëve, medieve të shtypit dhe medieve elektronike bëhet nga mjetet e Buxhetit të RMV-së, edhe pse në nenin 83 është përcaktuar se fushata zgjedhore nuk guxon të financohet me mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë;
- ✓ afati për pagesën e donacioneve, si burim i financimit të fushatës zgjedhore është më i gjatë se afati për mbylljen e llogarisë së transaksionit, të parapara me nenin 71 në Kodin Zgjedhor;
- ✓ në kushtet kur reklamimi politik i pjesëmarrësve në fushatën zgjedhore të radiodifuzerëve, medieve të shtypit dhe medieve elektronike bëhet nga mjetet e Buxhetit të RMV-së, imponohet nevoja nga rishqyrtimi i afateve për mbylljen e llogarive të transaksionit për fushatat zgjedhore, të përkufizuara me nenin 71, përkatësisht tri muaj për zgjedhjet parlamentare ose presidenciale dhe nëntë muaj në kushtet e zgjedhjeve lokale.

Në drejtim të transparencës së shpenzimeve të përgjithshme në proceset zgjedhore, e konstatuam nevojën nga përcaktimi i obligimit për personat juridikë që ekonomizojnë me panotë dhe bilbordet e reklamave, komunat dhe Qyteti i Shkupit, të përpilojnë dhe dërgojnë raport për panotë dhe bilbordet e shfrytëzuara të reklamave dhe mjetet të cilat janë paguar ose kërkohen në atë bazë nga pjesëmarrësit në fushatat zgjedhore.

VETËQEVERISJA LOKALE

Gjatë vitit 2018, ishte bërë revizioni i rregullshmërisë për vitin 2017, te 11 njësi të vetëqeverisjes lokale: Haraçin, Bogovinë, Veles, Gjorçe Petrov, Kisella Vodë, Makedonski Brod, Negotinë, Ohër, Shtip, Shën Nikollë dhe Çashkë me ç'rast janë konstatuar gjendjet si vijon:

- ✓ Gjatë vlerësimit të sistemit të kontrolleve të brendshme, në procese të veçanta, te një pjesë e komunave të reviduara, përcaktohet se nuk është vendosur dhe nuk funksionon në procesin e grumbullimit të të ardhurave dhe realizimit të shpenzimeve dhe në procesin e planifikimit të buxhetit të komunës, për çka ekziston rreziku i mosplotësisë së të ardhurave të tatimit mbi pronë dhe taksën komunale për të theksuar firmën, si dhe rrezik nga miratimi i buxhetit joreal. Gjithashtu, janë konstatuar lëshimet në funksionimin e aplikimeve për punën financiare dhe tatimore për çka ekziston rreziku i paraqitjes së të dhënave të pabesueshme ose humbjes së të dhënave, si dhe mos pajtueshmërin e evidencës së kontabilitetit dhe evidencës tatimore.
- ✓ Te një pjesë e madhe e njësive të reviduara të vetëqeverisjes lokale, e pranishme është dukuria e lëshimit evident ndërmjet të ardhurave dhe shpenzimeve të planifikuara dhe të realizuara të buxhetit, ndërsa për të nuk është miratuar rebalansi (ndryshimet dhe plotësimet e buxhetit), ose edhe krahas rebalancit të miratuar të buxhetit nuk është bërë pajtueshmëria e tyre, që krijon mundësinë e ndërmarrjes së obligimeve për të cilat realisht nuk janë siguruar mjetet në buxhet dhe bartja e tyre në vitin e ardhshëm fiskal. Për këtë dukuri të buxhetimit joreal te një pjesë e njësive të vetëqeverisjes lokale, Enti Shtetëror i Revizionit njoftoi në shumë raste përveç në raportet e njësive të veçanta të vetëqeverisjes lokale, gjithashtu, njoftoi edhe në raportet vjetore.

Në nëntor 2018, ishte bërë plotësimi i Ligjit për financimin e njësive të vetëqeverisjes lokale, me të cilën caktohet korniza në të cilën mund të planifikohet dhe miratohet buxheti i komunës, përkatësisht në Ligj është theksuar se të ardhurat personale të buxhetit themelor të komunës mund të planifikohen me rritjen prej më së shumti 10% të të ardhurave të realizuara mesatarisht në tri vitet e fundit, sipas të dhënave të evidencës së thesarit. Me përjashtim, komuna mund ta tejkalojë shumën maksimale të të ardhurave të planifikuara personale të buxhetit themelor vetëm nëse ka siguruar vërtetim për transferin e mjeteve nga institucioni përkatës ose në rast të ndryshimeve që kanë të bëjnë me lartësinë dhe llojin e të ardhurave personale të buxhetit themelor, të përcaktuara me ligj, në bazë të Vendimit për ndryshimin dhe plotësimin e Buxhetit të komunës të miratuar nga Këshilli i komunës. Me zgjidhjen e këtillë ligjore dhe zbatimin e tij, mundësohet planifikimi real i të ardhurave dhe shpenzimeve në buxhetin e komunave.

- ✓ Te një pjesë e njësive të reviduara të vetëqeverisjes lokale, buxheti nuk përmban pjesë zhvillimore, përkatësisht plan të programeve për zhvillim, nuk janë miratuar programet vjetore për rregullimin e tokës ndërtimore dhe për punë në fushën e disponimit me tokën ndërtimore,

pronësi të RMV-së, nuk janë përpiluar raportet vjetore për shfrytëzimin e mjeteve nga kompensimi për përcaktimin e statusit juridik të objekteve të ndërtuara pa leje, ndërsa raportet vjetore për punën e komunës për vitin 2017, nuk janë të plota. Gjithashtu, te një pjesë e tyre, nuk janë vendosur ose në mënyrë joadekuate mbahen regjistrat e pronës së patundshme dhe të tundshme të obliguesve tatimorë, nuk është realizuar ose joplotësisht është realizuar regjistrimi i kërkesave (baza juridike dhe struktura e moshës), nuk janë paraqitur në mënyrë reale kërkesat në bazë të kompensimit për rregullimin e tokës ndërtimore, tatimet mbi pronë dhe taksat komunale në librat e punës dhe raportet financiare, nuk ndërmerren me kohë masat dhe aktivitetet për arkëtimin e kërkesave për çka një pjesë e tyre parashkruhen dhe nuk ekziston mundësia për arkëtimin e tyre, ndërsa te disa komuna nuk realizohen të ardhurat nga kompensimi për mbajtjen e pastërtisë publike, dhe të ardhurat nga taksat komunale për shfrytëzimin e muzikës në lokalet publike, për paraqitjen e reklamave, publikimeve dhe konkurseve në vendet publike dhe për shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e ndriçimit publik.

- ✓ Te një pjesë e madhe e njësisve të reviduara të vetëqeverisjes lokale, janë konstatuar rastet e mosrespektimit të rregullave ligjore dhe akteve interne, me ç'rast te një pjesë e tyre gjendjet përsëriten me vite të tëra, ndërsa kanë të bëjnë me mënyrën e mbajtjes së librave të punës, dokumenteve të kontabilitetit, regjistrimin, prezantimin e të dhënave në raportet financiare, shpenzimet kapitale, pagesën e mjeteve në baza të ndryshme, siç janë:
 - Mjetet materiale dhe jomateriale, si dhe mjetet në përgatitje (investimet në rrjedhë), nuk janë paraqitur në mënyrë reale dhe objektive në librat e punës dhe raportet financiare.
 - Për një pjesë të pronës së patundshme (tokat dhe objektet) nuk është regjistruar e drejta e pronësisë, ndërsa për një pjesë të tyre, për të cilat kanë dokument, nuk janë evidentuar ose në mënyrë joadekuate janë evidentuar në librat e punës.
 - Nuk mbahet evidenca materiale për pranimin dhe lëshimin e materialeve.
 - Nuk është realizuar regjistrimi i plotë dhe cilësor i mjeteve dhe obligimeve, që ka të bëjë me pronën me të cilën disponon komuna, siç janë: toka, objektet ndërtimore, mjetet materiale në përgatitje (investimet në rrjedhë) dhe obligimet që janë ndërmarrë.
 - Te lloje të caktuara të shpenzimeve, nuk është bashkëngjitur dokumentacioni përkatës i mbështetjes gjatë pagesës së mjeteve, siç janë: shpenzimet për lëngën djegëse të shpenzuar, riparimet e automjeteve, mirëmbajtjen rrjedhëse të rrugëve urbane dhe ndërurbane, shpenzimet për materialet tjera, shërbimet juridike, shërbimet tjera kontraktuese, shërbimet e konsultimit, reprezentacioni, etj.
 - Te shpenzimet kapitale – ndërtimi dhe rikonstruksioni i rrugëve urbane dhe ndërurbane, nuk respektohen dispozitat e Ligjit për ndërtim, që kanë të bëjnë me mbajtjen joadekuate të ditarit ndërtimor dhe librit ndërtimor, dokumentet e pasiguruara për ndërtim dhe vënien e objektit në përdorim, pa kryerjen e kontrollit teknik dhe procesverbalin për pranidorëzim.
 - Në disa komuna, mjetet u janë ndarë klubeve sportive dhe shoqatave, pa konkurs të shpallur publik, pa i përcaktuar kriteret, ndërsa për mjetet e shpenzuara nuk janë dërguar raportet dhe dokumentacioni nga ana e shfrytëzuesve të mjeteve.

- Bëhen pagesat për angazhimin e personave nëpërmjet agjencive për punësime të përkohshme, për kryerjen e detyrave të rregullta të punës edhe për periudhën më të gjatë se një vjet, në kundërshtim me Ligjin, ndërsa te një pjesë e komunave, ky numër e tejkalon edhe numrin e të punësuarve të rregullt.
 - Gjatë zbatimit të procedurave për prokurime publike, të mallrave, shërbimeve ose sendeve, joplotësisht respektohen dispozitat e Ligjit për prokurime publike.
 - Nuk ndiqet realizimi i marrëveshjeve për mallrat, shërbimet dhe sendet e furnizuara, nga aspekti i sasisë, çmimit dhe vlerës, janë lidhur anekse të marrëveshjeve për punë të paparapara dhe plotësuese pas afatit të kaluar kohor dhe nuk ndërmerren masa me kohë në pajtim me marrëveshjet, në rast të vonesës me realizimin nga ana e operatorit të zgjedhur ekonomik.
- ✓ Rastet më karakteristike të mosrespektimit të rregullativës ligjore janë konstatuar tek komunat si vijon:
- Në Komunën e Ohrit, objekti – ndërtimi plotësues i godinës së komunës, shfrytëzohet nga ana e administratës komunale, edhe pse ende nuk është bërë kontrolli teknik, nuk është bërë pranim-dorëzimi dhe nuk është lëshuar leja për përdorimin e objektit.
 - Në Komunën e Negotinës, gjatë ndërtimit të objektit për rinovimin e ujësjellësit dhe ndërtimin e rezervuarit të ujit, nuk janë respektuar kushtet e përcaktuara në marrëveshje, objekti nuk ka përfunduar plotësisht, ndërsa inxhinieri mbikëqyrës ka përpiluar raport për kontrollin teknik me të cilin nuk janë konstatuar mangësitë dhe ndërtimi mund të jepet në përdorim.

Me qëllim të përmirësimit të gjendjeve, revizioni rekomandoi për ndërmarrjen e masave dhe aktiviteteve për shkak të tejkalimit të gjendjeve të konstatuara.

Me revizionin u zbuluam gjendjet që mund të ndikojnë në punën e mëtejshme të komunave, që janë lëndë e revizionit, ndërsa të cilat kanë të bëjnë me:

- ✓ Në komunë e Ohrid, revizioni nuk është bindur në besueshmërinë e procedurës për lëshimin e lejes për ndërtimin e kompleksit të hotelit dhe e theksoi gjendjen me lëndët gjyqësore, në bazë të detyrimeve të papaguara, në shuma jashtëzakonisht të mëdha, të cilat kanë përfunduar dhe për të cilat janë lëshuar zgjidhjet ekzekutive, si dhe lëndët gjyqësore, që janë në rrjedhë, për të cilat ekziston pasiguri nga rezultati final, me mundësinë e ngarkimit plotësues të buxhetit të komunës, për kamata dhe shpenzime plotësuese.
- ✓ Në komunë e Çashkës, nuk ka dokumentacion përkatës dhe të dhëna për të ardhurat e realizuara nga koncesionet e dhëna (uji, prodhimi i energjisë elektrike dhe lëndët e para minerale) që të mund të bëhen projeksionet reale për të ardhurat e planifikuara në këtë bazë në periudhën e ardhme.
- ✓ Në komunë Shtip, ndërtohet objekti i cili nuk është në pajtim me projektin dhe dokumentacionin e verifikuar teknik dhe bëhet shitja e parcelave në të cilat ekzistojnë objekte ekzistuese të ndërmarrjes publike.

Gjithashtu, revizioni i zbuloi lëshimet sistemore në rregullativën ligjore përkatësisht për shkak të paqartësive në ligje të caktuara, komunat nuk kanë inspektim në plotësinë dhe saktësinë e të ardhurave të realizuara që kanë të bëjnë me:

- ✓ Taksën komunale për shfrytëzimin e rrugëve me mjetet motorike, për të cilën nuk është përcaktuar në cilat afate personat juridikë të autorizuar për regjistrimin e automjeteve kanë për obligim ta paguajnë takën e arkëtuar në llogari të komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin e Shkupit.
- ✓ Taksën komunale për shfrytëzimin dhe mirëmbajtjen e ndriçimit publik, për të cilën nuk është përcaktuar obligimi i shoqërisë tregtare që është kompetente për shpërndarjen e energjisë elektrike e cila bën arkëtimin e taksës nga pronarët e orëve elektrike, t'i njoftojë komunat, komunat në Qytetin e Shkupit dhe Qytetin e Shkupit për numrin e obliguesve sipas kategorive (numri i orëve elektrike) në pajtim me numrin tarifor, si dhe për të ardhurat e arkëtuara dhe kërkesat e paarkëtuara në këtë bazë.
- ✓ Raportet e Qytetit të Shkupit, në bazë të së cilave komunat në qytet i evidentojnë kërkesat (e rregullta, të dyshimta dhe kontestuese) në bazë të tatimit mbi qarkullim dhe taksës komunale (taksës së firmës), nuk përmbajnë dokumentacion të plotë për kërkesat e dyshimta dhe kontestuese dhe masat e ndërmarra për arkëtimin e tyre.
- ✓ Obligimin ligjor për pajtueshmërin e gjendjes së regjistrimit të patundshmërive me regjistrin të cilin e mban Agjencia e Kadastrës së Patundshmërive e Republikës së Maqedonisë së Veriut.
- ✓ Në Ligjin për zjarrfikje, parashihen dispozitat për pagesën e kompensimeve të caktuara në buxhetin e komunave, por nuk është saktësuar në çfarë mënyre komunat do të kenë inspektim në plotësinë dhe saktësinë e mjeteve të paguara.
- ✓ Mos pajtueshmërin e Rregullores për shkallën e rregullimit të tokës ndërtimore me objektet e infrastrukturës komunale dhe mënyrën e përcaktimit të lartësisë së shpenzimeve për rregullim në varësi nga shkalla e rregullimit me Ligjin për ndërtim, Ligjin për kadastër të patundshmërive dhe Rregulloren për rimatjen dhe përpunimin e të dhënave nga rimatja.

Lëshimet sistemore të theksuara paraprakisht, të cilat revizioni i zbuloi në raportet e veta vjetore edhe në periudhën e kaluar, kanë implikime financiare në punën e njësive të vetëqeverisjes lokale, për çka konsiderojmë se organet kompetente kanë për obligim të ndërmarrin masa dhe aktivitete për tejkalimin e tyre.

REVIZIONI I SUKSESIT

Në vitin 2018 filluam me tetë (8) revizione të suksesit. Gjatë vitit janë realizuar katër revizione për të cilat njoftojmë në Raportin, ndërsa katër revizionet tjera vazhdojnë dhe do të përfundojnë në vitin 2019 dhe do të jenë pjesë e Raportit Vjetor të vitit 2019. Pra, bëhet fjalë për pilot-revizione të suksesit që janë pjesë e Tvinging Projektit për t'i përforcuar kapacitetet e revizorit të ESHR-së.

1. EFIKASITETI I MASAVE, POLITIKAVE DHE PROJEKTEVE PËR GAZIFIKIMIN E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

Revizionin e Suksesit e zbatuam me qëllim që t'i japim përgjigje pyetjes „Nëse institucionet kompetente ndërmarrin masa, politika dhe projekte për ndërtimin efikas të rrjetit të gazsjellësit në Republikën e Maqedonisë së Veriut“, si dhe të japim vlerësim për:

- Kushtet e krijuara për gazifikimin
- Gjendjen e rrjetit të gazifikimit dhe
- Masat, politikat dhe projektet për gazifikimin.

Aktivitetet e Revizionit të Suksesit kanë për qëllim që t'u ndihmojnë aktiviteteve të ardhshme të institucioneve kompetente që të fokusohen në përmbushjen e postulateve të vendosura për gazifikimin e RMV-së.

Në lidhje me fushën që kanë të bëjë me atë nëse janë krijuar kushtet për gazifikimin e RMV-së i konstatuam gjendjet si vijon:

- nuk është miratuar strategjia për zhvillimin e energjetikës në RMV;
- nuk është miratuar me kohë programi për realizimin e strategjisë për zhvillimin e energjetikës në RMV;
- mungon kapaciteti profesional dhe mbështetja financiare në sektorin energjetik që ndikon në realizimin me kohë të programit për realizimin e strategjisë për zhvillimin e energjetikës;
- ekziston dinamikë e ngadalësuar në ndërtimin e rrjetit magjstral të gazsjellësit;
- procedurat e zbatuara në mënyrë të pasuksesshme për vendosjen e partneritetit privat publik nuk kanë mundësuar fillimin e procesit të ndërtimit të rrjetit shpërndarës të gazsjellësit në komunat e RMV-së;
- ekziston nevoja nga ndarja e operatorit të sistemit për përçimin e gazit natyror nga subjektet tjera që janë të lidhura me veprimtaritë e prodhimit dhe tregtisë dhe furnizimit me gaz natyror;
- miratimi dhe zbatimi i akteve nënligjore në fushën e gazit natyror në afatet e parapara ligjore;
- shqyrtimi i nevojës nga miratimi i Ligjit të ri për deponimin dhe mbrojtjen nga lëngjet dhe gazrat djegëse;

- janë paguar 250.000 euro në bazë të penaleve për shkak të tërheqjes jo me kohë të mjeteve, të parapara me marrëveshjen për hua;
- ka skaduar periudha prej 6 vitesh nga përpilimi i studimeve paraprake për gazifikimin e RMV-së deri në fillimin e ndërtimit të segmenteve magjistrale të gazsjellësit;
- nuk janë ripërtërirë licencat për bartjen dhe menaxhimin me sistemin për përcimin e gazit natyror të SHA GA – MA me ndryshimet e ligjit për energjetikë;
- SHA REM – Shkup nuk e kryen veprimtarinë e vet prioritare, për shkak të mosndërtimit të rrjetit magjistrat të gazsjellësit.

Në lidhje me fushën që kanë të bëjë me **gjendjen me rrjetin e gazsjellësit në RMV** i konstatuam gjendjet si vijon:

- segmenti i ndërtuar magjistrat në vitin 2016 ende nuk është në funksion;
- ekziston përqindje e vogël e realizimit të punëve të parapara me marrëveshjet e lidhura për ndërtimin e segmenteve magjistrale të gazsjellësit;
- është bërë ndërprerja e ndërtimit të njërit nga segmentet magjistrale të gazsjellësit për shkak të kalimit të trasesë në park-pyllin Vodno për shkak të riaksionit të shoqatave joqeveritare për mbrojtjen e mjedisit jetësor;
- janë shpenzuar afër 3 herë më tepër mjete për ndërtimin e segmentit magjistrat me mjetet e borxhit kliring rus për kilometër nga mjetet e parapara me studimin paraprak për gazifikimin e RMV-së;
- janë prolonguar punët ndërtimore për të ndërtuar segmentet magjistrale të gazsjellësit për shkak të mjeteve të pasiguruarra për shpronësim.

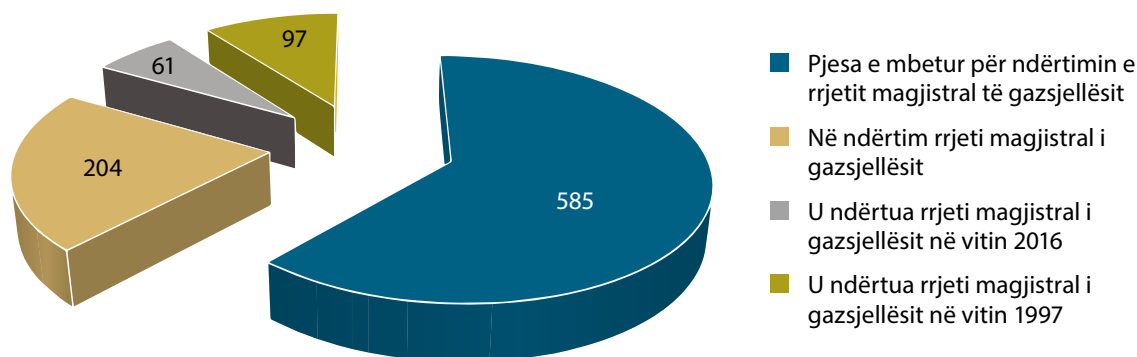
Në lidhje me fushën që ka të bëjë me **masat, politikat dhe projektet e ndërmarra për gazifikim** i konstatuam gjendjet si vijon:

- gjatë zbatimit të procedurave për prokurime publike, kriteret e përcaktuara për numrin e të punësuarve, për pajisjen teknike dhe gjendjen financiare ekonomike, nuk pamundësojnë zbatimin e parimeve të konkurrencës dhe paanshmërisë;
- ndërtimi i segmenteve magjistrale nuk zhvillohet në pajtim me dinamikën e paraparë, për shkak që ekziston rrezik që SHA REM – Shkup mos të mund të realizojë të ardhura me të cilat do të fillojë ta kthejë huan e marrë;
- nuk është ndërtuar sistemi për menaxhim dhe kontroll, si qendër përmbledhëse e informatave për pranimin, mbikëqyrjen, marrjen dhe përpunimin e të dhënave nga të gjitha segmentet magjistrale të gazsjellësit;
- edhe krahas periudhës prej 8 vitesh nga nevoja për fillimin me përgatitjet e planifikimit dhe përpilimit të dokumentacionit të planit dhe të projektit për rrjetin shpërndarës të gazifikimit përveç Komunës së Kumanovës dhe Komunës së Strumicës, komunat tjera ende nuk kanë filluar aktivitete për ndërtimin e rrjetit shpërndarës të gazsjellësit;

- ekziston nevoja nga ndërtimi i gazsjellësit interkonektiv me qëllim të sigurimit të sasive plotësuese nga burimi tjetër i furnizimit me gaz natyror;
- janë përkufizuar komunat në të cilat duhet të fillojnë aktivitetet për ndërtimin e rrjetit shpërndarës;
- një pjesë e vogël e komunave kanë ndërmarrë masa për ndërtimin e rrjetit shpërndarës të gazsjellësit përveç Komunës së Kumanovës dhe Komunës së Strumicës prej të cilave duhet të shfrytëzohen përvojat pozitive.

Gjendja me ndërtimin e rrjetit magjstral të gazsjellësit në RMV në kilometra është paraqitur në grafikën si vijon.

Gjendja me rrjetin magjstral të gazsjellësit në Republikën e Maqedonisë së Veriut në kilometra

Për zbatimin e pandërprerë të procesit të gazifikimit, konstatojmë se nuk janë ndërmarrë të gjitha masat dhe aktivitetet e domosdoshme nga ana e institucioneve kompetente në RMV. Mungesa e strategjisë për zhvillimin e energjetikës në RMV për periudhën e ardhshme, përfundimi i plotë i projekteve të filluara për ndërtimin e rrjetit magjstral të gazsjellësit në pajtim me dinamikën e paraparë dhe vënien e tij me kohë në funksion, mosndërtimi i rrjetit shpërndarës të gazsjellësit në komunat e Republikës, sigurimi i mjeteve të domosdoshme financiare për ndërtimin e plotë të rrjetit të planifikuar magjstral dhe shpërndarës dhe përforsimi i kapaciteteve kadrovike në institucionet kompetente për zbatimin e procesit të gazifikimit, janë gjendjet që kanë ndikim mbi efikasitetin e ndërtimit të rrjetit të gazsjellësit, për shkak të shfrytëzimit të gazit natyror si energjens në gjithë territorin e RMV-së.

Realizimi i aktiviteteve të theksuara do të kontribuojë për të përmirësuar procesin e gazifikimit, me qëllim të shfrytëzimit më të madh të gazit si reagens, duke pasur parasysh rëndësinë e tij ekologjike në mbrojtjen e mjedisit jetësor.

Për t'i tejkaluar gjendjet e përmendura më lartë kemi dhënë rekomandime që u referohen institucioneve kompetente, këto bazohen në rezultatet e revizionit të kryer dhe janë në funksion të përmirësimit dhe avancimit të efikasitetit në ndërtimin e rrjetit të gazsjellësit në RMV.

2. EFEKTIVITETI I POLITIKAVE, MASAVE DHE AKTIVITETEVE GJATË NDARJES SË TË DREJTËS SË UJIT

E drejta e ujit është e drejta e personave juridikë dhe fizikë të shfrytëzojnë ujëra dhe/ose të lëshojnë ujëra, e drejta e shfrytëzimit të ujërave nga trupat ujorë dhe e drejta e lëshimit në trupat ujorë të fituara me kushtin, mënyrën dhe në procedurën e përcaktuara me Ligjin për ujëra. Akumulimi, përfshirja, nxjerrja, shfrytëzimi, riorientimi, shkarkimi dhe lëshimi, si dhe veprimet tjera mbi ujërat kryhen me kushtet në mënyrën dhe në procedurën të përcaktuara me Ligjin për ujëra.

Menaxhimi me ujërat është veprimtaria me interes publik dhe paraqet masa dhe aktivitete për t'i arritur qëllimet e Ligjit për ujëra, ndërsa zbatimi i masave nuk guxon, drejtpërdrejtë ose tërthorazi, të shpie në rritjen e ndotjes së medieve dhe zonave të mjedisit jetësor ose në zvogëlimin e cilësisë ekzistuese të ujërave.

Ujërat, si të mira me interes të përgjithshëm, në pajtim me Ligjin për ujëra janë në pronësi të Republikës së Maqedonisë dhe gëzojnë mbrojtje të veçantë.

E kemi kryer Revizionin e Suksesit me temë „Efektiviteti i politikave, masave dhe aktiviteteve gjatë ndarjes së të drejtës së ujit“, ndërsa me revizion e kemi përfshirë periudhën 2015-2018, në institucionet kompetente për këtë fushë: Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor, Ministria e Financave, Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë, Instituti i Shëndetit Publik i Republikës së Maqedonisë, Qendrat e Shëndetit Publik, Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Jetësor, Inspektorati Sanitar dhe Shëndetësor Shtetëror, Njësitë e Vetëqeverisjes Lokale dhe Ndërmarrjet Komunale Publike.

Qëllimi i revizionit ishte „**Nëse miratimi i politikave dhe ndërmarrja e masave dhe aktiviteteve nga organet kompetente gjatë ndarjes së të drejtës së ujit sigurojnë përmbushjen e qëllimeve për arritjen e sasisë së mjaftueshme të ujit cilësor të pijshëm, mbrojtjen, ruajtjen dhe përmirësimin e vazhdueshëm të resurseve të disponueshme ujore nëpërmjet zvogëlimit të lëshimeve të dëmshme të ujërave si dhe përcaktimit të plotë dhe arkëtimit të kompensimit për të drejtën e ujit**“.

Për të arritur qëllimin e përcaktuar dhe dhënien e përgjigjes për pyetjen e shtruar u përfshin shumë fusha të rrezikshme me ç'rast konstatuam një numër të madh gjendjesh, në mesin e të cilave:

- Strategjia Nacionale e Ujërave, si dokumenti themelor i planit për planifikimin dhe zhvillimin e menaxhimit me ujërat në RMV, ishte miratuar në vitin 2012 me vlefshmëri prej 30 vitesh, por nuk përmban qëllime dhe prioritete strategjike konkrete, e as masa dhe aktivitete ose plan aksional dhe afate për zbatimin e tyre.
- Nuk janë miratuar dokumentet themelore të planit: Baza e Ekonomisë së Ujërave të RMV-së dhe planet për pëllgjet e lumit. Deri në miratimin e bazës së re zbatohet Baza e Ekonomisë së Ujërave nga viti 1968 me dy ndryshime në vitin 2013 dhe vitin 2016;
- Për qytetet e mëdha nuk janë ndërtuar sistemet e kolektorit për ujërat e zeza dhe stacionet e pastrimit për trajtimin e tyre përkatës para lëshimit në recipient, përkatësisht një pjesë e madhe e ujërave të zeza urbane ende nuk lëshojnë pa pastrimin paraprak që nuk është në pajtim me standardet për t'i kufizuar emisionet, lëshimet kryhen pa leje dhe ndikim mbi shëndetin e qytetarëve, cilësinë e jetesës së tyre dhe mjedisin jetësor;

- Nga 37 ndërmarrjet publik dhe komunat e përfshira, janë lëshuar 15 leje për sistemet e furnizimit me ujë në qytet dhe 6 leje për sistemet e furnizimit me ujë në fshat për të shfrytëzuar ujin. Nga 36 ndërmarrjet publike të cilat kryejnë shërbime për grumbullimin dhe/ose pastrimin e ujërave të zeza, leje për lëshim kanë 4 ndërmarrje publike. Nuk janë siguruar lejet për komunat që kanë stacione të reja të pastrimit për ujërat e zeza të lëshuara në punë provuese në vitin 2017 dhe vitin 2018;
- Sipas Raportit për realizimin e programit vjetor nacional të shëndetit publik për vitin 2017, 62,7% të popullsisë furnizohet me ujë të pijshëm nga sistemet qendrore të furnizimit me ujë, të menaxhuara nga ndërmarrjet publike që i përmbushin obligimet ligjore lidhur me sigurimin dhe kontrollin e rregullshmërisë shëndetësore të ujit të pijshëm.
- Të dhënat e krahasuara për analizat dhe rezultatet e kryera për rregullshmërinë shëndetësore të ujit të pijshëm në periudhën 2002–2017 tregojnë se nuk ekzistojnë dallime dhe lëshime të mëdha në rezultatet e marra gjatë gjithë periudhës;
- Shumica e ndërmarrjeve publike kanë vendosur dhe mbajnë zonë të ngushtë të mbikëqyrjes sanitare rreth burimeve / puseve të kaptuara, por nuk janë vendosur dhe nuk mirëmbahen një ose më tepër zona më të gjera mbrojtëse rreth objekteve të përfshira, ndërsa në disa raste janë evidente prishjet edhe në zonën më të ngushtë mbrojtëse për shkak të aktiviteteve infrastrukturore. Prezent është dukuria e lëshimit të ujërave të zeza të papastruara nga sistemet e kanalizimit në ujërat sipërfaqësore / ujëvarjet që derdhen në akumulimet e ujit të dedikuar për furnizimin me ujë, që shpie në prishjen e zonave mbrojtëse dhe cilësinë e ujit në to.
- Ndërmarrjet publike të cilat kanë stacione funksionale të pastrimit kanë të vendosur edhe instrumente për matjen e sasisë dhe cilësisë së ujërave të lëshuara. Të tjerat nuk kanë të vendosur instrumente dhe nuk kryejnë matje të ujërave të papastruara të cilat drejtpërdrejtë lëshohen në recipient. Në rrjedhë është realizimi i projektit në kornizat e të cilit gjatë viteve 2017 dhe 2018 ishin ndërtuar 5 stacione të pastrimit për ujërat e zeza dhe një stacion i pastrimit është duke u ndërtuar.
- Edhe pse shumica e ndërmarrjeve publike nuk kanë siguruar leje për lëshimin në ujërat, një pjesë e tyre e përllogarisin kompensimin për lëshimin në ujërat. Asnjë ndërmarrje publike nuk përllogarit vlerë variabile të kompensimit për lëshimin në ujërat, për shkak se nuk është miratuar akti nënligjor për të përcaktuar mënyrën e përllogaritjes së njësisë së dëmit, e as që në lejet kjo është përcaktuar. Një pjesë e ndërmarrjeve publike edhe pse kryejnë shërbime të kanalizimit, nuk kanë tarifë të përcaktuar për shërbimin dhe nuk përllogarisin kompensim për lëshimin në ujërat, ndërsa një pjesë edhe pse në shfrytëzuesit e fundit fakturojnë për shërbimet e kanalizimit dhe shërbimet e pastrimit, nuk përllogarisin kompensim për lëshimin në ujë, ndërsa te një pjesë e ndërmarrjeve publike nuk ka kufizim të kompensimeve të përllogaritura për shfrytëzimin e ujit dhe për lëshimin në ujërat;
- Përqindja mesatare e arkëtimit të llogarive për shërbimet komunale nga shfrytëzuesit e fundit arrin 72,25% dhe lëviz në distancë prej nën 20% (Dibër – 19,6% dhe Gostivar 22,6%) deri mbi 95% te ndërmarrjet tjera publike.

- Në dobi të llogarisë së thesarit përfundimisht në muajt gusht / shtator 2018 janë paguar 25.567 mijë denarë ose 7,32% nga gjithsej kompensimet e përlllogaritura për shfrytëzimin e ujit nga 349,307 mijë denarë. Më tepër se gjysma e ndërmarrjeve të përfshira publike aspak nuk bëjnë pagesën e kompensimit të përlllogaritur për shfrytëzimin e ujit, ndërsa të tjera bëjnë pagesë të pjesshme, më shpesh pas mbikëqyrjes së kryer inspektuese. **Gjendja e konstatuar udhëzon në gjetje se ndërmarrjet publike që përlllogarisin kompensim kanë detyrime të deklaruara për kompensimin e papaguar në dobi të llogarisë përkatëse të pagesës në Buxhetin e RMV-së në shumë prej 323.740 mijë denarë ose përafërsisht 5.200.000 euro, përkatësisht 92,68% nuk është paguar kompensimi i theksuar.**
- Në dobi të llogarisë së thesarit përfundimisht në muajt gusht / shtator 2018 janë paguar 3.693 mijë denarë ose 10,98% nga gjithsej kompensimet e përlllogaritura për lëshimin në ujërat në shumë prej 33.603 mijë denarë. Përveç NPK Nisko Gradba nga Manastiri, e cila kryen pagesë të rregullt vazhdimisht të kompensimit të përlllogaritur për lëshimin në ujërat, të tjerat kryejnë pagesë të pjesshme të kompensimit të përlllogaritur ose aspak nuk paguajnë. Më tepër se gjysma e kompensimit të përlllogaritur të papaguar për lëshimin në ujërat bie në dy ndërmarrjet publike: NP Ujësjiellësi dhe Kanalizimi – Shkup dhe NP Ujësjiellësi – Kumanovë. **Gjendja e konstatuar udhëzon në gjetje se ndërmarrjet publike që përlllogarisin kompensim kanë detyrime të deklaruara për kompensimin e papaguar në dobi të llogarisë përkatëse të pagesës në Buxhetin e RMV-së në shumë prej 29.950 mijë denarë ose përafërsisht 500.000 euro, përkatësisht 89,02% nuk është paguar kompensimi i theksuar.**

Vlera e shtuar nga revizioni i kryer paraqet evazion të konstatuar tatimor të përcaktuar vetëm te një pjesë e ndërmarrjeve publike që i përlllogarisin kompensimet e nevojshme në shumë prej 353.690 mijë denarë ose përafërsisht 5.700.000 euro mjete të papaguara në Buxhetin e RMV-së.

Evazoni i përcaktuar tatimor krahasuar me Buxhetin e Entit Shtetëror të Revizionit i cili është miratuar për vitin 2018 në shumë prej 91.348 mijë denarë sugjeron se ESHR-ja vetëm me këtë revizion ka vlerë të shtuar në korrelacion 4:1 në dobi të Buxhetit të RMV-së.

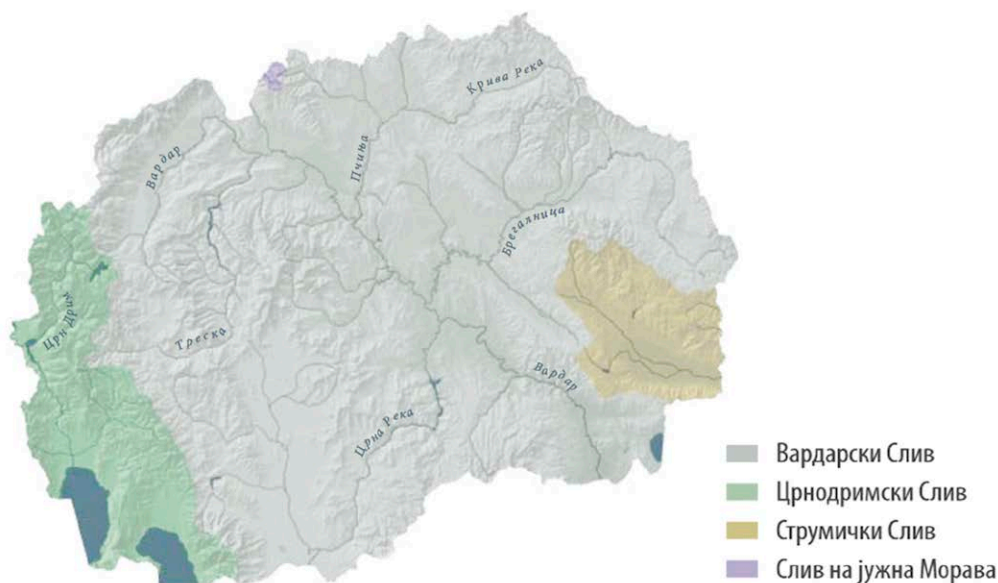
Si rezultat i gjendjes së konstatuar, revizioni e dha konkluzionin si vijon:

- ✓ Politikat e miratuara dhe masat dhe aktivitetet e ndërmarra nga organet kompetente, njësitë e vetëqeverisjes lokale (komunat) dhe ndërmarrjet publike gjatë ndarjes së të drejtës së ujit pjesërisht sigurojnë përmbushjen e qëllimeve për ta arritur sasinë e mjaftueshme të ujit cilësor të pijshëm, mbrojtjen, ruajtjen dhe përmirësimin e vazhdueshëm të resurseve të disponueshme ujore nëpërmjet zvogëlimit të lëshimeve të dëmshme në ujërat, ndërsa qëllimet e pritura në pjesën e përcaktimit të plotë dhe arkëtimit të kompensimit për të drejtën e ujit nuk janë përmbushur.

3. EFEKTIVITETI I POLITIKAVE, MASAVE DHE AKTIVITETEVE GJATË EKSPLOATIMIT TË ZHAVORRIT DHE RËRËS NGA PELLGU I LUMIT TË VARDARIT

Nxjerrja dhe shitja e rërës është problem botëror global. Hulumtimet në kornizat botërore tregojnë se çdo vjet shpenzohen afër 50 miliardë tonë rërë, që është dy herë më tepër se sasia të cilën mund ta prodhojnë të gjitha lumenjtë në botë. Resursi i tretë më i shfrytëzuar natyror pas ajrit dhe ujit është rëra, të cilën e shfrytëzojmë më tepër se naftën. Me rekomandimet që dolën nga Revizioni i Suksesit, Enti Shtetëror i Revizionit iu bashkëngjijt vendeve të cilat ndër marrin masa për:

- eksploatimin e kontrolluar të rërës nga lumenjtë
- shfrytëzimin e rërës dhe zhavorrit në rastet kur nevojitet rregullimi i lumenjve, mbrojtja nga vërshimet dhe erozioni,
- sigurimin e mbrojtjes së mjedisit jetësor, dhe
- vendosjen e tregut të rregulluar për shitjen e rërës.

Ujërat në territorin e RMV-së, si të mira me interes të përgjithshëm, janë në pronësinë e saj, me ç'rast mënyra e mbrojtjes dhe menaxhimit të tyre janë rregulluar me dispozitat e Ligjit për ujëra. Në pajtim me dispozitat ligjore, nxjerrja e rërës, zhavorrit dhe gurit nga shtrati dhe brigjet e trupave sipërfaqësore të ujit bëhet me qëllim të përmirësimit të regjimit të ujërave, në vëllimin i cili nuk do ta prish regjimin e ujit, nivelin e vazhdueshëm të ujërave nëntokësore, stabilitetin e bregut dhe ekuilibrin natyror të ekosistemeve bregdetare.

Republika e Maqedonisë ka 4 pellgje të lumit – Pellgu i Vardarit, Pellgu i Strumicës, Pellgu i Drinit të Zi dhe Pellgu i Moravës Jugore. Pellgu më i madh i lumit është Pellgu i Vardarit me sipërfaqe prej 20.546 km², i cili graviton në Detin Egje.

Revizionin e Suksesit e zbatuam me qëllim që t'i japim përgjigje pyetjes „**Nëse masat / aktivitetet e ndërmarra nga ana e institucioneve kompetente për eksploatimin e rërës dhe zhavorrit nga shtrati dhe brigjet e trupave sipërfaqësore të ujit nga Pellgu i Lumit të Vardarit sigurojnë mbrojtjen dhe përmirësimin e regjimit të lumenjve dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor në përgjithësi?**“

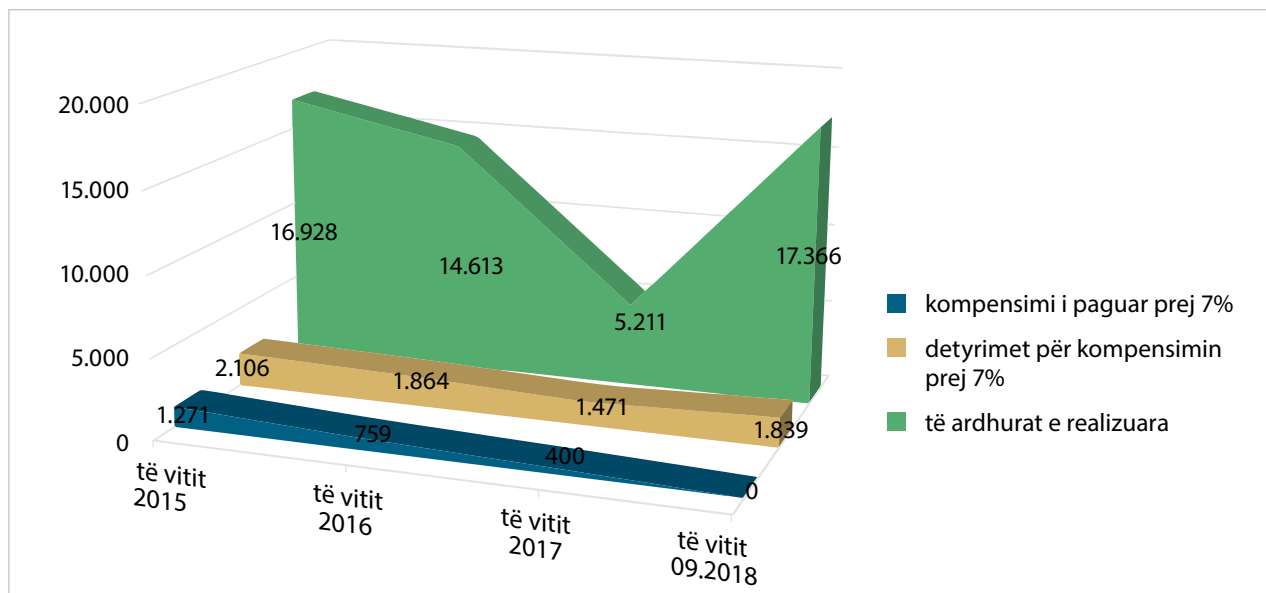
Për vendosjen e kornizës juridike që ka të bëjë me rregullimin dhe mirëmbajtjen e shtratit të lumit dhe brigjeve, si dhe mbrojtjen dhe përmirësimin e regjimit të ujërave me nxjerrjen e rërës dhe zhavorrit, konstatoam se krahas miratimit të rregullativës ligjore, nevojitet miratimi i dokumenteve strategjike, akteve nënligjore, dokumenteve themelore të planit dhe formimin e trupave profesionale. Një pjesë e këtyre dokumenteve strategjike dhe akteve nënligjore janë të domosdoshme për t'u harmonizuar me direktivën kornizë të Evropës për ujërat me të cilën rregullohet fusha e mbrojtjes dhe menaxhimit me ujërat në Evropë dhe direktivën për vlerësimin dhe zvogëlimin e rrezikut nga vërshimet në kornizat e Bashkimit Evropian.

Aktivitetet e ndërmarra për nxjerrjen e rërës dhe zhavorrit nga shtrati dhe brigjet e trupave sipërfaqësore të ujit në Pellgun e Lumit të Vardarit nuk mundësojnë mbrojtjen dhe përmirësimin përkatës të regjimit të ujërave. Pjesa më e madhe e materialit të nxjerrë shfrytëzohet për shitje, ndërsa pjesa minimale për t'i rregulluar shtretërit e lumit. Nuk është caktuar në mënyrë të qartë mënyra e përcaktimit të lokacioneve ku duhet të zbatohen aktivitetet për nxjerrjen e rërës dhe zhavorrit dhe nuk janë vendosur masat për mbrojtjen nga gërmimi joligjor.

MMJPH-ja nuk ka të vendosur libër ujqor dhe nuk mundëson inspektim në gjithë dokumentacionin për lejet e lëshuara / pëlqimet e ekonomisë së ujërave. Edhe pse dispozitat ligjore lejojnë që teprica e nxjerrë e materialit të lëshohet në qarkullim, mënyra e shitjes së tij nuk është rregulluar. Mungon mekanizmi efikas i kontrollit nëpërmjet të cilit ndiqet sasia e rërës dhe zhavorrit të nxjerrë nga trupat sipërfaqësore të ujit, Metodologjia për formimin e çmimit fillestar të materialit të nxjerrë, si dhe procedura konkurrencte dhe transparente për ankandin publik gjatë shitjes së tij. **Për këtë shkak, revizioni nuk kishte mundësi të bindet në saktësinë dhe plotësinë e të ardhurave të realizuara nga shitja e rërës dhe zhavorrit, ndërsa me të edhe ta vërtetojnë gjithë kompensimin të cilin duhet ta arkëtojnë subjektet – bartësit e lejes gjatë shitjes së tepricës së materialit dhe atë ta paguajnë në llogari në kornizat e llogarisë së thesarit në Buxhetin e RMV-së.** Gjendja në mënyrë plotësuese përkeqësohet dhe me pagesën jo me kohë të kompensimit të përcaktuar për nxjerrjen e rërës dhe zhavorrit në llogarinë e thesarit nga ana e bartësve të lejes, si dhe kompensimin e shfrytëzimit me dedikim të mjeteve.

Nga viti 2015 deri në shtator 2018, pagesa e kompensimit për nxjerrjen e rërës dhe zhavorrit në llogarinë e thesarit ka trend të rënies së përhershme, përkatësisht në vitin 2015 kompensimi i paguar në llogarinë e thesarit ka qenë në shumë të përgjithshme prej 1.271 mijë denarë, në vitin 2016 – 759 mijë denarë, në vitin 2017 – 400 mijë denarë, që gjatë vitit 2018 ky aspak nuk paguhet.

Në pasqyrën grafike që vijon, në mënyrë të qartë janë paraqitur të ardhurat e realizuara nga shitja e rërës dhe zhavorrit, detyrimet e evidentuara për kompensim dhe pagesa e tyre nga ana e SHA Ekonomia e Ujërave dhe NPEU Lisiçe Veles.

Mungesa e Programit për të menaxhuar me ujërat ose margjinalizimi i tyre në të kaluarën, në mënyrë të pavolitshme pasqyrohet mbi mundësinë për të ndërmarrë aktivitete për mbrojtjen dhe përmirësimin e regjimit të ujërave.

Institucionet kompetente nuk kanë zbatuar mbikëqyrje profesionale, ndërsa nevojitet ndërmarrja e masave për t'i përforsuar kapacitetet kadrovike gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese. Sistemi i vendosur i informimit nuk siguron informata të plota, të sakta dhe të azhurnuara lidhur me nevojën nga nxjerrja e rërës dhe zhavorrit nga trupat sipërfaqësore të ujit, leje të lëshuara / pëlqime të ekonomisë së ujërave, si dhe veprimin sipas tyre.

Vlera e shtuar nga revizioni i kryer mes tjerash shihet edhe në gjetjen e mjeteve të papaguara në Buxhetin e RMV-së me gjendjen më 30.09.2018 në shumë prej 1.839 mijë denarë.

Si rezultat i revizionit të kryer, revizorët e dhanë konkluzionin si vijon:

- ✓ „Politikat, masat dhe aktivitetet të ndërmarra nga ana e institucioneve kompetente për eksplotimin e rërës dhe zhavorrit nga shtrati dhe brigjet e trupave sipërfaqësore të ujit nga Pellgu i Lumit të Vardarit nuk janë efektive dhe nuk sigurojnë mbrojtjen dhe përmirësimin e regjimit të lumenjve dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor“.

Për t'i tejkaluar gjendjet e konstatuara, revizioni ka dhënë rekomandime me qëllim të vendosjes së politikave, masave dhe aktiviteteve efektive për t'i konstatuar nevojat reale nga eksplotimi i zhavorrit dhe rërës nga trupat sipërfaqësore të ujit në Pellgun e Lumit të Vardarit, përdorimi i tyre në përmirësimin e regjimit të ujërave, rregullimi i shitjes së tepçicës së nxjerrë të materialit në dobi të shtetit, parandalimi i gërmimit jologjor të rërës dhe zhavorrit dhe pavarësimi i institucioneve gjatë zbatimit të aktiviteteve për menaxhimin me ujërat dhe mbrojtjen e tyre.

4. EFEKTIVITETI I POLITIKAVE DHE MASAVE GJATË MENAXHIMIT ME TOKËN NDËRTIMORE

E kemi kryer Revizionin e Suksesit me temë „Efektiviteti i politikave dhe masave gjatë menaxhimit me tokën ndërtimore” me qëllim që përgjigje t’i japim pyetjes: „Nëse politikave dhe masat e vendosura mundësojnë menaxhimin efektiv me tokën ndërtimore që është pronësi e RM-së”, si dhe dhënia e rekomandimeve të cilat do të orientohen në rritjen e efektivitetit të tyre.

Të drejtat dhe obligimet, rregullimi, kushtet dhe mënyra e disponimit me tokën ndërtimore rregullohen me Ligjin për tokë ndërtimore. Toka ndërtimore, mund të jetë tokë e ndërtuar dhe e pandërtuar, e planifikuar me aktet e parapara me Ligjin për planifikimin hapësinor dhe urbanistik. Toka ndërtimore mund të jetë në pronësi të Republikës së Maqedonisë së Veriut, në pronësi të komunave, komunave në Qytetin e Shkupit dhe Qytetit të Shkupit, në pronësi të ndërmarrjeve publike, shoqërive aksionare dhe subjekteve tjera të themeluara nga Qeveria dhe Kuvendi i RMV-së dhe në pronësi të personave vendorë dhe të huaj juridikë dhe fizikë, me kushtet e përcaktuara me Ligjin për tokë ndërtimore dhe ligj tjetër.

Toka ndërtimore e cila është pronësi e RMV-së, mund të tëhuajësohet dhe të jepet me qira afatgjatë dhe afatshkurtër me ankand publik dhe me marrëveshje të drejtpërdrejtë edhe pse me planin urbanistik ose dokumentacionin urbanistik të planit të parcelës ndërtimore parashihet ndërtimi i ndërtimeve me interes publik të përcaktuara me ligj, pas vendimit të miratuar paraprakisht nga Qeveria e RMV-së.

Revizioni i Suksesit e përfshin periudhën prej vitit 2011 deri në vitin 2018, ndërsa sipas nevojës, edhe vitet para vitit 2011.

Aktivitetet e revizorit u orientuan në fushat si vijon:

- Miratimi dhe ndryshimet e dokumentacionit urbanistik të planit për shkak të planifikimit të drejtë të hapësirës dhe sipërfaqes publike dhe realizimi i interesit publik.
- Menaxhimi me tokë ndërtimore, që është pronësi e RMV-së, dhe politikave dhe masat e parapara për të.
- Mbikëqyrja mbi zbatimin e rregullativës ligjore në fushën e menaxhimit me tokën ndërtimore, që është pronësi e RMV-së.

Me revizionin i konstatuam gjendjet që kanë ndikim mbi efektivitetin në menaxhimin me tokën ndërtimore, edhe atë:

- Komunat, pas miratimit të PPU-së, shpeshherë nuk miratojnë PHU të ri, ose në kushte të ekzistimit të PPU-së, bëjnë ndryshime të shpeshta të PHU-së sipas blloqeve, meqë prezent është mospajtueshmëria e dokumentacionit të planit me gjendjen faktike, ose mos pajtueshmëria e PHU-së me PPU-në.
- Anketa publike në procesin e miratimit të planeve të hollësishme urbanistike zbatohet në fazën mjaft të vonuar nga miratimi i PHU-së, meqë ekziston mundësia mos të participojnë të gjithë të interesuarit (personat fizikë dhe juridikë) në afatin e paraparë.
- Ekziston mosrespektimi i të drejtave të fituara (interesi publik) me ndryshimet e propozuara të dokumentacionit urbanistik të planit nga ana e komunave në cilësinë e urdhëruesit dhe

në vend të planifikohet zhvillimi me rritjen e sipërfaqeve publike, planifikohet zvogëlimi i tyre.

- Ndryshimi i dokumentacionit ekzistues urbanistik të planit ose miratimi i dokumentacionit të ri urbanistik të planit, nuk bëhet në bazë të analizës së përpiluar profesionale për nevojën nga ndryshimi ose plotësimi i planeve ose i një pjese të tyre.
- Janë ngritur padi që kanë të bëjnë me shitjen e tokës ndërtimore në pronësi të RMV-së, gjatë fushatës zgjedhore ose ndryshimi i PHU-së.
- Nuk janë të plota të dhënat për tokën ndërtimore, që është pronësi e RMV-së, e cila është tëhuajësuar ose është dhënë me qira afatgjatë / afatshkurtër.
- Në periudhën prej vitit 2014 deri në korrik të vitit 2018, nuk është formuar Komiteti për Tokën Ndërtimore, që është pronësi e RMV-së.
- Nuk bëhet mbikëqyrja përkatëse mbi zbatimin e Ligjit për tokë ndërtimore nga ana e Ministrisë së Transportit dhe Lidhjeve.

Ndërmarrja e masave dhe aktiviteteve pas rekomandimeve të dhëna nga ana e institucioneve kompetente do të kontribuojë për të përmirësuar efektivitetin e masave dhe politikave në menaxhimin me tokën ndërtimore në periudhën e ardhshme.

Duke e pasur parasysh sistemin e vendosur për menaxhimin me tokën ndërtimore në pronësi të RMV-së, ndërsa duke u nisur nga vendosja institucionale e subjekteve kompetente, aktivitetet e deritanishme për zbatimin e politikave për menaxhim me tokën ndërtimore, ekipimi kadrovik, si dhe ndryshimet në rregullativën ligjore, revizioni konstatoi se gjendjet e caktuara që kanë të bëjnë me ndarjen e të ardhurave nga tëhuajësimi i tokës ndërtimore, caktimi i përqindjes minimale të ndërtimit të objekteve nga bruto sipërfaqja e zhvilluar në përgjithësi, zvogëlimi i përqindjes së mjeteve që i paguan komuna në rast të ndërprerjes së njëanshme të marrëveshjeve, janë të tejkaluara. Nga ana tjetër, njësitë të vetëqeverisjes lokale u mundësohet që vazhdimisht të vendosin për mënyrën e disponimit dhe dinamikës së tëhuajësimit të tokës ndërtimore që është pronësi e RMV-së e cila është në territorin e tyre, në varësi nga nevoja për zhvillimin socio-ekonomik të komunës.

Edhe krahas avancimit, përsëri ekziston nevoja nga avancimi i procesit të planifikimit hapësinor dhe urbanistik në drejtim të ruajtjes së parimeve themelore të rregullimit racional dhe shfrytëzimit të hapësirës, kushtet për jetesën humane dhe punën e qytetarëve dhe publikut në procedurën dhe rregullimin infrastrukturor. Veçanërisht e rëndësishme është mbrojtja e tokës që është në pronësi të RMV-së, si tokë e cila mund të shfrytëzohet për interes publik, me çka do të sigurohet avancimi dhe disponimi me tokën ndërtimore nga ana e subjekteve kompetente si biznesmenë të mirë.

Gjithashtu, ka nevojë nga përsosja dhe plotësimi i sistemeve informatike për t'i zbatuar procedurat për tëhuajësimin e tokës ndërtimore që është në pronësi të RMV-së dhe sistemit për ndjekjen elektronike të marrëveshjeve për tëhuajësimin dhe dhënien me qira afatgjatë dhe afatshkurtër, në drejtim të zbatimit të tyre të pandërprerë dhe sigurimit të të dhënave të plota për menaxhimin dhe disponimin me tokën ndërtimore, si dhe vendosjen e mbikëqyrjes përkatëse mbi zbatimin e rregullativës ligjore në fushën, që do të mundësohet menaxhimi efektiv me tokën ndërtimore që është pronësi e RMV-së.

BASHKËPUNIMI NDËRKOMBËTAR

Në periudhën e njoftimit, Enti Shtetëror i Revizionit realizoi një bashkëpunim të pasur ndërkombëtar me qëllim të avancimit në nivel profesional të kuadrit në ESHR. Ky u zhvillua nëpërmjet bashkëpunimit me ILR-të tjera në nivel bilateral dhe multilateral. Pjesëmarrja në revizionet kooperative në fushën e prokurimeve publike dhe cilësinë e ajrit me institucionet e larta të revizionit të BE-së dhe rajonit kontribuoi për avancimin e mëtejshëm të shkathtësive të revizorit të të punësuarve në Entin Shtetëror të Revizionit dhe për cilësinë e revizioneve të suksesit, njëri nga prioritetet kryesore të institucionit në vitin 2018.

Pas pjesëmarrjes aktive të Entit Shtetëror të Revizionit në revizionin kooperativ në fushën e cilësisë së ajrit, nga fundi i vitit 2017 dhe gjatë vitit 2018, të realizuar në kornizat e grupit të punës për mjedisin jetësor të EUROSAI, ndërsa në koordinim të ILR-së së Holandës dhe ILR-së së Polonisë, ishte përpiluar raporti përfundimtar i cili i përmban gjetjet dhe konkluzionet kryesore të raporteve nacionale të revizionit të vendeve pjesëmarrëse. Ky raport është publikuar edhe në faqen e rrjetit të ESHR-së.

Realizimi i suksesshëm i projekteve paraprake (2015-2017) për institucionet e larta të revizionit të rrjetit – rajonit, për kryerjen e revizionit paralel të suksesit në fushën e efikasitetit energjetik dhe prokurimeve publike, dha impuls të ri për të vazhduar bashkëpunimin ndërmjet ILR-ve të rajonit. Në muajin tetor 2017 filloi projekti i ri në fushën e revizionit financiar me aspektet e revizionit të pajtueshmërisë. Ndhimë profesionale dhe financiare për këtë projekt, sikurse për dy projektet paraprake, siguroi ILR-ja e Suedisë, në koordinim me grupin e punës së Komitetit të Kontaktit për Revizionet e Përbashkëta (JWGAA) dhe me pjesëmarrjen e ekspertëve të Gjykatës Evropiane të Revizorëve.

Përfitimet nga bashkëpunimi me ILR-të tjera në revizionet kooperative janë të shumëfishta, veçanërisht do ta theksojë mundësinë që e patën revizorët për përsosjen profesionale në formë të aktiviteteve kolegjiale (peer-to-peer), qasjes fleksibile dhe shfrytëzimit të përvojave të pjesëmarrësve tjerë dhe përforcimit të vetëbesimit në kapacitetet personale për kryerjen e revizionit të suksesit.

Shkëmbimi i përvojave të reja në fushën e revizionit shtetëror me kolegët e ILR-ve tjera u zhvillua nëpërmjet formave standarde të bashkëpunimit dhe kryesisht në koordinim të INTOSAI1 dhe EUROSAI2. Kontributi i Entit Shtetëror të Revizionit në punën e grupeve dhe trupave të punës së këtyre asociacioneve me qëllim të promovimit të aktiviteteve në fushën e mjedisit jetësor, TI-së, etikës dhe integritetit të ILR-të dhe institucionet në administratën publike dhe revizionit të komunave vazhdoi edhe gjatë vitit 2018.

Pjesëmarrja e të punësuarve në Entin Shtetëror të Revizionit në ngjarjet ndërkombëtare për edukim dhe përsosje u zhvillua në këto fusha: revizioni i mjedisit jetësor, revizioni i komunave, përforcimi i integritetit dhe etikës tek institucionet e larta të revizionit dhe institucionet në sektorin publik, çështjet në fushën e mbështetjes së TI-së, përvojat nga realizimi i revizioneve kooperative, kontabiliteti dhe njoftimi në sektorin publik, avancimi i funksionit të revizionit të brendshëm, prokurimet publike, e-trajnimet për revizionin e suksesit; metodologjia në revizion, revizioni i ndërmarrjeve në pronësinë e komunave, roli i ILR-së në mbikëqyrjen financiare të partitë politike.

1 Organizata Ndërkombëtare e Institucioneve të Larta të Revizionit – ESHR është anëtar nga vitit 2001

2 Organizata Evropiane e Institucioneve të Larta të Revizionit – ESHR është anëtar nga viti 2002

Enti Shtetëror i Revizionit e mban statusin e veteranit në rrjetin e ILR-së së vendeve kandidatë dhe kandidatëve potencialë për anëtarësim në BE dhe Gjykatën Evropiane të Revizorëve. Po rrjedhë dekada e dytë e kontributit që ESHR-ja vazhdimisht e jep në realizimin e aktiviteteve të rrjetit që kanë për qëllim përgatitjen e strukturave të revizionit në vendet të cilat janë në rrugën për anëtarësim në familjen evropiane.

Statusi i kandidatit i Republikës së Maqedonisë për t'u pranuar në Bashkimin Evropian, të marrë në fund të vitit 2005, Entit Shtetëror të Revizionit i mundësoi të marrë pjesë rregullisht në cilësinë e mbikëqyrësit aktiv në mbledhjet e Komitetit të Kontaktit dhe të jetë në hap me ngjarjet dhe sfidat më të reja me të cilat ballafaqohen shefat e ILR-së të Bashkimit Evropian gjatë ushtrimit të funksionit të revizionit.

Aktivitetet në kornizat e EUROSAL, INTOSAL dhe organizatave tjera

Anëtarësimin në grupet e punës së EUROSAL për mjedisin jetësor nga viti 2002 dhe për TI-në nga viti 2005, Enti Shtetëror i Revizionit e mban vazhdimisht me pjesëmarrjen aktive në punën e tyre.

Në vitin 2018, Enti Shtetëror i Revizionit mbushi gjysmë dekade nga pjesëmarrja e vet në aktivitetet e grupit operativ të EUROSAL për revizion dhe etikë, të udhëhequr nga ILR-ja e Portugalisë që punon në përforsimin e integritetit dhe etikës tek institucionet e larta të revizionit dhe institucionet e administratës publike.

Lidhur me programin e IDI (INTOSAL Development Initiative) për kryerjen e revizionit të SDG – qëllimet e qëndrueshme zhvillimore, si vazhdim të aktiviteteve nga viti paraprak, përfaqësuesi i ESHR-së mori pjesë në trajnimin për mentorë për të zhvilluar programin dhe aftësimin e institucioneve të larta të revizionit për kryerjen e revizionit të SDG-së që u mbajt në Nanching, RP e Kinës.

Gjatë vitit 2018, delegacionet e larta të Entit Shtetëror të Revizionit morën pjesë në një numër të madh ngjarjesh të rëndësishme ndërkombëtare prej të cilave i theksojmë këto si vijon: konferenca ndërkombëtare në nivel të lartë me temë "Roli i ILR-së në promovimin e sundimit të mirë" të organizuar nën Kryesimin e Bullgarisë me Këshillin e Evropës, Sofje në muajin maj 2018; konferenca e INTOSAL për motivimin e ILR-së për kryerjen e kontrolleve kolegjiale (peer reviews), Bratislavë në muajin qershor 2018, dhe mbledhja e UNDESA-IDI për kontributin e ILR-së në realizimin e Agjendës 2030 dhe qëllimeve për zhvillimin e qëndrueshëm, Nju Jork në muajin korrik 2018; shënimi i 15-vjetor të formimit të NAO Kosovë.

Në kuadër të programit (Public-Sector Accounting and Reporting Program (PULSAR) për ta zhvilluar kornizën për njoftimin financiar në sektorin publik në vendet e Ballkanit Perëndimor dhe vendet që më herët ishin pjesë e Bashkimit Sovjetik, në vitin 2018 u mbajt edhe punëtorja e dytë në Vjenë në të cilën mori pjesë edhe përfaqësuesi i ESHR-së.

Për t'u shënuar është edhe fakti që Enti Shtetëror i Revizionit në vitin 2017 përkatësisht në vitin 2018 e rriti prezencën edhe në dy grupe ndërkombëtare të punës: i pari është grupi i projektit të EUROSAL për rolin e institucioneve të larta të revizionit në përhapjen e kulturës së integritetit, me të cilën udhëheq ILR-ja e Hungarisë. Ky aktivitet është pjesë e Planit të ri strategjik të EUROSAL (2018-2023), të miratuar në Kongresin në Stamboll. I dyti është grupi i punës së INTOSAL për borxhin

publik. Aktivitetet e këtij grupi të punës do të orientohen në shkëmbimin e përvojave ndërmjet institucioneve të larta të revizionit lidhur me njoftimin dhe menaxhimin e shëndoshë me borxhin publik në pajtim me standardet e ISSAI-së.

Rrjeti i ILR-së i vendeve candidate dhe kandidatëve potencialë për t'u pranuar në BE dhe Gjykata Evropiane e Revizorëve

Aktivitetet e rrjetit që kanë për qëllim integrimin më të lehtë të vendeve candidate në familjen evropiane zhvillohen në koordinimin e oficerëve për lidhje të ILR-së dhe me mbështetjen e grupit të punës për aktivitetet e përbashkëta të revizionit, të formuar nga Komiteti i Kontaktit, anëtarët tjerë të ILR-së së BE-së dhe SIGMA-s.

Në mbledhjen e rregullt vjetore të oficerëve për lidhje të ILR-së së rrjetit, që u mbajt në Maltë (maj 2018), temë qendrore për të cilën janë mbajtur diskutimet ishin aktivitetet e planit të ri kornizë të aktiviteteve të rrjetit (2018-2020). Aktivitetet janë orientuar drejt përforsimit të kapaciteteve të anëtarëve të rrjetit nëpërmjet bashkëpunimit me ILR-në e vendeve anëtare dhe GJER-në, dhe në periudhën e ardhshme do të fokusohen në bashkëpunimin me parlamentet për të përmirësuar ndikimin e revizionit, mbështetjen e TI-së në procesin e revizionit dhe revizionin e softuerit, interaksion më të madh me sektorin civil, dhe vazhdimin e punës nga seria për avancimin e revizionit financiar që filloi në gjysmën e dytë të vitit 2017.

Nga seria e punës për revizionin financiar, që e mbulojnë gjithë ciklin e revizionit, prej planifikimit deri në njoftimin për gjendjet dhe gjetjet e revizionit dhe kontrollin e cilësisë, punësoria e dytë dhe e tretë u mbajtën në shtator (Budvë) dhe nëntor (Ankara) të vitit 2018 duke arritur efekte lidhur me përforsimin e rekomandimeve në raportet e revizionit.

Pjesëmarrja e përfaqësuesve të ESHR-së në mbledhjen e Komitetit të Kontaktit të cilin e përbëjnë shëfat e ILR-së së BE-së, bashkë me anëtarët tjerë të rrjetit, mundëson ndjekjen e vazhdueshme të ngjarjeve më të reja në fushën e sundimit / menaxhimit me financat publike në BE, ndikimin

e rregullativave të reja të BE-së mbi punën e GJER-së dhe ILR-ve nacionale, si dhe shkëmbimin e përvojave në fushën e praktikës së revizorëve të orientuar në përmirësimin e përgjegjësisë dhe raportimit në shpenzimin e mjeteve të ndara nga fondet evropiane. Mbledhja u mbajt në Dubrovnik në muajin tetor 2018, dhe në kornizat e saj u mbajt seminari me temë: Interaktiviteti me qytetarët e BE-së – qasjet inovative në komunikimin me qytetarët / palët e prekura nga ana e ILR-së në BE.

Bashkëpunimi bilateral dhe rajonal

Në vitin 2018, ESHR-ja ishte organizator i një varg takimesh bilaterale me përfaqësuesit e ILR-së nga rajoni: Slloveni, Bosnjë e Hercegovinë, Kosovë, Turqi, Shqipëri. Në këto takime, krahas avancimit të bashkëpunimit bilateral, në fokus të interesit ishte përvoja e ESHR-së nga zbatimi i sistemit për menaxhim me revizionet AMS (Audit Management System) dhe përgatitja për shfrytëzim nga ana e të punësuarve, si dhe përdorimi i SAPRI – softuerit për përpunimin e të dhënave të prezantuara në raportet e revizionit, posaçërisht në pjesën e ndjekjes së rekomandimeve. Gjatë vizitës së delegacionit të ILR-së së Turqisë në Entin Shtetëror të Revizionit, në muajin tetor 2018, të dyja institucionet nënshkruan marrëveshje për bashkëpunim të ndërsjellë.

Projekti me Qeverinë Britanike

Në kornizat e mbështetjes së reformave në Republikën e Maqedonisë, Qeveria e Mbretërisë së Bashkuar nëpërmjet Fondit për Sundimin e Mirë të Britanisë së Madhe (GGF of UK) i siguroi mbështetje Entit Shtetëror të Revizionit për zbatimin e projektit *"Rritja e raportimit dhe transparencës në Maqedoni nëpërmjet zbatimit të përmirësuar të rekomandimeve të ESHR-së"*.

Projekti që filloi në korrik 2018 dhe do të zgjasë deri më 15 mars 2019, ESHR-ja e realizoi me ndihmën e PrajsvoterhausKupers Maqedoni (PwC), Vestminister Fondacioni për Demokraci (WFD) në bashkëpunim me Qendrën për Analizën Ekonomike (CEA) dhe RESIS dhe ka për qëllim përmirësimin e zbatimit të rekomandimeve të ESHR-së, nëpërmjet vlerësimit dhe përforcimit të mekanizmave institucionale për ndjekjen e tyre. Kjo do të arrihet nëpërmjet prezencës së madhe në publik dhe përfshirjes së madhe në publikun e gjerë dhe palët tjera të prekura në punën e ESHR-së.

Projekti është fokusuar në tri rezultatet kryesore 1. Vlerësimi i përgjithshëm i procesit të revizorit; 2. Kapaciteti i rritur i ESHR-së për dhënien e rekomandimeve; dhe 3. Strategjia e komunikimit të ESHR-së e inkorporuar në planet e punës së institucionit, duke e përfshirë edhe strategjinë për prezantimin e raporteve të rëndomta të revizorit të palëve tjera të prekura.

Gjithashtu, në kornizat e projektit u përfshin pesë gazetarë nga medie të ndryshme të cilët me mbështetjen e institucionit tonë me sukses realizuan storje hulumtuese në bazë të gjetjeve në raportet e revizionit të Entit Shtetëror të Revizionit dhe ato i prezantuan në publik.

Bashkëpunimi me OECD - SIGMA dhe Komisionin Evropian

Bashkëpunimi me SIGMA-n në vitin 2018 u zhvillua në kornizat e aktiviteteve të rrjetit të cilin e përbëjnë ILR-ja e Turqisë, Maqedonisë, Malit të Zi, Serbisë, Shqipërisë, Bosnjë e Hercegovinës, ESR-ja dhe Kosova* (në cilësinë e mbikëqyrësit), me qëllim të përforcimit të kapaciteteve institucionale nëpërmjet bashkëpunimit me ILR-në e vendeve anëtare të BE-së dhe ESR-së për integrim më të lehtë të vendeve candidate në familjen evropiane.

Me mbështetjen logjistike dhe financiare të SIGMA-s u realizuan një pjesë e aktiviteteve të Planit të ri

kornizë të rrjetit (2018-2020) ku theksi është vënë në përmirësimin e bashkëpunimit me parlamentet me qëllim të rritjes së ndikimit në raportet e revizionit.

Gjatë vitit 2018 sipas dinamikës së planifikuar, u zhvillua edhe realizimi i Tvinging Projektit (2017-2019) i financuar nga BE-ja me titull *“Përforcimi i mëtejshëm i kapaciteteve dhe efikasiteti i Entit Shtetëror të Revizionit për kryerjen e revizionit të jashtëm”*. Enti Shtetëror i Revizionit filloi me aktivitetet e këtij projekti në dhjetor 2017 me përfaqësuesit e ILR-së së Bullgarisë dhe ILR-së së Kroacisë, partnerë në projekt, u kontraktuan aktivitetet për periudhën e ardhshme që kanë të bëjnë me fushat si vijon: 1. Zhvillimi i mëtejshëm i procesit të revizionit në pajtim me ISSAI; 2. Përforcimi i kapaciteteve të revizionit të ESHR-së; 3. Vendosja e praktikës së mirë ndërmjet Kuvendit dhe ESHR-së për t’i pranuar raportet e revizionit; dhe 4. Përmirësimi i sistemeve për komunikimin e TI-së dhe për menaxhimin me resurset njerëzore në dobi të procesit të revizionit.

2018

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
RAPORTI VJETOR
ANNUAL REPORT

"Nemo est supra leges"
Marcus Tullius Cicero

Foreword

This year the State Audit Office is celebrating its 20th anniversary as an independent supreme audit institution in the Republic of North Macedonia. SAO management and employees are particularly proud of the achieved results in the past period.

With the Annual Report on SAO operation and performed audits in 2018, we would like to share with the public the most significant results and challenges of our work.

In 2018, the State Audit Office produced 117 reports, covering 102 entities under our jurisdiction. The reports contain important information and a number of recommendations that are important for improving

financial management and responsible spending of public funds by the auditees. In the selection and definition of the audit scope, we were guided by the principles of transparent and earmarked spending of public funds and the quality of public services worthy of the citizens of the Republic of North Macedonia.

Our activities in the following period will focus on enhancing the cooperation with the Assembly of the Republic of North Macedonia, as well as on implementation of the activities defined in our Development Strategy 2018-2022, HR Management Strategy and IT Strategy, aimed at strengthening independence and integrity of the institution, professional development of its employees and improvement of the efficiency and quality of audit with the application of an audit management system.

In the forthcoming period, we shall commit ourselves to the finalization of the initiative for constitutional regulation of the State Audit Office. It is necessary to define the role and function of the State Audit Office with the Constitution of RNM in order to strengthen its independence and it is a precondition for start of the negotiations with the EU for the chapter related to financial control. Integral part of this Annual Report is the opinion of the independent external auditor on the financial statements of the State Audit Office for 2018.

Deputy Auditor General
Naser Ademi

MISSION

The State Audit Office (SAO) is the Supreme Audit Institution of the Republic of North Macedonia whose objective is to communicate audit findings timely and objectively to the Assembly, the Government, other public office holders and the public.

The State Audit Office provides support to the Assembly of RNM in meeting its responsibilities by identifying and disclosing irregularities, cases of illegal operation and potential cases of corruption and abuse of office.

With clear and effective recommendations, SAO provides support to the state institutions and the beneficiaries of public funds for improving the management thereof. Thus, SAO contributes to the improvement of the lives of the citizens of the Republic of North Macedonia.

INDEPENDENCE

As an independent external auditor, SAO conducts audit on public revenues and public expenditure in line with the auditing standards (ISSAIs) of the International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI).

SAO independence is guaranteed by the State Audit Law, first enacted in 1997 and amended on several occasions during the past years. New State Audit Law was adopted in 2010 for further compliance with the Mexico Declaration on Supreme Audit Institution Independence and the Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts. The Law regulates SAO position and provides for a broad mandate for conducting regularity and performance audits, and access to all necessary information. SAO has financial independence and authority to manage its own resources. In addition, SAO has the freedom to decide on the audit subject and contents, and has sufficient mechanisms for follow-up of audit recommendations to ensure appropriate implementation thereof.

EMPLOYEES

SAO organizational structure consists of 143 job posts, out of which 89 were filled out until the end of 2018. Out of the total number of employees, 84 are authorized state auditors and state auditors and five are administrative audit support staff. State auditors are organized in three departments directly involved in the audit process (audit departments) and cover different areas of the public sector, one department for audit development and following international practice for ISSAI implementation and one department for IT audit. SAO organizational structure also involves two departments for administrative audit support (legal and financial affairs) and two units for human resources and internal audit.

Most of the employees i.e. 68 of them hold a Certificate for authorized state auditor.

According to the qualifications structure, 99% of the employees have university degree in economy, law, information technology and other fields, and the percentage of employees with master's degree is continuously increasing.

Out of the total number of employees, 68% are women. The median age of employees is 40 and 32% of the employees are over 50 years of age.

As regards the number of authorized state auditors and state auditors distributed according to their title, audit is conducted by 22 independent auditors, 14 senior auditors, 21 auditor and 16 junior auditors. The remaining hold managerial positions as follows: three Advisors to the Auditor General, four Assistants to the Auditor General (Heads of department) and four Heads of audit.

In order to achieve SAO mission and vision, it is necessary to plan for and recruit experienced professionals to strengthen the capacities of the institution. Taking into consideration the number of auditees (around 1500), the age structure of the employees, as well as the natural outflow of highly professional staff expected in the following years (managerial staff, independent and senior auditors), SAO will face the challenge of insufficient professional potential to conduct the audit process.

In this context are also the recommendations of the European Commission regarding employment of audit professionals, especially for auditing the operation of political parties.

Age structure of SAO employees

Age structure	Number	%
Над 60	15	17
Над 50	13	15
Над 40	30	34
Над 30	25	28
Над 20	6	6
Вкупно	89	100

Professional Development of SAO Employees

The professional development of auditors and managerial staff continued in line with SAO strategic objectives and 2018 Annual Work Program, which contributes to the establishment of an objective system for assessment of the level of quality completion of the work tasks.

Training of employees in SAO was carried out through internal trainings with SAO lecturers; trainings by experts engaged through the Twinning Project; on-the-job trainings through pilot regularity and performance audits within the Twinning Project; study visits and internships of employees organized through the Twinning Project; participation in courses, seminars and workshops organized by working groups/committees of INTOSAI/EURSAI, the European Court of Auditors, SIGMA and other international professional organizations and associations.

In 2018, SAO organized internal trainings in the following areas:

- Training of the employees on IT policies and procedures, as well as the procedures on the use of the Audit Management System (AMS);
- Training of the employees on the use of AMS, according to the established needs;
- Training on strategic audit planning;
- Training on performance audit and audit of EU funds, and
- Training on detection of irregularities and corruption in the public sector.

STRATEGIC DOCUMENTS

SAO Development Strategy 2018-2022 was adopted in December 2017. It is a continuation of the previous strategy along the same path of strategic development, supporting itself on the pillars embedded as strategic development goals, ensuring the continuity of many activities and planning new ones to provide for further improvement of the State Audit Office and its work.

INTOSAI and EUROSAI strategic documents were used as starting point for SAO Development Strategy for the upcoming five-year period. It consists of the commitments for promotion and improvement of the implementation of international standards of supreme audit institutions (ISSAIs), for strengthening independence and integrity as preconditions for professionalism and credibility in the work, as well as for continuous monitoring of the effects of performed audits and the level of implementation of audit recommendations by the auditees.

In 2018, many activities were undertaken for implementation of the strategic objectives, as follows:

- Audit Quality Assurance, as a method for assessing quality control performance, is done in line with the Guidelines for audit quality assurance. Professional team of authorized state auditors conducted six audit quality assurance reviews. The issued reports contain recommendations on improvements and they are published on SAO web page.
- For further development of quality control and quality assurance of audits, the current SAO methodology acts on quality control and quality assurance are under review within the Twinning Project. TP experts will draft a report with recommendations on improvement of quality control and quality assurance system in SAO, which should be presented before SAO management by the end of April 2019.
- Overcoming systemic weaknesses, by pointing to identified systemic weaknesses in each audit report, as well as in SAO 2017 Annual Report;
- Practical implementation of the electronic audit management system (AMS), which serves as a software support in the daily performance of audit processes;
- Improvement of the existing system of financial management and control in the State Audit Office, by adoption and implementation of procedures on implementation of a Quality management system in line with ISO 9001-2015;

- Fulfilment of SAO internal audit function and implementation of 2018 Internal Audit Plan;
- In order to obtain more detailed information as basis for analysis of the state of affairs in relation to ethics and integrity as a system of values and principles, SAO for the first time, drafted a Questionnaire on integrity for 2017, which was delivered to 174 institutions from the public sector and covered the most relevant beneficiaries of budget funds of RNM and LSGUs. For the Questionnaire analysis, SAO prepared methodology based on the theoretical basics of self-assessment of the level of integrity of Into-SAINT tool created by the Netherlands Court of Audit. It was also used as basis for the Hungarian model, taking into consideration the specifics of the public sector in the Republic of North Macedonia.

The results of the analysis of 2017 Integrity Questionnaire were published in March 2018, and may serve as a point of departure for raising awareness of the institutions about the need to adopt adequate policies and procedures, as well as to follow the trend of developments in this area.

SAO experience with implementation of the project "Analysis of the Integrity Questionnaire for 2017" was presented on the fifth international seminar on anticorruption and integrity titled "The model for integrity of the Supreme Audit Institutions in Hungary – from sensibility to audit of integrity", organized by the Supreme Audit Institution of the Republic of Hungary in Szarvas from 5-9 March 2018.

- Other activities for realization of the strategic objectives in relation to professional development of employees, implementation of ISSAIs in methodology acts and state audit practice, cooperation with authorities and international cooperation, and the realization of the Twinning Project are elaborated in the relevant chapters of this Annual Report.

Within the Twinning Project "Further improvement of administrative capacities and external audit efficiency of the State Audit Office" (December 2017 - September 2019), realized in cooperation with the twinning partners SAIs of Bulgaria and Croatia, SAO Development Strategy 2013-2017 will be reviewed as regards the strategic objective for development of the communication system, exchange of information with domestic and international legal entities and informing the public on the work performed by SAO. It should provide a proposal on improvement of the information flow at horizontal and vertical levels of communication.

In December 2017, SAO also adopted IT Strategy 2018-2022, aiming at increasing the efficiency of the information system of the State Audit Office and contributing to the implementation of SAO Development Strategy 2018-2022.

The concept of the IT Strategy is based on the evaluation performed on the previous IT Strategy 2013-2017 and the analysis of the accomplished objectives and performed activities, as well as on the outcomes from the IT self-assessments conducted in cooperation with the Netherlands Court of Audit. It is also aligned with the latest technological developments.

In order to perform analysis on the functionality and performance of the existing SAO IT system and the IT audit, in March 2019 SAO conducted self-assessment of the IT systems (ITSA) within the Twinning Project. Another self-assessment of the IT audit (ITASA) is planned in 2019, to obtain recommendations for improvement of the management and organization of SAO IT processes and guidelines for development of IT audit.

AUDITING STANDARDS AND METHODOLOGY

Implementation of the International standards of the Supreme Audit Institutions (ISSAI) in SAO methodology acts provides further development of audit quality.

In 2018, SAO started implementing the Manual for regularity audit of the local self-government units, and continued with the practical application of the manuals on regularity and performance audits and on follow up of recommendations, as well as the Manual for IT audit and the manuals for regularity audit of the financial statements of political parties and election campaigns.

SAO methodology acts were evaluated within the Twinning Project “Further improvement of administrative capacities and external audit efficiency of the State Audit Office” and a report was drafted with recommendations for their improvement from the aspect of alignment with ISSAIs and application of good practice of EU member states.

Audit quality assurance function is independent of the audit process. Quality assurance is a process of assessment and monitoring of the audit quality by authorized state auditors who have not participated in the audits that are reviewed and it is conducted every year, in line with the Annual plan on audit quality assurance.

The Twinning project will also make analysis and assessment of SAO methodology acts on quality control and quality assurance, in order to provide for recommendations for their improvement.

In the context of further harmonization of methodology acts, SAO is translating in Macedonian language the ISSAIs, as well as methodology guidelines and other literature in the field of audit issued by committees and INTOSAI working groups, to be implemented in the audit practice.

COOPERATION WITH COMPETENT AUTHORITIES

In line with the State Audit Law, SAO submitted for review its 2017 Annual Report on conducted audits and operation to the Assembly of the Republic of North Macedonia.

At the continuation of the Fifty-eighth session held on 3 September 2018, the Assembly reviewed and adopted the Annual Report on performed audits and operation of the State Audit Office in 2017. In addition, the Assembly concluded that the audit reports contain important information and recommendations for improving financial management and responsible spending of public funds by the auditees.

In the conclusions, the Assembly positively assessed SAO activities on performed reviews on the implementation of audit recommendations, in order to determine the level of implementation of such recommendations by the auditees.

Taking into consideration the great number of adverse opinions and disclaimer of opinions on the financial statements as well as on compliance with laws and regulations, the Assembly pointed out the need for SAO to continue providing clear recommendations. With regard to the established systemic weaknesses, the Assembly recommended that competent bodies undertake relevant activities to overcome such weaknesses.

In the course of 2018, and in accordance with the obligations provided with the State Audit Law, the State Audit Office delivered all final audit reports to the Assembly of RSM.

The cooperation of the State Audit Office with other competent bodies continued during 2018, and within the Annual Work Program for 2018, SAO submitted 21 final audit reports to the Public Prosecution Office where the authorized state auditor established violations/criminal acts.

SAO actively cooperates with all state authorities for preventing and decreasing corruption in the frames of the Protocol on cooperation for the prevention and repression of corruption and conflict of interests. The State Audit Office also participates in the implementation of the National Program for the Adoption of the Acquis (NPAA) through the activities provided in Chapter 3.23 Judiciary and fundamental rights, Area – Prevention of corruption policy, and Chapter 3.32 Financial Control, Area - External Audit, as well as in the work of other bodies for prevention of corruption.

REALIZATION OF THE TWINNING PROJECT „FURTHER IMPROVEMENT OF ADMINISTRATIVE CAPACITIES AND EXTERNAL AUDIT EFFICIENCY OF THE STATE AUDIT OFFICE”

The State Audit Office, as a supreme audit institution, is committed to build its capacities in order to follow professional trends, as well as to respond to the requests of the citizens and the community for securing transparency and accountability in using public funds. These requirements in modern circumstances bear new challenges, which surpass the traditional role of the supreme audit institution in auditing legal and earmarked spending of public funds, and increasingly shift the focus on good governance of public funds i.e. the added value of the spending, and whether citizens receive good and quality services for the spent public money.

In order to respond to the modern challenges, it is necessary to have continuous quality operation, which would contribute to maintaining the reputation of independent and professional partner with high integrity, which at the same time is the bearer of progress in the management of public funds. In this context, in December 2017, the State Audit Office started with the realization of a Twinning Project titled “Further improvement of administrative capacities and external audit efficiency of the State Audit Office”, funded by the EU, in duration of 21 months, i.e. until 14 September 2019. The Twinning Project is realized in cooperation with our twinning partners from the National Audit Office of the Republic of Bulgaria and the State Audit Office of the Republic of Croatia, as well as experts from other European countries and the European Court of Auditors engaged in the project.

The project objective is to exchange experience and obtain recommendations for improvement of significant aspects of the operation of our institution, such as recommendations for improvement of the implementation of ISSAIs, improvement of the strategic planning processes, learning through

practical performance of audits on significant areas of social life, improvement of quality control and quality assurance of audits, establishment of a mechanism for proactive role in understanding and discussing audit reports by the Assembly, improvement of the IT system and HR management system, and strengthening the role in preventing fraud and corruption.

The Twinning Project is realized in four components, as follows:

1. Improvement of audit processes in accordance with ISSAIs;
2. Strengthening SAO audit capacities;
3. Strengthening the cooperation between SAO and the Assembly on reviewing audit reports; and
4. Improvement of IT management, communications and human resources for the needs of the audit processes.

The realization of twinning activities within the components actively involves 36 employees, which is 40% of the total number of SAO employees, while the trainings and other activities of the project cover all employees of the institution.

The following are the most significant results of the activities within Component 1:

- ✓ Assessment report, including recommendations for improvement of audit processes in accordance with ISSAI, which provides for the general conclusion that audit processes in the State Audit Office are performed in accordance with the international standards; however, recommendations are provided for their further improvement;
- ✓ Report on strategic planning of external audit, which contains recommendations on establishment of strategic planning of SAO audits;
- ✓ Certificates for training on strategic planning, awarded to 72 SAO employees who completed the training (80% of the employees);
- ✓ Report with comparative analysis of the best EU practices in the field of audit of political parties, providing recommendations for improvement of the legal and institutional framework for supervision of the funding of political parties and election campaigns.

The results of the activities from Component 2 of the Twinning Project are related to the following:

- ✓ Improvement of the institutional and human resources capacity of SAO, for which Report with recommendations was prepared, and a Training Needs assessment and a Plan for Staff Training;
- ✓ Certificates for Performance Audit and EU Funds Audit training, completed by 45 auditors, i.e. half of the total number of employed in SAO.
- ✓ Conducting 4 pilot performance audits for EU funds, ICT, realization of graduates on the Labor market in the Republic of Macedonia and public procurements, this will be completed in 2019, significantly contributing to the improvement of SAO capacities for performance audits.

Component 3 of the Twinning project focused on strengthening the cooperation of the State Audit Office with the Assembly of the Republic of North Macedonia is of special importance in order to provide for regular review of audit reports by the Assembly, and thus strengthening SAO role and undertaking corrective measures and activities for implementation of audit recommendations.

In direct cooperation with our MPs and parliamentary staff, with the assistance of our twinning partners, we have conducted series of activities whose core objective is raising the awareness of MPs about the significance of the operation of the State Audit Office and initiating regular and quality parliamentary debate to increase the effect of the audit reports.

In April and October 2018, within the frames of the Twinning project, together with our MPs we had the opportunity to visit the Parliaments of Croatia and Bulgaria and be directly introduced to European good practices as regards the cooperation with the supreme audit institutions.

In this context, on 29 March 2019, the Twinning project organized a Round Table on the cooperation of the State Audit Office with the Assembly, which marked the 20th anniversary of successful work of our State Audit Office. In addition to the host, the round table included the addresses by the highest representatives of the Assembly of the Republic of North Macedonia, the EU Delegation in Skopje, EUROSAI, the European court of auditors, the National Audit office of the Republic of Bulgaria and the State Audit Office of the Republic of Croatia. Through the two panel discussions with our colleagues from more than ten supreme audit institutions from Europe and the representatives of the Assembly, in the presence of representatives of relevant European and national state institutions and NGOs, we exchanged experiences about the significance of the cooperation of supreme audit institutions with parliaments and for their role in the implementation of audit recommendations.

Within Component 4 of the Twinning project, our twinning partners are helping us to improve transparency with modern means of communication with stakeholders to convey the results of our work and to encourage the public to undertake action regarding audit recommendations.

Furthermore, within this component in the period 02-05.10.2018 we conducted self-assessment for the IT systems (ITSA) and we prepared a report on the results and recommendations in accordance with the methodology of EUROSAI IT working group.

In 2018, within the Twinning Project, we also realized five study visits to the supreme audit institutions of Bulgaria, Croatia and Slovenia, which covered 50 participants from SAO and 4 representatives from the Assembly of the Republic of North Macedonia, who had the opportunity to visit the parliaments of Bulgaria and Croatia.

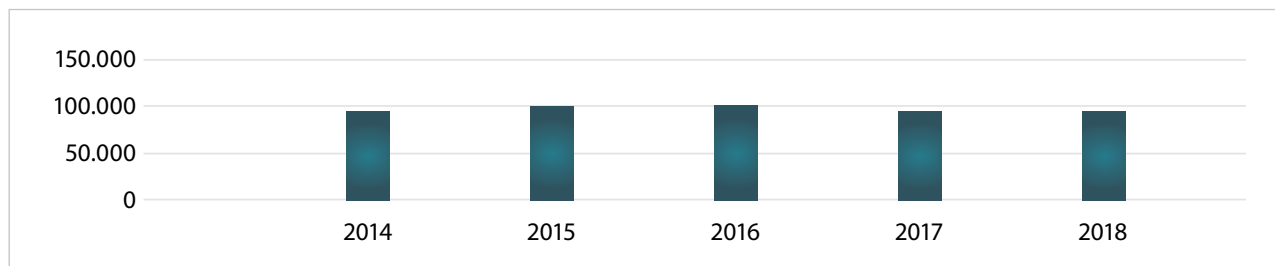
The activities of the Twinning Project will continue in 2019 in direction of improvement of audit processes, implementation of pilot regularity and performance audits, internships of employees in the supreme audit institutions of countries members of EU, improvement of the audit quality control and assurance system, strengthening the relations and mutual cooperation between the Assembly and SAO, strengthening IT audit, improving SAO web page and communication with the stakeholders.

BUDGET OF THE STATE AUDIT OFFICE

In line with the State Audit Law, SAO operation is financed by the Budget of the Republic of North Macedonia. The necessary funding is proposed by SAO and approved by the Assembly. The Budget of the State Audit Office is drafted within the prescribed annual limits, in accordance with the established fiscal strategy and it is an integral part of the Budget of the Republic of North Macedonia.

The total approved budget of the State Audit Office in 2018 amounted to 94.971.000 denars. 96% of this amount is provided by the Central budget i.e. 90.816.000 denars, 4% are SAO own revenues in the amount of 4.000.000 denars and 155.000 denars are from the Project for implementation of audit management system MAK-12/0015. SAO own revenues originate from the period when the State Audit Office collected fees for performed audits in certain entities, before the adoption of the new State Audit Law in 2010. Pursuant to the Law passed in 2010, the funds for operation of the State Audit Office are provided exclusively by the Budget of the Republic of North Macedonia.

Taking into consideration the constant number of employees in the past years and the structure of expenditures, where the share of salaries in the total expenditures is around 82%, there are not many variations in the funds provided to the State Audit Office by the Budget of RSM:

SAO EXPENDITURE IN 2018

The structure of SAO expenditures shows that 82% of the total expenditures on the account of the core budget (637) are allocated for employees' salaries, 5.5% for travelling and expenditures for conducting audits on the territory of the Republic of North Macedonia, as well as participations of employees on international events for education and professional development in several areas: IT Audit, internal audit, implementation of ISSAIs for performance audits, strengthening the integrity of supreme audit institutions, conducting cooperative audits.

After moving in the new offices at Jordan Mijalkov St, the expenditures for utility services have increased and participate in the total SAO expenditures with 5%. The low percentage of realization of capital expenditures (1%) is due to unrealized public procurement for IT equipment by the economic operator selected as the most favorable bidder, which could not deliver the procurement until 31.12.2018, and the funds that were not realized were returned in the Budget of the Republic of North Macedonia.

In 2018, the balance on the account of the Project for implementation of audit management system amounted to 155.000 denars and since the project was completed the funds were returned to the Ministry of Foreign Affairs of Norway.

SAO expenditures in 2017 and 2018 from 637 account

Expenditures	2017	2018	%	Structure
1	2	3	4	5
Salaries and fees	70341026	71989385	102,3	81,6
Travelling and daily allowances	4865614	4847836	99,6	5,5
Utilities, heating, communication and transport	4095494	4477000	109,3	5,1
Consumables and fixtures	883680	1069453	121,0	1,2
Repairs and regular maintaining	1045436	1289094	123,3	1,5
Contracted services	3952642	2573252	65,1	2,9
Other current expenditures	801866	878820	109,6	1,0
Miscellaneous	30000	208221	694,1	0,2
Capital expenditures	1794604	850689	47,4	1,0
Total expenditures	87810362	88183750	100,4	100,0

INFORMATION TECHNOLOGY AND IT AUDIT

The State Audit Office is keeping up with the development of information technology and is continuously investing in the use of information technology in audit. The development and use of information technology and its rational and efficient use in audit is one of the strategic goals of the State Audit Office.

For this purpose, SAO has ensured unimpeded functioning of the information system infrastructure, as well as of the implemented systems for centralized storage and data exchange, electronic mail, archive system, integrated financial information system, the system for data analysis of audit reports and the audit management system (AMS). Systems and applications have been developed with due consideration of the principles and rules for: data availability for authorized users, confidentiality, integrity, secure data storage on central location, compliance with laws, regular backup, as well as physical and logical data access security.

In accordance with the IT Strategy, and considering the permanent need of technological development of the system, every year SAO is conducting procurement procedures for IT equipment, through their own funds or through IPA funds.

In 2018, the procurement of IT equipment was realized through the IPA funds. Through this procurement, SAO replaced old servers, personal laptop and desktop computers, and also replaced and upgraded the relevant operating system licenses. Through the electronic system for public procurement (ESPP), SAO also procured firewall to increase security against external attacks to the information system. Furthermore, SAO is also conducting procurement of specialized software, based on previously conducted analyses for the need of such software solutions, and for clear definition of the technical characteristics thereof. It is important to mention that since 2017, SAO has successfully established a working platform for all of its users, which has significantly increased the use of IT resources, as well as the implementation of IT training for the employees.

Uninterrupted performance of audit tasks has been determined as a key priority in using IT. Thus, in addition to using high-speed internet and capacity in the premises of SAO, each audit team was provided with the following: Mobile internet access, independent of the conditions of the entity, portable devices for digital security of evidence, as well as uninterrupted and secure VPN access to the SAO information system.

Auditors use computer assisted audit techniques (CAAT's) in the audit process, while auditors in the sector for IT audit use the IDEA software for analysis of financial statements' data.

The use of information technology is based on strict compliance with the Policy on information system security of the State Audit Office, as well as with the implemented IT security procedures and IT procedures for implementation of the Audit Management System (AMS). They are reviewed on an annual level, in order to keep up with the latest developments.

Starting from 2017, the audit process has been carried out using the Audit Management System (AMS). This system was the result of the successfully completed project "Improving efficiency and quality of audit work with implementation of audit management system (AMS), funded with a grant from the Kingdom of Norway, and realized with the support of the Office of the Auditor General of Norway. AMS has several modules, as follows: annual planning module, audit execution module, au-

ditees' database module, module for exchange of information, discussion module, learning module, report module and module for administration. As the essential system for performance of audit work, in 2018, the system was upgraded to a new version, and the use and manner of enhancing of the system is being reviewed on an annual level. In 2018, a continuous training for SAO employees was conducted using AMS (for all users of the system).

The audit of information systems is part of the regularity audit where the auditor evaluates the setup and functionality of controls by identifying specific risks in auditee's internal controls (unauthorized access, unauthorized change of data, potential data loss...) in order to obtain assurance on the reliability, integrity and confidentiality of data.

With the audits on information systems SAO points to the need of adopting a strategy for development of information systems, as well as drafting, approving and implementing security policies and procedures for the systems and improving mutual cooperation, interconnecting information systems and data exchange between institutions, linking databases in certain applications and access control to applications.

The issued recommendations will improve IT resources management in line with auditee's development priorities, and reduce the risk of inefficient protection of the information systems, loss or damage of data, inaccuracy and unreliability of records and unauthorized access to confidential data.

AUDIT ACTIVITIES THROUGH FIGURES

ANNUAL WORK PROGRAM 2018

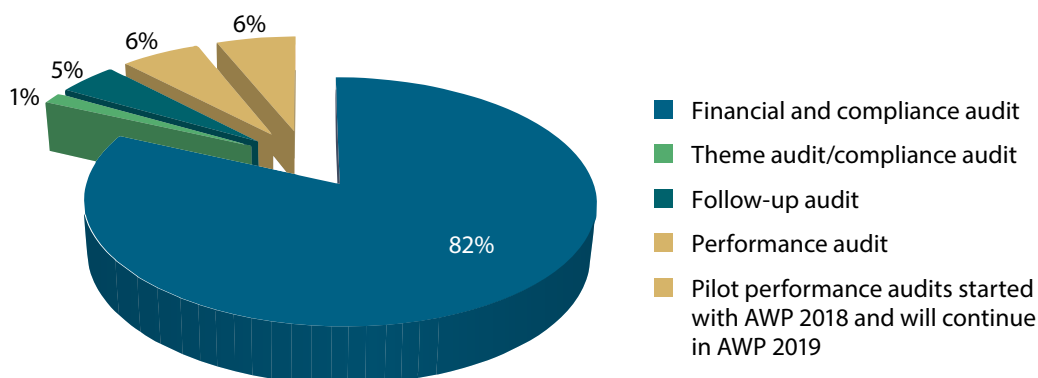
CONDUCTED AUDITS AND ISSUED REPORTS

In 2018 SAO conducted 66 audits (2017-58 audits) out of which 54 regularity audits, 1 (one) compliance audit, 4 performance audits and 3 follow-up audits. During 2018, we initiated pilot performance audits for EU funds, ICT, performance of the graduates on the labor market in the Republic of North Macedonia and public procurements, which will be completed in 2019, significantly contributing to the improvement of SAO capacities for performance audits.

Out of the conducted audits, issued 117 audit reports (2017-89), 109 of which, regularity audits, one compliance audit report, 4 performance audit reports, and 3 follow-up audits.

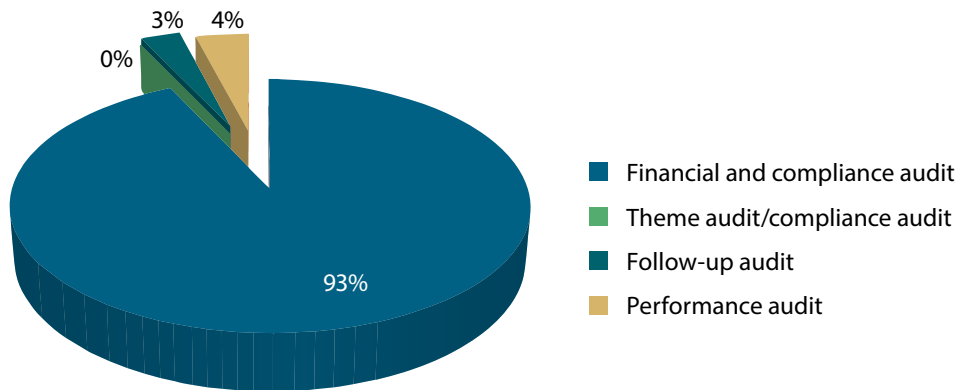
Overview of performed audits and their structure

SAO Annual Work Program	Number of performed audits and structure				
	Type of audit	Number	Share in %	Number	Share in %
	1	2	3	4	5
Financial and compliance audit		54	82	48	83
Theme audit/compliance audit		1	1	6	10
Follow-up audit		3	5	0	0
Performance audit		4	6	4	7
Pilot performance audits started with AWP 2018 and will continue in AWP 2019		4	6	0	0
Total performed audits		66	100	58	100

Overview of issued reports and their structure

SAO Annual Work Program Type of audit	Number of issued reports and structure			
	2018		2017	
	Number	Share in %	Number	Share in %
1	2	3	4	5
Financial and compliance audit	109	93	79	89
Theme audit/compliance audit	1	0	6	7
Follow-up audit	3	3	0	0
Performance audit	4	4	4	4
Total reports	117	100	89	100

AUDITEES

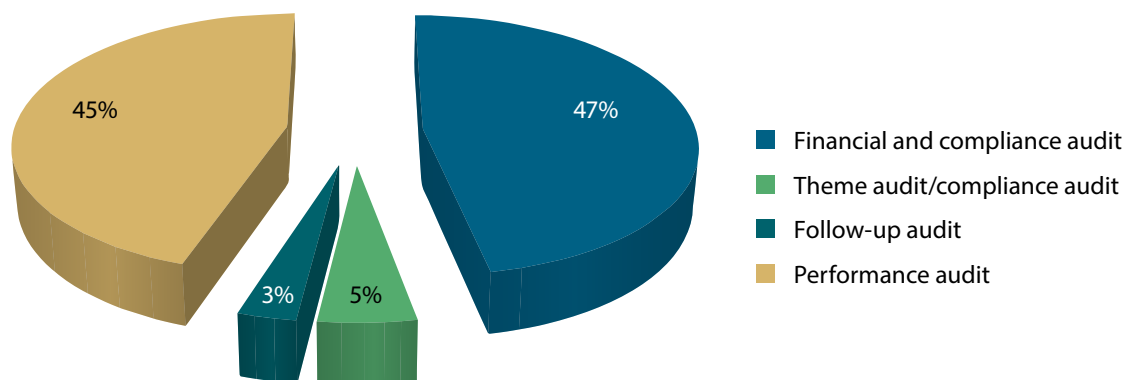
SAO Annual Work Program defines the entities and areas that will be subject to audit in line with the criteria for selection of entities i.e. areas to be audited on annual level.

The scope of state audit, in terms of number of auditees also covers the mandatory annual auditees in accordance with the Law.

In order to achieve audit objectives, depending on whether regularity or performance audit is conducted, in 2018 SAO covered 102 auditees in total. The following table presents the structure of auditees by different types of audit:

Overview of audited entities and entities covered with performance audit

SAO Annual Work Program	Entities	Share in %	Entities	Share in %
Type of audit	2018		2017	
1	2	3	4	5
Financial and compliance audit	54	47	48	26
Theme audit/compliance audit	6	5	22	12
Follow-up audit	3	3	0	0
Performance audit	39	45	113	62
Total number of audited entities	102	100	183	100

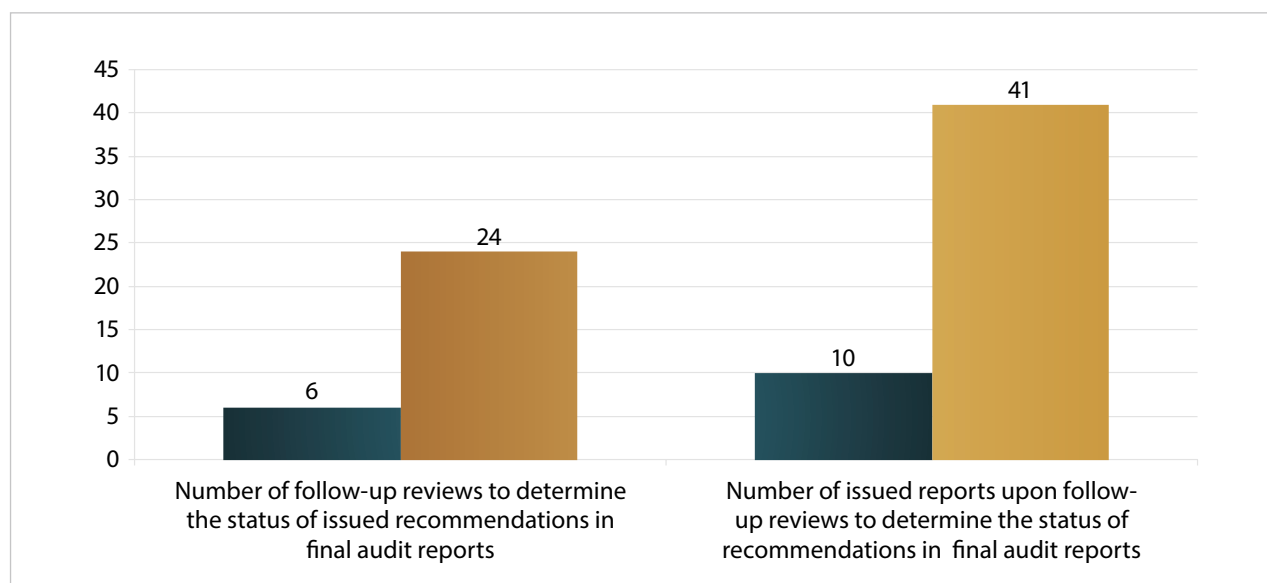

FOLLOW UP REVIEWS ON THE IMPLEMENTATION OF RECOMMENDATIONS

In 2018, SAO conducted follow up reviews on the status of implementation of recommendations given in final audit reports from 2017 and 2018 to determine the level of implementation. The table below gives the number of follow up reviews and issued reports for determining the status of recommendations given in final audit reports.

Преглед на извршени follow-up проверки

Audit on the implementation of recommendations	AWP 2018	AWP 2017	Total
1	2	3	4
Number of follow-up reviews to determine the status of issued recommendations in final audit reports	6	24	30
Number of issued reports upon follow-up reviews to determine the status of recommendations in final audit reports	10	41	51

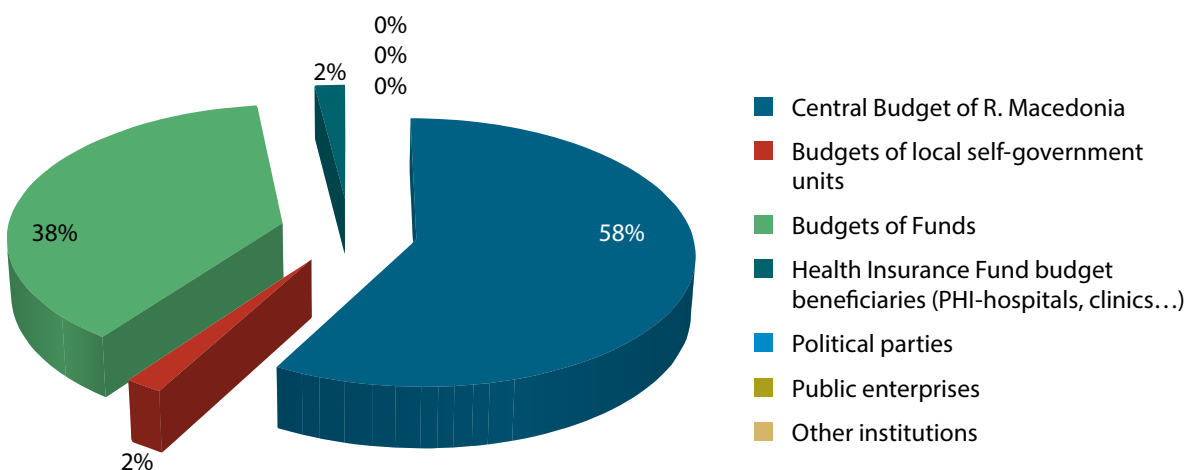

AUDITED PUBLIC REVENUE

The total amount of audited public revenue covered with the audits of financial statements in 2018 is presented in the following table:

Overview of audited public revenue (in million denars)

Audited public revenue	AWP 2018		AWP 2017	
	Revenue	Share in %	Revenue	Share in %
1	2	3	4	5
Central Budget of R. Macedonia	147.996	58	156.315	61
Budgets of local self-government units	4.182	2	5.244	2
Budgets of Funds	97.555	38	89.260	34
Health Insurance Fund budget beneficiaries (PHI-hospitals, clinics...)	4.268	2	1.510	1
Political parties	196	0	598	0
Public enterprises	1.029	0	640	0
Other institutions	109	0	5.273	2
Total	255.335	100	258.840	100

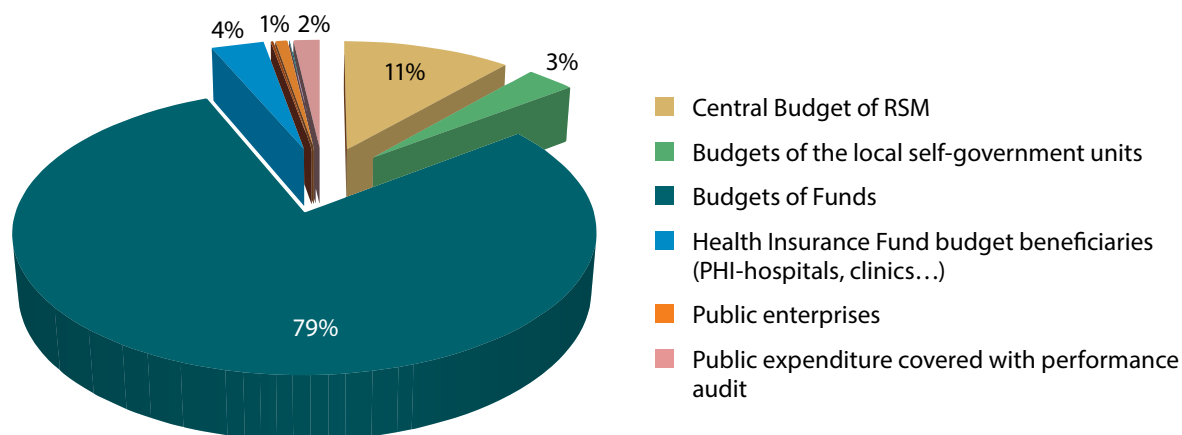
The structure of audited public revenue in 2018 presented in the annual accounts for 2017 is as follows: Central Budget revenue 58%, revenue of the budgets of local self-government units (LSGUs) 2%, budgets of the Funds 38%, beneficiaries of Health Insurance Fund's budget (PHI clinics, hospitals, etc.) 2% of the total audited revenue.

AUDITED PUBLIC EXPENDITURE

The structure of audited public expenditure in 2018 presented in the annual accounts for 2017 is as follows: Central Budget beneficiaries account for 11%, LSGU budgets' beneficiaries account for 3%, beneficiaries of the Budgets of the Funds account for 79%, beneficiaries of Health Insurance Fund's budget (PHI hospitals, clinics, etc.) account for 4%, public enterprises account for 1%, and 2% of audited expenditures are related to performance audits.

Overview of audited public expenditure (in million denars)

Audited public expenditure	AWP 2018		AWP 2017	
	Expenditures	Share in %	Expenditures	Share in %
1	2	3	4	5
Central Budget of RSM	13.526	11	4.668	4
Budgets of the local self-government units	3.939	3	4.955	5
Budgets of Funds	94.496	79	89.260	84
Health Insurance Fund budget beneficiaries (PHI-hospitals, clinics...)	4.248	4	1.497	1
Political parties	216	0	598	0
Public enterprises	974	1	629	1
Other institutions	60	0	5.064	5
Public expenditure covered with performance audit	2.127	2	0	0
Total	119.586	100	106.671	100

Audited expenditures according to types of budget compared to total budget

	Executed Budget for 2017	Audited	Share in %	Executed Budget for 2016	Audited	Share in %
	(in million MKD)			(in million MKD)		
1	2	3	4 (3/2)	5	6	7 (6/5)
Beneficiaries and individual users of the central budget (Final account of the Budget of RM for 2017, Official Gazette of RM 141/30.07.2018)	159.823	19.024	12	154.777	12.456	8
Budgets of the local self-government units	30.419	3.939	13	30.493	4.955	16
Budgets of Funds	94.504	94.496	100	89.260	89.260	100
Expenditures covered with performance audits		2.127				
Audit scope	284.746	119.586	42	274.530	106.671	39

AUDIT FINDINGS

With the implementation of SAO Annual Work Program for 2018 authorized state auditors and state auditors issued audit reports that contain 1171 findings as follows:

- ✓ 26 findings in the audit report on the Core Budget;
- ✓ 733 findings in the audit reports on financial statements and compliance audit;
- ✓ 71 findings in the performance audit reports, and
- ✓ 341 findings identified as systemic weaknesses i.e. findings not under direct control of the auditee.

The tables below present the share of findings in different areas / topics and types of audits.

1. Compliance audit on the Core Budget of RSM

Type of finding		Number	Share in %
1	2	3	4
1	Drafting of the Core Budget	3	12
2	Execution of the Core Budget	23	88
TOTAL		26	100

2. Audit of financial statements and compliance audit

Type of finding		Number	Share in %
1	2	3	4
1	Findings related to the compliance with the legislation and regulations.	323	44
2	Findings related to the financial statements	228	31
3	Findings in the internal control system	45	8
4	Findings related to the use of funds according to the laws and regulations	51	7
5	Findings related to public procurement	86	12
TOTAL		733	100

3. Performance audit

Finding		Number	Share in %
1	2	3	4
1	Findings of the performance audit, according to audit topic	71	100
TOTAL		71	100

SUMMARY OF FINDINGS IN FINAL AUDIT REPORTS

Type of audit		Number	Share in %
1	2	3	4
1	Compliance audit on the Core Budget of RSM	26	3
2	Audit of financial statements and compliance audit	733	88
3	Performance audit	71	9
TOTAL I		830	100
4	Emphasis of matter	163	48
5	Other matters	178	52
TOTAL II		341	100
TOTAL I +II		1171	

PUBLIC PROCUREMENT

During 2018, within the execution of planned audits, SAO also audited public procurements of auditees. In the inspection of the manner of planning, implementation and realization of public procurements, SAO established 182 findings related to the following irregularities, i.e. sub-findings:

Sub-findings related to public procurement

# No.	Type of sub-finding	No of sub-findings
1	2	3
1	Not established/improperly established procedures/control systems for the PPC in the implementation of LPP	1
2	Not implemented PP procedures/PP completed before signing of PP contract/PP completed with old contracts from previous years	10
3	PP plan not prepared and adopted according to the legally prescribed deadline	1
4	Weaknesses in the PP planning phase (type of PP, selection of proper procedure, planned quantities, dynamics, planned funds, submitting PP plan to the PP Bureau, amendments to the plan, etc.)	23
5	Weaknesses in the phase of decision making on PP	8
6	Tender documentation does not include elements prescribed by the Law on public procurement	13
7	Noncompliance of criteria for awarding PP contracts with PP law	3
8	Weaknesses in the phase of announcement of the PP call and notifying BPP	1
9	Weaknesses in the phase of opening the bids, evaluation of documents and drafting reports in accordance with the provisions from the Law on PP	3
10	Weaknesses in bid evaluation and providing proposal for selection of the most favorable bidder	20
11	Weaknesses in the phase of decision making for selection of the most favorable bidder	6
12	Weaknesses in the notification phase upon making the selection	1
13	Weaknesses in the phase of signing contracts with selected bidders (not signing contracts with the selected bidder; signing contracts with different prices, conditions, and other elements of the bids; signing contracts within a period shorter than the legally prescribed, etc)	11
14	Weaknesses in the phase of realization of signed contracts for PP (warranties, prices, quantities, payment terms and other conditions different than the ones defined in the contract)	31

15	Realization of the contracts over the contracted amount (exceeding the contracted amount/planned funding)	1
16	Not established/partially established procedures for monitoring overall realization of contracts, both from quantitative and qualitative aspect	12
17	Dividing public procurements/bypassing PP procedures prescribed by law	6
18	Not concluded Annex agreements; conclusion of annex agreements opposite to the legal provisions	8
19	Weaknesses in the preparation of documents/files on conducted PP (disorganized and incomplete records/files, not signed/incompletely signed minutes/reports/overviews, mathematical errors, etc)	5
20	Not notifying the PP Bureau on concluded contracts upon conducted PP, according to the format and terms defined with the Law on PP.	2
21	Need of staffing for the organizational unit competent with PP	1
22	Authorized person/s in the PP unit, without a certificate for completed PP exam	3
23	Not required consent for PP from the PP council, in accordance with the provisions from the Law on PP	2
24	Not acted upon the Decision adopted by the PP council	1
25	Tender documentation which contains limiting elements regarding competition, and which creates possibility for favoritism for certain economic operators.	9
Total:		182

AUDIT OPINION

The main objective of regularity audit is to enable the auditor to express an opinion as to:

- ✓ whether financial statements present fairly and objectively, in all material respects, the financial position of the auditee and the results of its financial operations; and
- ✓ whether activities, financial transactions and information reflected in the financial statements are in line with the relevant legislation, guidelines and established policies.

In accordance with the audit objectives, auditors expressed opinion on financial statements and on compliance with laws and regulations.

In the audit reports on financial statements for 2017 auditors expressed the following opinions:

- ✓ 35% - unqualified (positive) opinion;
- ✓ 21% - qualified opinion;
- ✓ 34% - adverse opinion; and
- ✓ 10% - disclaimer of opinion.

Regarding compliance with laws and regulations auditors expressed the following opinions:

- ✓ 14% - unqualified (positive) opinion;
- ✓ 48% - qualified opinion;
- ✓ 37% - adverse opinion, and
- ✓ 1% - disclaimer of opinion.

Compared to data from the Annual report for 2017, there is a trend of increase of positive opinion on financial statements for 14% and a decrease of adverse opinion for 6% and for disclaimer of opinion on the financial statements for 2%.

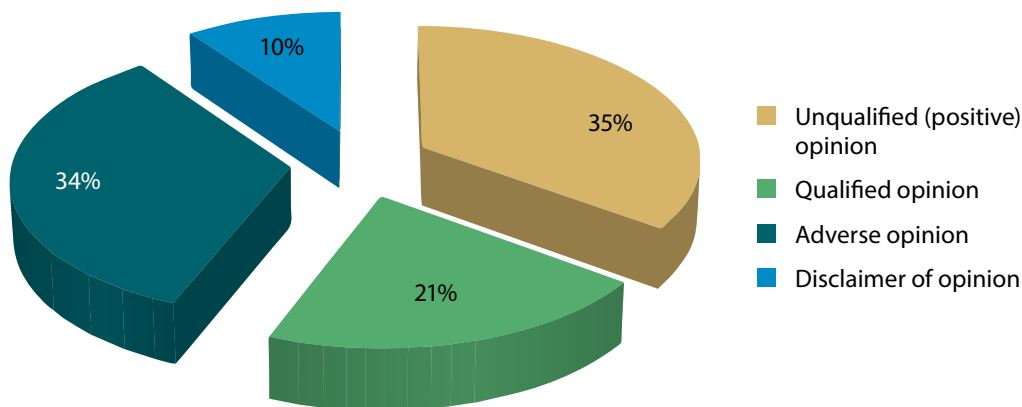
As regards the audit opinion on the compliance with laws and regulations, there is also increase of positive opinion from 11% to 14%, and decrease of adverse opinion from 43% to 37%.

Below is an overview of expressed opinion on financial statements and compliance with laws and regulations in 2017 presented in audit reports of 2018.

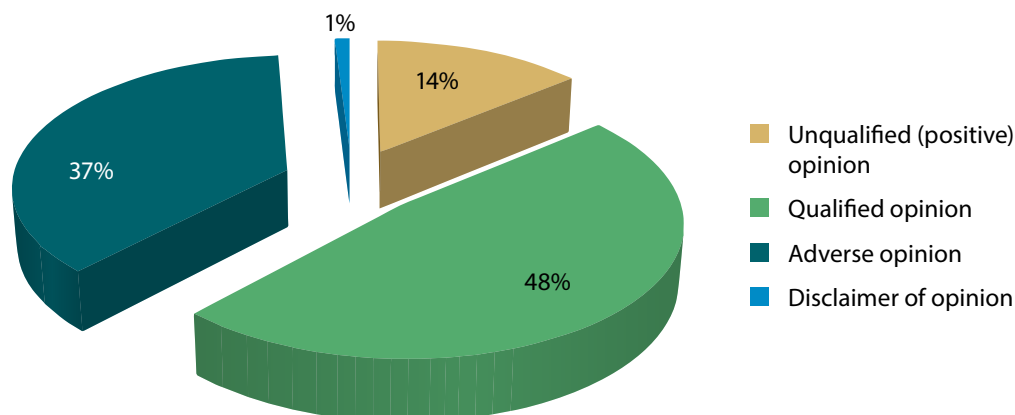
*Overview of expressed audit opinion on financial statements
and compliance with the laws and regulations*

2018 Annual Work Program Audit opinion	Financial statements for 2017		Compliance with the laws and regulations in 2017	
	Number	Share in %	Number	Share in %
Unqualified (positive) opinion	37	35	14	14
Qualified opinion	22	21	48	49
Adverse opinion	37	34	37	36
Disclaimer of opinion	11	10	1	1
Total	107	100	100	100

Overview of expressed opinion on financial statements

Overview of expressed opinion on compliance with laws and regulations

MEASURES TAKEN UPON AUDIT RECOMMENDATIONS

In addition to its core mission as a supreme audit institution to communicate audit findings timely and objectively to the public office holders and the general public, SAO objective is to give clear and effective recommendations and thus to provide support to the state institutions and the beneficiaries of public funds for improving the management thereof

In line with the State Audit Law, the legal representative of the auditee is obliged to inform the State Audit Office and the authorities responsible for supervision and control of the auditee's operation on the measures taken upon findings and recommendations in the audit reports within 90 days of the date of receipt of the final audit report.

The established practice of the State Audit Office to follow up on the implementation of audit recommendations is done within regular audits, follow up reviews and follow up audits, as well as through the information provided by the auditees.

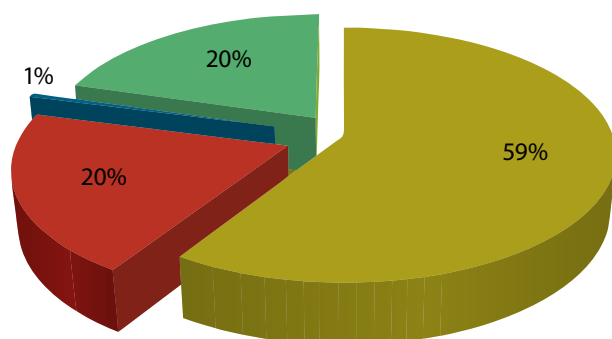
Following the completion of 2017 Annual Work Program, SAO issued 789 recommendations. Auditees have taken measures upon 465 recommendations i.e. 59% of audit recommendations.

Upon completion of 2018 Annual Work Program, SAO issued 799 audit recommendations. By the time of the last draft of this Annual Report, the legal deadline for feedback from auditees on measures taken upon the recommendations was not expired for 507 recommendations. Out of 292 recommendations for which the feedback deadline has expired, 120 have been fully or partially implemented or the implementation is ongoing; 11 recommendations have not been implemented (related to other competent authorities/external factors, or disagreement), and auditees have not provided feedback for acting upon 160 audit recommendations.

The following graphs present the status categories of measures taken upon audit recommendations in 2017 and 2018:

**STATUS OF ISSUED RECOMMENDATIONS IN THE FINAL AUDIT REPORT ACCORDING TO AP 2017 AND AP2018
FOR THE ANNUAL PROGRAM FOR 2017**

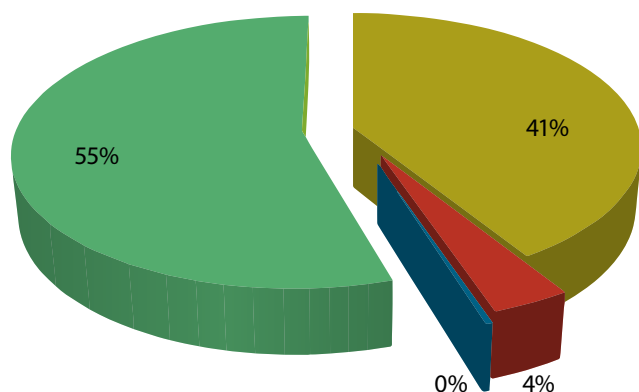
	DESCRIPTION	FOR AP 2017	
		Number	Share in %
1	Recommendations acted upon (Recommendations which have been completely or partially implemented or are ongoing)	465	59
2	Recommendations which are not implemented (measures have not been undertaken due to external factor, etc)	159	20
3	Recommendations which cannot be implemented due to change of circumstances	4	1
4	Recommendations for which the auditee has not provided feedback on undertaken measures/lack of reviews/the auditor did not have enough information to ascertain the status of the recommendation.	161	20
Total number of recommendations for which the period of 90 days for feedback has expired		789	100
5	Recommendations for which the period of 90 days for feedback has not expired	0	
TOTAL ISSUED RECOMMENDATIONS		789	

- Recommendations acted upon (Recommendations which have been completely or partially implemented or are ongoing)
- Recommendations which are not implemented (measures have not been undertaken due to external factor, etc)
- Recommendations which cannot be implemented due to change of circumstances
- Recommendations for which the auditee has not provided feedback on undertaken measures/lack of reviews/the auditor did not have enough information to ascertain the status of the recommendation.

FOR THE ANNUAL PROGRAM FOR 2018

DESCRIPTION	FOR AP 2017	
	Number	Share in %
1 Recommendations acted upon (Recommendations which have been completely or partially implemented or are underway)	120	41
2 Recommendations which are not implemented (measures have not been undertaken due to external factor, etc)	11	4
3 Recommendations which cannot be implemented due to change of circumstances	1	0
4 Recommendations for which the auditee has not provided feedback on undertaken measures/lack of reviews/the auditor did not have enough information to ascertain the status of the recommendation.	160	55
Total number of recommendations for which the period of 90 days for feedback has expired	292	100
5 Recommendations for which the period of 90 days for feedback has not expired	507	
TOTAL ISSUED RECOMMENDATIONS	799	

- Recommendations acted upon (Recommendations which have been completely or partially implemented or are underway)
- Recommendations which are not implemented (measures have not been undertaken due to external factor, etc)
- Recommendations which cannot be implemented due to change of circumstances
- Recommendations for which the auditee has not provided feedback on undertaken measures/lack of reviews/the auditor did not have enough information to ascertain the status of the recommendation.

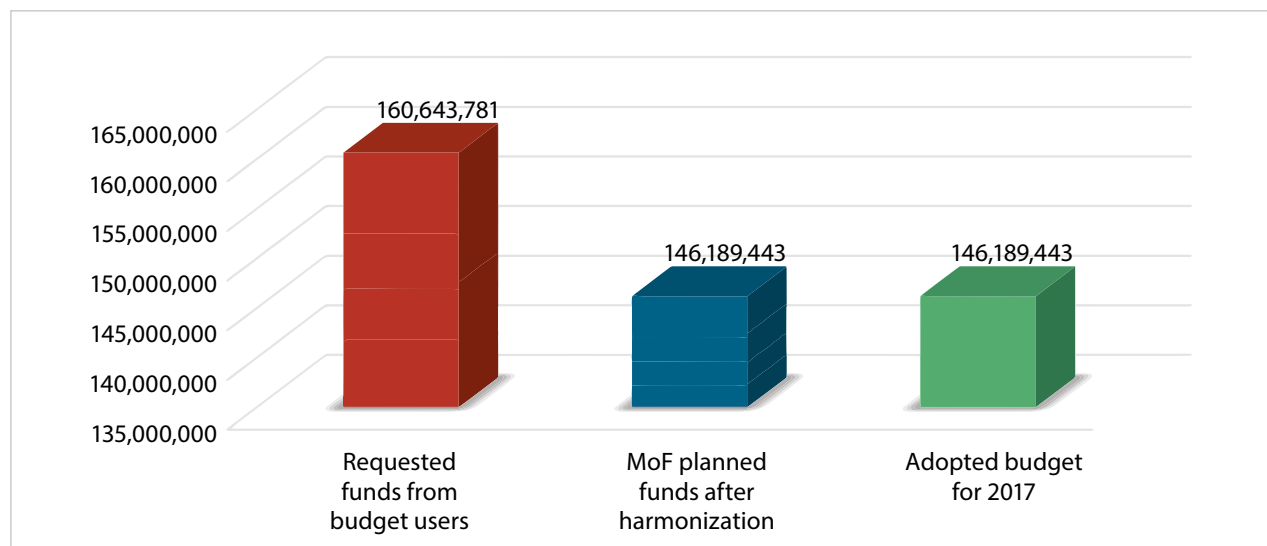
KEY ASPECTS OF THE ESTABLISHED STATUS OF THE CENTRAL BUDGET OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA FOR 2017

Good management of public funds is one of the top priorities of the country, which provides for financial stability and sustainability. Drafting, adoption and execution of the Budget of the Republic of North Macedonia is a process, for which, the authorized auditor reports in accordance with the legal competences.

In the course of drafting the Budget in the previous years, we concluded compliance with the prescribed terms in the adoption of the basic planning documents: The Decision on establishment of the strategic priorities of the Government of the Republic of North Macedonia and the Fiscal Strategy for the medium term of three years. We have concluded that also in drafting the Budget for 2017, the above-mentioned documents were adopted with deviations from the legally prescribed terms, due to the scheduling of the early parliamentary elections in 2016. In the absence of fiscal strategy, the Ministry of Finance has established the maximum approved funds with the Budget circular for 2017 on the level of the Budget for 2016, reduced for 10%.

We have concluded that part of the budget beneficiaries have not delivered their plan on systematized and filled job posts, public procurement plan and three year strategic plans, which are the basis for drafting the budget, therefore, facing the risk that the adopted budget by the Ministry of Finance will not comply with the real needs of the budget beneficiaries. This is an indicator for the need to improve the planning process for the needs of budget beneficiaries and the process of adjusting the submitted requests, between the heads of budget beneficiaries and the Ministry of Finance.

Requested, harmonized and approved funds in the Budget for 2017

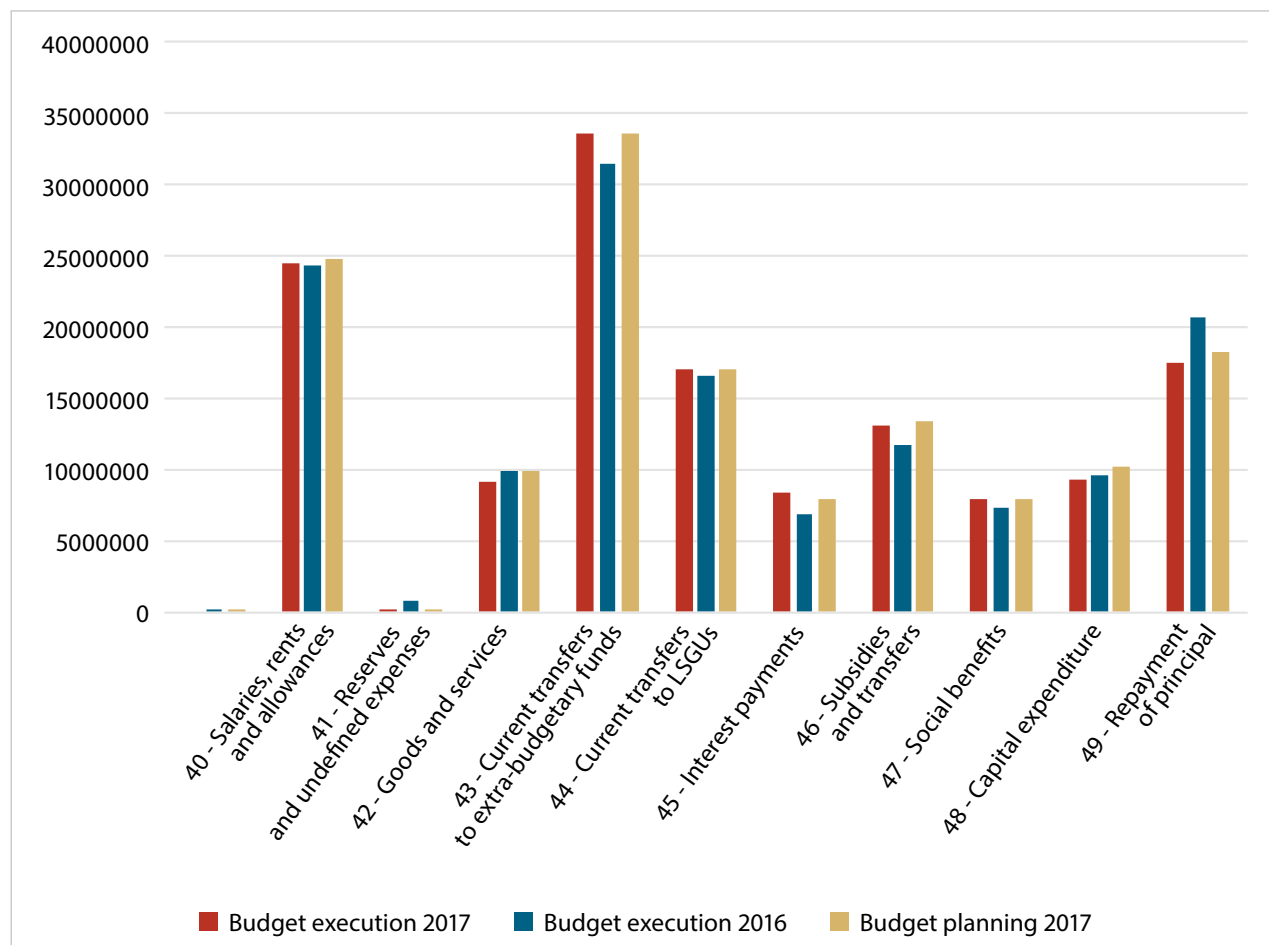

With the analysis on the amount of **projected and executed expenditures** for 2017, we have concluded that they have been executed in the amount 140.615.731.000 denars and have insignificantly increased for 0.93% compared to 2016. In separate categories of executed expenditures, the most significant increase compared to 2016 is seen in interest payments, while the most significant decrease is presented with expenditures for reserve for undefined expenses.

In the course of 2017, the **Pension and Disability Insurance Fund of the Republic of Macedonia** received funds in the amount of 28.460.553.000 denars, i.e. 6.96% more than 2016. Part of the transferred amounts to the Pension Fund were dedicated to cover liabilities for pension and disability insurance, as determined by law, i.e. for covering the current deficit of the Pension and Disability Insurance Fund for payment of pension insurance benefits.

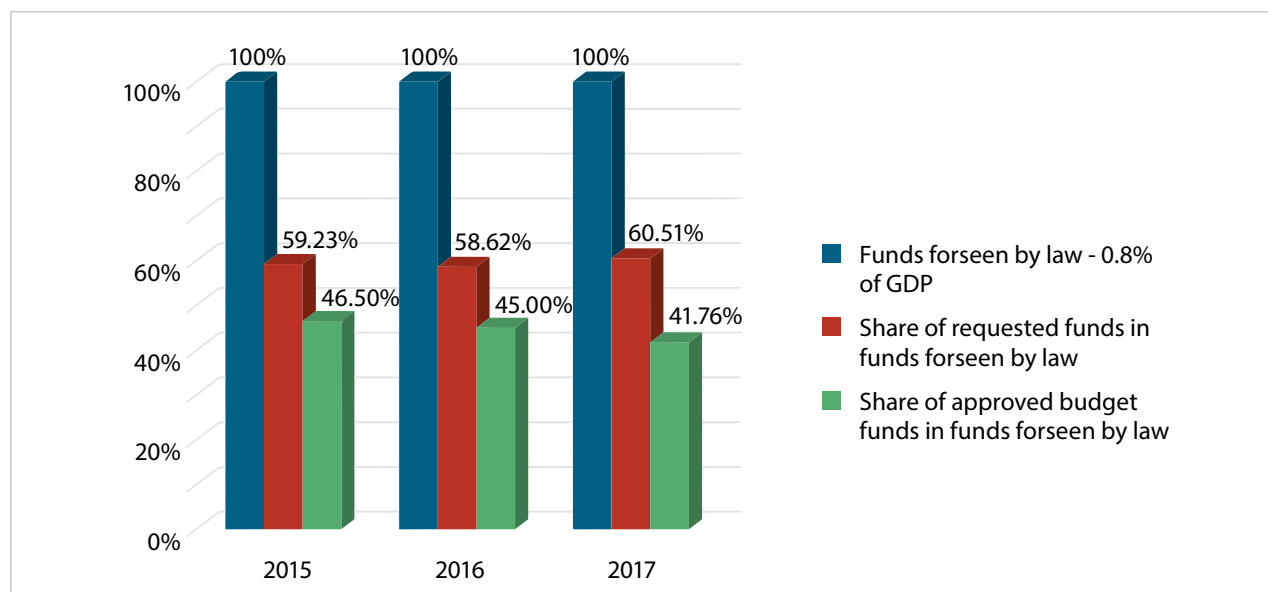
Current transfers to the Health Insurance Fund of Macedonia in 2017 amounted to 5.074.727.000 denars and they are higher for 6.41% compared to 2016.

Planned and executed expenditure and outflows in 2017 and executed expenditure and outflows in 2016

In August 2017 the Budget of the Republic of North Macedonia was amended by reducing the revenues and expenditure side of the Core Budget for 2% compared to the initially adopted budget. We have concluded that funds approved for the Judiciary are less, compared to what had been requested and compared to the legally determined 0.8% of the GDP and analyzed per years, for 2015 amounting to 0.37% of the GDP, 0.36% of the GDP for 2016, and for 2017 amounted to 0.33% of the GDP.

The graph below presents per year, the approved and requested funds for realization of the activities of the Judiciary according to the legally prescribed:

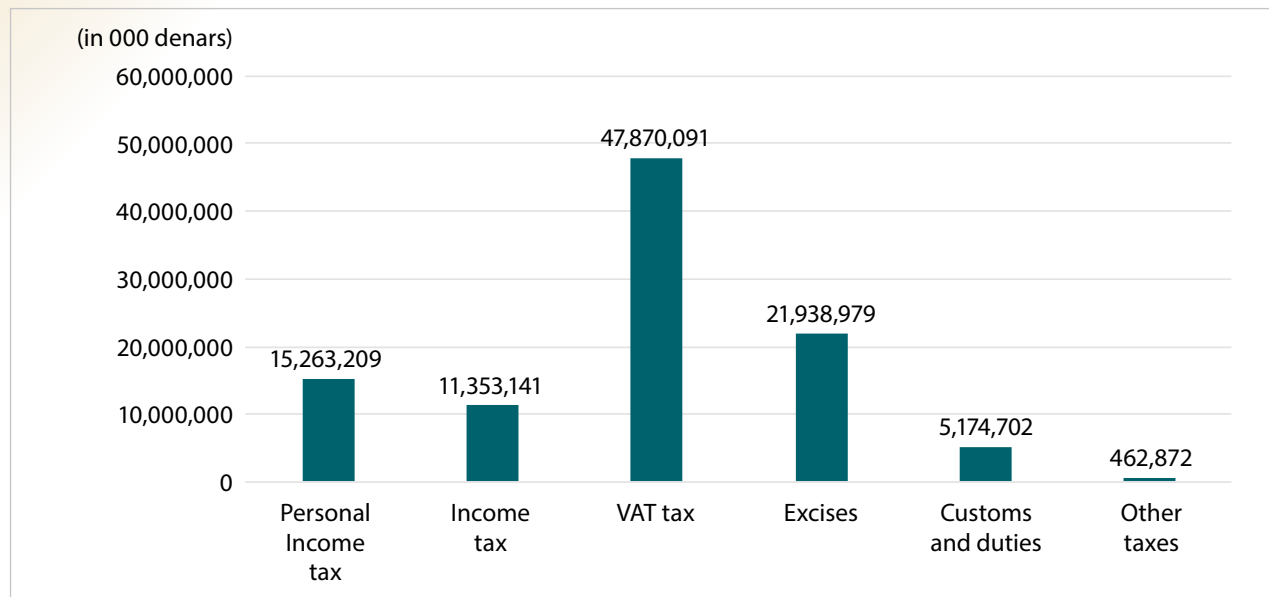

It is important that **capital expenditures** participate with only 1% in the total funds approved in the Budget for the Judiciary, which poses a risk of incomplete fulfillment of the strategic goals, i.e. reducing the efficiency of the courts and strengthening public trust in judiciary, not providing and guaranteeing the independence of the judiciary and providing for sufficient funds for unhindered performance of the functions of the institutions of the judiciary.

The biggest share in the revenues of the Core Budget of the Republic of North Macedonia is with **tax revenues**, which are executed within the competence of the Public Revenues Office and the Customs Administration. In 2017, tax revenues were realized in total amount of 102.062.994.000 denars with a share of 70.57% in the total revenues of the Core Budget. In 2016, the realized amount was 97.336.145.000 denars, which is 62.6%.

With the audit in 2017 we concluded that the Public Revenues Office needs to increase efficiency of tax control and strengthen and increase staff capacities, taking into consideration the unfavorable age structure of inspectors and tax controllers. Furthermore, it is necessary to continue the activities for provision of funds intended for development, implementation of new tax integrated IT system

Share of individual taxes in 2017 tax revenue

for keeping records and payments, for the purpose of systemic improvement and managing work processes and to overcome current risks.

In 2017 an amount of 5.174.702.000 denars was collected from **import duties**, which is for 8.7% higher compared to collected amounts in 2016, which were a total of 4.760.740.000 denars.

Auditing the **Customs Administration** we concluded that it is necessary for the auditee to continue the activities related to action upon obsolete receivables from import duties, recorded in the customs records, implementation and use of the integrated system for collection of customs clearance fees and customs duties and processing and collection of excise fees, upgrading the server infrastructure and staffing of the ICT sector.

Most of the **capital revenues** realized in the Core Budget are revenues whose realization, keeping records and supervision over implementation is performed by state administration bodies, within their competences determined by law. For the capital revenues within the competence of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy, we concluded that it is necessary to establish complete records of claims due on lease of agricultural land and use of the software for monitoring such claims, collected revenues and other data related to leased agricultural land.

Domestic borrowing is done by issuing short-term or long-term securities by the Republic of North Macedonia for the purpose of collecting funds. Based on domestic borrowing in 2017, inflow of funds in the amount of 58.879.324.000 denars, out of which 38.389.401.000 denars from short-term securities – government bills and 20.489.923.000 denars from long-term securities – government bonds, which, compared to 2016 is 152.693.000 denars or 0.26% less.

Inflow based on **external borrowing** was not realized in the Core budget in 2017. Budget deficit on the level of the Central budget of the country, as of April 2017 was 2.7% of the GDP, and it is funded from funds provided through the issued Eurobond in 2016, and these funds are intended

for budget support in 2016 and 2017 and refinancing matured liabilities pursuant to the State debt.

We have compared data recorded in the two databases managed by the **Treasury** with data recorded in the database of the budget accounting, and we have concluded that established controls cover the risks of functioning and managing the treasury account in the segment of completeness and accuracy of recording inflow and outflow of assets from the Core Budget.

With the individual reports from the performed audits by authorized state auditors, we expressed the opinion on the use of budget funds by budget beneficiaries, classified in the Budget of the Republic of North Macedonia according to individual sections.

PENSION AND DISABILITY INSURANCE FUND OF NORTH MACEDONIA

The State Audit Office conducted regularity audit of the Pension and Disability Insurance Fund in 2017, and concluded the following:

- ✓ The system of internal controls in the process of exercising the right to pension and disability insurance has been regulated with several internal acts and procedures which do not cover part of the necessary documents from the electronic and hardcopy pension file. There is incompliance in operation at Fund level, i.e. the controls in part of the Fund subsidiaries do not provide the complete certified documentation, and thus, increasing the risk of irregularities in the procedure for processing pension related cases and recognition of the rights to pension and disability insurance. In disbursement of pensions, aside from undertaken action for functioning of the internal control, there is a risk of payout to a pension beneficiary after expiry of the legally determined right. Undertaken activities for refund of already reimbursed funds have not yielded anticipated results.

The Audit provides recommendation for drafting a new Manual on the organization and the manner of performing the work in the procedure for exercising the rights to pension and disability insurance and the use of electronic pension file, through the established electronic system in the Fund, and providing for adequate capacities for performance of the working tasks and implementation of controls within the process of exercising the rights to PDI and disbursement of pension benefits.

- ✓ Transferring budget funds from the Central Budget of the Republic of North Macedonia for the needs of the Fund is done through the MoLSP, and since 2009, the collection of the contributions for pension and disability insurance has been within the competence of the Public Revenues Office. The control, determining, collection, imposed collection, obsolescence and write-off of contributions for compulsory social insurance is done by the Public Revenues Office, according to the provisions from the Law on compulsory social insurance contributions. This Law stipulates that competent institutions are obligated to exchange data about tax payers for payment and calculation of contributions. However, the exchange of tax payers' data does not provide complete information on the amounts of claims based on the contribution, and it is necessary to define the activities for the following period and the dynamics for collection of the contributions. The Fund, in cooperation with the other stakeholders, has not updated the activities for reviewing the agreement concluded between the Fund and the Public Revenues Office on delivery of data on the individual debt of every salary paying entity which has debt, even though the Protocol concluded between the Fund and the Public Revenues Office stipulates delivery of data on tax payers which pay contributions to the Fund.
- ✓ The difficulties detected in collection of outstanding receivables based on unpaid contributions for PDI as of 2008 and receivables based on damages are also present in 2017 due to the fact

that part of the tax payers are subject to liquidation or bankruptcy procedure, and part are inactive entities, while part of them are active entities which do not pay contributions, etc. Despite the provision of data on the status of taxpayers from the Central Registry, the Fund has not shown any progress as regards collection of these receivables. Due to the absolute obsolescence of recorded claims in the amount of 6.317.564.000 denars, i.e. approximately EUR 102.724.600 as of 31.12.2018, the Fund will not be able to collect from the tax payers, and the employees would realize PDI rights in lesser amount or not at all as a result of unpaid contributions. The opinion of the audit is that the Government of RNM should undertake action to instruct the competent institutions to review the proposal delivered by the Fund through the Ministry of Labor and Social Policy for amendment of the Law on Pension and Disability Insurance (Official Gazette of RM, No. 98/12...) and provide that the assets from contributions for pension and disability insurance incurred until 31.12.2008, shall be treated as funds for personal spending and that collection of such amounts shall not be subject to obsolescence.

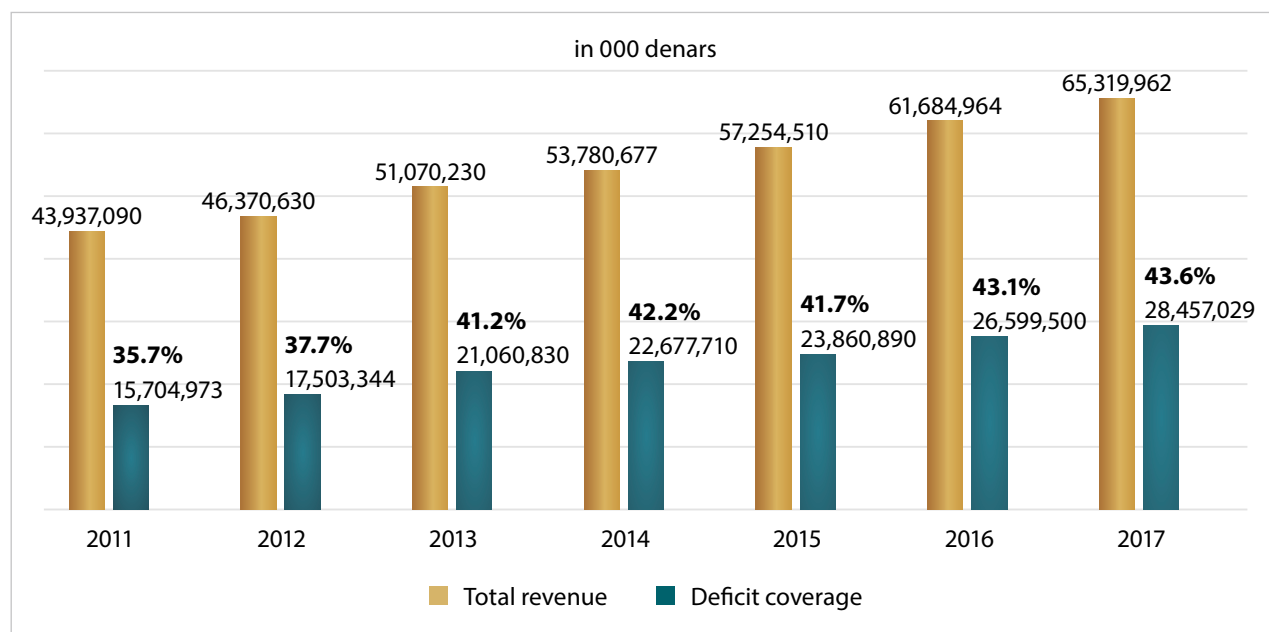
The audit provides recommendation to renew activities for revision of the agreement concluded between the Fund and the Public Revenues Office on exchange of data on taxpayers for payment of contributions, calculation, and disbursement of contributions.

- ✓ Because of the lack of necessary data on the relevant deposit account dedicated for collection of contributions for PDI at the end of 2017 there were undistributed funds in the amount of 624.122.000 denars, which cannot be used by the Fund (part of this amount, i.e. 262.800.000 denars is balance on this account from the previous years), and insurance beneficiaries cannot realize their rights to PDI. By introduction of integrated collection through the Public Revenues Office, the amount of non-distributed funds is continuously increasing as a result of non-allocated payments for which the Fund has not received the relevant tax returns, incorrect data at submission of the monthly calculations, changes in main data which should be resolved by PRO, wrongfully paid or excess payments by tax payers and insufficiently paid amounts for the total number of employees of the tax payer, for whom completion of payment is pending, whereas, the Fund and PRO are obligated to allocate such funds. In cooperation with the competent bodies, the Fund should intensify the activities for resolving the situation with the non-allocated and non-distributed funds based on paid contributions for pension and disability insurance.
- ✓ The total realized revenues in 2017 amounted to 66.502.391.000 denars, which, according to the sources of funding and their share in the total revenues, are realized according to the following grounds:
 - Contributions for pension and disability insurance – 54%
 - Transfers from other levels of authority – 45%;
 - National taxes for goods and services (excise) – 1.74%; and
 - Other revenues- 0.14%.

Despite the increase of revenues based on contributions from PDI, the Fund lacks funds for disbursement of pension benefits and for its unhindered functioning, due to which, the Fund plans to cover the deficit with funds through transfers from the Central Budget of RNM. The Ministry of Finance allocated a total of 28.457.029.000 denars for covering the deficit in 2017, which, compared to 2016, is an increase for 7%, i.e. an amount of 1.857.529.000 denars.

The trend of variation of the share of deficit in the total revenues for the period 2011-2017 is presented in the graph below.

Deficit share in total revenue

The increase of the deficit and the dependence of the Fund from the transfers from the Budget of RNM is the result of the permanent increase of the number of pension beneficiaries and the amount of the pension benefits, the effect of certain legal solutions for realization of income from collection of contributions and increased payment of funds for pension benefits, as well as the existing manner of allocation and payment of the contributions between the Fund and private pension funds.

In order to overcome the situation, the Fund, and the competent ministries should undertake activities for development of actuarial and pension predicting capacities and draft a comprehensive analysis for stabilization of the pension fund. Furthermore, it is recommended that the Fund, based on conducted analysis, should file a proposal to the Government, reviewing the current manner of distribution and payment of contributions between the Fund and private pension funds.

Upon delivery of the Final report to the competent institutions, the Ministry of Labor and Social Policy of the Republic of North Macedonia delivered to the Government Opinion No. 09-10183/2 as of October 2018, which contains the activities to be acted upon by the Ministry of Labor and Social Policy and the PDI Fund, including proposal for amendment of the legal acts that regulate this area;

Furthermore, the Government of RNM, on a session held on 06.11.2018 adopted several conclusions, among other things, obliging the competent bodies (the Ministry of Labor and Social Policy and the Ministry of Finance) and PDI Fund, to undertake activities regarding the manner of covering of the deficit in the Budget of the Pension and Disability Insurance Fund, which is continuously increasing every year. One of the undertaken measures is amending the Law on contributions in the compulsory social insurance, to increase the rate of the contribution for compulsory pension and disability insurance.

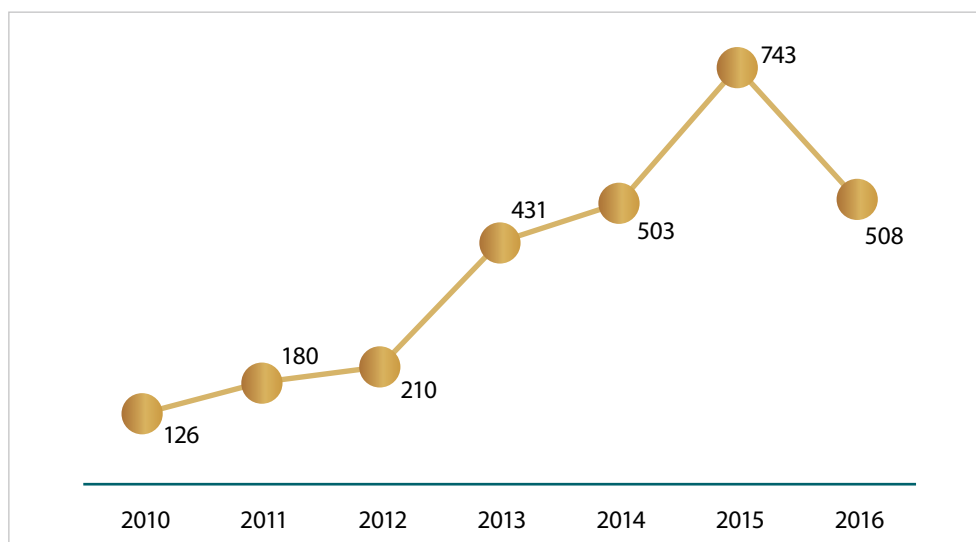
HEALTH INSURANCE FUND

The State Audit Office conducted audit of the financial statements, along with compliance audit of the Health Insurance Fund of the budget fund account for 2017. The audit ascertained the following:

- ✓ For four out of nine sectors the Fund has not appointed directors, and controls have been transferred to a lower level within the hierarchy, which creates a risk of inadequate delineation of part of the responsibilities and inadequate realization of the sectorial activities;
- ✓ During 2017, the Fund paid an amount of 394.658.000 denars for medical treatments abroad (6.417.200 EUR), however, there were irregularities and weaknesses detected with the procedure for referral for treatments abroad, as follows:
 - Despite the specifics and subtleness of the activities involved in this procedure, it has not been specially arranged, i.e. it is treated as a general administrative procedure, which is very complex and time consuming;
 - Adequate legal protection of the requesting party is not provided;
 - There is no prescribed organizational form (department or sector), which would be responsible for implementation, monitoring and control of the activities involved in this process;
 - No ex-post control;
 - There is a lack of a monitoring system for the status of the medical treatment abroad and provision of relevant and reliable documents, which results in receivables being recorded for given advance payments in the amount of 313.596.000 denars (5.099.100 EUR) in the Fund's books as of 31.12.2017, and
 - Lack of performance analyses for the treatment of patients in different hospitals.

- ✓ A court proceeding/claim was initiated by the Health Insurance Fund of Macedonia, in the amount of 68.240.000 denars for an orthopedic aid for which irregularities had been detected within the process of its issuance. For this procedure, the Health Insurance Fund contracted a law firm, which received 987.000 denars for the rendered services.

The number of conducted verifications regarding the disputed aid is graphically presented per year in the graph below, and this aid was not issued in 2017.

- ✓ The concluded Agreement on recording and monitoring of receivables, between the Public Revenue Office (PRO) and the Fund is not in accordance with the Law on contributions for compulsory social insurance, i.e. it does not stipulate an obligation for the PRO to submit legally determined information to the institutions, which impacts the completeness of presented receivables on the basis of unpaid contributions in the financial statements of the Fund;
- ✓ The Health Insurance Fund does not have a current strategic plan, i.e. the latest adopted strategic plan was for the period 2010-2015, and it does not contain IT strategy;
- ✓ The status of part of the buildings and land is not regulated according to the Law on Real-Estate Cadaster, which affects the truthfulness and reliability of the presented data in the financial statements;
- ✓ There were several weaknesses detected in the records for the receivables based on unpaid contribution for health insurance for the period from 2009 to 2016, which amount to 1.624.243.000 denars (26.410.450 EUR), which affect the financial statements for 2017;

In the paragraph "Other matters" the audit disclosed information on the implementation of activities and the situation with the electronic health insurance card, as well as the problems regarding lack of continuity in issuing such cards.

Furthermore, the audit indicated unfavorable effects from the setup of the system for compulsory social insurance, according to which, all citizens are entitled to health insurance, the effect from the structure of insured persons, the amount of effective rate of health insurance contribution and the income realized according to this basis, as well as the rate of unemployment, all affecting the sustainability of the existing health insurance system.

The audit also informs on the manner of payment for rendered services by health institutions, i.e. the lack of proportionality between the level of rendered services and invoicing for such services and compensation by the Health Insurance Fund, which does not provide for real purchase of services as prescribed by the Law on Health Insurance. Instead of compensating for the rendered services, the Health Insurance Fund is forced to provide funds for the overall functioning of those PHI which cannot provide for the sufficient scope of services or incorporate themselves in the existing system for valuation of health services.

The Audit did not ascertain that the reference prices for health services are sufficient to cover the real expenses of the health institutions. They have been determined in the previous period and they have not been adjusted according to the current circumstances because of the lack of financial analyses of expenses by PHI, which should serve as comparable indicators.

The Government of the Republic of North Macedonia obliged the Ministry of Health to inform the Government on the status of the process for reactivation of the System for electronic health insurance card, i.e. the status of the Project – System for electronic health insurance card. Measures have been undertaken for amendments to the Law on contributions in the compulsory social insurance, to increase the rate of the contribution for compulsory health insurance.

JUDICIARY

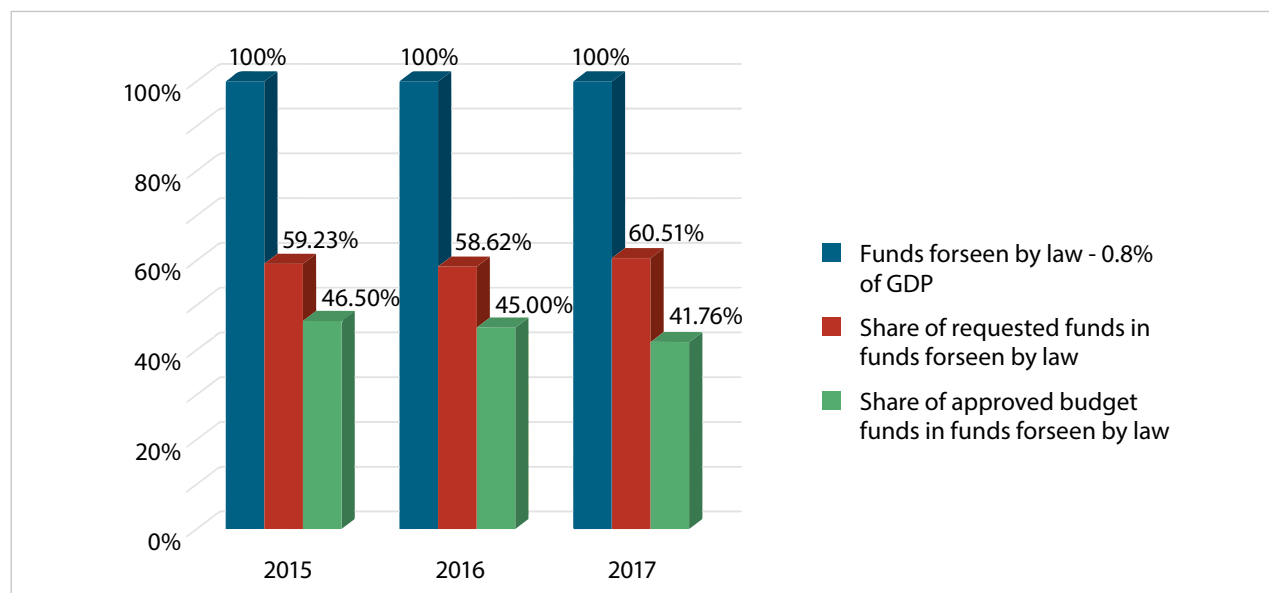
The budget for the courts is part of the Central Budget of the Republic of North Macedonia, allocated within a special section titled "Judiciary" and it is an annual estimate of the income and expenditures of the individual beneficiaries, determined by the Assembly of RNM and it is intended for funding these institutions. In 2017, the functioning institutions within the Judiciary were the Supreme Court, the High Administrative court, the Administrative court, 4 Courts of Appeal, 27 Basic courts, the Judicial Council, the Council on establishment of facts and initiation of disciplinary proceedings for a judge, and the Academy for judges and public prosecutors.

The funds for the Judiciary are provided from the Budget of RNM, donations and beneficiaries' own revenues. According to the Law on judicial budget, the funds provided from the Budget of RNM are determined in the amount of at least 0.8% of the gross domestic product, and in case of rebalancing the budget, they cannot be reduced.

The analysis of submitted budget circulars, we have established that despite the fact that expressed necessary funds for regular operation of the beneficiary institutions within the Judiciary continuously increase year by year from 5% to 9%, the funds approved by the Budget of RNM are decreasing.

Furthermore, according to data on projected funds with the Budget of RNM for 2015, 2016 and 2017, and according to the rebalancing of the budget, the data from the State Statistical Office on the value of GDP for the relevant years, as well as data on requested funding stated in the budgetary requests by beneficiaries, we have concluded that funds projected for the Judiciary with the Budget of RNM are not within the frames of the prescribed funding according to the Law on judicial budget.

The share of necessary funding expressed in the budget circulars and approved funds in relation to the legally prescribed funds is presented in the graph below, whereas, it is evident that funds ap-

proved within the Budget for the Judiciary are less than what has been requested and less than the legally determined 0.8% of the GDP and for 2015 such funds were 0.37% of the GDP, for 2016 0.36% of the GDP, and for 2017, they were 0.33% of the GDP.

The funding prescribed within the Budget for the Judiciary for 2015, 2016 and 2017 for regular operation of the institutions, was mostly intended for salaries and allowances, while a significantly lower share of funds was dedicated for capital expenditures for investments and development of the Judiciary.

Software has been in use for a while now, for automatic budget management system (ABMS) for the needs of planning and financial operation of beneficiary institutions within the Judiciary. This system provided for unified actions by all beneficiaries as regards entry, processing, updating and presenting data, which are generated in the daily work of the courts, including the process of budget planning. In addition, according to the Law on judicial budget, the budget for the Judiciary should also allocate funds for current reserves dedicated for contingencies (covering expenses in case of force majeure, natural disasters), which amount should not exceed 2% of the current expenditures of the judicial budget. In the course of allocation of such funding, at least 2.5% should be allocated for professional development of judges, court officials, public servants, judicial police and other employees in courts. The data on the structure of expenditures for 2015, 2016 and 2017 shows that budgetary planning did not include funds for such purposes.

Furthermore, according to the structure of planned expenditures, we have concluded that capital expenditures participate with only 1% in the total funds approved in the Budget for the Judiciary. According to the Annual program for capital expenditures, they are intended for improvement of the working conditions in the courts, i.e. for investment maintenance of facilities and equipment, adjusting the court infrastructure for monitoring the judicial reforms and for maintenance of the IT systems of the judiciary for the purpose of increasing efficiency of the Judiciary. Taking into consideration the low amounts approved for capital expenditures for the Judiciary, we have concluded that there is a risk for incomplete fulfillment of the strategic goals of the Judiciary, prescribed with the strategic plans, i.e. increasing the efficiency of the courts, and strengthening public trust in the judiciary, providing and securing independence of the Judiciary in RNM, providing for sufficient funds for unhindered performance of the functions of the judicial institutions, continuous professional and skills enhancement of judges and court administration.

This manner of planning of the funding for the current operation of the Judiciary creates a risk for its unhindered functioning and affects the stable, long-term, balanced and adequate funding of the Judiciary.

The Ministry of Finance, in cooperation with the competent institutions and the judicial budget council, should undertake measures and activities to reconsider the manner of determining and provision of the funds for the Judiciary within the Budget of the country, in the amounts determined by the provisions from the Law on judicial budget.

DEFENDING TERRITORIAL INTEGRITY AND PEACE AND SECURITY IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

The key role of the national defense system is played by the Ministry of Defense, which, according to the Law on defense creates the defense policy, determines the direction of development of long-term and medium-term planning, manages human, material and financial resources and provides for support for the Army of the Republic of North Macedonia. In realizing its mission, aside of conducting its tasks of defending the peace and security in the country, the Army also performs its activities outside the country, through joint action or within the collective security and defense systems.

With the regularity audit performed for the Ministry of Defense in 2017, auditors have concluded the following:

- ✓ Managing the resources of the Ministry of Defense and the Army is conducted through a system for multiannual planning, programming, budgeting and execution, which is regulated with a Rulebook on planning, programming, budgeting and execution in the Ministry of Defense, and it defines the long-term and medium-term goals and priorities, it defines the defense capacities in accordance with the defense and security needs of the Republic of North Macedonia. According to this Rulebook, the legislative and executive authorities define the long-term defense and security needs and the manner of securing the same, through several strategic documents, among which, the Defense Strategy, adopted in 2018, however not yet adopted by the President of RNM. Also, a medium-term plan for development of defense for 2016-2019 is not yet adopted, which is contrary to the Law on defense and affects fulfillment of the goals of the Ministry and its function.
- ✓ The Ministry has not undertaken action to ensure the assets and equipment for protection against contingencies (fire, flooding, theft, etc.), due to the lack of financial records for their value, which has been established situation for many years back, and this creates a risk of additional expenditures for the budget and inability to compensate the damages in case of contingency.
- ✓ The established manner of planning of public procurements is not according to the Law on public internal financial control and it does not cover the risk of inaccurate identification of the needs for procurement, inadequate evaluation of the provided funds for procurement, inadequate identification of the technical specifics of the procured goods, which contributes to longer procedures, untimely conclusion of agreements and insufficient realization of the annual public procurement plan, contracting more than needed, condition that happens during the public procurement procedures, which is opposite to the Law on Public Procurement.

The audit should indicate that the Project titled “The Army my true home” for resolving the housing issue of the employees in the Macedonian Army is put on halt, despite the fact that activities have been undertaken according to the Agreement on its realization in the period from 2013 to 2016 and significant funds have been spent from the Budget of the Ministry.

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

Ministry of Foreign Affairs is a state body, which performs work in the foreign affairs and foreign politics of the Republic of North Macedonia in context of realization of its policies and goals, establishment, protection of the interests, the rights and assets of the country and its citizens, national and legal entities abroad, conducting activities related to the organization and management of diplomatic, consular and other representative offices of RNM, as well as work related to the conclusion, communication and cooperation with diplomatic and consular offices of foreign countries and missions of international organizations in RNM, accreditation of ambassadors and other activities prescribed by law.

With the regularity audit performed for the Ministry for 2017, auditors have concluded the following:

- ✓ As of 31.12.2017, out of 57 diplomatic and consular representative offices (DCO), 21 diplomatic and consular representative offices function without appointed ambassadors or consul general, which is 37% of the total number of diplomatic representation offices. We hereby emphasize that until the date of reporting for the performed audit, March 2019, 43 DCRO, or 76% function without appointed ambassador or consul general, which is opposite to the provisions from the Law on Foreign Affairs and the Law on public internal financial control and may affect the realization of the political goals and activities in the relations with countries, international bodies, organizations and communities, for the realization of the interests of RNM in the international relations and affirmation of the country as an active contributor on international level.
- ✓ In direction of determining the assets of the diplomatic and consular representative offices it is necessary to establish adequate records of the value of the land on which diplomatic buildings are constructed, which is in ownership of RNM, as well as the value of the land under the building where the ministry conducts its work.
- ✓ In order to verify the completeness and comprehensiveness of disclosed data on the liabilities of the ministry within the financial statements, it is necessary to establish records for undertaken obligations by the diplomatic and consular offices, in order to report them in the single database of the Treasury.
- ✓ The Ministry should overcome the weaknesses in execution of the activities related to inventory of assets and sources of funding, in order to be realistically and objectively disclosed in the financial statements and the Ministry should adopt acts on adoption of such inventory.
- ✓ For the purpose of dedicated spending of the funds, DCRO should execute expenditures for the purpose of approval of such funds, and if necessary to reallocate funding within the approved budget, they should ask for approval by the Ministry of Finance. Furthermore, DCRO should undertake measures and activities to deposit unused approved funding at the end of the year in the Budget of RNM.

The audit should indicate the need of undertaking activities for resolving the dispute lead by RNM in Italy, as well as completion of the investment for the building of the Embassy of RNM in Washington.

Furthermore, we have pointed out the need of standardized arrangement of the manner of determining the salary and other allowances for the special advisors engaged according to the Law on employees in the public sector, as well as the manner of establishing the allowance for the locally recruited personnel in DCRO, including the obligation for regulation of their employment, according to the legislation of the country of reception.

MINISTRY OF HEALTH

According to the Annual work program of the State Audit Office for 2018, we have conducted regularity audit of the Ministry of Health for 2017 of the basic budget accounts; the institution's own revenues; loans budget/the project for reconstruction and upgrading PHI of RNM and the loan budget/project for construction of a new clinical center in Skopje and Shtip. The audit ascertained the following:

- ✓ The Ministry has recruited personnel with fixed term employment agreements for one year, on work posts that are not included in the act on work posts organization of the ministry and they are not engaged in performing works outside the registered professional activity. An amount of 12.656.000 denars have been disbursed for these employees, without criteria on the amount of the remuneration;
- ✓ Within the reporting period, a total of 20 different programs have been realized in the field of health protection, for which funds have been paid in the amount of 3.856.232.000 denars (62.703.000 EUR), whereas, the audit ascertained that the determined budget is not sufficient to cover the overall activities performed by PHI, resulting in continuous deterioration of the financial standing of PHI implementers of activities;
- ✓ The audit determined a difference between the material and financial accounting as of 31.12.2017, in the amount of 1.522.714.000 denars, which affects the quality of the financial statements and information provided for the management and end users;
- ✓ There was no recording and debiting the employees for mobile phones received as a subsidy from the mobile operator, in the amount of 1.548.000 denars;
- ✓ There was no inventory of vaccines by PHI and no inventory lists sent to the Ministry, which hinders provision of the necessary data for the standing on 31.12.2017;
- ✓ Receivables in the amount of 127.735.000 denars have been recorded, for which the Audit team did not receive data on undertaken measures for collection of such amounts;
- ✓ Less recorded amount for the reported period, i.e. 161.652.000 denars;

- ✓ Procurements of medical equipment for a number of PHI, whereas, the audit concluded numerous irregularities in the segment of awarding the public procurement contracts and in the reception procedure, including occasions where the procured equipment was not put in use, and the guarantee period expired;
- ✓ An extended audit was conducted for part of the procured equipment, in order to provide additional data from the competent authority, whereas, the audit determined that adequate market research had not been done for certain items of the equipment, and suppliers obtained additional difference in pricing;
- ✓ The audit determined situations which indicate incompliance with the defined period for performance of the construction works for the buildings for which public procurement contracts had been awarded, and in certain cases such contracts contained numerous annexes;
- ✓ Also, the audit established cases of performing unplanned works in previous periods, and arrangements for such works through annexes had been done with delay of 17 months;
- ✓ In relation to the performance of the reconstruction works for PHI, the audit concluded that for certain positions there are 550% extra realization compared to the basic agreement and the survey measurements based on which the public procurement contract was awarded;
- ✓ Undertakings to procure oil derivatives in the amount of 3.389.000 denars without conducting public procurement procedure;
- ✓ The audit determined situations of awarding public procurement contract on works without provided construction permits, whereas, such permit was provided after conclusion of the public procurement contract, and in some cases with delay of 7 months;
- ✓ Established situations where medicines and medical material was delivered in total value of 3.327.273 \$ (donation) for which in 2017 an amount of 2.444.000 denars was paid to cover the logistics/administrative expenses for shipments, however, the audit team was neither provided the documents for the receipt and their delivery to the medical institutions recipients of such delivery, nor data on the final users;
- ✓ Disclosure was made for the situation in the field of the “national system for material- financial operation and accounting in PHI” and “the central system for keeping records for the working time”, whereas, the authorized state auditor disclosed that the stated systems have been left without adequate support/maintenance as of 18.01.2018, as well as for the segment of payment of income tax for the realized excess of income over expenditures.

EMPLOYMENT SERVICE AGENCY OF REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Within the frames of performing its operation, the Agency is obligated with regular payment of the benefits based on unemployment - monetary allowance, contribution for pension insurance for unemployed persons with less than 15 years of working experience, health insurance for recipients of monetary allowance and material security. Furthermore, the Agency is competent for implementation of the Operational plan for active programs and measures for employment and labor market services, which determines programs, measures and services for employment, and the implementation thereof should improve the functioning of the labor market, support creation of new work posts and increase employment. The Operational plan is managed by the Minister of labor and social policy, and the implementation thereof is coordinated by the Director of the Agency, in cooperation with other institutions.

The regularity audit of the Employment Service Agency for 2017 covered the active programs and measures for employment, which are a part of the Program of the Government of RNM. The national strategy for employment 2016-2020 and the Action Plan for youth employment 2016-2020 served as basis for adoption of the Operational Plan for active programs and measures for employment and labor market services for 2017, and it encompasses 30 active measures. The following was concluded upon auditing the Operational Plan and presented documents:

- ✓ In the realization of active programs and measures for employment, the relevant authorities do not act upon the operational instructions for implementation of the Operational plan for 2017 in the segment of provision of specification for the concluded agreements, providing a copy of the financial documentation, counseling and mentorship, as well as conducting activities for monitoring the program performance;
- ✓ We have concluded situations that indicate reduced accountability and transparency in spending budget funds, incompliance with the provisions of the concluded agreements and timely delivery of the necessary documents, which certifies the transactions which have occurred by the international organization implementer of 12 active employment programs and measures. The finding by the authorized state auditor provided added value in the implementation of the stated activities, whereas, in acting upon issued recommendation, the implementer of the measures realized savings of funds, based on VAT, in the amount of 42.567.000 denars, i.e. 808.969 \$, and they were made available for implementation of the Operational plan for active employment programs and measures and labor market services for 2018, adopted by the Government of RNM.

The weaknesses occurring in the realization of the programs are due to the lack of advisory and mentorship assistance, as well as activities for monitoring the performance of the programs, by introduction of controls in the manner of realization of the programs and measures for employment, by inspection of the agreement and the financial documentation and comparing them with

the specification, as well as conducting field inspections with the legal entities beneficiaries of the funds.

The audit also concluded incompliance with the provisions from the Law on employment of disabled people, according to which, funds from the Budget of RNM are paid in the special fund, based on the deposited VAT and customs duties by protective companies, as sources of funds that finance the Special Fund, which contributes to improvement of the employment and working conditions of the disabled persons.

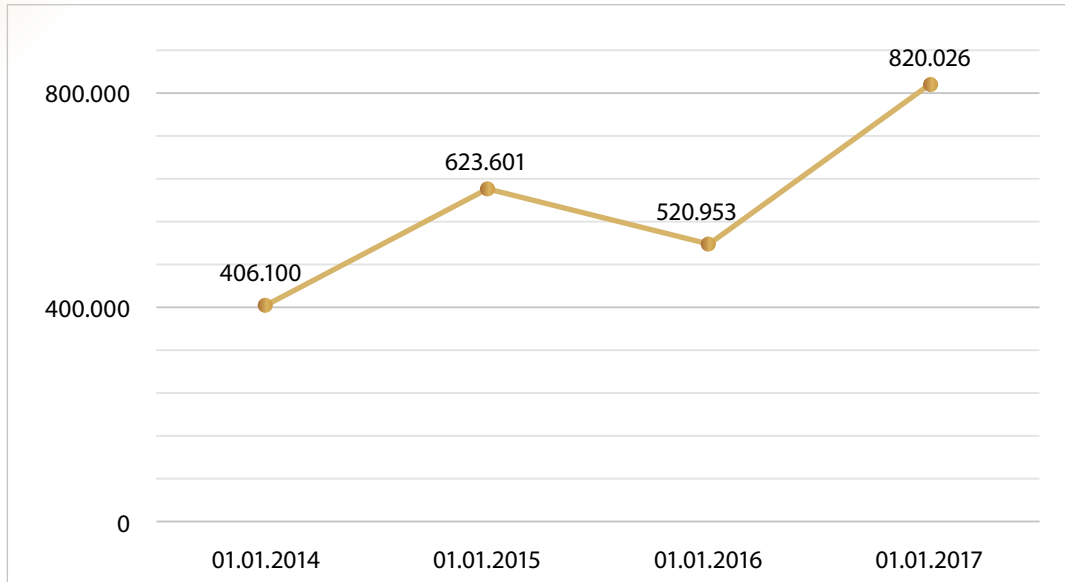
Most of the revenues of the Agency in 2017 (71%) are from the paid employment contributions. The Audit concluded that at the end of 2017, the Agency did not adjust the realized income from employment contributions with data from the records of the Public Revenues Office. In lack of controlling mechanism for monitoring these receivables, the audit team could not ascertain the accuracy and completeness of disclosed receivables based on employment contributions, thus, it could not ascertain the completeness and accuracy of realized income.

The audit also concluded undertaken obligations without conducting public procurement procedures, incompletely conducted inventory of assets, receivables and liabilities, the recorded construction facilities and land do not reflect the actual situation and for part of them the entity has not provided complete and reliable documents, also, irregularities were established in relation to expenses for salaries and wage allowances, expenses for fuel for company vehicles and concluded agreements with employees for payment travelling costs and court expenses.

In the segment of issues affecting the going concern of the Agency, the audit team presented several conditions related to the following:

- ✓ Established discrepancies in the segment of providing the document "Finding and opinion for defining the work which a disabled person can perform on an adequate work position" issued by a Committee of the Ministry of Labor and Social Policy, whereas, in most of the cases the wording that is used is „the person is not seen“.
- ✓ The number of unemployed persons – active job seekers, the number of other persons seeking work – passive job seekers, the number of beneficiaries of monetary compensation, the number of participants in the active employment programs and measures, the amount of spent funds for provision of the financial compensation and other rights in case of unemployment, as well as funds spent for active programs and measures in the period from 2014-2017 are graphically presented as follows:

*Funds spent (in 000 denars) for active programs and measures
in the period 2014-2017*

In the segment of **systemic weaknesses**, the authorized state auditor informs about the need of action by the competent bodies for additional arrangement of the status of director/deputy director of the Agency and their employment rights, as well as the status of the rights of employees in the Agency, in the segment of categorization of working positions in levels, establishment of coefficients and value of coefficients for the gross salaries for the Agency's employees.

The Ministry of labor and social policy, as of 13.11.2018 delivered an opinion to the Government of RNM about the Final Audit Report of the Employment Service Agency for the segment of systemic weaknesses, whereas, it notifies that it will recommend amendments to the legal acts.

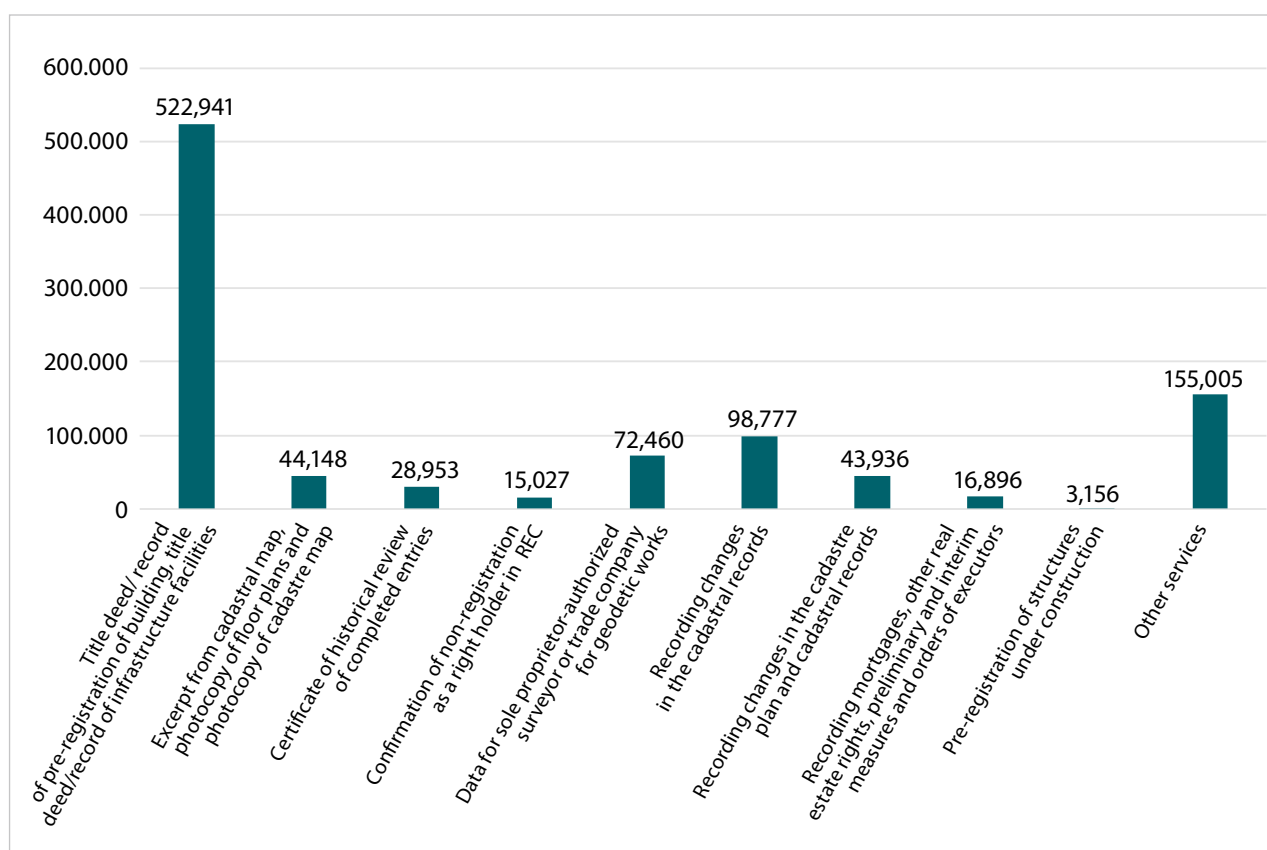
The Government of RNM, on its session held on 27.11.2018, adopted several conclusions, whereby, the Ministry of Finance and the Ministry of Labor and Social Policy are obliged to undertake measures and activities to overcome the established situation in the part of the disclosures and systemic weaknesses, and ESA should draft an action plan for implementation of the provided recommendations.

As of 29.01.2019, ESA delivered an action plan to the State Audit Office, with defined activities and deadlines for action upon the given recommendations with the Final Report of the State Audit Office.

AGENCY FOR REAL ESTATE CADASTER

The Agency for Real-Estate Cadaster is competent for the activities related to the establishment and maintenance of the real-estate cadaster, management of geodetic cadastral information system, mass survey of the real-estate registered in the real-estate cadaster, establishment and management with the graphic registry of construction land, as well as establishment, maintenance and public access to the National infrastructure of spatial data.

The Agency provides numerous services for the needs of citizens and institutions, using the data from the geodetic cadastral information system, which, according to the type of services for resolved cases in 2017, are presented in the graph below:

With the inspection in the manner of functioning of the electronic access point/window/ of the Agency, we concluded situations related to the established manner of functioning of the e-window of the Agency, which does not provide for control of all cases, in context of the amounts to be collected, deposited amounts for resolved cases, as well as the possibility of issuing more than one copy of the requested information, although the fee is paid for one copy of the requested information. We recommend that the responsible person of the Agency continue with the initiated activities through adequate upgrade of the system, in order to overcome this situation.

We established that the Agency has not delivered a proposal for a single identification number to the Government of RNM, based on which, records of state owned real-estate could be established, as well as for the real-estate in state ownership used by state bodies.

For part of the buildings, which accommodate regional departments of the Agency, they have not provided property deeds to certify that such buildings have been given to use to such regional units. The inventory of assets and sources of assets has not been completely conducted according to the relevant legal regulation.

The Agency has not delivered warning notices to the municipalities before initiating proceedings, however, it has undertaken measures and activities for collection on delivered invoices through the use of the executive clause from the contracts on collection for delivered invoices, while the income from rendered cadastral services, collected through POS terminals of the commercial bank is deposited to the account of the Agency, as an aggregate amount, i.e. it is not separated according to paid fee for filed request for issuing data or filed application for entry of changes in the Real-Estate Cadaster.

With the inspection in part of the procedures for public procurements, we established cases that do not comply with the provisions from the Law on Public Procurement, as well as irregularities in the realization of the provisions from the concluded contracts related to such procurements.

In the segment of **systemic weaknesses**, we are pointing out the lack of provisions within the Law on administrative officials, for determining the salaries of the employees conducting technical and ancillary works, resulting in diverse calculations and amount of salaries for this category of employees. In order to overcome this condition, the bodies of the state administration, in cooperation with the competent ministry, should undertake activities to initiate amendments to the bylaws and for establishment of criteria for estimation of the salary of the employees conducting technical and ancillary works.

FILM AGENCY

The Film Agency is performing public interest activity in the field of film, which covers support, promotion and development of film activity, funding projects of national interest for RNM in the field of film, as well as support, presentation and fostering the film creative work in RM.

The regularity audit of the Film Agency for 2017 determined the following:

- ✓ The Agency has not adopted a Strategy for the film industry, along with an Action Plan on realization with defined activities, carriers of activities, measures for realization, evolution indicators, deadlines for realization and sources of budgetary and extra-budgetary funds. Not undertaking activities to adopt this important act affect everyday operation of the Agency, as regards establishing the goals and priorities in the selection of film projects on annual competitions, the necessary funds to realize such projects, organization and administrative procedures undertaken for the purpose of support, promotion and development of the film industry.
- ✓ In the announcement of competitions for film and other projects, the Agency neither complied with the mandatory terms and criteria as prescribed by the Law on Film industry, nor has adopted an internal act-procedure by which to determine all activities and steps to be undertaken while conducting the procedure of the competition, which may cause doubt for subjective decision-making about the projects that are accepted or rejected.
- ✓ In the concluded contracts with production companies, the audit determined weaknesses as regards inadequately issued bank guarantee or not extended validity period of such guarantees, incompliance with the dynamics of realization of the film project, as well as payment of the funds, incompliance with prescribed share of funding for feature film with Macedonian minority share, non-extension of concluded contracts among participants which co-fund the project, the Agency has not prepared a positive report on spent funds, and production companies have not delivered a final report on completion of the film. Furthermore, the Film Agency does not have access to the realized revenues from the distribution and sale of film projects, which results in unrealized income of the Agency from the gross profits of the film project, which reduces the funds for other projects.
- ✓ As regards the cinema equipment given to temporary use by the national and local institutions, there are no measures to continue the term of use or return the equipment. Failure to undertake any measures for returning or continuing the term of use of such equipment by the users, without a relevant legal act, creates a risk of uneconomical and inadequate use, keeping and protection thereof.
- ✓ Due to the untimely undertaking of action to terminate the contracts in the previous period, in cases when the provisions from the concluded contracts were not complied with, in 2017, this resulted in a situation of unilateral termination of most of the pre-contracts, contracts and annexes to contracts on funding of film projects and measures have been undertaken to monitor earmarked and legal use of the funds.

- ✓ A contract was concluded with three annexes, for multiannual funding of a project/feature series, which has not been realized, and significant amount was paid for this project, only part of it refunded, i.e. there are still amounts, which have not been repaid until the date of the audit.
- ✓ There were loans provided from one to another production company from the earmarked account for a particular film, which may only be used for the film project for which it has been dedicated. Such borrowings of funding from one to another film is not in accordance with the conditions for use of the earmarked account, which is opened and should only be used for a particular film, and not use earmarked accounts to deposit funds for other films. These loans from one to another film or the payments to the regular account are spending funds outside the dedicated purpose of such funds, which is not according to the legal regulation.
- ✓ Records for cash payments by production companies are not according to the rules, lacking treasury logs, payments done based on blank receipts or fiscal receipts, which cannot serve to determine what has been procured or whether such funds apply to the particular film in question.

In order to improve the situation, the Audit team issued recommendations for undertaking measures and activities to overcome the established irregularities.

For the segment – Emphasis on the matter, the Audit team emphasized the situation with the possibility of concluding contracts between production companies and third parties, based on which, additional income could be realized from selling the film, or to assign permanently or without limitation, the material rights to multiplication, commissioning, public showing, broadcasting, re-broadcasting on the public broadcasting enterprise MRT, for which the producer has not requested approval and consent from the Management board of the Film Agency, which is the result of lack of insight into the conditions after completion of the film funded by the Film Agency.

ENERGY REGULATORY COMMISSION

The Energy Regulatory Commission (ERC) has been established for regulation of the issues related to the energy activity, as determined with the Law on Energy, in order to provide for efficient, competitive and unhindered function on the energy markets. ERC is an independent body in its work and decision-making within the competences determined with the Energy Law, and the Law on establishment of the prices of water services, adopted in January 2016, in the capacity of a legal entity, and it is obliged to report on its work at least once yearly in front of the Assembly and the Government of RNM.

The Regularity Audit of the Energy Regulatory Commission for 2017 established the following:

- ✓ The Energy Regulatory Commission has not established financial management and control, and it is not conducted according to the requirements from the Standards on internal control in the public sector, thus, creating a risk for misstatements in the trading books and financial reports, as well as risk of irregularities and discrepancies in application of the legal regulations.
- ✓ The Statute of ERC has not been harmonized with the amendments to the Energy Law and the Law on establishment of the price of water services, in the segment related to the competences of ERC.
- ✓ The collective agreement includes the Chairperson and members of the Regulatory commission, which have been elected and appointed by the Assembly of RNM, which is opposite to the meaning and role of the Collective agreement, which regulates the rights, obligations, and responsibilities of employees of ERC and it is signed among three contractual parties, among which the Chair of ERC in the capacity of employer. Furthermore, ERC in 2017 disbursed salary to the chairperson and members of the Commission, based on the Collective agreement, which is opposite to the legal regulations. The Law on salaries and other allowances of elected and appointed persons in ERC regulates that the salary of officials and persons elected or appointed by the Assembly shall be determined by the Assembly or body authorized by the Assembly.

In the period dedicated for comments upon the draft-report, they acted upon the recommendations from the audit team, and concluded annex to the collective agreement, whereby, the members and the chairperson of the Commission shall be excluded from the agreement on the salary and other allowances from employment.

- ✓ In the Financial Plan and the Decision on establishing calculation of the share in the total income of holders of licenses for energy related activities and providers of water services, there is a common share in the total income of holders of licenses for energy related activities and providers of water services, instead of individual share, whereas, the calculation of the share does not include reduction in the planned income for the amount of excess income over expenditures in the financial plan for the following year, it does not include balancing (adjustments) of income

and expenditures to an approximately equal level, and data on realized total annual revenues is used for the holders of licenses and providers of services, as received from the Central Registry of RNM, without additional checks and analysis by ERC.

- ✓ The Regulatory Commission does not keep records on received operational reports, regardless whether regular or extraordinary, which, the holder of license is obliged to deliver. Non-delivery of annual operational reports by entities - holders of licenses is an indicator that ERC should undertake measures to initiate a procedure for revoking the license, if determined that some of the conditions determined in Article 48 from the Energy Law has been fulfilled.
- ✓ In the entity's books, there is a recorded income from annual fee by the holders of licenses for conducting energy related activities and revenue from the special annual fee from the providers of water services, calculated and collected based on data for realized total income received by the Central Registry of RNM, without comparing it or adjusting it with data from the annual accounts delivered to ERC.
- ✓ There is a recorded income from licenses and income from tariffs for water services, based on payments on the account of the Regulatory Commission, for which, no records are kept for delivered claims by entities, decided on by the Energy Regulatory Commission, the basis for payment and the amount of calculated and collected fee from the holders of licenses and providers of water services.
- ✓ In 2011, the Regulatory Commission adopted a Decision on the need of construction of an administrative building, i.e. purchase of business premises, without estimate for the value, the source of funding and the amounts necessary to purchase business premises, which is opposite the Law on Public Procurement. Furthermore, ERC failed to sufficiently and completely inform the Assembly of RNM, which should provide approval for the total value of the business premises for the needs of ERC, the manner and source of funding and the amount of funds necessary for complete realization of the initiated investment.
- ✓ Before start of the procedure for awarding multiyear contract, ERC did not plan for the funding on an annual level, i.e. inadequately planned the necessary funds for participation in the construction of the building, in the financial plans for every following year, the need of business premises has not been included in the individual annual plans for public procurement, according to the projected part for the realization, sources of funding and necessary funds on an annual level, for the period from 2012 to 2017.
- ✓ The State Audit Office is obliged to inform that there are two commercial and two civil disputes initiated against ERC, in total value of 1.217.619.000 denars, since their outcome is not certain and there is possible financial effect on the operation of the Energy Regulatory Commission.

The State Audit Office concluded that it is necessary to disclose the following situation:

- ✓ The manner and procedure for building the administrative facility „Public Administration – State Institutions“ for six institutions, planned and started for realization as a group procurement through the Service for general and common affairs, and then through an appointed

coordinator and joint public procurement commission, within the period from 2011 to 2017 have contributed to incompleteness, untimeliness and incompliance with the legal regulations on building the facility, with emphasis on increasing the cost per square meter, discrepancy from the project, performance and functioning of the facility, differences in area (gross and net area) of the building, presented in different documents, the request for approval for the use and the adopted decisions by the competent ministry and omitted measures and activities for securing and protection of the property - administrative building.

- ✓ The Audit's opinion is that it is necessary to harmonize the Law on establishing the price for water services and the National classification of businesses, in the segment of types of activities related to water services, in order to provide for complete and accurate application of the law by ERC and the providers of water services, as well as take in consideration the obligation for payment of the fee within the procedure for establishment of tariffs for water services, i.e. regulatory tariff, and determine the deadline and manner of payment thereof with the legal regulation.

PBS MACEDONIAN RADIO-TELEVISION

PBS Macedonian Radio-Television conducts public interest activity in the field of broadcasting in RM, which covers production and provision of radio and television programming and program services, fulfilling programming obligations, standards and principles in accordance with the Law on Audio and audiovisual works. MRT as the public broadcasting service in RNM is independent from any State body, any legal entity or commercial company and it should be unbiased towards such entities in its editorial and business related policy.

The Regularity Audit of MRT for 2017 established the following:

- ✓ The system for internal controls is not functioning in a manner to provide the relevant and reliable accounting data and relevant accounting documents, regarding operational changes in the trading books and financial statements, which is due to unfulfilled managerial staff positions in key sectors, unrevised rulebooks, operational guidelines and procedures related to the public procurement in the Sector for financial operation and the Commerce and public procurement sector. Furthermore, lack of ex-ante accounting control of the overall documents before payment, recording and collection on receivables and recording and payment of liabilities, which creates a risk of unrealistic and biased disclosure of the balances, receivables and liabilities in the trading books and financial statements of MRT. The lack of internal auditors also contributes to this situation.
- ✓ In the period so far, the auditee has not adopted part of the bylaws and general acts prescribed by the Law and Statute of MRT. They have not adopted a Program for development, which affects the long-term function and implementation of tasks and goals in performing activities of public interest.

- ✓ There is a Rulebook on accounting policies applied since 2005, amended in 2011 and 2012, in the segment of disclosing income from broadcasting contribution fee (BCF), however, since then, the auditee has not reviewed the manner and method of maintaining accounting policies according to the specific principles, grounds, rules and practices applied by the entity in drafting and presenting the financial statements.
- ✓ In 2015, a credit procedure was conducted and a procedure for pledging assets, with a domestic commercial bank, based on decision adopted by the Programming Council and the Supervisory Board. The Audit has the obligation to emphasize that this manner and procedure of crediting and pledging assets for the purpose of securing such credit, through adopted decision by the Programming council and Supervisory board on issues that are not within their competence, is not according to the legal regulations.
- ✓ In 2013, a contract was concluded for reprogramming the debt of MTV towards the Ministry of Finance, for undertaking debt based on used credit from a Paris and London club of trustees, although, previously, the Government of RNM adopted a decision on writing off the claims from MRT in 2011, whereas, this decision was annulled in 2012. Despite the approved reprogramming of the debt to be paid in installments, for a prolonged period of time, MRT failed to pay agreed liabilities and installments, which resulted in initiation of a court proceeding, after which, they need to pay interest in addition to payment of the principal amount of the debt.
- ✓ Regarding procurement of audio and audiovisual works, i.e. programming content, the entity fails to comply with the provisions from the rules defined with the internal act of MRT, lack of complete documents about delivered offers for a particular type of procurement or purchase according to announced public calls, offers are not reviewed by the Commission, and the entity did not select from the submitted offers, i.e. only the proposal by the chief editor of programming service (first and second) was reviewed, and they received positive opinion.
- ✓ Due to the lack of data about the land registered in 2004 according to the division balance from 1998, untimely measures undertaken by MRT for privatization of construction land related to the RTV house, uncertainty of the outcome of the pending administrative dispute with the Agency for Real-Estate Cadaster, as regards the establishment of the status of ownership for the buildings, as well as due to lodged enforcement orders against real-estate of MRT for collection of debt, the audit was not assured that the actual situation and reliability of tangible assets presented in the financial statements, and there is uncertainty whether the property (land and part of the buildings) presented in the books and financial statements will remain ownership of MRT.
- ✓ Until August 2017, the Government of RNM used media time under the title “free of charge broadcasting”, for these services MRT has not received payment, and according to the Law and pricelist for marketing services or other general act, it is not defined what does this term mean, and who can use such media time titled „free of charge broadcasting“ with the public broadcasting service.

- ✓ Regarding the fee of co-productions, contracts have been concluded based on the cost of the project stated in the application by the co-producer, without complete overview and description of activities according to items and types of fees in MRT.
- ✓ During 2015, 2016 and 2017, the Director and Supervisory board of MRT adopted decisions and conclusions on free of charge assignment of broadcasting rights (TV and radio) for documentaries (own production and coproduction) of existing broadcasters in RNM, as well as to several state bodies and institutions: The Ministry of Transport and communication, the Service for general and common affairs of RM and one legal entity.

SAO is obliged to disclose the following:

- ✓ MRT is obliged with current liabilities, credits and loans, income tax, VAT and lost court proceedings in a substantial amount, due to which, the public broadcaster has been encountering unfavorable financial condition in the recent period of its operation, and as of July 2017, up until the date of Audit, MRT has a blocked account, and minimum assets on a monthly level to perform its operation, as prescribed by a decision adopted by a competent court.
- ✓ Furthermore, during 2013, MRT undertook liabilities towards EBU, for the purchase of rights (licenses) for broadcasting sporting and other events, of commercial character, for which, MRT is obliged to pay a fee in installments, within the period from 1.01.2014 until 31.12.2023, whereas, before undertaking these obligations, the management of MRT was obliged to provide a secure source of funding such liabilities.
- ✓ MRT has undertaken liabilities for the purchase of rights (license) for broadcasting films and series, within a determined period of time (two or three years), which originate from other countries, without previously conducting financial analysis on the cost-effectiveness, i.e. covering the costs.
- ✓ In order to overcome the existing findings, the competent persons and bodies were provided with recommendations.

PUBLIC HEALTHCARE INSTITUTIONS

The healthcare activity is of public interest and it is performed on primary, secondary and tertiary level by public and private healthcare institutions.

The Annual Program of the State Audit Office for 2018 covered several public healthcare institutions (PHI) at different levels.

With the regularity audit in 2017 in certain PHI, the audit team identified that in most cases the shortcomings are the same as in the previous reporting period. The identified shortcomings, inter alia, relate to the following:

- ✓ inconsistencies in the internal control system that should provide reasonable assurance about the achievement of PHI objectives in relation to the reliability of financial reporting, effectiveness and efficiency of operations and compliance with applicable laws and regulations;
- ✓ lack of action by the competent ministry for providing timely instructions and consent on the Statutes of PHIs, as basis for adopting acts for organization and systematization of work posts;
- ✓ appointment of acting director of PHI for a period longer than the legally determined deadlines;
- ✓ absence of signed managerial contract on the regulation of mutual rights and obligations between the Minister of Health and the acting director / director of PHI;
- ✓ Improper treatment of money paid in cash for provided healthcare services. For the identified situations, which in their material character are significant for the authorized state auditor, for certain PHI, we sent audit reports to the competent bodies for further action;
- ✓ inability to confirm the total collected funds and presentation thereof as income in the financial statements;
- ✓ inconsistencies in the manner of conducting clinical trials in PHI and allocation of funds;
- ✓ lack of records of medical equipment and lack of effective system for monitoring and maintaining those records;
- ✓ lack of complete and correct value and quantity adjustment of assets;
- ✓ not presenting the real situation of supplies, and their use during the year;
- ✓ no action taken for timely collection of claims for performed healthcare services; and
- ✓ Inconsistent application of the provisions of the Public Procurement Law in the procedures for awarding public procurement contracts, delayed documentation and monitoring of implementation of signed contracts.

For the identified state of affairs, we made recommendations whose implementation by the competent authorities and the responsible persons in the public healthcare institutions would improve the quality of services provided to the citizens.

For the identified state of affairs and provided recommendations in the audit reports, the Ministry of Health shall deliver an opinion and information on the activities to be undertaken, including information on the manner of election of directors of PHI, conclusion of managerial contracts and submission of the relevant applications to the competent bodies.

In the audit reports for audited PHI, in the segment of disclosure, the authorized State auditor emphasized the conclusions that are repetitive and are related to improper planning of individual programs by the Ministry of Health, whereas, the funds established in such documents are of a smaller scope compared to the scope of defined activities and the cost of the provided services by PHI, which contributes to the continuous deterioration of the financial operation of PHI, which further affects the quality of rendered services.

Furthermore, certain **systemic weaknesses** were presented in the segment of levels of work posts and the manner of establishing salaries and salary allowances, as well as not utilizing the calculation of the “system for calculation of salaries based on employee performance and working hours efficiency”.

Acting upon the identified systemic weaknesses, the Assembly of RNM, upon proposal by the Government, on the session held on 28 January 2019, adopted a Law amending the Law on Healthcare, which, inter alia, further regulates the provisions of article 219 of the law, i.e. revoking the principle of payment according to performance of the healthcare workers, and the basic salary, and the part related to the performance shall be determined according to the collective agreement for the healthcare industry.

Furthermore, the Government of the Republic of North Macedonia, on its session held on 12 April 2019 adopted several conclusions, among which, the following:

1. The Government instructed the Ministry of Health and the Ministry of Information Society and Administration to find a way/solution to harmonize the determined levels of work posts as determined by the Law on Healthcare, the acts on organization and systematization of work posts in the Public health institutions and the Collective agreement for the healthcare industry”.
2. The Government obliged all ministries when they deliver information on undertaken measures in future, to also, mandatorily, submit written evidence for the undertaken activities.
3. In principle, for all delivered audit reports for audited PHI, the Government obliged them to prepare action plan with precisely defined activities, deadlines and carriers of the implementation of provided recommendations in the Final reports of the authorized state auditor.

HIGHER EDUCATION

In 2018, the State Audit Office, in accordance with the Operational Program, conducted regularity audit for 2017 in the University in Tetovo.

This University was established by the Law on establishment of the State University in Tetovo, as the highest autonomous higher education, scientific, i.e. art institution. The law amending the Law on establishment of the State University in Tetovo, changed the name of the State University into University in Tetovo.

The University is comprised of public schools, which perform higher education, scientific and research activities in all levels of higher education.

The University in Tetovo and the units of the University were established by the Assembly of RNM. The University and its units conduct their activity according to the principle of academic autonomy. The following state of affairs was established with the audit of the financial statements and the compliance audit:

- ✓ Due to the lack of teaching staff regularly employed with the university, the University Senate is not composed of the necessary number of members, and the University council has not been established yet, as prescribed by the legal provisions.
- ✓ For part of the candidates nominated for teaching and science titles, we could not make assurances about fulfillment of the criteria prescribed with the Rulebook on the criteria and the procedure for election of teaching – scientific, vocational and associate titles and assistants – PhD candidates. The decisions on election of teaching and scientific titles do not contain the period for which the election is made, and elected persons are not engaged with employment contracts for the title they were elected. In the course of the audit, the Rulebook was adjusted, and employment contracts were concluded with all persons elected in the teaching and scientific titles.
- ✓ The facilities used by the University for conducting operation are still pending in a procedure for legalization and entry of the right for using such facilities. The procured equipment is not recorded in the relevant accounts defined for this type of equipment, there is a lack of annual depreciation of tangible assets, regarding the receipt and issuing of materials there is relevant material records, but not an accounting record, and no inventory of assets and sources of assets. The procured equipment is not recorded in the relevant balance positions, annual depreciation of tangible assets is not conducted, and regarding the receipt and consumption of materials there is a relevant material record, but not an accounting record and they have not conducted inventory of assets and sources of assets. Untimely settlement of amounts given as advance payments for business trips and not undertaking measures to collect such amounts have resulted in obsolescence of part of the receivables. In part of the procurements of goods, there is lack of compliance with the Law on public procurement.
- ✓ The distribution of assets according to the participation and co-funding for the studies is done according to a Rulebook on the internal distribution of funds, which, although delivered to the

Ministry competent for the matters in the field of higher education, it has not been approved until the date of the audit. For the purpose of implementation of the educational process for accredited study programs, the University has engaged teaching staff with contracts on provision of intellectual services, which cover 39% of the teaching staff, whereas, part of the personnel conducting the lectures do not have teaching titles, and persons engaged as associate staff have working tasks that do not correspond with the pedagogic tasks of associate staff.

As regards the above mentioned, we indicated that the responsible persons of the University should undertake activities regarding the following: Compliance with the legal provisions in the conclusion of contracts on provision of intellectual services for conducting the lectures, exams, practical work with the teaching and associate staff, accounting records of tangible and nontangible assets, calculation of annual depreciation, accounting recording of receipt and consumption of materials, conducting inventory of assets and sources of assets, collection of receivables with legal grounds, as well as rational and efficient use of budgetary funds in procuring goods and services, by diligent application of the procedures prescribed by the Law on public procurement.

In the segment of Emphasis on matter, the audit points out that the lack of teaching staff on the Faculty of Agriculture and Biotechnology is the reason for not having a teaching and scientific council as a professional body of the faculty, and not appointing a Dean of the Faculty, which may affect overall operation.

In the segment of Miscellaneous/other issues, the audit considered necessary to disclose that up until the date of the audit, the Assembly of RNM, upon proposal by the Government, has not adopted a Program on higher education activity, which would regulate the funding of public universities and the studies of public interest, allocated with funds from the Budget of RNM and from other sources, as prescribed by law. According to the new Law on higher education, adopted in May 2018, the National Council should be established within one year as of the date of entry in force of this law, and the adoption of the acts prescribed by the Law should be done, at latest, within six months as of the date of its establishment.

LOCAL ELECTIONS 2017

The mandate and competences of the State Audit Office related to the activities of participants in the election campaign are regulated with the Electoral Code. According to the Annual work program for 2018, audits were performed of the financial statements for the income and expenditures of fifteen participants in the election campaign for the Local elections, held in October 2017.

Through the audit of the participants in the election campaign, we have established situations not in accordance with the provisions from the Electoral Code, related to the following:

- ✓ Inconsistent compliance with the deadlines for delivery of the reports on realized income and expenditures within the election process,
- ✓ Incompliance with the deadline for closing the transactional accounts,
- ✓ Funding of election campaign with funds that are not defined as the sources of funding of election campaign with the legal regulation,
- ✓ Lack of complete supporting documents for part of the invoices for the expenditures.

In part of the institutions with competences and obligations related to the election process, we have concluded state of affairs, which affect the possibility for complete assurance of presented expenditures for the election process, and it is related to the following:

- ✓ The manner of monitoring, i.e. the concept of monitoring of the political presentation of the participants in the election process by the Agency for audio and audiovisual media services is conducted by selecting a sample for part of the media and part of the broadcasters, which, results in incomplete data on the used advertising time during the election campaign;
- ✓ Established differences between data presented in the statements of the Agency for audio and audiovisual media services on monitoring paid political advertising on the local elections 2017 for both election rounds, with data presented in the reports delivered by the broadcasters for the used advertising time by participants in the election campaign;
- ✓ Data on paid political presentation of participants in the election campaign, disclosed by broadcasters in the submitted media plans, do not correspond to those delivered with the reports on used advertising time slots;
- ✓ Established incomplete documents in part of the broadcasters, related to paid political advertising, i.e. not delivered reports on used advertising time intervals, pricelists for paid political advertising, invoices, and media plans.

With the final reports on the participants in the election campaign, we have disclosed that during 2017 and 2018, there were several amendments to the Electoral Code, whereby most of the established systemic weaknesses in the Final reports by the authorized state auditor for previous election processes have been resolved.

However, despite this, we hereby indicate that the amendments to the Electoral code from 2018, whereby, providing opportunity to transfer funds between accounts of participants in the election campaign, should be more precise, i.e. determine whether transferred funds are a source of funding for the election campaign or candidates would be obliged to return the funds on the account of the political party for regular operation, i.e. special accounts for funds provided with credit, and also, to arrange the manner and the deadlines for returning the transferred funds.

Furthermore, we have established a need of adjustments in the Electoral Code, in the following segments:

- ✓ Article 76-e regulates that transactions of funds for political advertising of participants in the election campaign to broadcasting services, printed media and electronic media is done from the Budget of RNM, although Article 83 prescribes that election campaigns should not be funded by the Budget of Republic of Macedonia;
- ✓ The deadline for donations, as a source of funding of the election campaign is longer than the deadline for closing the transaction account, regulated by article 71 from the Electoral Code;
- ✓ In circumstances when political advertising of candidates in the election campaign is done through the broadcasting services, printed and electronic media, with funds from the Budget of RNM, there is a need to reconsider the deadlines for closing the transaction accounts for election campaigns, defined in Article 71, i.e. three months for parliamentary or presidential elections, and nine months in case of local elections.

For the purposes of completeness and transparency of total expenditures in election processes, we have determined the need of prescribing obligation for the legal entities working with advertising panels and billboards, the municipalities and the city of Skopje, to prepare and deliver a report on used advertising billboards and panels and the funds that are paid or claimed from the participants in the election campaigns.

LOCAL SELF-GOVERNMENT

During 2018, the State Audit Office conducted regularity audit for 2017 in 11 local self-government units: Arachinovo, Bogovinje, Veles, Gjorche Petrov, Kisela Voda, Makedonski Brod, Negotino, Ohrid, Shtip, Sveti Nikole, and Chashka, concluding the following:

- ✓ During the assessment of the internal controls system, in certain processes, in part of the revised municipalities it was determined that such system has not been established and is not functioning in the process of collection of income and executing the expenditures, and in the process of budgetary planning of the municipalities, which poses the risk of incompleteness of the income in the case of property taxes and communal tax for putting a sign of a firm, as well as risk of adoption of unrealistic budget. Furthermore, we have established weaknesses in functioning of applications for financial and tax operation, due to which, there is a risk of presenting unreliable data or loss of data, as well as discrepancies in the accounting and tax related records.
- ✓ In most of the audited self-government units, there is significant discrepancy between the planned and realized income and expenditures, for which rebalance has not been adopted (amendments to the budget), or despite the adopted budget rebalance, they have not been adjusted. This created the possibility for undertaking liabilities for which there is not enough funding in the budget and forwarding them to the following fiscal year. SAO has notified about this situation of unrealistic budgeting in part of the local self-government units, in several occasions, in addition to the reports on individual local self-government units and also in the annual reports.

In November 2018, the Law on Financing the local self-government units was amended, thus, defining the framework for planning and adopting the budget of the municipality, i.e. the Law prescribes that own revenues of the core budget of the municipality may be planned with increase of at most 10% of the average realized income in the last three years, according to data from the Treasury records. By way of derogation, the municipality may exceed the maximum amount of planned own revenues in the core budget only if it has provided certificate for transfer of funds from the relevant institution or in case of changes related to the amount or type of own revenues in the core budget, as determined by law, and based on a Decision on amendments to the Budget of the Municipality, adopted by the Municipal Council. This legal solution and its implementation provides for more realistic planning of income and expenditures in the budget of the municipalities.

- ✓ In some of the audited local self-government units, the budget does not include a separate part, i.e. a plan for development programs, some of the units have not adopted annual programs on regulating construction land and operation in the field of management with construction land owned by RNM, they have not prepared annual reports on the use of the funds from the fees for establishing a legal status for illicitly built constructions, and the annual reports on the operation

of the municipality for 2017 were not complete. Furthermore, some of the local self-government units have not established or inadequately maintain registries of immovable and movable assets of tax payers, they have not conducted or they have incompletely conducted inventory of receivables (legal basis and structure by age), the receivables based on the fee for development of construction land, property taxes and communal taxes have not been realistically presented in the entity's books and financial statements, the units have not undertaken timely measures and activities to collect on the receivables, due to which, some of them become obsolete and there is not a possibility to collect such claims, and several municipalities do not realize revenues from the fee for keeping public spaces clean and income from communal taxes for playing of music in public catering facilities, for posting advertisements, publications and adds on public places and for the use of and maintenance of public lighting.

- ✓ In most of the audited local self-government units, we have established cases of incompliance with the legal regulations and internal acts, whereas, in part of them, such situations have been the state of play for years back, and are related to the manner of maintenance of the official books of the units, accounting documents, inventory, presenting data in the financial statements, capital expenditures, payments on various grounds, such as the following:
 - Tangible and nontangible assets, as well as assets in preparation (ongoing investments) not realistically and objectively presented in the books and financial statements.
 - For part of the immovable assets (land and buildings), the right of ownership has not been entered, and for some, for which there is no document, they have not been recorded or are inadequately recorded in the official books.
 - Lack of material records on the receipt and issue of materials.
 - The units have not performed a complete and quality inventory of assets and liabilities, and this is related to assets in possession of the municipalities, such as Land, construction facilities, material assets in preparation (investments underway) and undertaken liabilities.
 - In certain types of expenditures, there is a lack of supporting documents during payments, such as: Expenditures for consumed fuel, repairs of vehicles, regular maintenance of local streets and roads, expenditures for other materials, legal services, other contracted activities, consulting services, representation, etc.
 - In capital expenditures – construction and reconstruction of local streets and roads, there is incompliance with the provisions from the Construction law, related to inadequate maintenance of construction logs and construction book, lacking construction documents and documents needed for commissioning of the building, without technical assessment and handover inventory.
 - In several municipalities, funds have been allocated to sporting clubs and associations, without a public call, or without determined criteria, and the beneficiaries of such funds have not provided reports and documents on spending such funds.
 - Payments for engaged persons through Agencies for temporary employments, for regular operations and for a period longer than one year, which is opposite to the Law, and in part of the municipalities, this number exceeds the number of the regularly employed.

- In conducting the public procurement procedures for goods, services or works, there is incomplete compliance of the provisions from the Public Procurement Law.
 - Lack of monitoring of contracts on procured goods, services and works, as regards the amounts, prices and value, there are annexes for extraordinary, additional works which have been concluded after passing of a longer period of time, and measures are not being undertaken pursuant to the contracts, in case of delays in the realization by the selected economic operator.
- ✓ More obvious cases of incompliance of the legal regulation have been determined in the following municipalities:
- In the Municipality of Ohrid, the building –extension of the municipal building is used by the municipal administration, although the technical approval has not been made yet, neither handover, nor issued approval on the use of the building.
 - In the municipality of Negotino, during the reconstruction of water supply system and construction of water reservoir, they did not comply with the conditions prescribed by the contract, the building is not completed, and the supervisory engineer drafted a report on technical inspection, which did not establish any weaknesses and the building was approved for commissioning.

In order to improve the situation, the Audit team issued recommendations for undertaking measures and activities to overcome the established conditions.

The Audit disclosed situations which may affect further operation of the auditee municipalities, which is related to the following:

- ✓ In the Municipality of Ohrid, the audit team was not assured of the reliability of the procedure for issuing the construction permit for the hotel complex, and pointed out the situation with the court cases, related to unsettled liabilities of significant amounts, which have been completed and issued executive decisions, as well as ongoing court cases, for which there is uncertainty in the final outcome thereof, with possibility for further burdening of the municipal budget, with interest payment and additional expenses.
- ✓ In the municipality of Chashka, there is a lack of relevant documentation and data on the realized income from contracted concessions (water, production of electricity and mineral raw materials) in order to make realistic projection of the income in the following period.
- ✓ In the municipality of Shtip there is a building being constructed which is not in compliance with the project and the verified technical documents, and sale of land plots is done where there are existing facilities of a public enterprise.

Furthermore, the audit disclosed the **systemic weaknesses** in the legal regulation, i.e. due to ambiguities in certain laws, some of the municipalities do not have access to the completeness and accuracy of realized income, related to the following:

- ✓ Communal tax for the use of roads with motor vehicles, without prescribed deadlines within which legal authorized entities for registration of vehicles should deposit collected tax on the account of the municipalities, the municipalities in the City of Skopje and the City of Skopje.
- ✓ Communal tax payable for using and maintenance of public lighting, for which, there is no obligation for the trade company competent for distribution of electricity to collect tax from owners of electricity meters, and to notify the municipalities, the municipalities in the City of Skopje and the City of Skopje about the number of tax payers per category (number of meters) according to the tariff number, as well as for the collected revenue and outstanding claims on such grounds.
- ✓ The reports from the City of Skopje, used as a basis for city municipalities to record receivables (regular and suspicious and disputable) on the grounds of sales tax and communal fee (company tax), do not contain the complete documentation about the doubtful and disputable claims and about undertaken measures to collect such claims.
- ✓ The legal obligations for harmonization of the state of the real-estate registry with the registry maintained by the Agency for Real-Estate Cadaster of the Republic of Macedonia.
- ✓ The Law on Firefighting prescribes payment of fees in the budget of municipalities, however, the law is not precise about the manner municipalities would have access to the completeness and accuracy of paid amounts.
- ✓ Incompliance with the Rulebook on the level of development of construction land with buildings of communal infrastructure and the manner of establishment of the amount of development fees, depending on the level of development according to the Construction Law, the Law on Real-Estate Cadaster and the Rulebook on Survey and processing of survey data.

Previously mentioned systemic weaknesses, disclosed by the audit team in its annual reports in the previous period, have financial implications for the operation of the local self-governments unit, whereas, we consider that competent bodies are obliged to undertake measures and activities to overcome such weaknesses.

PERFORMANCE AUDITS

In 2018, we started with eight (8) performance audits. During the year, we realized four audits for which we notify in the Report, and the remaining four audits are underway and will be completed in 2019 and will be included in the Annual report for 2019. Namely, these are pilot performance audits, which are part of the Twinning project for strengthening SAO audit capacities.

1. EFFICIENCY OF MEASURES, POLICIES AND PROJECTS FOR GASIFICATION OF THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

We conducted the performance audit in order to answer the question “Do competent institutions undertake measures, policies and projects for efficient construction of gas pipeline network in the Republic of North Macedonia”, and to assess the following:

- Conditions for gasification
- Condition of gas pipeline network, and
- Measures, policies and projects for gasification.

Performance audit activities have the objective to assist future activities by competent institutions to focus on the fulfillment of defined requirements for gasification of RM.

As regards the aspect whether there are conditions for gasification of RM, we have established the following state of affairs:

- Lack of a new strategy for energy development in RNM;
- Untimely adopted Program for implementation of the Strategy for energy development in RNM;
- Lack of professional capacity and financial support in the energy sector, affecting timely implementation of the program on realization of the Strategy for energy development;
- delayed dynamics of construction of gas pipeline network;
- Unsuccessfully implemented procedures for establishment of public-private partnership did not provide for start of the construction process of the gas distribution network in the municipalities of RNM;
- There is a need of separating the ownership between the operator of the natural gas transmission system from the other entities related to the activities for generation and trade and supply of natural gas;
- Adoption and application of the bylaws in the field of natural gas in the prescribed legal deadlines;
- Reviewing the need of adoption of a new Law on storage and protection against flammable liquids and gases;

- Disbursed 250.000 EUR on the grounds of penalties for untimely withdrawal of funding, as prescribed with the loan agreement;
- 6 years have expired from drafting of the feasibility study for gasification of RNM until the commencement of the construction of gas pipeline sections;
- AD GA-MA has not renewed their licenses for transmission and management of the natural gas transmission system, according to the amendments to the Energy law;
- AD MER – Skopje is not performing its main activity, due to not constructed gas pipeline network.

As regards the aspect related to the condition of the gas main network in RNM, we have established the following state of affairs:

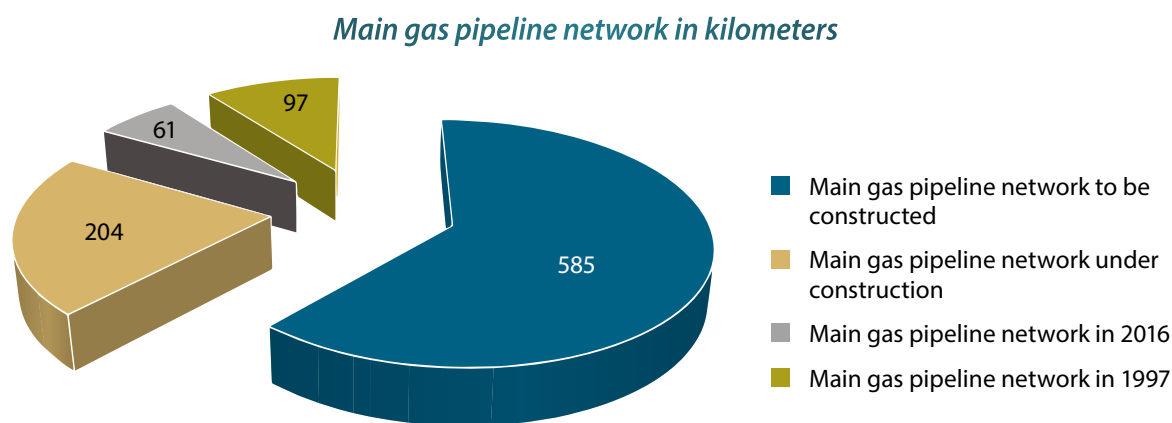
- The constructed gas main section in 2016 is still out of operation;
- There is a small percentage of realized planned activities with the concluded contracts on the construction of gas pipeline sections;
- The construction was interrupted on one of the gas pipeline sections, due to passing of the route through the forest park Vodno, as a result of reactions by NGOs for protection of the environment;
- 3 times more funding was spent for building the gas pipeline section with funds from the Russian clearing debt per kilometer compared to the funds prescribed by the feasibility study for gasification of RNM;
- Delayed construction works for the gas main sections, due to not provided funds for expropriation.

As regards the field related to undertaken measures, policies and projects for gasification, we have established the following:

- In the course of implementation of the public procurement procedures, the established criteria on the number of employees, technical equipment and the financial standing do not provide for compliance with the principles of competitiveness and objectivity;
- The construction of gas main sections is not according to the defined dynamics, thus, creating a risk for AD MER – Skopje not being able to realize income needed to reimburse the entity's loan;
- There is no established management and control system, as the center for collection of information, for receipt, supervision, takeover and processing of data from all gas pipeline sections;
- Despite of passing a period of 8 years since establishment of the need to start preparations for planning and drafting the planning and project documents for distribution gas pipeline network, except for the municipality of Kumanovo and Strumica, the other municipalities have not started activities for construction of distribution gas pipeline network;

- There is a need to construct an interconnection gas pipeline, in order to provide for additional quantities from another supply source for natural gas;
- defined municipalities which should start the activities for the construction of the distribution network;
- A small part of the municipalities undertake measures for construction of distribution gas pipeline network, except for Kumanovo and Strumica which represent positive experience.

The status of the construction of the gas main network in RNM in kilometers is presented on the following graph.

We have concluded that the competent bodies in RNM have not undertaken all necessary measures to provide for unhindered implementation of the process of gasification. The lack of a Strategy for energy development in RNM for the upcoming period, completion of initiated projects for construction of the gas main network in accordance with the prescribed dynamics and timely commissioning thereof, not constructed distribution gas main network in the municipalities in the country, provision of necessary funding for completion of the planned gas main and distribution network and strengthening the human resources capacities in the institutions competent for implementation of the process of gasification, are all affecting the efficiency of the construction of the gas pipeline network for using natural gas as source of energy on the whole territory of RNM.

The realization of the stated activities will contribute to the improvement of the gasification process, for increased use of gas as reagent, taking into consideration its environmental significance.

In order to overcome the above-mentioned situations, we have issued recommendations for competent institutions, based on the results from the performed audit, in direction of improvement and promotion of efficiency in the construction of the gas pipeline network in RNM.

2. EFFECTIVENESS OF POLICIES, MEASURES AND ACTIVITIES IN ASSIGNING WATER RIGHTS

A water right is a right assigned to legal and physical entities to use waters and/or discharge water, right to use waters from bodies of water and right to discharge in bodies of water, acquired under the condition, manner and within procedure as determined by the Law on waters. Accumulation, capturing, exploitation, use, redirecting, drainage and discharge, as well as other activities over waters are conducted under conditions, in a manner and procedure determined by the Law on waters.

Waters, as a public interest, according to the Law on waters are in ownership of the Republic of Macedonia and enjoy special protection.

We have conducted performance audit on the topic "Effectiveness of the policies, measures, and activities in assigning water rights"; and the audit covered the period from 2015 to 2018 with the competent institutions in this area: The Ministry of environment and physical planning, the Ministry of Finance, the Food and Veterinary Agency, the Public Health Institute of the Republic of Macedonia, Public Health centers, the State Inspectorate of Environment, the State Sanitary and Health Inspectorate, the Local self-government units, and public utility enterprises.

The objective of the audit was to establish "**Whether adopted policies and undertaken measures and activities by competent bodies in assignment of water rights provide for fulfilment of the objectives for availability of sufficient quantity of quality drinking water, protection, preservation and continuous improvement of available water resources, through reduction of harmful discharge in waters, as well as precise definition and collection of the fees for water right**".

In order to accomplish the defined objective and respond to the question, we covered different risk areas and we determined a number of situations, as follows:

- The National strategy for waters, as the basic document on planning and development of water management in RNM, was adopted in 2012 for a period of validity of 30 years, however, it neither contains concrete strategic objectives and priorities, nor measures and activities or an action plan and deadlines for implementation thereof.
- The basic planning documents have not been adopted: The water management basis of RNM and the Plans for the river basins. The water management basic document from 1968, with the amendment thereto from 2013 and 2016 shall be used until adoption of the new act;
- Big cities do not have collector systems for waste waters and waste water treatment stations to be able to adequately treat such water before discharging it into the recipient, i.e. most urban waste waters are still discharged without previous treatment, which is not according to the standards on limiting emissions, and the discharge is done without permit and that is harmful to the health of citizens, the quality of their life and the environment;
- Out of the 37 public enterprises and municipalities we covered, 15 permits have been issued to urban and six to rural water supply systems for use of water. From the total

36 public enterprises working in the field of services of collection and/or wastewater treatment, only four public enterprises have permit to discharge water. The municipalities which have new waste water treatment stations put in test operation in 2017 and 2018 do not have permits;

- According to the Report on the implementation of the national annual program for public health for 2017, 62.7% of the population is supplied with drinking water from central water supply systems, managed by public enterprises, which fulfil the legal obligations as regards ensuring and control of the health propriety of the drinking water.

Comparable data from performed analyses and results for the health propriety of drinking water in the period from 2002-2017 show that there are no significant variations in the obtained results during the overall period;

- Most of the public enterprises have established and maintain a narrow zone of sanitary supervision around piped sources/wells; however, they have not established and they do not maintain one or more broader protection zones around capture facilities, and in some cases there are weaknesses with the narrow protection zone due to infrastructural activities. There are cases of discharge of untreated wastewater from the sewage systems in surface waters/watercourses, which enter water accumulations intended for water supply, resulting in violation of the protection zones of such accumulations and the quality of the water inside them.
- Public enterprises, which have functional treatment stations, also have installed instruments to measure the quantity and the quality of discharged waters. The rest of them have not installed instruments and they do not measure untreated waters directly discharged into recipients. Five wastewater treatment stations were constructed during 2017 and 2018, within the ongoing project, and one treatment station is under construction.
- Although most of the public enterprises have not obtained permits to discharge in waters, part of them calculate water discharge fee. None of the public enterprises uses a variable value for the fee for water discharge, because the bylaw for determining the manner of calculating the unit of harmfulness has not been adopted yet, and the permits do not define the amount of such a fee. Part of the public enterprises, despite the fact that they perform sewage services, they have not established tariffs for the service and they do not estimate the fee for discharge in waters, and part of them, although invoicing their end users for sewage services and treatment services, they do not calculate the fee for discharging in waters, while some of the enterprises do not differentiate the calculated fees for water use and those for discharge in waters;
- The average percentage of collection of utility bills from end users is 72.25% and is within the range from under 20% (Debar - 19.6% and Gostivar 22.6%) up to 95% with the rest of the utility enterprises.
- As of August/September 2018, 25.567.000 denars, or 7.32% have been deposited to the Treasury account, i.e. 7.32% of the total charged fees for use of water, in the amount of

349.000 denars. More than a half of the covered public enterprises are not depositing the fees for use of water, and the rest of the enterprises deposit part of the payment, mostly upon inspection visits. **The determined state indicates the fact that public enterprises which calculate fees have disclosed outstanding liabilities for fees due on the account of the Budget of RNM, in the amount of 323.740.000 denars or approximately 5.200.000 EUR, i.e. 92.68% unpaid fees.**

- As of August/September 2018, 3.693.000 denars have been deposited in the treasury account, or 10.98% of the total charged fees for discharge in waters, in the amount of 33.603.000 denars. With the exception of the communal enterprise "Niskogradba" Bitola, which performs continuous regular payment of the fee for discharge in waters, the rest of the enterprises make partial payments of the calculated fee, or do not pay the fee at all. More than half of the calculated outstanding fee for discharge in waters is with two public enterprises: PE "Vodovod i kanalizacija" Skopje, and PE "Vodovod" - Kumanovo **The determined state indicates the fact that public enterprises which calculate fees have disclosed outstanding liabilities for fees due on the account of the Budget of RNM, in the amount of 29.950.000 denars or approximately 500.000 EUR, i.e. 89,02% unpaid fees.**

The added value from the audit is established tax evasion only in part of the public enterprises which calculate the relevant fees in the amount of 353.690.000 denars, or approximately 5.700.000 EUR not deposited to the Budget of RNM.

The established tax evasion compared to the Budget of the State Audit Office approved for 2018 in the amount of 91.348.000 denars indicates that, only by this audit, SAO has an added value in the range of 4:1 in the interest of the Budget of RNM.

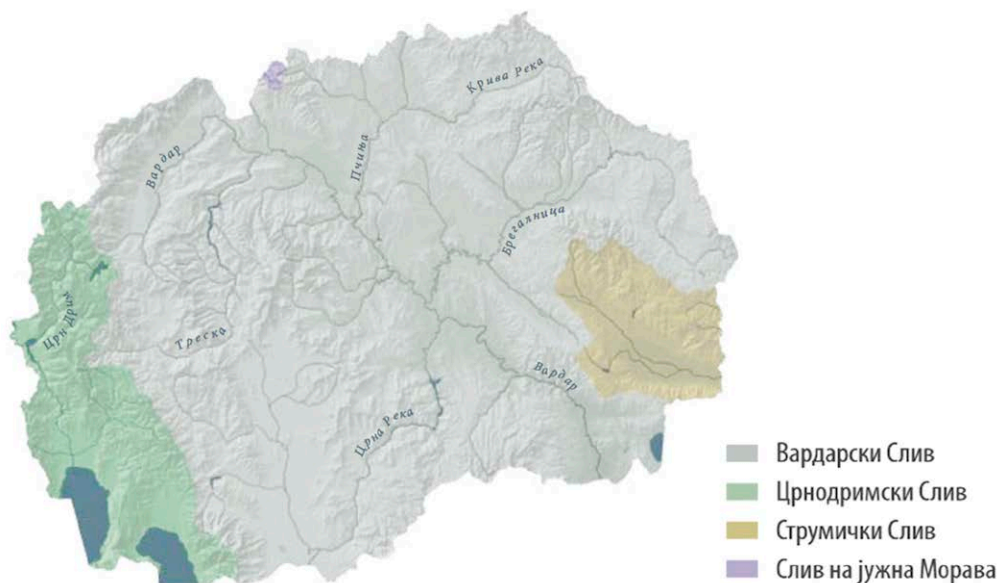
The following conclusion was added to the established situation:

- ✓ Adopted policies and undertaken measures and activities by competent bodies, the local self-government units (municipalities) and public enterprises in assignment of water rights provide for partial fulfilment of the objectives for availability of sufficient quantity of quality drinking water, protection, preservation and continuous improvement of available water resources, through reduction of harmful discharge in waters, whereas, the expected objectives from the aspect of complete establishment and collection of the fee for water right have not been fulfilled.

3. EFFECTIVENESS OF THE POLICIES, MEASURES AND ACTIVITIES IN EXPLOITATION OF GRAVEL AND SAND FROM THE VARDAR RIVER BASIN

Extraction and sale of sand is a global problem. Global research has shown that every year around 50 billion tons of sand is used, which is twice the amount all rivers in the world could produce. The third most used natural resource after the air and water is sand, used more than oil. With the recommendations from the performance audit, the State Audit Office joined the countries which undertake measures in this segment:

- Controlled exploitation of sand from rivers
- Use of sand and gravel in cases when regulation of rivers is needed, defense against floods and erosion,
- Providing for protection of the environment, and
- Establishing a regulated market for sale of sand.

Waters on the territory of RNM, as assets of general interest, belong to RNM, whereas, the manner of their protection and management are determined with the provisions from the Law on waters. According to the legal provisions, extraction of sand, gravel and stone from the basins and banks of surface water bodies is done to improve the water regime, within scope, which will not damage the water regime, the existing level of groundwater, stability of the banks and the natural balance of coastal ecosystems.

Republic of Macedonia has four river basins - Vardar, Strumica, Crn Drim and South Morava. The greatest river basin is the Vardar river basin, with area of 20.546km² directed towards the Aegean Sea.

We performed performance audit to give answer to the question **“do measures/activities undertaken by competent institutions for exploitation of sand and gravel from the river basins and banks of surface water bodies from the Vardar river basin provide for the protection and improvement of the river regime and protection of the environment in general?”**

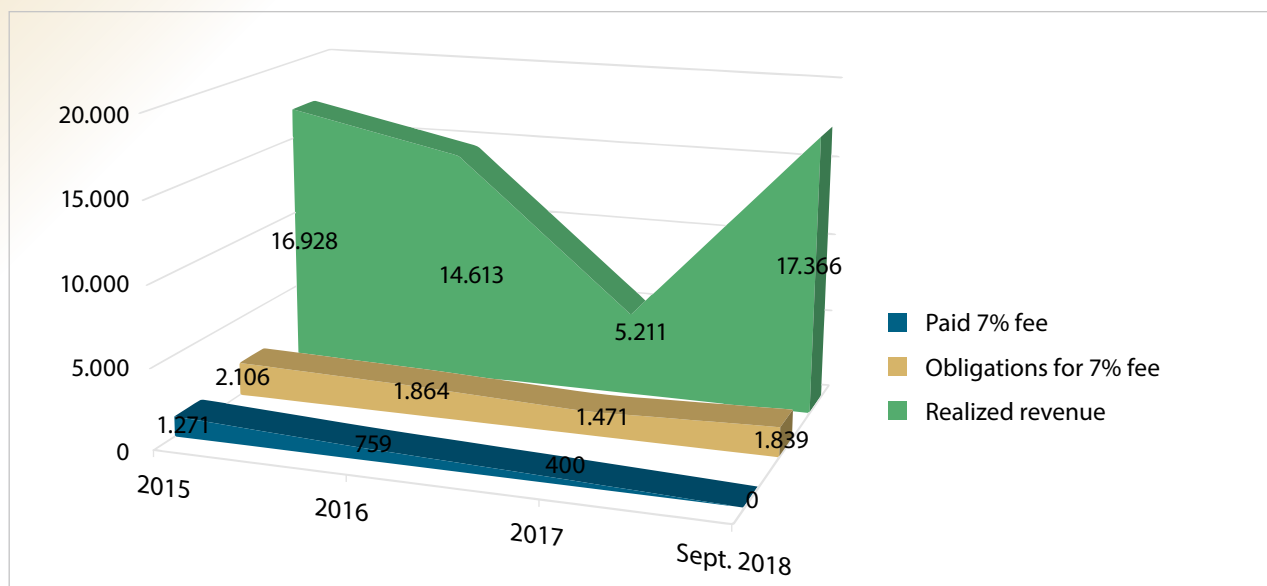
The established legal framework related to the development and maintenance of river basins and banks, as well as the protection and improvement of the water regime by excavation of sand and gravel, we have concluded that despite adopted legal regulation, it is necessary to also adopt strategic documents, bylaws, basic planning documents and establishment of expert bodies. Part of these strategic documents and bylaws are necessary in order to achieve compliance with the European framework directive on waters, which regulates the field of protection and water management in Europe and the directive for assessment and reduction of flood risks within the European Union.

The activities which have been undertaken for excavation of sand and gravel from the basins and banks of surface water bodies in the Vardar river basin do not provide for adequate protection and improvement of the water regime. Most of the extracted material is used for sale, while only a small portion for development of the river basins. The manner of determining the location where activities for extraction of sand and gravel should take place is not clear, and there are no measures for protection against illegal excavations.

The Ministry of Environment and physical planning has not established book on waters and has not provided access to the overall documents on issued permits/water economy consents. Although legal provisions allow extracted excess material to be marketed, the manner of sale is not regulated. There is a lack of an efficient control mechanism to monitor the amount of extracted sand and gravel from surface water bodies, methodology for formulating initial price for the extracted material, as well as competitive and transparent procedure for public auctioning for sale. **Having this in consideration, the audit could not ascertain the accuracy and completeness of the realized income from sale of sand and gravel, by which it could determine the scope of the complete fee collectable by the entities – holders of permits, during the sale of excess material and deposit the amount on the account within the Treasury account of the Budget of RNM.** The state has additionally deteriorated with the untimely deposit of the established fee for extraction of sand and gravel to the treasury account by the holders of permits, as well as the lack of earmarked use of the funds.

Since 2015 until 2018, deposits of the fee on extraction of sand and gravel on the treasury account has presented a trend of continuous decreasing, i.e. in 2015 the deposited amount on the treasury account was 1.271.000 denars, 2016 – 759.000 denars, 2017 – 400.000 denars, whereas, during 2018 there were no deposits of amounts.

The following graph illustrates the realized income from sale of sand and gravel, recorded liabilities related to the fee and payment thereof by AD Vodostopanstvo and JPV Lisice Veles.

The lack of a Program for water management or its marginalization in the past, have adversely affected the possibility for undertaking activities for protection and improvement of the water regime.

The competent institutions have not conducted professional supervision, and there is a need of measures for strengthening the human resource capacities in the conduction of inspection visits. The established information system does not provide complete, accurate and updated information related to the need of excavation of the sand and gravel from surface water bodies, the issued permits/water-economy consents, as well as action undertaken pursuant to these.

The added value of the performed audit, inter alia, is also reflected by the conclusion of unpaid funds in the Budget of RNM, as of 30.09.2018, in the amount of 1.839.000 denars.

The auditors provided the following conclusion from the audit they performed:

- ✓ “The policies, measures and activities undertaken by competent institutions for exploitation of sand and gravel from the basins and banks of surface water bodies from the Vardar river basin are not effective and do not provide for protection and improvement of the water regime and protection of the environment”.

In order to overcome the established state, the audit provided recommendations for establishment of effective policies, measures and activities to determine the real needs for exploitation of gravel and sand from surface waterbodies in the Vardar river basin, their use for improvement of the water regime, regulation of the sale of extracted material in the interest of the country, prevention of illicit exploitation of sand and gravel and providing for independence of the institutions in implementation of activities and water management and their protection.

4. EFFECTIVENESS OF THE MEASURES AND POLICIES FOR CONSTRUCTION LAND MANAGEMENT

We conducted performance audit on the topic “Effectiveness of policies and measures in construction land management”, in order to answer the question: “Do the established policies and measures provide for effective management of construction land in ownership by RM”, as well as providing recommendations for increasing their effectiveness.

The rights and obligations, development, conditions and the manner of managing the construction land are regulated with the Law on construction land. The construction land may be built on, or not, planned with the acts prescribed by the Law on physical and urban planning, Construction land may be owned by the Republic of North Macedonia, by municipalities, the municipalities of the City of Skopje, and the City of Skopje, owned by the public enterprises, shareholding companies and other entities established by the Government and the Assembly of RNM and owned by domestic and foreign physical and legal entities, under conditions determined by the Law on construction land and by other relevant law.

The construction land owned by RNM may be expropriated and be given under long-term and short-term lease through a public auction and direct agreement, and in case the urban plan or urban planning documents for the construction plot prescribe construction of buildings of public interest determined by law, upon previously adopted decision by the Government of RNM.

The performance audit covers the period from 2011 to 2018, and if necessary years prior to 2011.

Audit activities were directed on the following areas:

- Adoption of amendments to the urban planning documents, in order to correctly plan the public space and areas and to fulfil the public interest;
- Management of construction land owned by RNM, and the prescribed policies and measures for that purpose;
- Supervision over the implementation of the legal regulation in the field of management of construction land owned by RNM.

The Audit determined state of affairs, which affects the effectiveness in management of construction land, as follows:

- Municipalities, upon adoption of GUP, usually do not adopt new DUP, or in case of an old GUP, make frequent amendments to the detailed urban plan according to blocks, which results in discrepancies between the planning documents and the actual state, or discrepancies between the DUP and GUP.
- The public survey in the process of adoption of detailed urban plans is conducted with delay since the adoption of DUP, and there is a chance that all stakeholders (physical and legal persons) could not participate in the prescribed deadline.
- There is incompliance between the obtained rights (public interest) and the prescribed amendments of the urban planning documents by the municipalities in the capacity of

- contracting authority and instead of planning development with increase of public areas, they are reducing such areas.
- The amendment to the existing or adoption of new urban planning documents is done based on a professional analysis of the need to amend the plans or parts thereof.
 - There are lawsuits initiated regarding the sale of construction land in ownership of RNM during the election campaign or amendment of DUP.
 - The data on the construction land, owned by RNM are not complete, regarding the aspect whether it has been expropriated or given under long-term/short-term lease.
 - In the period from 2014 until July 2018, the Committee on construction land owned by RNM was not established.
 - There is a lack of adequate supervision over the implementation of the Law on construction land by the Ministry of Transport and Communication.

Undertaking measures and activities by the competent institutions for the provided recommendations will contribute to the improvement of effectiveness of the measures and policies in the construction land management in the period to come.

Taking into consideration the established system for management of construction land owned by RNM, and considering the institutional setup of the competent entities, the activities so far for implementation of the policies for management of construction land, the human resources, as well as the amendments to the legal regulation, the audit concluded that certain situations related to the distribution of income from expropriation of construction land, determining the minimum percent of constructed buildings of the overall developed gross area, reduction of the percentage of funds provided by the municipality in case of unilateral termination of contracts, have all been resolved. On the other hand, local self-government units have the opportunity to decide independently on the manner of management and dynamics of expropriation of the construction land owned by RNM on their territory, depending on the need for social and economic development of the particular municipality.

Despite the progress, there is a need of promotion of the process of physical and urban planning in direction of compliance with the basic principles of rational development and use of space, the conditions for humane living and work of the citizens and transparency of the procedure and infrastructural organization. The protection of the land in ownership of RNM is especially important, as a land that may be used in the public interest, whereby, it shall provide for the management of the construction land by the competent entities as responsible proprietors.

Furthermore, there is a need to enhance and upgrade information systems for implementation of the procedures for expropriation of construction land owned by RNM and the system for electronic monitoring of expropriation contracts and long-term and short-term leasing, in direction of uninterrupted realization and provision of complete data on the management and disposal of the construction land, as well as establishment of adequate supervision over the implementation of the legal regulations in the field, in order to provide for effective management of the construction land owned by RNM.

INTERNATIONAL COOPERATION

During the reporting period, the State Audit Office realized an extensive international cooperation for the purpose of enhancement of the professional level of the staff in SAO. The cooperation was realized with other supreme audit institutions on a bilateral and multilateral level. Participation in cooperative audits in the field of public procurement and air quality with the supreme audit institutions from EU and the region contributed to further enhancement of audit skills of SAO staff and for the quality of performance audits, one of the main priorities of the institution in 2018.

After active participation of the State Audit Office in the cooperative audit in the field of air quality at the end of 2017 and during 2018, performed in the frames of the EUROSAI working group on environment, and coordinated by SAI of the Netherlands and SAI of Poland, a final report was drafted, containing the key findings and main conclusions of the national audit reports of the participant countries. This report was published on the web page of the State Audit Office.

The successful realization of the previous projects (2015-2017) for the supreme audit institutions from the network – the region, on parallel performance audit in the field of energy efficiency and public procurement gave a new momentum to continue the cooperation among SAI in the region. In October 2017 started the new project in the field of financial audit, including aspects of compliance audit. Professional and financial assistance for this project, and for the previous two, was provided by SAI of Sweden, with coordination by the Joint Working Group for Audit Assignments (JWGAA) with participation by experts from the European court of auditors.

The advantages from the cooperation with other SAI in the cooperative audits are manifold, especially the opportunity for auditors for professional development by way of peer-to-peer activities, flexible approach and the use of experiences of other participants and strengthening self-confidence in their own capacities for conducting performance audit.

The exchange of new experiences in the field of national audit with the colleagues from other SAI was conducted through the standard form of cooperation, and mainly in coordination by INTOSAI¹ and EUROSAI². The contribution of the State Audit Office continued in 2018 in the work of the working groups and bodies of these associations, in order promotion of the activities in the field of environment, IT, ethics and integrity of SAI and institutions of the public administration and the audit of municipality.

The participation of the employees from SAO on international events for education and professional development was in the following areas: environmental audit, audit of municipalities, strengthening of the integrity and ethics of supreme audit institutions and public sector institutions, issues in the field of IT support, experiences from performing cooperative audits, accounting and reporting in the public sector, promotion of the function of the internal audit, public procurement, e-training on performance audits, audit methodology, audit of enterprises owned by municipalities, the role of SAI in the financial oversight of political parties.

1 International Organization of Supreme Audit Institutions – SAO is a member since 2001

2 European Organization of the Supreme Audit Institutions - SAO is a member since 2002

The State audit office maintains the status of veteran in the network of SAI of the candidate countries and potential candidates for membership in EU and the European court of auditors. We are in the second decade now of the continuous contribution of SAO in the realization of the activities of the network for preparing the audit structures in the countries on their way to membership in the European family.

The candidate status of the Republic of Macedonia for membership in the European Union, obtained at the end of 2005 provides the State Audit Office, as an active observer, to regularly participate on the meetings of the Contact committee and keep up with the latest developments and challenges faced by the heads of SAI from the European Union while performing their audit function.

Activities within EUROSAI, INTOSAI and other organizations

The State Audit Office maintains its membership in EUROSAI WGs on Environmental Auditing (since 2002) and on IT audit (since 2005) with continuous and active participation in their activities.

In 2018, the State Audit Office celebrated half a decade from its participation in the activities of the operational group of EUROSAI for ethics auditing, led by SAI from Portugal, which is working on strengthening the integrity and ethics of supreme audit institutions and the institutions from the public administration.

As regards IDI (INTOSAI Development Initiative) for conducting SDG audit – sustainable development goals, as a continuation of the activities from the previous year, a representative of SAO participated in the training of mentors for development of the program for training of the supreme audit institutions on conducting SDG audits, held in Nanjing, China.

During 2018, high delegations of the State Audit Office participated on several important international events, among which: The international high level conference on the topic “The role of SAI in promotion of good governance”, organized by the Bulgarian presidency of the Council of EU, Sofia, May 2018; INTOSAI conference on motivating SAIs to conduct peer reviews, held in Bratislava, in June 2018, and a meeting of UNDESA-IDI on the contribution of SAI in the realization of the Agenda 2030 and the sustainable development goals, New York, July 2018; celebrating the 15th anniversary from the establishment of NAO Kosovo.

Within the program (Public- Sector Accounting and Reporting Program (PULSAR) on the development of the framework for financial reporting in the public sector in the Western Balkan countries and the countries of the former Soviet Union, in 2018, the second workshop took place in Vienna, attended by a representative of SAO.

Worth mentioning is the fact that the State Audit office in 2017, i.e. 2018 increased its presence in another two international working groups: The first is the INTOSAI project group on the role of supreme audit institutions in spreading the culture of integrity, coordinated by SAI from Hungary. This activity is part of the new Strategic plan of EUROSAI (2018-2023), adopted by the Congress in Istanbul. The second is the INTOSAI working group on public debt. The activities in

this field will be directed towards exchange of experience among supreme audit institutions as regard reporting and proper management with the public debt, in accordance with the ISSAI standards.

Network of SAI of the candidate and potential candidate countries for membership in EU and the European Court of Auditors

Network activities aimed at facilitating integration of candidate countries in the European family are taking place in coordination with the Network SAIs liaison officers and with the support of Joint Working Group on Audit Activities (JWGAA) established by the Contact Committee, EU SAIs and SIGMA.

At the regular annual meeting of Network SAIs liaison officers held in Malta (May 2018), the central theme of the discussions were the activities of the new framework plan for the network's activities (2018-2020). The activities are directed towards strengthening the capacities of the network members, through cooperation with SAI from the countries members of EU and the European court of auditors, and in the following period the activities will focus on the cooperation with parliaments, in order to improve the effect of the audit, IT support in the auditing process and software audit, greater interaction with the civil sector and continuing the series of workshops for promotion of the financial audit started in the second half of 2017.

From the series of workshops for financial audit, which cover the whole audit cycle, from planning to reporting on the state and findings of audit to quality control, the second and third workshop were held in September (Budva) and November (Ankara) 2018, achieving effects as regards strengthening the recommendations contained in the audit reports.

Participation of SAO representatives together with other Network members in the meetings of the Contact Committee (comprised of Heads of EU SAIs) provides for continuous monitoring of the latest developments in the field of public finance management in the EU, the impact of new EU regulations on the work of ECA and national SAIs, as well as exchange of experience in the audit practice aimed at improving responsibility and accountability in spending resources granted by European funds. The meeting was held in Dubrovnik in October 2018 and it involved seminar of the following topic: Interaction with EU citizens - innovative approach in the communication with citizens/stakeholders by SAI in EU.

Bilateral and regional cooperation

In 2018, SAO was the host of several bilateral meetings with representatives from SAI from the region: Slovenia, Bosnia and Hercegovina, Kosovo, Turkey, Albania. In addition to the bilateral cooperation, these meetings focused on SAO experience with the implementation of the audit management system, and the readiness of the employees to use it, as well as the use of SAPRI – software, for processing of data from audit reports, especially the part for monitoring the recommendations. During the visit of the delegation from SAI Turkey to the State Audit Office in October 2018, both institutions signed a cooperation agreement.

Project with the British Government

Within the support for the reform in the Republic of Macedonia, the Government of the United Kingdom, through the Good Governance Fund of Great Britain (GGF of UK) provided support to the State audit office for the implementation of the project “Increasing the accountability and transparency in Macedonia, through improved implementation of the recommendations from the State Audit Office”. The project which started in July 2018, and it will last until 15 March 2019 will be implemented by SAO with the assistance of PriceWaterHouse Coopers Macedonia (PwC), Westminster Foundation for Democracy (WFD), in cooperation with the Center for economic analysis (CEA) and RESIS, and its objective is improvement of the implementation of SAO recommendations, by evaluation and strengthening the national monitoring mechanisms. It would be accomplished through greater visibility with the public and increased involvement of the public and other stakeholders in the operation of SAO. The project is focused to three main outcomes; 1. General evaluation of the auditing process; 2. Increased capacity of SAO for directing the recommendations; and 3. Communication strategy of the State Audit Office incorporated in the operational plans of the institutions, including a strategy for presenting simplified audit reports to other stakeholders. The project included five journalists from different media, who, with the assistance of our institution, successfully prepared research stories based on the findings from the audit reports of the State Audit office and notified the public.

Cooperation with OECD – SIGMA and the European Commission

The cooperation with SIGMA in 2018 was realized within the activities of the network comprised of SAI from Turkey, Macedonia, Montenegro, Serbia, Albania, Bosnia and Hercegovina, ESR and Kosovo* (as an observer), in order strengthening the institutional capacities, through cooperation with SAI from the member countries of EU and ESR for facilitated integration of candidate countries in the European family.

With logistic and financial assistance by SIGMA, we realized part of the activities from the new Framework plan of the network (2018-2020), whereas, the emphasis is on improvement of the cooperation with parliaments, in order to increase the influence of audit reports.

During 2018, according to the planned dynamics, we realized the Twinning project (2017-2019) funded by EU titled "Further improvement of administrative capacities and external audit efficiency of the State Audit Office". The State Audit Office started the activities of this project in December 2017, with the representatives of SAI of Bulgaria, and SAI of Croatia, partners in the project, and they agreed on the activities for the following period related to the following areas: 1. Further development of the auditing process according to ISSAI; 2. Strengthening audit capacities of SAO; 3. Establishment of good practice between the Assembly and SAO for adoption of the audit reports; and 4. Improvement of IT systems and communication and human resources management for the benefit of the auditing process.

